

Başlarken

Değerli Okuyucularımız !

Kamu Yararı Statüsündeki Mahalli İdareler Derneğinin aylık yayımı olan '*Mahalli İdareler Dergisi*' olarak 2021 yılının Şubat ayına ait 98. sayısını yayımlamanın mutluluğu içindeyiz.

- 10 Şubat saat 02:55'de Kuzey Irak'ın Gara bölgesine PKK tarafından kaçılarak zorla kaçırılarak alıkonulan 13 vatandaşımızı kurtarmak amacıyla başlatılan Pençe Kartal-2 harekati planlanarak, gerçekleştirilmiş, mağarayı kontrol altına alan Mehmetçik 13 vatandaşımızın naşını buldu. Yüreğimizi yakan bu vatandaşlarımızdan 7'sinin asker, 2'sinin polis, 2'sinin de sivil olduğu açıklandı. Şehit olan vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, ailelerine sabır ve başsağlığı diliyoruz.
- İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olarak 13,5 yıl hizmet eden Kadir TOPBAŞ tedavi gördüğü hastanede vefat etmiştir. Dünya'nın gözbebeği olan İstanbul'a kazandırdığı çalışmalar için kendisinden Hak razı olsun. Kendisine Allah'tan rahmet, sevenlerine başsağlığı diliyoruz.
- Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı üzerine bir kez daha Anayasa hazırlama çalışmalarının gündeme geldiği bu günlerde seçim barajı ve Kanuna ilişkin tartışmalarda yapılmaktadır. **Seçim** ve **seçim sistemi** siyaset kurumunun yönetimi belirlemedeki en önemli araçlarından olması hasebiyle bu sayımızda "**Seçim Sistemleri Ve Ülkemizde Yapılan Bazı Seçimlere Dair Bir İnceleme**" başlıklı makalemizle gündeme katkı sunulması amaçlanmıştır.
- Evsel katı atık bertaraf tariflerinin belirlenmesi ve uygulanmasında sorunlar yıllardır devam edegelmektedir. Sayıştay'ın belediyeleri denetlenmesinde de sorgu konusu yaptığı Evsel katı atık bertarafın tarifesinin yapılmadığı saptanmıştır. Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik Resmi Gazete'nin 27.10.2010 tarih ve 27742 sayılı nüshasında yayımlanmasına rağmen, yönetmelik 10 yıldır yürürlükte olsa da uygulamada tereddüt, sorun ve ihtilaflar halen mevcuttur. Konuya ilişkin "**Evsel Katı Atık Bertaraf Tarifelerinin Belirlenmesi Ve Uygulanması**" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.
- Kamu İhale Kanununda yapılan son değişiklik ile elektronik ihalelerde tekliflerin sunulması ve değerlendirilmesi aşaması ile ilgili olarak, ihale süreçlerinin daha hızlı tamamlanmasını teminen, aşırı düşük teklif açıklamaları ile birlikte yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilmekle birlikte EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayan bilgi ve belgeleri teyit eden belgelerin de istenmesine yönelik olarak değişiklik yürürlüğe girmiştir.
- 25 Mayıs 2016 tarihi ve sonrasında **tehlikeli ve çok tehlikeli işler** sınıfında yer alan 40 meslekte, 24 Mart 2017 tarihi ve sonrasında 8 meslekte, 26 Eylül 2018 tarihi ve sonrasında 33 meslekte, 11 Kasım 2018 tarihi ve sonrasında 36 meslekte, 03 Ekim 2020 tarihi ve sonrasında 26 meslekte **mesleki yeterlilik belgesi olmaksızın personel çalıştırılmayacaktır**. Söz konusu belge olmaksızın bireyleri çalıştıran işveren veya işveren vekillerine Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından her bir çalışan için **2021 yılı itibarıyla 1.037,63 TL idari para cezası verilecektir. İdari para cezalarına maruz kalınmaması için gerekli hassasiyetin gösterilmesi belgesi olmayan kişilerin belgelerini temin etmesi, bu konuda vatandaşlara yerel yönetimlerimizin yardımcı olmaları yerinde olacaktır. Mahalli İdareler Derneğimizin organizatörlüğünde de Mesleki Yeterlilik Belgesi hususunda çalışmalar yapılmaktadır.**

Dergimizi www.mahalliidarelerdergisi.com.tr adresinden ücretsiz takip edebilirsiniz.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle sağlıklı, mutlu ve hoşça kalın.

İçindekiler

MAKALE ADI	YAZAR	SAYFA
Seçim Sistemleri ve Ülkemizde Yapılan Bazı Seçimlere Dair Bir İnceleme	Mustafa DÖNMEZ	3
Mer'î Mevzuat Hükümlerine Göre İtfaiye Birimlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği	Cem KASAPÖĞLU	25
Kamu İhale Kanunu'na Göre Teklif Edilen Bedelin % 3'ünden Fazla Alınan Geçici Teminat Tutarlarının Tamamının Gelir Kaydedilip Kaydedilemeyeceği	Volkan İMAN	35
Evsel Katı Atık Bertaraf Tarifelerinin Belirlenmesi ve Uygulanması	Ahmet SANDAL	40
Belediyelerde ve İl Özel İdarelerinde Taşınmaz Kaydı ve Muhasebenin Önemi	Hikmet BAL	55
Büyükşehirlerde Kırsal Mahalle	Mikdad Lamih ÇELİK	58
Hazine Taşınmazlarının Belediyelere Tahsisi-2	Suat ŞİMŞEK	66
Kamu İhale Mevzuatındaki Son Değişiklikler	Av. Necati TORUN	71
Pandemi Sürecinde Kentten Kırsala Yeni Yaşam Anlayışı ve Yerel Yönetimler	Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE	78
143 Meslekte Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşyerlerinde Çalışan İşçiler İçin Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunlu Hale Geldi	Mahmut ÇOLAK	87
Ek İş Yapan Belediye İşçisinin İş Sözleşmesinin Feshi	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	93
Kanuni İş Artışından Fazla İmalat Bedelleri Ödenebilir Mi?	Gürkan GÜVEN	99
Katı Atık Yönetiminde Büyükşehir ve İlçe Belediyelerinin Rolü ve Sorumluluğu	Salih ÇALAL	105
Yabancı Dil Sınavı ve Tazminatı ile İlgili Önemli Hususlar-I	Fatih YALAZA	112
Kamu İdarelerinin Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi ile İlgili Hükümlere Uymaması Kapsamında Uygulanacak İdari Para Cezaları	Yusuf GÜNDÜZ	121
Belediye Meclisi Kararları Üzerine Yapılacak İşlemler	Ufuk ÜNLÜ	128
Mevzuat Fihristi		134
Yargı Kararları		145
Genelge, Görüşler ve Tebliğler		162

PRATİK BİLGİLER

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	174	Hizmet Erbabına İşyeri Veya İşyerinin Müstemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	192
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	175	Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	192
Belediye Başkan Ödeneği	176	Engelliler İçin Vergi İndirimi	192
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	176	Yeniden Değerleme Oranları	192
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	177	Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	193
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	177	Ücretli Yıllık İzinler	193
İl Encümen Brüt Ödenekleri	177	İş Akdinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	193
Asgari Ücretin Net Hesabı Ve İşveren Maliyeti	178	Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	194
2021 Yılı Asgari Geçim İndirimi	178	Devlet Memurlarına Hastalık Ve Refakat İzni	195
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarifeler	179	Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	196
1608 Sayılı Kanununa Göre 2021 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	179	Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	196
2559 Sayılı Polis Vazife Ve Selahiyet Kanununa Göre 2021 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	180	Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	197
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin İdari Para Cezaları	181	1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	198
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	183	Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	199
Çeşitli Kanun Ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	185	Vergi Usul Kanununda Yer Alan Ve 01.01.2021 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere Uygulanacak Olan Had Ve Tutarlar	202
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	186	Çevre Temizlik Vergisi	204
4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu	187	2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	205
5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu	189	Sular Hakkında Kanun	206
7126 Sivil Savunma Kanunu	189	Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	206
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	189	Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	206
H - Cetveli	190	KİK Eşik Değerler ve Parasal Limitler	207
Fazla Çalışma Ücretleri	191	Proje Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları	208
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	192		

SEÇİM SİSTEMLERİ VE ÜLKEMİZDE YAPILAN BAZI SEÇİMLERE DAİR BİR İNCELEME

Mustafa DÖNMEZ

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Yerel Yönetimler Gn. Md. Şube Müdürü

1. GİRİŞ

Anayasamızda vatandaşlara “Siyasi Haklar ve Ödevler” kapsamında seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları tanınmıştır. Bu kapsamda vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoymasına katılma hakkına sahiptir.

Genel olarak seçim, kamu görevlerini yürütecek kişi veya kurulların, ilgili seçmenlerce, belirli koşulları taşıyan adaylar arasından yapılacak tercihlerle belirlenmesidir.

Geçmişten günümüze ülkemizde çeşitli seçim sistemleri uygulanmış, ancak bu sistemler ne iktidar partilerini ne de muhalefet partilerini memnun etmiştir.

Bu nedenle, zaman zaman demokrasi paketi açıklanmakta ve seçim sistemine ilişkin önerilerde bulunulmaktadır. Günümüzde üç alternatiften oluşan bu **önerilere göre**; birincisi, seçim barajının kaldırılması, ama dar bölge seçim

sistemine geçilmesi, ikincisi halen yüzde on olan seçim barajını %5'e düşürülmesi, ama daraltılmış bölge sistemine geçilmesi, üçüncüsü bu iki değişiklik kabul görmezse, mevcut sisteme devam edilmesi önerilmektedir.

Ancak, iktidar partileri mecliste daha çok sandalye ile temsil edileceği (gerektiğinde anayasayı tek başına değiştirmeye yetecek) bir sayısal çoğunluğa sahip olmasını sağlayacak sistem kurmaya gayret ederlerken, muhalefet partilerinin de yasama meclisinde iktidar partisinin oyunu azaltmayı, kendi oyunu artırmayı sağlayacak formüllerin peşinde koşmaktadır; küçük partiler ise mecliste temsil edilmelerini sağlayacak bir sistemi arzu etmektedirler.

Bu nedenle, mevcut seçim sistemi çok eleştirilmesine karşın siyasal partilerin üzerinde uzlaşmaya yanaştığı seçim sistemi tesis edilememiştir.

Bu yazımızda geçmişten günümüze uygulanmakta olan seçim sistemleri ve ülkemizde yapılan bazı seçim sonuçları üzerinde ana hatlarıyla durulacaktır.

2. SEÇİM SİSTEMLERİ

A. CUMHURİYET ÖNCESİ - TEK PARTİ DÖNEMİ

Ülkemizde ilk meclis seçimleri, 23 Aralık 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi ile meşrutiyet idaresinin başlamasının ardından 1877'de yapılmıştır. Kanun-i Esasi uyarınca iki meclisli bir parlamento oluşturuldu. Meclis-i Umumi denilen parlamento, üyeleri seçim yoluyla belirlenen Meclis-i Mebusan ile atama yoluyla belirlenen Meclis-i Ayan'dan oluşmaktaydı. Meclis-i Ayan'ın başkan ve üyeleri doğrudan padişah tarafından atanıyordu. 1876 Anayasası'na göre Meclis-i Mebusan Padişahın isteği ile kasımda açılıyor, mart başında çalışmalarını tamamlıyordu.

Meclis-i Mebusan, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndaki yenilgi gerekçe gösterilerek II. Abdülhamid tarafından kapatılmıştır.

II. Osmanlı Meclisi'nin yaptığı 1877 tarihli İntihab-ı Mebusan Kanunu", iki dereceli bir seçim mekanizması düzenlemekteydi. **İntihab-ı Mebusan Kanunu** 1908'den 1942 yılına kadar çeşitli değişiklikler yapılarak, bütün seçimlerde uygulanmıştır.¹

İkinci Meşrutiyet'in 23 Temmuz 1908'de yeniden ilanından sonra derhal seçimlere gidildi. Seçimlerin başlıca 2 partisi İttihat ve Terakki Fırkası ile liberal görüşlü Ahrar Fırkası'ydı. Seçimleri ittifakçılar kazandı. Seçimlerin ardından oluşan yeni Meclis-i Mebusan 17 Aralık

1908'de çalışmalarına başladı.²

8 Ağustos 1909'da Kanun-i Esasi üzerinde yapılan bir dizi radikal değişiklikle padişahın yetkileri «sembolik» bir düzeye indirildi. Artık vekiller heyeti (bakanlar kurulu) meclise karşı sorumluydu. Meclisten güvenoyu alamayan vekillerin ve hükümetin görevi sona eriyordu. Meclis başkanını padişah değil, meclis kendisi seçiyordu. Padişaha meclisi kapatma yetkisi tanınmakla birlikte, bu yetki koşullara bağlanmış ve üç ay içinde yeni seçimlerin yapılması zorunlu hale getirilmişti. Bu değişikliklerle ilk defa parlamenter sistem uygulanmaya başlanmıştı.³

Birinci Dünya Savaşından sonra Osmanlı Devleti dağılmaya yüz tutmuş, İstiklal Savaşı başlamıştı.

İstiklal Harbi sırasında ilki, (23 Nisan 1920 toplantısı için) 19 Mart 1920'de; ikincisi ise 1923'te yapılan iki seçim vardır. Servet esası kalkmış ve seçmen yaşı 18'e inmişti. 1927, 1931, 1935, 1939, 1943, 1946 ve 1950 seçimlerinin ilk dördü İntihab-ı Mebusan Kanunu'na göredir. 5 Aralık 1934'te 2598 sayılı Kanunla kadınlara da seçme ve seçilme hakkı verildi. Seçmen yaşı 22 oldu. 1942 tarihli Mebus Seçimi Kanunu da, iki dereceli sistemi kabul ediyordu. İlk defa 1946 tarihinde, Milletvekili Seçimi Kanunu ile tek dereceli sistem getirilmiştir.⁴

B. SEÇİM VE DEMOKRASİ

Seçim, halkın egemenliğine giden yolda en önemli araçtır. Kavram demokrasi

1 Tuncer Karamustafaoğlu, Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri, Ankara Ün. Huk. Fakültesi Yayınları, No: 62, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970, s. 106

2 https://tr.wikipedia.org/wiki/%İkinci_Meşrutiyet

3 https://tr.wikipedia.org/wiki/%İkinci_Meşrutiyet

4 tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye'de_tek_partili_dönem

ile yakından ilgili bir kavramdır. Demokrasi sözcüğünün etimolojik kökenine bakıldığında “demos” (halk) ve “kratos” (egemenlik) sözcüklerine dayandığı, kısaca demokrasinin, halkın egemenliği demek olduğu açıktır.

Demokrasi, genel olarak yurttaşların, kendilerini yönetecek temsilcilerini seçerek, devlet politikasını şekillendirmede eşit haklara sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Demokrasi deyince ilk akla gelen devlet yönetim biçimi olsa da, gerçekte üniversiteler, çeşitli organizasyonlar ve sivil toplum kuruluşları da demokrasi ile yönetilen kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Demokrasinin en önemli bileşenlerinden biri de temsildir, hatta olmazsa olmazdır. Esasen, halkın kendi seçtiği kişilerin, yine halkı yönetmesini esas alan yönetim biçimine temsili demokrasi denilmekte, temsili demokrasinin temelinde ise seçim yer almaktadır.

Demek oluyor ki seçim, kamu görevlerini yürütecek kişi veya kurulların, belirlenmiş adaylar arasından ilgili seçmenler tarafından yapılacak tercihlerle belirlenmesidir.

Seçim sistemi ise, kendilerine memuriyet, temsil yetkisi veya bir vekalet verilecek, kanuni şartlara uygun kişilerin, bir kısım veya bütün vatandaşlar tarafından tercih ve tespit edilmesi işlemine dair sistemdir.⁵

Dar anlamda seçim çerçevesinde seçme ve seçilme hakkı, seçim çevreleri, seçim sürecinin başından sonuna kadar,

yani adaylık başvurusundan seçmenlerin oy kullanmasına ve sonuçların açıklanmasına kadar yapılan tüm işlemler; bunları yapan kişi ve kuruluşlar (siyasal partiler), seçim sürecini yöneten ve denetleyen kurumlar (seçim kurulları) ile ilgili kurallar, geniş anlamda seçim sistemini oluşturur.⁶ Geniş anlamda seçim sistemi, bir ülkedeki siyasal sistemin, bu arada özgürlükler rejiminin bir parçasıdır; ondan bağımsız olarak düşünülemez.⁷

Şu halde, seçim ve seçim sistemi siyaset kurumunun yönetimi belirlemedeki araçlarındandır.

Demokrasi ile yönetilen rejimlerde halkın iradesinin parlamentoya yansımaları seçimle olur. Parlamentoda yer alacak milletvekillerinin seçilmesine ilişkin kurallar anayasa ve ilgili yasalarda düzenlenmiştir.

Anayasamızın 67 nci maddesinde, seçimlerin genel ve eşit oy ilkelerine göre yapılacağı düzenlenmiştir. Temsilde adalet ve yönetimde istikrar şeklinde formüle edilen iki ilkenin birbiriyle çelişen zıt ilkeler oldukları öğretide genellikle kabul edilmektedir.⁸

Temsilde adalet ilkesine öncelik veren sistemler Nispî Temsil, yönetimde istikrar ilkesini öne çıkaran sistem ise Çoğunluk Sistemleri'dir. Nispî sistem, partilerin güçleri oranında parlamentoda temsiline

6 Bülent Daver, “Anayasal Yargı ve Seçim Sistemleri”, Anayasa Yargısı 5, Anayasa Mahkemesi'nin 26. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle Düzenlenen Sempozyumda Sunulan Bildiriler, 25-26 Nisan 1988, Ankara, 1989, s.137

7 Daver, agb, s.15, 137

8 Nihat Bulut, Temsilde Adalet - Yönetimde İstikrar İkilemi Bağlamında 12 Haziran 2011 Seçimleri, http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2010_IV_2.1.pdf(e.t.08.12.2013)

5 https://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:Seçim_sistemleri

olanak sağlamayı esas alır. Çoğunluk sisteminde ise en çok oyu alan parti, o seçim çevresindeki temsilciliklerin tümünü kazanmaktadır.⁹

Hiçbir seçim sistemi - temsilde adaleti öne çıkaran sistemler dahil - seçimlerde kullanılan oyları yasama meclislerine aynı oranda yansıtmaz. Kimi partiler aldıkları oy oranlarının üzerinde, kimi partiler ise oy oranlarının altında temsil oranlarına sahip olur, kimi partiler de - aldıkları oy yeterli olmadığından - hiç temsilci çıkaramaz. Çıkarılan temsilci oranı oy oranından büyük olduğunda **aşkın temsil**, küçük olduğunda ise **eksik temsil** söz konusudur. Aşkın ya da eksik temsil oranları, temsilde adalete öncelik veren sistemlerde daha küçüktür. Çoğunluğa prim veren yönetimde istikrar ilkesi öne çıktıkça bu farklar büyümektedir.¹⁰ Bu durumu 1973 Milletvekili Seçimleri üzerinden bir örnekle açıklayalım.

zanma yüzdesi 2,8 ile - 2,5 **eksik temsil** hakkına sahip olmuştur.

Temsilde adalet ilkesi ile yönetimde istikrar ilkesi birbiriyle ters orantılı kavramlardır. Esasen, temsilde adalet demokrasinin olmazsa olmazıdır. Ancak, temsilde adalet ilkesi hakim kılınmak istendiğinde yönetimde istikrarın zafiyete uğrayacağı, yönetimde istikrar sağlamak ön plana alındığında ise temsilde adalet ilkesinin zafiyete uğrayacağı iddia edilmektedir. Başka bir deyişle, yönetimde istikrar ilkesinin hakim kılınması durumunda, koalisyon hükümetlerinin oluşacağı ve yönetilemeyen demokrasiye ortam hazırlanacağı öne sürülmektedir.

Ülkemizde, 1961 Anayasası döneminde yürürlüğe konulan seçim kanunlarında, adı konulmasa da, gerçekte temsilde adalet ilkesinin ön plana çıkartıldığı, hatta 1965 seçimlerinde bu ilkenin en aşırı uygulaması olan milli bakiye sisteminin

Partiler	Alınan Oy	%	Kazanılan Mv. Sayısı	Milletvekilliği Kazanma %	Aşkın/Eksik Temsil
CHP	3.570.583	33,3	185	41,1	+ 7,8
CGP	564.343	5,3	13	2,8	- 2,5

(CGP : Cumhuriyetçi Güven Partisi)

Tabloda da görüldüğü üzere, 1973 Seçiminde CHP 3.570.583 oy, %33,3 oy oranı ile 185 milletvekili çıkarmış, ancak milletvekilliği kazanma yüzdesi 41,1 ile + 7,8 **aşkın temsil** hakkına sahip olurken, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) 564.343 oy, % 5,3 oy oranı ile 13 milletvekili çıkarmış, ancak milletvekilliği ka-

uygulandığı söylenebilir. Özal Hükümetleri döneminde, seçim kanunlarında, gerek milletvekilliklerinin partilere dağıtılmasında, gerekse çifte baraj uygulamalarında hep büyük partiye avantaj sağlandığı ve yönetimde istikrar ilkesine - daha Anayasada bu kavram yer almadan da - öncelik verildiği görülmektedir.¹¹

9 Erol Tuncer, Çok Partili Dönemde Seçimler ve Seçim Sistemleri, <http://www.tesav.org.tr/wp-content/uploads/2018/02>

10 Tuncer, A.k.

11 Ali Akyıldız, Demokrasinin Sayılarla Sınırı: Seçim Sistemleri, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/229897>

C. SEÇİM SİSTEMİ ÇEŞİTLERİ

Seçim sistemleri; çoğunluk sistemi, nispi temsil sistemi, karma sistemler (bu iki sistemin ağırlıklı veya ikisinin eşit derecede kullanıldığı sistemler) ve diğer sistemler olmak üzere dört başlık altında toplanabilir.

1. Çoğunluk Seçim Sistemi

Çoğunluk sisteminde seçime katılan siyasi partilerden ya da adaylardan en çok oy alan seçimi kazanmış olur. Çoğunluk sisteminin 5 türü vardır.

a) Tek Turlu Sistem (First Past the Post)

Bu sistemde belirli seçim çerçevesinde seçime katılan adaylar veya partiler arasında en çok oyu alan aday/partiler kazanmış sayılır. Başka bir deyişle, seçmenlerin temsilcilerini doğrudan seçmek suretiyle belirlemesine olanak sağlayan bir sistemdir. Tek turlu sistem iki şekilde uygulanır.

• Tek-İsimli Tek-Turlu Çoğunluk Sistemi

Bu sistemde, ülke her biri sadece bir milletvekili çıkaracak şekilde seçim çevrelerine bölünür.¹² Bu nedenle, tek isimli çoğunluk sistemi, seçim çevrelerinin genişliği açısından - bizde yaygın terimle - “dar bölge sistemi” veya “dar bölgeli seçim sistemi” olarak adlandırılır.¹³ Ayrıca “İngiliz Sistemi” olarak da bilinir. Günümüzde bu sistem, İngiltere, Amerika Bir-

leşik Devletleri¹⁴ ve bazı Anglo-sakson ülkelerinde uygulanmaktadır.¹⁵

Tek-İsimli Tek-Turlu Çoğunluk Sistemine bir örnek vermek gerekirse, ABD’yi örnek gösterebiliriz. ABD’de Başkanlık Seçimleri, iki aşamalı olarak yürütülmektedir. ABD’de başkanlık seçiminde Seçici Kurul (Electoral College) sistemi uygulanmakta, bu sistem uyarınca ABD başkanlık seçimlerinin sonucu ülke çapında adayların aldığı oy oranına göre değil, kazanılan seçiciler kurulu üye sayısına göre belirlenmektedir.

Buna göre, ABD’de seçmenler kayıtlı oldukları eyaletlerin nüfuslarına göre belirlenen ve daha önce parti kurultaylarında belirlenmiş olan **Seçici Kurul üyelerini** (delegeleri) seçmektedir. Bir eyalette en çok oyu alan parti, o eyalet adına Seç-

14 Federal bir devlet olan ve 50 eyaletten oluşan ABD, başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Buna göre yasama yetkisi Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşan Kongreye, yürütme yetkisi ise halk tarafından seçilen Başkana aittir. Temsilciler Meclisi üyeleri **Tek İsimli Tek Turlu Sistemle** seçilmektedir. Buna göre bir seçim çevresinde en çok oyu alan kişi milletvekili seçilir. Seçimlerde partiler tarafından aday gösterilen kişiler ön seçim yapılarak belirlenmektedir. Eyaletlerde farklı şekillerde uygulanan önseçimler, genel olarak üç başlık altında incelenebilir: kapalı, açık ve karışık (jungle primary) ön seçimler. Kapalı ön seçimlerde yalnızca parti üyeleri ya da o partiyi desteklediğini bildiren kişiler ön seçime katılabilmektedir. Bu yöntemde bir kişi sadece kendi partisinin ön seçimine katılabilir. Açık ön seçimlerin geçerli olduğu eyaletlerde ise yapılan ön seçimde tüm seçmenler oy kullanabilmektedir. Bir partinin ön seçiminde oy kullanmak için o partili olma zorunluluğu yoktur. Üçüncü yöntem ise karışık ön seçimlerdir. Bu yöntemde genel seçimlerde yarışmak isteyen tüm adaylar hangi partiden olurlarsa olsun aynı listede o seçim çevresindeki adayların tümünün yarıştığı tek bir ön seçime girmek zorundadır. Ön seçimde en çok oyu alan iki aday partilerine bakılmaksızın genel seçimlerde yarışmaya hak kazanmaktadır. Kasım ayında yapılacak olan genel seçimlerde yalnızca bu iki aday yarışmakta ve en çok oyu alan aday milletvekili seçilmektedir. Bu yöntemde genel seçimlerde yarışan iki kişinin aynı partiden olması mümkündür. Karışık ön seçim yöntemi Kaliforniya, Louisiana ve Washington eyaletlerinde uygulanmaktadır (Dünyada Seçim Sistemleri, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No : 12, Ankara, Eylül 2020, s.14).

15 https://tr.wikipedia.org/wiki/Çoğunluk_sistemi#Tek-İsimli_Tek-Turluk_Çoğunluk_Sistemi

12 Fevzi Demir, Anayasa Hukukuna Giriş, İzmir, Barış Yayınları, 5.Baskı, 1998’den alıntılanayan https://tr.wikipedia.org/wiki/Dar_bolge_sistemi

13 Prof. Dr. Hikmet Sami Türk, Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasa Tercih, s.79

ci Kurul'a delegelerini gönderme hakkını da kazanmış olmaktadır. İşte bu şekilde belirlenen Seçici Kurul da **Başkan** (President) ve **başkan yardımcısını** (Vice-President) belirlemektedir. Seçici Kurul'da 538 delege bulunmaktadır; başkanlık seçimini kazanmak için ise Seçici Kurul'un 270 oyu gereklidir. Görüldüğü üzere, ABD'de halk doğrudan Başkanı seçmektedir. Peki, sistem nasıl işlemektedir ?

Seçici Kurul, ülke çapındaki başkanlık seçimleri Kasım ayında yapıldıktan sonra Aralık ayında toplanır. Çoğu eyalette seçiciler, oylarını temsil ettikleri eyalette bulunan seçmenlerin çoğunluğunun kullandığı yönde kullanır. Her eyaletin Seçici Kurula gönderdiği delege sayısı, ABD Temsilciler Meclisi'nde sahip olduğu ve eyalet nüfusunun sayımıyla belirlenen temsilci sayısına ilave olarak iki senatörün de eklenmesiyle bulunan sayıya eşittir. ¹⁶ Örneğin en çok nüfusu olan California Eyaleti Temsilciler Meclisinde 53 sandalye ve Senatoda 2 senatör olmak üzere 55 üye ile temsil edilirken, nüfusu bir milyondan az olan Alaska, Delaware, Vermont ve Wyoming gibi eyaletler sadece birer sandalye ve 2'şer senatör olmak üzere 3'er üye ile temsil edilmektedir. Bu sayılar nüfus sayım sonuçlarına göre karara bağlanmaktadır.

2020 yılı Başkanlık Seçimlerinde ABD'de eyaletler itibariyle delege sayısı: • Alabama 9, • Alaska 3, • Arizona 11, • **Arkansas 6**, • Batı Virginia 5, • California 55, • Colorado 9, • Connecticut 7, • Delaware 3, • Florida 29, • Georgia 16, • Güney Carolina 9, • Güney Dakota 3, •

Hawai 4, • **İdaho 4**, • İllionois 20, • Indiana 11, • Iowa 6, • Kansas 6, • Kentucky 8, • Kuzey Carolina 15, • Kuzey Dakota 3, • Louisiana 8, • Maine 4, • Maryland 10, • Massachusetts 11, • Michigan 16, • Minnesota 10, • Mississippi 6, • Missouri 10, • Montana 3, • Nebraska statewide 5, • Nevada 6, • New Hampshire 4, • New Jersey 14, • New Mexico 5, • New York 29, • Ohio 18, • Oklahoma 7, • Oregon 7, • Pennsylvania 20, • Rhode Island 4, • Tennessee 11, • Texas 38, • Utah 6, • Vermont 3, • Virginia 13, • Washington 12, • Wisconsin 10 • Wyoming 3'tür.

Buna göre; ABD'de Seçici Kurul'un 538 delegesi olmasının nedeni, iki meclisten oluşan Amerikan Kongresinin; her eyaletten nüfusa oranla belirlenen **435 üyeli Temsilciler Meclisi üyesi** ve her eyaletin ikişer senatör gönderdiği **100 üyeli Senato üyesi ile** bu iki sayının üzerine özel statülü Washington D.C.'in üç delegesinin eklenmesinden ileri gelmektedir. Seçiciler Kurulunda en çok üyeye 55 delege ile California, 38 delege ile Texas eyaleti sahip iken, Alaska, Delaware, Montana ve Wyoming 3'er delege ile en az üyeye sahip eyaletler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, eyalet statüsünde olmayan ve Kongre'de oy temsili bulunmayan başkent Washington D.C. (yani Columbia Bölgesi) de 3 Seçici Kurul üyesine sahiptir. Seçici Kurul'un 538 üyesi olduğundan, başkanlık seçimini kazanmak için 270 oy gereklidir.

Çoğu eyalette, Seçici Kurul oyları "*kazanan hepsini alır*" yöntemiyle dağıtılır. En çok sayıda vatandaşın oyunu alan başkan ve başkan yardımcısı adayı o eyaletin

¹⁶ https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, s.33

Seçici Kurul oylarının tamamını alır. İki eyalet (Nebraska ve Maine) seçici kurul oylarını vatandaşların oyları doğrultusunda orantısal olarak dağıtmaktadır. Başkanlık seçimi stratejileri, Seçici Kurul oylarının toplamı 270'i bulan bir grup eyalette seçimleri kazanmaktan oluşmaktadır. “Kazanan hepsini alır” sisteminin bir sonucu da, bir adayın ülke çapında oyların çoğunluğunu kazanmış olmasına rağmen seçimi kaybedebilmesidir.¹⁷ Yani ABD seçim sisteminde önemli olan delege sayısı olduğundan, ülke genelinde en fazla oyu kazanan adayın başkan seçilemediği durumlar da görülmektedir. **Örneğin** Demokrat Parti'nin başkan adayı Hillary Clinton, 2016 yılında ülke genelinde Donald Trump'tan yaklaşık 3 milyon civarında fazla oy almasına rağmen yeterli delege sayısına sahip olamadığı için seçilememiştir.

Seçiciler Kurulu, her eyaletin başkentinde ayrı ayrı Aralık ayının ikinci çarşamba gününü izleyen ilk pazartesi günü toplanır ve oylama yapar.¹⁸ Seçiciler Kurulunca belirlenen seçim sonuçları seçimden sonraki Ocak ayında ABD Kongresi tarafından onaylanır. Seçimlerin sonucu konusunda bir anlaşmazlık çıkması halinde bu anlaşmazlığı ABD Kongresi çözümler. Seçimi kazanan başkan ve başkan yardımcısı seçimden sonraya rastlayan ilk 20 Ocak günü öğle saatinde görevi devralır.¹⁹

- Çok İsimli (Liste Usulü) Tek-Turlu Çoğunluk Sistemi

17 A.k.s. 34

18 2020 Başkanlık Seçimlerinde oylama günü 14 Aralık gününe rast gelmiştir.

19 https://tr.wikipedia.org/wiki/Seçiciler_kurulu

Bu sistemde, ülke her biri birden fazla milletvekili çıkaran seçim çevrelerine bölünür. Bu nedenle “geniş bölgeci çoğunluk sistemi” de denir.²⁰ Çok isimli çoğunluk sisteminde genellikle seçmenlere adayların adlarını sıralayan bir liste sunulduğu için; bu sistem, “listeli çoğunluk” veya “liste usulü çoğunluk sistemi” olarak da adlandırılabilir.²¹ Türkiye’de 1946-1960 yılları arasında uygulanmıştır.

b) İki Turlu Sistem (Two Round System)

İki turlu sistem, mutlak (salt) çoğunluk esasına dayanır. Mutlak çoğunluk esasına göre yapılan seçimde adayın seçilebilmek için ilk turda oyların yarısından bir fazlasını alması gerekir.

İki turlu sistemde seçimlerin iki türlü yapılma ihtimali vardır. Bu sistemde bir aday veya parti ilk turda geçerli oyların mutlak çoğunluğunu alabilirse ikinci tura gerek kalmaz. Aksi halde ikinci bir tur daha yapılır. İkinci turda mutlak çoğunluk aranmaz. Bu turda, ilk turda en çok oy almış iki aday veya parti yahut belli oranlar üstünde oy almış parti veya adaylar katılır. Sonuç en çok oy alan adayın kazanmasıyla gerçekleşir. Mutlak çoğunluk sistemi adı da verilir.²²

- Tek-İsimli İki-Turlu Çoğunluk Sistemi

Bu sistemde, ülke her biri sadece bir milletvekili çıkaran seçim çevrelerine bölünür. Seçimlerin iki turda yapılma ihtimali vardır. İlk turda geçerli oyların

20 Aynı kaynak (A.k.)

21 Hikmet Sami Türk, Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Terim, s.79

22 https://tr.wikipedia.org/wiki/Çoğunluk_sistemi

mutlak çoğunluğu sağlanamamışsa ikinci tur oylama yapılır. İkinci tura en çok oy almış aday veya parti yahut belirli bir oranda oy almış parti veya adaylar katılır. Bu sistem, Fransada Üçüncü ve Beşinci Cumhuriyetler döneminde uygulandığı için “Fransız sistemi” adı da verilir.²³

- Listeli İki-Turlu Çoğunluk Sistemi

Ülke her biri birden fazla milletvekili çıkaran seçim bölgelerine bölünür. Seçimin iki turda yapılma ihtimali vardır. İlk turda geçerli oyların mutlak çoğunluğu sağlanamamışsa ikinci tur oylama yapılır. İkinci tura en çok oy almış aday veya parti yahut belirli bir oranda oy almış parti veya adaylar katılır. Fransa’da 1885 seçimlerinde uygulanmıştır. Günümüzde bu sistem Fransa’da 3.500’den küçük belediyelerde, belediye meclisi üyelerinin seçiminde uygulanmaktadır.²⁴

c) Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi (Block Vote)

Serbest Listeli Çoğunluk Sistemi, bir seçim çevresinde birden çok temsilcinin seçildiği (geniş bölge) bir sistemdir. Bu sistemde her bir seçmenin seçim çevresine düşen sandalye sayısı kadar oy hakkı vardır ve seçmen bu oyları tek bir partinin adaylarına vermek zorunda değildir. Seçimler tek turlu olarak gerçekleştirilir. Serbest Listeli Çoğunluk Sistemlerinin uygulandığı ülkelerin çoğunda seçmenler isterlerse daha az sayıda oy kullanma hakkına da sahiptir. Bu sistem genellikle

siyasi partilerin kurulma aşamasında olduğu ya da zayıf olduğu ülkelerde kullanılmaktadır.²⁵

d) Kapalı Listeli Çoğunluk Sistemi (Party Block Vote)

Bu sistemde her seçmenin bir oyu bulunmakta ve seçmenler tek bir aday yerine partilerce belirlenen tek bir listeye oy vermektedir. Seçim çevresinde en çok oyu alan parti o seçim çevresindeki tüm sandalyeleri kazanmaktadır. Tek İsimli Tek Turlu Sisteme benzer şekilde, bir partinin seçimleri kazanması için oyların yarıdan fazlasını almasına gerek yoktur. En çok oyu alan parti oy oranı kaç olursa olsun, o seçim çevresindeki tüm sandalyeleri kazanmaktadır. Bu sistem günümüzde Singapur’da kullanılmaktadır.²⁶

e) Alternatifli Oy Sistemi (Tercihli Tek Turlu Sistem)

Alternatifli Oy Sisteminde Tek İsimli Tek Turlu Sistemde olduğu gibi dar bölgesi (tek isimli/üyeli) seçim çevreleri bulunmaktadır. Buna karşın Alternatifli Oy Sisteminde seçmenlere oy pusulalarını işaretlerken Tek İsimli Tek Turlu Sistemden daha fazla tercih imkânı sunulmaktadır. Bu sistemde seçmenler tek bir adaya oy vermek yerine örneğin ilk tercihlerine “1”, ikinci tercihlerine “2”, üçüncü tercihlerine “3” vb. olacak şekilde tercihlerde bulunurlar. Sistem bu şekilde seçmenlere adaylar arasında öncelik sıralaması yapma imkânı tanımaktadır. Bu sebeple bu sistem tercihli oy sistemleri arasında değerlendirilmektedir. Borda Sayımı ve

23 A.k.

24 Benoît Jeanneau, “Droit constitutionnel et institutions politiques, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 1991” adlı eserden aktaran: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dar_bolge_sistemi

25 Dünyada Seçim Sistemleri, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 12, Ankara, Eylül 2020, s.27

26 A.k., s.27

Devredilebilir Tek Oy diğer tercihli oy sistemleridir.²⁷

Bu sistemlere ilişkin kısa açıklamalardan sonra ülkemizde de zaman zaman gündeme gelen dar bölge ve daraltılmış bölge seçim sistemleri üzerinde durulacaktır.

DAR BÖLGE - DARALTIKMIŞ BÖLGE SEÇİM SİSTEMİ NEDİR ?

(i) Dar Bölge Sistemi

Dar bölge sistemi, ülkenin parlamentodaki sandalye sayısı kadar bölgeye bölünmesi ve her bölgeden bir adayın seçilmesi esasına dayanan seçim sistemidir. Bir diğer seçim sistemi olan Daraltılmış Bölge Sistemiyle karıştırılmamalıdır.²⁸

Bu sistemde dar bölge (single-member district) olarak adlandırılan her seçim bölgesi için seçime katılan her siyasi parti bir milletvekili adayı belirler. Seçilme şartlarını taşıyıp herhangi bir siyasi partiye bağlı olmayan adaylar da o bölge için bağımsız milletvekilli adayı olabilir.²⁹

Dar bölge sistemi iki şekilde tasarlanabilir: Birincisi, dar bölge “basit çoğunluk” usulü, ikincisi dar bölge “salt çoğunluk” usulüyle uygulanabilir.³⁰

Dar bölge *basit çoğunluk* usulü uygulanması durumunda sonuç tek turda belirlendiği için, bir seçim çevresinde en çok oyu alan aday seçilmiş olur. Bu yönüyle seçim sistemi bakımından Tek-İsimli Tek-Turlu Dar Bölge Sistemi olarak da anılmaktadır.

27 A.k., s.27

28 https://tr.wikipedia.org/wiki/Dar_bolge_sistemi

29 A.k.

30 Levent Gönenç, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Temmuz 2017. N201722, s.2

Örnek: X seçim çevresinde, seçime beş partinin (A, B, C, D, E) katıldığını, geçerli oy sayısının 100.000 olduğunu ve oyların partilere dağılımının aşağıdaki gibi olduğunu varsayalım.

Partiler	Oylar	Oran (%)
A	30.000	% 30
B	29.000	% 29
C	21.000	% 21
D	15.000	% 15
E	5.000	% 5

Bu sonuca göre; seçimde basit çoğunluk usulü uygulandığından, X seçim çevresinde seçimi “en çok oy” alan A Partisi kazanacak ve onun adayı milletvekili seçilmiş olacaktır.

İlginç olan şu ki, seçimde 30.000 oy (%30) alan A Partisi (adayı), o seçim çevresindeki seçmenlerin sadece %30’u temsil edilme olanağı bulurken, geriye kalan 70.000 oyun (% 70) boşa gittiği ve temsil yeteneği bulamadığı görülmektedir.

İkinci yöntem ise dar bölge “*salt çoğunluk*” usulü uygulanması durumunda, bir seçim çevresinde seçimi kazanabilmek için ilk turda o seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların yarısından bir fazlasını (%50 + 1) almak gerekir. Yukarıdaki örneğe dönecek olursak, X seçim çevresinde seçimi kazanmak için bir partinin en az 50.001 oy alması şarttır. Örnekte hiçbir parti bu sayıya ulaşamamıştır. Bu durumda, ikinci tura geçilir ve ikinci turda en çok oyu alan partinin adayı milletvekili seçilmiş olur. Bu tasarımda sonuç iki turda belirlendiği için buna “iki turlu dar bölge sistemi” de denir.³¹

31 Gönenç, A.k.,s.2

Buna göre; dar seçim bölge sistemine geçilmesi durumunda, Türkiye'nin 600 ayrı "seçim bölgesi"ne bölünmesi ve her bölgeden bir aday seçilmesi gerekir. Bu seçimin tek turlu veya iki turlu olması mümkündür. Bu sistemde ilk turda en fazla oy alan, iki turlu olduğunda ise ilk turda %50 + 1 alan veya olmazsa ikinci turda en fazla oy alan seçilir.

Dar bölge sistemi, tek kazanan prensibine dayanan bir çoğunluk sistemidir. Dünya genelinde çok daha yaygın olarak uygulanan çoğulcu temsil sistemiyle karşılaştırıldığında çeşitli avantaj ve dezavantajlar içermektedir.

a) Avantajları

Dar bölge sisteminin avantajları şöyle sıralanabilir:³²

- Her dar bölge sadece belirli bir politik görüşe sahip bir vekil tarafından temsil edileceğinden bölgedeki diğer seçmenlerin dünya görüşleri ve beklentileri parlamentoda yeteri kadar temsil edilmeyebilir.
- Dar bölge sistemi seçmenler tarafından kolay anlaşılır bir yapıdadır.
- Her bölge seçmeninin kendi bölge adaylarını tanımasını kolaylaştırır.
- Seçmen-seçilen irtibatını daha belirgin hale getireceğinden seçim bölgesine olan hizmeti ön plana çıkarır.
- Her seçim bölgesi yalnızca bir

milletvekiliyle temsil edileceğinden seçilen vekil üzerindeki sorumluluk artar.

- Dar bölgelerde siyasi partiler kendi tercih ettikleri kişileri aday göstermekten ziyade bölge seçmeninin tercih ettiği kişileri aday göstermeye yönelirler. Bu amaçla partiler anket ve çeşitli kamuoyu araştırmaları yoluyla bölge seçmeninin görüşlerini alarak o bölgeden aday göstereceği kişiyi belirler.
- Dar bölge sistemi, seçmenleri genellikle iki partiye yönlendirir. Amerika örneğinde olduğu gibi bu sistemde genellikle tek parti iktidarı ve tek bir muhalefet partisi çıkar.
- Çoğulcu sistemde partilerin liste başı adaylarının seçilme ihtimalleri daha yüksektir. Bu da liste sonunda yer alan milletvekili adaylarının seçilme şansını azaltır. Bundan dolayı seçim süreci içerisinde adayların seçmen nezdinde proje geliştirme ve enerji açısından aynı performansı göstermesi beklenemez. Dar bölge sistemindeyse her partinin tek aday olduğundan seçim sürecinin adaylar arasında daha rekabetçi ve verimli geçeceği öngörülebilir.

b) Dezavantajları

Dar bölge sisteminin dezavantajları şöyle sıralanabilir:³³

32 https://tr.wikipedia.org/wiki/Dar_bolge_sistemi

33 A.k.

- Her dar bölge sadece belirli bir politik görüşe sahip bir vekil tarafından temsil edileceğinden bölgedeki diğer seçmenlerin dünya görüşleri ve beklentileri parlamentoda yeteri kadar temsil edilmeyebilir.
- Dar bölge seçim bölgeleri görüntü olarak coğrafi bir bütünlüğe sahip olmakla birlikte, bölgelerin nitelik olarak ortak kaygı, beklenti ve amaçları olan seçmenlerden oluşturulması nispeten zordur.
- Oransal temsiliyeti hedeflemediğinden dolayı ortaya çıkan parlamentonun milletin iradesini ne ölçüde temsil ettiği tartışmalı olabilir. Bu sistem genellikle en çok oy alan partiye parlamentoda oy oranından daha fazla güç verme yeti meyllidir.
- Dar bölge sistemi, ölçeğin küçüklüğünden dolayı feodal ya da çıkar ilişkilerinin belirleyici olmasını kolaylaştırabilir.
- Dar bölgeyle kadınların parlamentoda temsiliyeti güçleşebilir. Çoğulcu temsilin uygulanmakta olduğu ülkelerin parlamentolarında, dar bölge sistemini uygulayan ülkelere oranla 4 kat daha fazla kadın vekil görev yapmaktadır.
- Dar bölge sistemi kullanan ülkelerde seçimlere katılım oranının ortalama %10 daha düşük olduğu görülmüştür.
- Seçim bölgelerinin mevcut bir iktidar partisi tarafından belir-

lenmesi durumunda siyasi manipülasyonlara yönelik endişeler oluşabilir.

Dar bölge sisteminin belki de en çok tartışılan yönlerinden biri oransal temsiliyeti ihlal etme olasılığının yüksek olmasıdır. Örnek olarak; tek turlu dar bölge sisteminin uygulandığı bir ülkedeki (A), (B), (C), (D) ve (E) partilerinin tüm bölgelerde aldığı oy dağılımının sırasıyla %25, %20, %20, %20 ve %15 olduğu bir durumda, (A) partisinin % 25 oy ile tüm bölgeleri kazanıp parlamentodaki bütün sandalyeleri alabilmektedir.³⁴

(ii) Daraltılmış Bölge

Daraltılmış bölge modelinde, her ilin belli sayıda (örneğin 5) milletvekili çıkaracak şekilde seçim çevrelerine ayrılması ve ülke düzeyinde en az %10 oy (baraj düşürülmezse) alan siyasi partiler aldıkları oy oranında milletvekilliklerini paylaşması öngörülmektedir.

Buna göre, örneğin 5'ten az milletvekili çıkarılan il, ilçe, köy veya mahalle ya başka seçim çevrelerine bağlanacak ya da 1- 4 milletvekili çıkarılan iller de seçim çevresi olarak kabul edilecektir. Bu durumda ülkemizde halen 87 olan seçim çevresinin baz alınacak milletvekili sayısına göre (4 - 6 gibi) seçim çevrelerinin artması veya azalması söz konusu olacaktır.

Daraltılmış bölge Türkiye'de 1987 ve 1991 yıllarında uygulanmıştır. 1991'de oyların % 27'sini alan DYP sandalyelerin % 39'unu kazanmış, oyların %10'unu alan DSP ise sandalyelerin sadece %1,5'unu kazanabilmiştir.

³⁴ A.k.

Bu yöntemin uygulanması durumunda mevcut seçim çevresinin sayısı 100'ün üstüne çıkacak, seçim çevrelerinin artması ise milletvekili seçilmek için alınması gereken oyun yükselmesi anlamına gelecektir.

2. Nispi Temsil Sistemi

Nispi temsil sistemi, siyasal partilerin güçleri oranında, başka bir deyişle, seçimde aldıkları oy oranında parlamentoda temsil edilmelerine olanak sağlayan seçim biçimidir.

Bu sistemde, kullanılan oyların çoğunluğunun değerlendirilmesi sağlandığından, "temsilde adalet" ilkesine en uygun düşen sistemdir.

Nispi temsil sistemi, farklı düşünce ve siyasal görüşlerin parlamentoya yansımaları sağladığından, toplumdaki farklı siyasal eğilimlerin ve görüşlerin, dolayısıyla bunları savunan siyasal partilerin parlamentoda adil biçimde temsiline cevaz vermektedir.

Nispi temsil sistemlerinde "adalet" ilkesi ön plândadır. Çoğunluk sistemlerinden farklı olarak, nispi temsil sistemlerinde her seçim çevresinden birden çok milletvekili seçilir; dolayısıyla bu sistemler, seçim çevreleri itibarıyla her zaman çok isimlidir, geniş bölgedir, liste usulü ile uygulanır.³⁵

a) Listeli Nispi Temsil Sistemi (List Proportional Representation)

En basit şekliyle Listeli ya da Liste Usulü Nispi Temsil Sisteminde her bir parti her seçim çevresi için aday listesi sunmaktadır. Seçmenler oylarını siyasi

partilere verirler ve partiler, seçim çevresinde aldıkları oyla orantılı şekilde sandalye kazanırlar. Kazanan adaylar listede buldukları sıraya göre belirlenir.³⁶

Sistem farklı şekillerde uygulanabilmektedir ve tek başına seçim sistemini bütünüyle belirlememektedir. Bu nedenle sistemin nasıl uygulanacağına dair ayrıntılar ayrıca belirlenmelidir. Verilen oyların sandalyelere dağıtılmasında "En Kuvvetli Ortalama Usulü", "En Büyük Artık Usulü", "Milli Bakiye (Ulusal Artık) Sistemi", "d'Hondt Usulü" ve "Sainte-Laguë" gibi yöntemler kullanılır. Nispi temsilin uygulandığı seçimlerde hesaplama için seçilen formülün etkisi genellikle az olsa da söz konusu etki bazen kritik sonuçlar doğurabilmektedir.³⁷

Bu yöntemlerden Milli Bakiye ve "Sainte-Laguë" sistemleri üzerinde kısaca durmakta yarar görülmektedir.

- **Milli Bakiye (Ulusal Artık) Sistemi**

Nispi Temsil sistemlerinin ikinci ana türü, milli bakiye sistemidir.

Milli bakiye yöntemine göre; her seçim çevresinde kullanılan oylar, o seçim çevresinde seçilecek milletvekili sayısına bölünür. Bu işlem ile ulaşılan basit seçim sayısı kadar oy alan partiler milletvekilliği kazanırlar. Bir parti, basit seçim sayısına kaç defa ulaşırsa, o kadar milletvekilliği kazanır. Partilerin artık oyları, tüm ülkeyi kapsayan Milli Seçim çevresinde toplanır. Toplanan oylar, boşta kalan milletvekili sayısına bölünür ve milli seçim sayısına ulaşılır. Partilerin artık oyları

35 Prof. Dr. Hikmet Sami Türk, Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih, s.84

36 Dünyada Seçim Sistemleri, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 12, Ankara, Eylül 2020, s.105

37 A.k.,s.105

içerisinde milli seçim sayısına kaç kez ulaşılmışsa, partiler o sayıda milletvekilliği kazanır. Bunların sonucunda da hala dağıtılmamış milletvekilliği var ise, bunlar da en büyük artık yöntemine göre partilere dağıtılır.³⁸

Milli bakiye sistemi en basit anlatımıyla her partinin aldığı oy kadar Meclis'te temsil edilmesi demektir. Örneğin 600 milletvekilliği için seçim yapılıyorsa oyların % 40'ını alan partinin 240 milletvekili, % 2'sini alan bir partinin 12 milletvekili çıkaracaktır. Peki ama, bu 12 milletvekili nasıl belirlenecektir? Diyelim ki bir parti Edirne'den Hakkari'ye tüm illerde % 2 oy almış olsun. Hangi ilden aday gösterdiği isim milletvekili seçilmiş olacaktır?³⁹

İlk ve en kolay aşama iller bazında yapılan hesaplamadır. O ilde kullanılan toplam geçerli oylar ilin çıkaracağı milletvekili sayısına bölünmekte ve o ilden kaç oyla bir milletvekili çıkarılacağı saptanmaktadır. Artan oylar ülke çapında «milli seçim çevresi» denen havuza aktarılmakta, il aşamasında ise başkaca hiçbir şey yapılmamaktadır.⁴⁰

Örneğin 7 Milletvekili seçilecek olan X İlinde partilerin oy dağılımı şöyle olsun:

A Partisi : 170.000	B Partisi : 100.000
C Partisi : 70.000	D Partisi : 50.000
E Partisi : 30.000	
<i>Toplam Geçerli Oy : 420.000</i>	

38 Bülent Özgül, Seçim ve Seçim Sistemleri, Türkiye'deki Seçim Sistemi Uygulamaları ve Bir Model Önerisi (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2002, s.124-125

39 <http://secimsistemleri.blogspot.com/2014/05/milli-bakiye-ulusal-artik-sistemi.html>

40 A.k.

İlk yapılması gereken toplam geçerli oy sayısını milletvekili sayısına bölmek:
 $420.000/7 = 60.000$

A Partisi'nin milletvekili sayısı :
 $170.000/60.000 = 2.83$

(A Partisi'ne 2 milletvekilliği, 0.83'e denk gelen oy milli seçim çevresine aktarılır)

B Partisi'nin milletvekili sayısı :
 $100.000/60.000 = 1.66$

(B Partisi'ne 1 milletvekilliği, 0.66'ya denk gelen oy milli seçim çevresine aktarılır)

C Partisi'nin milletvekili sayısı :
 $70.000/60.000 = 1.16$

(C Partisi'ne 1 milletvekilliği, 0.16'ya denk gelen oy milli seçim çevresine aktarılır)

D Partisi'nin milletvekili sayısı :
 $50.000/60.000 = 0.83$

(D Partisi'ne 0 milletvekilliği, 0.83'e denk gelen oy milli seçim çevresine aktarılır)

E Partisi'nin milletvekili sayısı :
 $30.000/60.000 = 0.50$

(E Partisi'ne 0 milletvekilliği, 0,50'ye denk gelen oy milli seçim çevresine aktarılır)

Yapılan bu hesaplama sonucunda; (A) Partisi 2, (B) Partisi 1, (C) Partisi 1 milletvekili çıkardığından, X ilinin 7 milletvekilliğinden 4'ü tespit edilmiş olmakta, 3'ü ise milli seçim çevresindeki toplam oylara bağlı olarak dağıtılacaktır.

Tüm illerde bu hesaplama yapıldıktan sonra tüm illerden gelen 'milli seçim

çevresi' oyları bir arada toplanır; illerin boşta kalan toplam milletvekili sayısına bölünerek milletvekili dağıtımı yapılır.

Tüm illerden gelen artık oylar şu şekilde dağılmış olsun :

A Partisi : ..500.000	B Partisi : ..300.000
C Partisi : ..430.000	D Partisi : ..620.000
E Partisi : ..730.000	

Milli seçim çevresindeki toplam oy : 2.580.000'dir.

İl milletvekilliği hesaplamasında boşta kalan sandalye sayısı 100 olsun.

Milli seçim çevresinde her bir milletvekilliği için gerekli olan oy sayısı $2.580.000/100 = 25.800$

$$A \text{ Partisi} : 500.000 / 25.800 = 19,37$$

(A Partisi milli seçim çevresinden 19 ilave milletvekilliği kazanmıştır)

$$B \text{ Partisi} : 300.000 / 25.800 = 11,62$$

(B Partisi milli seçim çevresinden 11 ilave milletvekilliği kazanmıştır)

$$C \text{ Partisi} : 430.000 / 25.800 = 16,66$$

(C Partisi milli seçim çevresinden 16 ilave milletvekilliği kazanmıştır)

$$D \text{ Partisi} : 620.000 / 25.800 = 24,03$$

(D Partisi milli seçim çevresinden 24 ilave milletvekilliği kazanmıştır)

$$E \text{ Partisi} : 730.000 / 25.800 = 28,29$$

(E Partisi milli seçim çevresinden 28 ilave milletvekilliği kazanmıştır).

Bu aşamada da $19 + 11 + 16 + 24 + 28 = 98$ milletvekilliği daha dağıtılmış oldu. Görüldüğü üzere, özellikle küçük partiler, ilk aşamada ya az sayıda ya da hiç ve-

killik çıkaramazken, milli bakiye sistemi sayesinde ikinci aşamada artık oylarının değerlendirilmesiyle çok sayıda üye ile meclise girme olanağı yakalamışlardır.

Ancak dağıtılması gereken 100 milletvekilliği olduğu için 2 sandalye boşta kalmış oldu. Bu aşamada artık bölme çarpma yapılmaz.⁴¹ Son hesaplamada bakiye oyu en fazla olan C Partisi (% 0.66) ve B Partisi'ne (% 0.62) birer milletvekilliği daha verilir ve böylece hesaplama işlemi tamamlanır. Hangi partinin mecliste kaç milletvekili ile temsil edileceği bu suretle tespit edilmiş olur.

Peki, yukarıdaki soruya yeniden dönersek; her ilde % 2 oy almış bir parti, hakkı olan 12 milletvekilini hangi il ya da illerden çıkaracaktır?

Öncelikle her parti için ayrı ayrı listeler yapılır. Bu listede o partinin bakiye oy oranı en fazla olan illeri yazılır. Boşta milletvekilliği bulunan il, hangi partinin listesinde yer alıyorsa ilave milletvekilliğini o parti kazanır. Eğer bir il, birden fazla partinin listesinde yer alıyorsa boş milletvekilliği o seçim çevresinde hangi partinin bakiye oyu daha fazlaysa ona verilir ve o il diğer partilerin listesinden silinir. Böylelikle eğer X ili A Partisi'nin listesinde yer alıyorsa A Partisi'nin 4. sıra adayı da milletvekili seçilmiş olur.⁴²

• Sainte-Laguë Sistemi

Klâsik d'Hondt sisteminin küçük partiler için elverişli olmadığı ve onlar aleyhine bir adaletsizlik yarattığı düşüncesi, küçük partileri korumak ve onlar lehine bir miktar avantaj oluşturmak üzere,

⁴¹ A.k.

⁴² A.k.

yine d'Hondt sistemindeki basit hesap tekniğinden yararlanan bir sistemin önerilmesine yol açmıştır. Bu, Sainte-Laguë sistemi midir.

Sainte-Laguë sisteminde partilerin aldıkları oylar, sırayla 1, 2, 3, 4,... sayıları yerine sadece tek sayılı bölenlere, yani 1, 3, 5, 7 ... sayılarına bölünür. Bu doğrultuda bir sayı daha büyük sayılara bölüldüğü zaman elde edilecek paylar daha küçük olacağı için küçük partilerin milletvekili elde etme olasılığı artmaktadır.⁴³ İşte bu düşünceye dayanan Sainte-Laguë sisteminde bölme işlemlerinin yapılması ve elde edilen payların büyüklük sırasına göre sandalyelerin partiler arasında dağıtılması, tıpkı d'Hondt sisteminde olduğu gibidir.⁴⁴

Örnek : Toplam sekiz milletvekili çıkaran bir seçim çevresinde, seçimlere beş parti katılmıştır. Kullanılan geçerli oyların sayısı 276.000 olup, buna göre partilerin aldıkları oy sayısı şöyledir:

Partiler	Oylar	1	3	5	7
A	102.000	102.000	34.000	20.400	14.571
B	83.000	83.000	27.666	16.600	11.857
C	52.000	52.000	17.333	10.400	7.428
D	21.000	21.000	7.000	4.200	3.000
E	18.000	18.000	6.000	3.600	2.571

43 Siyasi sistemde istikrarsızlık ihtimali dolayısıyla İskandinav ülkelerinde bu usul "İskandinav Versiyonu Sainte-Laguë" veya "Denkleştirilmiş Sainte-Laguë Sistemi" adıyla modifiye edilmiştir. Klasik Sainte-Laguë usulünden farklı olarak bu usulde ilk bölen "1" değil de "1,4" olabilmekte diğer bir ifadeyle bölenler [1,4],3,5,7,... şeklinde sıralanmaktadır. İlk bölünenin 1,4 olması çok küçük partilerin milletvekili kazanma ihtimalini azaltmaktadır (Ayhan Döner, Seçim Sistemleri ve Türk Hukukunda Seçimler, Doğu Ciltvi Yayınevi, Erzincan, 2006, s.52-54)

44 Hikmet Sami Türk, Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih, s.91

Örnekteki oyların büyüklük sırasına bakıldığında, en büyük rakamların (102.000), (83.000), (52.000), (34.000), (27.666), (21.000), (20.400) ve (18.000) olduğu görülmektedir. Buna göre 8 kişilik sandalyenin partilere göre dağılımı (A) Partisi : 3, (B) Partisi : 2, (C) Partisi : 1, D Partisi : 1 ve (E) Partisi : 1 şeklinde olacaktır. Dikkat edilirse bu sistemde seçim çevresindeki bütün partiler, parlamentoda temsil edilme olanağı bulmuştur.

b) Devredilebilir Tek Oy Sistemi (Single Transferable Vote "STV")

Devredilebilir tek oy, çok koltuklu kuruluşlarda veya seçim bölgelerindeki adayları sıralayan seçmenler aracılığıyla orantılı temsile ulaşmak veya ona yaklaşmak için tasarlanmış orantılı bir oylama sistemidir.⁴⁵

Bu sistemde her bir seçmen, birden fazla kazanan seçen bir seçimle tek bir oy alır. Her seçmen oylarını en çok tercih edilen aday için işaretler ve ayrıca yedekleme tercihlerini de işaretler. Oylama, mümkünse seçmenin ilk tercihine gider, ancak ilk tercihleri ortadan kaldırılırsa, atılmak yerine, oylama, seçmenin ikinci, üçüncü veya daha düşük bir oranına atanacak şekilde bir yedekleme tercihine aktarılır.⁴⁶

3. Karma Seçim Sistemleri (Mixed Systems)

Karma seçim sistemleri, çoğunluk sistemleriyle nispi temsil sistemlerinin olumlu özelliklerini bünyesinde toplar

45 https://tr.wikipedia.org/wiki/Devredilebilir_tek_oy

46 A.k.

maya çalışır. Karma seçim sistemlerinde genellikle biri çoğunluk diğeri ise Liste Usulü Nispi Temsil Sistemi olacak şekilde iki farklı seçim sistemi, farklı hesaplama yöntemleri kullanılarak birlikte uygulanmaktadır.⁴⁷

Nispi temsille belirlenen sandalyeler, çoğunluk/diğer sistemle belirlenen sandalyelere bağlı olduğunda ve ortaya çıkabilecek orantısızlıklar telafi edildiğinde Karma Üyeli Orantılı Sistemden bahsedilmektedir. İki seçim sisteminin birbirinden bağımsız olduğu ve sandalyelerin dağıtımında birbirine etki etmediği durumda ise Paralel Sistemden bahsedilmektedir. Karma Üyeli Orantılı Sistem genelde nispi temsilde olduğu gibi orantılı sonuçlar vermekte iken Paralel Sistem ile sağlanan orantılılık, çoğunluk sistemleri ile nispi temsil sistemleri arasında bir yerde bulunmaktadır.⁴⁸

a) Karma Üyeli Orantılı Sistem (Mixed Member Proportional)

Karma Üyeli Orantılı Sistemde sandalyelerin bir kısmı nispi temsil sistemiyle, kalan kısmı ise genellikle Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. Çoğunluk sistemiyle oluşan orantısızlıklar, nispi temsil üzerinden belirlenen sandalyelerin ilgili partilere verilmesi yoluyla giderilmeye çalışılmaktadır. Örneğin bir parti ulusal düzeyde nispi temsil ile yapılan seçimde %10 oranında oy almış ancak Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile yapılan seçimde o oranda sandalye kazanamamış ise ulusal düzeydeki oy ora-

nına kavuşması için o partiye belli sayıda milletvekili verilmektedir.⁴⁹

b) Paralel Sistem (Parallel System)

Paralel Sistem, Listeli Nispi Temsil ve Tek İsimli Tek Turlu Sistemden sonra en yaygın uygulanan seçim sistemidir. Bu sistemde sandalyelerin bir kısmı Nispi Temsil ile kalan kısmı ise Çoğunluk Sistemlerinden biriyle veya nadiren “Diğer Sistemlerden” biriyle belirlenir. Sistemde, genellikle sandalyelerin bir kısmı Listeli Nispi Temsil Sistemiyle, kalan kısmı ise Tek İsimli Tek Turlu Sistem ile belirlenmektedir. Karma Üyeli Orantılı Sistemin aksine bu sistemde nispi temsil için kullanılan oylar, çoğunluk sisteminde ortaya çıkması muhtemel adaletsizlikleri düzeltmek için kullanılmamaktadır. Bu sistemde sandalyelerin ilgili sisteme hangi oranda dağıtılacağı önemlidir. Bazı ülkelerde her iki sisteme de % 50 - % 50 oranında sandalye verilmektedir (Andorra, Litvanya, Rusya, Ukrayna vb.). Bununla birlikte bu oranların sistemin uygulandığı ülkelerde değişiklikler gösterebildiğini belirtmek gerekmektedir. Örneğin İtalya’da Listeli Nispi Temsil Sistemi ile seçilen üye oranı % 61 iken Japonya’da ise bu oran % 37’dir.⁵⁰

4. Diğer Seçim Sistemleri

a) Borda Sayımı Sistemi (Borda Count)

Borda Sayımı Sistemi, 1770 yılında Fransız matematikçi ve siyaset bilimci Jean-Charles de Borda tarafından geliştirilen bir seçim sistemidir.⁵¹

47 Dünyada Seçim Sistemleri, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 12, Ankara, Eylül 2020, s.72

48 A.k. s.72

49 A.k. s.72

50 A.k., s.89

51 Hülya Kirmanoğlu, Kamu Ekonomisi Analizi, İstanbul 2012,

Tercihli bir oy verme sistemidir. Dar veya geniş bölgede uygulanabilir. Bu oylama sisteminde seçmenler Alternatifli Oy Sisteminde olduğu gibi adayları belli bir sıraya koyarlar. Birinci sıradaki adayın oy değeri bir, ikinci sıradakinin oy değeri 1/2, üçüncü sıradakinin oy değeri 1/3'tür vb. Her bir adayın aldığı oy değerleri toplanır ve en çok oy alan aday/adaylar milletvekili seçilir. Borda Sayımı Sistemi yalnızca Nauru'da uygulanmaktadır.⁵²

b) Devredilemez Tek Oy Sistemi (Single Non-Transferable Vote)

Bu seçim sisteminde seçim çevrelerinde birden fazla milletvekili seçilir (geniş bölge) ancak seçmenler partilere değil yalnızca tek bir adaya oy verebilir. En fazla oyu alan adaylar seçilir. Bu sistem siyasi partiler için şöyle bir zorluk teşkil edebilmektedir: Örneğin dört milletvekilinin seçildiği bir seçim çevresinde %20'nin üzerinde oy alan bir adayın seçilmesi garantidir. O bölgede %50'lik bir oy oranına sahip olan bir partinin iki milletvekili çıkarması beklenebilir. Bu beklentinin gerçekleşmesi içinse her iki adayın da %25'ler civarında bir oy alması gerekmektedir. Bununla birlikte oylar eşit dağılmaz da örneğin bir aday %40 diğeri %10 oy alırsa bu durumda %50 oyla yalnızca bir milletvekili çıkarma riski ortaya çıkmaktadır. Partinin üç ya da dört aday çıkarması halinde ise oyların bölünmesi sebebiyle %50'lik oy oranıyla bile iki hatta bir milletvekili dahi çıkaramaması muhtemeldir.⁵³

Beta Yayıncılık, 4. Baskı, s.251

52 Dünnyada Seçim Sistemleri, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 12, Ankara, Eylül 2020, s.105

53 A.k., s.105

c) Sınırlı Oy Sistemi (Limited Vote)

Sınırlı Oy Sisteminde, Devredilemez Tek Oy Sisteminde olduğu gibi bir seçim çevresinden birden fazla milletvekili seçilmekte, ancak ondan farklı olarak bir seçmenin birden fazla oy hakkı bulunmaktadır. Adayların oy hakkı sayısı seçim çevresinden seçilecek temsilci sayısından daha azdır. Örneğin yedi temsilcinin seçileceği bir seçim çevresinde bir seçmenin oy hakkı sayısı iki ila altı arasında olacak şekilde (örneğin her bir seçmene beş oy hakkı verilmesi) sınırlandırılabilir. Oyların sayımı, Devredilemez Tek Oy Sisteminde olduğu gibidir. Yani en fazla oyu alan adaylar seçilmektedir. Bu sistem sadece Cebelitarık ve 1977'den bugüne kadar İspanya Senatosu seçimlerinde kullanılmaktadır.⁵⁴

Ç. TÜRKİYE'DE UYGULANAN SEÇİM SİSTEMLERİ

1. Anayasal ve Yasal Hükümler

Ülkemizde, seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları Anayasamızın 67 nci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede yer alan temel hükümlere göre; vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoylaması **serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm** esaslarına göre, yargı yönetimi ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşları-

54 A.k., s.104

nın oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaş seçme ve halkoymasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir (Any. 23.7.1995 - 4121 s. K).

Seçimlerin Temel Hükümleri ise, 26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir.

Söz konusu Yasa'nın 2 nci maddesine göre; seçimler, serbest, eşit, tek dereceli genel oy esaslarına göre yapılır. Seçmen oyunu kendisi kullanır. Oy gizli verilir. Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanması açık olarak yapılır. Seçimlerde her il bir seçim çevresi olarak kabul edilmiştir.

2. Türkiye'de 1946'dan Bugüne Uygulanan Seçim Sistemleri

Türkiye'de 1946 yılından başlayarak üç farklı seçim sistemi uygulanmış, ancak bu sistemler içerisinde pek çok kez değişiklik yapılmıştır. 12 Eylül darbesi öncesi barajsız d'Hondt sistemi kullanılırken, Türkiye'de çok partili ilk seçimin yapıldığı 1946 yılından bu yana "liste usulü çoğunluk", "milli bakiye", "nispi temsil" gibi birçok farklı sistemler uygulanmıştır.

Tablo : Türkiye'de 1946'dan Bugüne Uygulanan Seçim Sistemleri

Seçim Yılı	Uygulanan Sistem
1946	Liste Usulü Çoğunluk
1950	Liste Usulü Çoğunluk
1954	Liste Usulü Çoğunluk
1957	Liste Usulü Çoğunluk
1961	D'Hondt Sistemi - Çevre Barajlı
1965	Milli Bakiye
1969	D'Hondt Sistemi - Barajsız
1973	D'Hondt Sistemi - Barajsız
1977	D'Hondt Sistemi - Barajsız
1983	D'Hondt Sistemi - Çift Barajlı (Ülke ve Bölge)
1987	D'Hondt Sistemi - Çift Barajlı + Kontenjan
1991	D'Hondt Sistemi - Çift Barajlı + Kontenjan
1995	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
1999	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
2002	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
2007	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
2011	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
7.6.2015	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı
1.11.2015	D'Hondt Sistemi - Ülke Barajlı

Kaynak: Türkiye'de 1946'dan bugüne seçim sistemleri
<https://www.haberturk.com/turkiye-de-1946-dan-bugune-secim-sistemleri-1713804>

a) Liste Usulü Çoğunluk Seçim Sistemi

Liste usulü çoğunluk seçim sistemi en çok oyu alan aday ya da adayların seçilmesi ilkesine dayanan basit bir sistemdir. Sistem tek turlu olarak uygulanıyorsa, adayların basit çoğunluğu sağlamaları yeterlidir. İki turlu seçim sisteminde ise birinci turda seçilebilmek için kullanılan geçerli oyların salt çoğunluğunu kazanmak gerekir. Türkiye'de 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimlerinde uygulanmıştır.⁵⁵

⁵⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Liste_usulü_çoğunluk_seçim_sistemi

Liste Usulü Çoğunluk Sistemine göre; her bir seçim çevresi için siyasi partiler kendi milletvekili listelerini hazırlamakta ve bir bölgede en çok oy alan partinin listesi kazanmış olmaktadır. Türkiye’de uygulaması sırasında her il bir seçim çevresi olarak kabul edilmişti. Bu sistem daha ziyade büyük partilere avantaj sağlıyordu.

Örneğin Liste Usulü Çoğunluk Sisteminin kullanıldığı 1954 seçimlerinde, DP oyların %57,6’sını, CHP % 35,4’ünü, CMP ise % 4,9’unu almıştır. DP oyların % 57,6’sını almasına karşın uygulanan seçim sistemi nedeniyle meclisin % 94,82’sini kazanmış, ikinci yüksek oyu alan CHP ise oyların %35,4’ünü almasına rağmen mecliste ancak %5,5 ile temsil edilebilmiştir. Seçimde DP 503 sandalye kazanırken, CHP 31, CMP 5, Bağımsızlar 2 milletvekilliği kazanmıştır.

Bu seçim sonuçları, 1946 seçimlerinde de uygulamaya konulan liste usulü çoğunluk sisteminin eleştirilmesine ve 1961 Anayasası döneminde yürürlüğe konulan seçim kanunuyla kaldırılmasına yol açmıştır. Bunun üzerine 1965 yılında birçok kişiye göre temsil adaletinin en ciddi biçimde sağlandığı Millî Bakiye sistemi uygulanmıştır.

b) Millî Bakiye (Ulusal Artık) Sistemi

Millî bakiye, nispi temsil ile birlikte kullanılan ve oyların mecliste en adil biçimde temsilini sağlayan seçim sistemidir.

Daha önce değinildiği üzere, Nispi Temsil sistemlerinin ikinci ana türü olan millî bakiye sisteminde milletvekillerinin

tahsisinde ilk adım, seçim kotasını belirlemektir. Hâre sisteminde kota, seçim çevresinde kullanılan geçerli oy sayısını, o çevrenin çıkaracağı milletvekili sayısına bölmek suretiyle bulunur. Droop sisteminde geçerli oylar, milletvekili sayısının bir fazlasına, Imperiali sisteminde de iki fazlasına bölünmek suretiyle kota hesaplanır. Partiler, seçim çevresinde aldıkları oy sayısının içinde kota kaç kere varsa, o sayıda milletvekilliğine hak kazanırlar. Bu yolla dağıtılmamış milletvekillikleri kaldığı takdirde, bunlar artık oylarıyla kotanın en yüksek kesirlerini oluşturan partilere dağıtılır. Bunlar arasında en orantılı sonuçlar veren, Hare kotasıdır; onu Droop, daha sonra da Imperiali kotaları izlemektedir.⁵⁶

Bu sistem yalnızca 1965 seçimlerinde uygulanmıştır. 1965 seçimlerinde Adalet Partisi % 52.87 oy oranı ile 450 milletvekilinin 240’ını almış, CHP % 28.75 oranı ile 134 milletvekili çıkarmış, Türkiye İşçi Partisi (TİP) % 2.97 oy ile 15 milletvekili, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) ise aldığı %2.24 oy ile 11 milletvekili ile TBMM’de temsil hakkını kazanmışlardır. Millî bakiye sistemi, TİP’in mecliste temsilini önlemek için sistem değiştirilmiştir.

c) Nispi Temsil

Bu sistemde adaylarını liste usulü ile belirleyen siyasal partiler her seçim çevresinde aldıkları oy oranında milletvekili çıkarırlar. Nispi (oransal) temsil sistemi, seçmenlerin düşüncelerine daha uygun biçimde temsil edilmelerini sağlar.

⁵⁶ Prof. Dr. Ergun Özbudun, Seçim Sistemleri ve Türkiye, s.524, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/629587>

Bu sistemle ülkedeki siyasal partilerin sayısı çoğalır.

Nispi temsil sistemi, seçim sayısı bakımından tek turlu, seçilecek milletvekili sayısı bakımından da listeli seçimi zorunlu kılar. Bu nedenle, nispi temsil sistemlerinde seçim çevreleri çoğunluk sistemlerine oranla daha geniş bölgelidir.⁵⁷

Ülkemizde uygulanan mevcut seçim sistemi, nispi temsil sisteminin bir türü olan yüzde 10 ülke barajlı d'Hondt usulüdür. Seçim ittifakı yapılması durumunda,

resinin çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşıncaya kadar bu işleme devam edilir. Bölme işlemi sonunda ortaya çıkan rakamlar, büyükten küçüğe doğru sıralanmakta ve en büyük sayıdan başlamak üzere milletvekillikleri partilere dağıtılmaktadır.

Örnek : Toplam sekiz milletvekili çıkaran bir seçim çevresinde, seçimlere beş partinin katıldığını varsayalım. Kullanılan geçerli oyların sayısı 276.000 olup, buna göre partilerin aldıkları oy sayısı şöyledir.

Partiler	Oylar	1	2	3	4	5	6	7	8
A	102.000	102.000	56.000	34.000	25.500	20.400	17.000	14.571	12.750
B	83.000	83.000	41.500	27.666	20.750	16.600	13.833	11.857	10.375
C	52.000	52.000	26.000	17.333	13.000	10.400	8.666	7.428	6.500
D	21.000	21.000	10.500	7.000	5.250	4.200	3.500	3.000	2.625
E	18.000	18.000	9.000	6.000	4.500	3.600	3.000	2.571	2.250

%10'luk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınır ve bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmaz.

D'Hondt sistemi nedir?

D'Hondt sistemi, Belçikalı hukukçu ve matematikçi Victor D'Hondt tarafından geliştirilen ve nispi temsil oranlarını belirleyen sistemdir. Türkiye'de 1965 Milletvekili Genel Seçimleri dışında 1961'den bu yana uygulanmaktadır.

D'Hondt Sisteminde bir seçim bölgesinde partilerin aldıkları oylar sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5,e bölünür ve o seçim çev-

Tabloda görüldüğü üzere, partilere düşen milletvekili sayısını belirlemek için önce her siyasi partinin ve varsa bağımsız üyelerin aldıkları oy sayısı birden başlamak üzere milletvekili sayısı olarak belirlenen sekize kadar bölünür. Bu bölmede en yüksek sekiz sayı sırasıyla (102.000), (83.000), (56.000), (52.000), (41.500), (34.000), (27.666) ve (26.000) sayılarıdır.

Buna göre 8 kişilik sandalyenin partilere göre dağılımı (A) Partisi : 3, (B) Partisi: 3, (C) Partisi: 2, D Partisi: 0 ve (E) Partisi: 0 şeklinde olacaktır. Şayet sandalye dağılımında **D'Hondt** Sistemi değil de, **Sainte-Laguë** uygulansaydı, 8 kişilik sandalyenin partilere göre dağılımı (A) Partisi : 3, (B) Partisi: 2, (C) Partisi: 1, D Partisi: 1 ve (E) Partisi: 1 şeklinde olacaktı.

⁵⁷ Ali Akyıldız, Demokrasinin Sayılarla Sınavı: Seçim Sistemleri, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/229897>

D'Hondt Sisteminin Türleri

D'Hondt Sistemi de kendi içinde ülke veya bölge barajlı ve barajsız olmak üzere üçe ayrılır.⁵⁸

1. Barajsız: Burada başka kriterlere girmeden, bölünme yoluyla elde edilen oy miktarlarına göre dağılım yapılır.

2. Bölge Barajı: Her seçim çevresinde bir partinin milletvekili çıkarabilmesi için oy sayısı, oranı ya da ondalık birim olarak bir baraj belirlenir ve bunun altında kalan partiler hesaplamaya dahil edilmez.

3. Ülke Barajı: Ülke genelinde oy oranı belli bir düzeyin altında kalan partiler ve yeni düzenlemeyle ittifaklar milletvekili çıkaramamaktadır. Türkiye'de şu an yüzde 10 ülke barajıyla birlikte D'Hont Nispi Temsil Sistemi uygulanmaktadır.

Buna göre, ülkemizde milletvekili çıkarmak için bir siyasi partinin önce seçim barajını (ülkemizde %10) aşmış olması gerekir.

D'Hondt Sistemine Göre Yapılan Bazı Seçimler

1961 : Darbe Sonrası İlk Seçim

15 Ekim 1961 tarihindeki milletvekili genel seçimleri nispi temsil ((D'Hondt) sistemiyle yapılmıştır. CHP, oyların yüzde 36,7'sini alarak 173 milletvekili çıkarıp, TBMM'de birinci parti olmuştur. AP 158, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) 54, YTP 65 milletvekilliği kazanmıştır. Hiçbir parti mutlak çoğunluğu kazanamadığı için CHP ile AP arasında bir koalisyon hükümeti kurulmuştur.

58 İrem Köker, Türkiye'de 1946'dan bugüne seçim sistemleri, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41981590>

1969 : Barajsız d'Hondt Sistemine Geçiş

Barajsız D'Hondt sisteminin uygulandığı 1969 seçimleri ülke tarihinin en düşük katılımlı seçimi olmuştur. Seçmenlerin sadece yüzde 64,3'ü sandığa gitmiştir. Seçimde AP % 6,4 oy kaybederek %46,6 oy oranı ile 256 milletvekili çıkarırken, CHP %27'ye gerileyerek 143 milletvekili ile meclise girebilmiştir. Güven Partisi 15, Bağımsızlar 13, Millet Partisi 6, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 1, Birlik Partisi 8, TİP 2 ve YTP 6 milletvekili çıkarmıştır.

1983 : Yüzde 10 Ülke Barajlı D'hondt Sistemi

Türkiye'nin çok partili siyasal yaşamında %10 ülke barajının uygulandığı ilk genel seçim 1983'te yapıldı. Bu seçimle birlikte, bir partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) milletvekili sokabilmesi için ülke genelindeki oyların en az yüzde 10'unu alması koşulu getirilmiştir. Seçimde oyların %45,14'ünü alan ANAP 400 üyeli TBMM'de 212 milletvekili kazanmıştır. Halkçı Parti oyların %30,46'sı ile 117 milletvekilliği elde ederken, seçimlerin favorisi gösterilen Milliyetçi Demokrasi Partisi ise oyların % 23,27'sini alarak 71 milletvekili çıkarabilmiştir.

2002 : Milletvekili Genel Seçimleri

Yüzde 10 ülke barajlı d'Hondt sistemi uygulanan 3 Kasım 2002 tarihli Milletvekili Genel Seçimlerinde, yalnızca Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Cumhuriyet Halk Partisi barajı aşarak meclise milletvekili sokmayı başarmıştır. Seçimde AKP, oyların yüzde 34,3'ü ile 363 milletvekilliği kazanırken, yüzde 19,39

oranında oy alan CHP 178 sandalye kazanmıştır. Seçimde DYP %9,54, MHP %8,36, Genç Parti %7,25 oranında oy almasına karşın barajı aşamadıkları için milletvekili çıkaramamışlardır. Böylece 2002 Milletvekili Genel Seçimlerinde verilen oyların yüzde 46.33'ü mecliste temsil edilme olanağı bulamamıştır.

2015 : Milletvekili Genel Seçimleri

1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimleri, 7 Haziran 2015'te yapılan genel seçimlerden sonra güvenoyu alabilecek bir hükümetin kurulamaması nedeniyle gerçekleşen erken genel seçimdir. 7 Haziran 2015'de yapılan Genel Seçimler sonucunda, 2002'den sonra ilk kez bir parti tek başına iktidar olamamıştır. Partiler arasında hükümet kurma yolunda bir anlaşma sağlanamadığından, 1 Kasım 2015'de Milletvekili Genel Seçimleri yenilenmiştir. Seçim sonucunda AK Parti %49,5 oy oranı ile 317 Milletvekili çıkararak tek başına iktidar olurken, CHP %25,32 oy oranı ile 134 Milletvekili, MHP %11,90 oy oranı ile 40 Milletvekili, HDP ise %10,76 oy oranı ile 59 Milletvekili çıkarmıştır.

3. SONUÇ

Demokratik rejimlerin temelinde temsil, temsili demokrasinin temelinde ise seçim yer almaktadır. Demokrasi ile yönetilen ülkelerde halkın iradesinin parlamentoya yansımaları seçimle olur.

Halkı parlamentoda temsil edecek milletvekillerinin seçilmesine ilişkin kurallar anayasa ve/veya yasalarda seçim ve seçim sistemleri olarak düzenlenmiştir.

Seçim ve seçim sistemi siyaset kurumunun yönetimi belirlemedeki en önemli araçlarındandır.

Günümüzde ülkelerin parlamento üyelerinin belirlenmesinde kullanılan seçim sistemleri genel olarak çoğunluk sistemi, nispi temsil sistemi, karma sistemler (bu iki sistemin ağırlıklı veya ikisinin eşit derecede kullanıldığı sistemler) ve diğer sistemler olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

Ülkemizde çok partili siyasal yaşama geçildiği 1946 yılından bugüne milletvekili genel seçimleri yapılmış, seçimlerde "liste usulü çoğunluk", "milli bakiye", "nispi temsil" gibi üç farklı seçim sistemi uygulanmış, ancak bu sistemler içerisinde de pek çok kez değişiklik yapılmıştır.

12 Eylül darbesi öncesi barajsız d'Hondt sistemi kullanılırken, 1983 Seçimlerinde %10 ülke barajı uygulanmıştır. 1995 yılında Anayasa'nın 67 nci maddesinde seçim kanunlarının, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenmesini öngören değişiklik yapılmıştır. Böylece %10 ülke barajı yanında, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkesi getirilmesi seçim sisteminde küçük partilerin temsilini iyice zorlaştırmıştır. Bu durum partiler arası ittifakları beraberinde getirmiştir. Nitekim 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimine bazı partiler ittifak yaparak girmiştir.

Ülkemizde halen nispi temsil sisteminin bir türü olan %10 ülke barajlı d'Hondt usulü uygulanmaktadır. Seçim ittifakı yapılması durumunda, %10'luk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınmakta ve bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmamaktadır.

Cem KASAPÖĞLU

Afyonkarahisar Belediyesi
İtfaiye Müdürü

MER'İ MEVZUAT HÜKÜMLERİNE GÖRE İTFAİYE BİRİMLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. GİRİŞ

Belediyeler çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler. Riski yüksek olanlar, öncelikli ve daha yüksek güvenlikle korunmalıdır. Belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarından olan itfaiye hizmetleri, en riskli faaliyet sahasını oluşturmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu 'Belediyenin görev ve sorumlulukları' başlıklı 14 üncü maddesinde ;- Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; ... itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; ... (Binalarda ve işyerlerinde yangından koruyucu tedbirleri almak, yangınlarını söndürmek, - Tabii afetler için acil yardım planları yapmak.) görevleri verilmiştir. Yine Kanunun 52 nci maddesinde teşkilatın çalışma usul ve esasları mali konularına açıklık getirilmiştir.

Çalışmamızda; İş sağlığı ve güvenliği-ne ilişkin kavramlar, mevzuat hükümleri ve itfai olaylarda alınması gereken önlemler irdelenecek, itfaiye birimlerinin (işverene-çalışana düşen sorumlulukları) periyodik olarak yapması gerekli olan iş ve işlemler anlatılacaktır.

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ'NİN TEMELLERİ

İnsanlığın varlığını koruyup geliştirmek amacıyla, doğa olaylarına ve vahşi hayvanlara karşı savaşımı ile başlayan ve giderek gelişen çalışma eylemi, insanlığın tarihsel gelişiminde büyük rol oynamıştır. İnsanlık, tarih boyunca yaşamını sürdürmesi için gerekli olan yiyecek, içecek, giyecek, konut gibi temel gereksinimlerini ancak çalışma eylemiyle sağlayabilmiştir. İnsanlığın kendi yaptığı iş aletlerini çalışma eyleminde kullanmaya başlaması toplumsal yaşamında büyük bir aşama olmuştur. Böylece insanlar yaptıkları iş aletleri ile doğayı denetim altına alma ve sürekli olarak dönüştürme olanağına kavuşmuşlardır. İnsanlığın temel gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla maddi servetlerin üretiminde kendine büyük faydalar sağlayan iş aletlerine olan gereksinimi giderek artmış ve bu da yeni üretim araçlarının geliştirilmesine yol açmıştır. İnsanlığın tüm tarihsel süreci içerisinde çalışma ortamı, üretim araçları ve çalışan insan sürekli etkileşim içinde olmuştur. Bunun sonucunda da çeşit-

li sağlık ve güvenlik sorunları gündeme gelmiştir. (TMMOB, 2012:11)

Bu sorunları görmemizi sağlayan birtakım araştırmalar ve somut veriler, İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin önemini kavramamıza yardımcı olacaktır. Şöyle ki (TMMOB, 2011:9):

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) rakamlarına göre her yıl yaklaşık 2.200.000 kişi iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı hayatını kaybediyor. ILO rakamlarına göre;

Her gün yaklaşık 6000 kişi iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını yitiriyor. Yıllık toplamda 350.000 kişi iş kazası, 1.700.000 kişi ise meslek hastalıklarından yaşamını yitiriyor. Her yıl 270.000.000 iş kazası meydana geliyor ve 160.000.000 kişi meslek hastalıklarına yakalanıyor. Her yıl zehirli maddelerden dolayı 438.000 işçi yaşamını yitiriyor ve dünya da meydana gelen cilt kanserinin %10'unun işyerlerinde zehirli maddelerle temas yüzünden oluştuğu belirtiliyor. Her yıl asbest yüzünden 100.000 kişinin yaşamını yitirdiği tahmin ediliyor. Her yıl silikozis hastalığının neden olduğu akciğer kanseri ve ölümcül hastalıklardan 10 milyonlarca insan hayatını kaybediyor. Latin Amerika'da maden işçilerinin %37'si, Hindistan'da taş kalem işçilerinin %50'si ve taş kırma işçilerinin %36'sı bu hastalığa yakalanmış durumdadır.

İş sağlığı ve güvenliği, bir bütünün iki parçasını meydana getiren iş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarından oluşmaktadır. Her iki kavramın da özünde çalışanların mesleki risklere karşı korunması, bu risk-

lere karşı önlem alınması yatar. Zaman zaman birbiri yerine de kullanılan sağlık ve güvenlik kavramlarını ayırt etmek oldukça zordur. Durum bu olmakla beraber aslen her iki kavram birbirini tamamlamaktadır. (Aybar ve Aydın, 2019:3)

İş sağlığı ve güvenliğinin; Çalışanları korumak, üretim güvenliğini sağlamak ve işyeri güvenliği sağlamaktan oluşan 3 temel amacı bulunmaktadır. Kavramsal çerçeve oluşturmak amacıyla bu tanımlamaları ele alalım.

Kavramlar

İş güvenliği; işçilerin iş ortamında karşılaşılabilecekleri tehlikelerin, yok edilmesi veya azaltılması için getirilen yükümlülüklerden oluşan teknik kuralların bütünüdür. İş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltan bir bilim dalıdır. (TMMOB, 2011:10)

İşçi sağlığının teminini sağlayan bir bilim dalı olan iş güvenliğinin amacı ise şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2013:4) :

- Çalışanlara en yüksek sağlıklı ortam sunmak
- Çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden onları korumak
- İş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu sağlamak
- İş yerlerindeki riskleri tamamen ortadan kaldırmak ya da zararları en aza indirebilmek
- Oluşabilecek maddi ve manevi zararları ortadan kaldırmak
- Çalışma verimini artırmak.

Bütün mesleklerde çalışanların sağlıklarını sosyal, ruhsal ve bedensel olarak en üst düzeyde tutmak, çalışma koşullarını ve üretim araçlarını sağlığa uygun hâle getirmek, çalışanları zararlı etkilerden koruyarak işin ve çalışanın birbirine uyumunu sağlamak üzere kurulmuş bir tıp dalıdır. (MEB, 2013:5) İşçi sağlığı da dar anlamda bu şekilde ifade edilmektedir.

İş kazası;

- İşçinin işyerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- İşveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Emzikli kadın işçilerin çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- İşverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmesi sırasında, gerçekleşen ve işçinin olay sırasında veya sonradan bedence ya da ruhça zarara uğramasına yol açan olaylara “iş kazası” denir. (Akpınar, 2013:41)

3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

3.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Anayasanın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu öngörülmüştür.

Dolayısıyla, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak (Bkz. Anayasa, m.5) ilkelerini yerine getirmemizi sağlayan olguya sosyal devlet diyebiliriz.

Anayasa'nın 17. maddesinde “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.” denilerek, kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığına ilişkin hususlar ele alınmıştır.

İş sağlığı ve güvenliğinin anayasal dayanakları Anayasanın 50. ve 56. maddelerinde toplanmıştır. (Akpınar, 2013: 253)

Anayasanın 50. maddesinde çalışanların çalışma şartları ve dinlenme hakkı düzenlenmiştir. Buna göre; Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmayacağı, Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunacağı güvence altına alınmıştır.

Anayasanın 56. maddesinde belirtilen gibi, Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. (Bkz. Anayasa, m.56)

Uzun yıllar boyunca iş sağlığı ve güvenliği konusu işletme yönetimlerinde yasaların işverenlere verdiği bir görev anlayışı içinde ele alınmıştır. Konunun bu bakış açısı ile ele alınması sadece iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının gereğini yapma sonucunu getirmiştir. Oysa çok disiplinli bir yapıya sahip olan iş sağlığı ve güvenliği, toplam kalite ve toplam kalite sürecinin ana unsurları olan uluslararası kalite standartları içinde özel bir yer tutmakta, sorunların çözümü ise iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin işletme yönetimi ile doğrudan ilişkilendirilmesinden geçmektedir. Nitekim iş sağlığı ve güvenliği konusunda işletme odaklı bu yönetim anlayışı ile iş sağlığı ve güvenliğini ele alan işletmelerde artık konunun sadece mevzuat hükümlerini yerine getirmekten ibaret olmadığı, mevzuat hükümlerinin çok daha ilerisinde uygulamaların yapıldığı görülmektedir. (Akpınar, 2013: 254)

3.2. Uluslararası Mevzuat ve Standartlar

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), ülkelerde çalışma mevzuatında ve çalışma standartlarında ortak mevzuat oluşturmak amacıyla ve bu alandaki çalışmaları daha ileriye götürmek amacıyla kurulmuş bir kuruluş, örgüttür.

ILO düzenlemeleri işlevsel olarak üç grupta sınıflandırılabilir. Bunlar,

- İş sağlığı ve güvenliğinin temel ilkeleri ve kuralları,
- Özgün risklerden korunma ilkeleri ve kuralları,
- Özgün işkollarındaki korunma ilkeleri ve kurallarıdır. (Baybora, 2020:202)

Çalışma hayatını, üretkenliği ve bunlara bağlı olarak işletmelerin verimliliklerini etkileyen iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi olaylara önlem almak için, öncelikle mevcut durumun analizi yapılarak risklerin tespit edildiği, bu risklerin tespit edildiği, bu riskleri yok etmek için mevzuata uygun programların oluşturulduğu ve uygulandığı, bütün çalışmaların belli bir düzen içerisinde yazılı hale getirildiği ve ilgili taraflara duyurulduğu, bu yürütülmekte olan çalışmaların izlenip denetlendiği bir takım yönetim sistemleri uygulanmaktadır. Bu sistemlere “İş Sağlığı ve Yönetim Sistemleri” denmektedir. (Akpınar, 2013: 254)

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri ile ilgili dünyada uygulanan standartlar, kanunlar ve dokümanları hazırlayan kuruluşlardan bazıları şunlardır (Akpınar, 2013: 254) :

- American Petroleum Institute (API – Amerikan Petrol Kurumu)
- National Fire Protection Association (NFPA – ABD Ulusal İtfaiye Teşkilatı)
- American Society of Mechanical Engineers (ASME – ABD Makine Mühendisleri Odası)

- British Standards Institute (BSI – İngiliz Standartlar Enstitüsü)
- Occupational Safety and Health Administration (OHSA – ABD İş Sağlığı ve Güvenliği İdaresi)
- International Organization for Standardization (ISO – Uluslararası Standartlar Birliği)

3.3. 4857 Sayılı İş Kanunu

İşverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenleyen İş Kanunu 22.05.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Bkz. İş Kanunu, m.1)

Bununla beraber İş Yasası'nda yer alan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olan maddeler İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası içine alınmıştır (Bkz. İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası m. 37). Bununla beraber, söz konusu yürürlük maddesi (m.38) ile belirtilen düzenlemelerin, İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın yayım tarihinden itibaren 6 ay sonra yürürlüğe gireceğine hükmolunmuştur. Bu nedenle İş Yasası'nda halen yürürlükte olan düzenlemeler ana hatlarıyla incelenmiştir. (Karadeniz, 2012: 40)

4857 sayılı İş Yasa kapsamında yer alan işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemleri almak zorunludur. Oysa çalışmanın izleyen bölümlerinde de inceleneceği üzere, her iş sözleşmesiyle çalışan ve sigortalı olan kişi, İş Yasası'na tabi değildir. Bu durum iş sağlığı ve güvenliği açısından da sosyal korumanın kapsamını daraltmaktadır. Hemen belirtelim ki 30.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ile kapsam büyük ölçüde genişletilmiştir. Belirtilen Yasa'nın, küçük işletmelere iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili getirdiği yükümlülüklerin hangi ölçüde uygulanabileceğini ise yönetmelikler ve uygulamalar çerçevesinde zaman gösterecektir. (Karadeniz, 2012: 32)

3.4. Türk Borçlar Kanunu

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, işverenlere çalışanların iş sağlığı ve güvenliği için sorumluluklar yüklemiştir. İşverenin, "iş güvenliği önlemlerini alma borcu" anlamında olan önlem alma sorumluluğunun yanında, çalışanlara da alınan önlemlere uyma görevi atfedilmiştir.

Kanunun 417. maddesine göre; İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksatsız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.

İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.

3.5. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

Türkiye, İSG alanında 80 yılı aşkın mevzuat, kurum ve uygulama geçmişiine sahiptir. **Ancak;**

- Mevcut mevzuatın dağınıklığı,
- Çalışanların İSG hizmetlerinden yararlanmasında ortaya çıkan ikili yapı,
- İSG'nde işyeri örgütlenmesi açısından bazı işyerlerinin kapsam dışında bırakılması,
- İş kazalarının %70'nin 50'nin altında çalışanın olduğu işyerlerinde yaşanıyor olması,
- Uygulama esaslarına yönelik yönetmeliklerin sürekli değişmesi,
- İstatistiksel verilerin konunun önemini ve aciliyetini yansıtmadaki yetersizliği,
- Bireylerdeki güvenlik kültürünün zayıflığı,
- İşyerlerine İSG alanında (eğitim, ölçüm, danışmanlık vb.) hizmet verebilecek devlet kurumlarının gelişmemiş olması,
- Mevzuatın uygulanmasına yönelik denetimlerin yetersizliği,
- Toplu sözleşme sistemi içindeki sosyal tarafların konuya yönelik ilgisizliği,
- Özellikle küçük işletmelerde ve tarım sektöründe bu anlamda yeterli ilgi ve bilgi birikiminin oluşmaması ve en önemlisi,

- “Uyum taahhüdü” gereği mevzuatın AB'nin İSG yönergeleri ile uyumlu olma zorunluluğu

gibi pek çok neden, İSG alanında yeni ve özel bir kanun çıkarılmasını gerekli kılmış ve bütün bu gelişmelerin sonucu olarak 6331 Sayılı Kanun ortaya çıkmıştır. (Kılıkş, 2013: 20)

6331 sayılı İSGK, 5 bölümden ve 8'i geçici madde olmak üzere, toplam 39 maddeden oluşmaktadır.

Birinci bölümde kanunun amacı, kapsamı ve kapsam dışında tutulan faaliyetler yanında İSG ile ilgili mevzuatta daha önceden yer alan veya mevzuata yeni katılan çok sayıda kavramın tanımına yer verilmiştir.

İkinci bölümde, işveren ile çalışanların görev, yetki ve yükümlülükleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Üçüncü bölüm, Ulusal İSG Konseyi ile İSG Kurulunun oluşumu ve çalışma esasları yanında İSG koordinasyonunun sağlanmasına ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Dördüncü bölümde, çalışma hayatının teftişi ve buna bağlı olarak idari yaptırımlar belirlenmiştir.

Beşinci ve son bölümde, “Çeşitli ve Geçici Hükümler” başlığı altında; İSG ile ilgili çıkarılacak yönetmeliklere, değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümlere, geçici maddelere ve kanunun kademele yürürlüğe girişine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. 6331 Sayılı Kanunun genel gerekçesinde, İSG konusunun, “sadece işyeri ve çalışan düzeyinde değil toplu-

mun genelini doğrudan ilgilendiren aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde ele alınması gereken bir öncelik” olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu düşünce ile hazırlanan İSGK’nun dikkat çekici temel özellikleri şöyle sıralanabilir (Kılıkış, 2013: 22) :

- “AB’nin 89/391 EEC Çerçeve Direktifi ile 155 ve 161 sayılı ILO Sözleşmeleri’nden hareket edilerek, İSG hizmetlerinin hem kamu hem özel sektör olmak üzere tüm faaliyet alanlarında ve tüm çalışanları kapsayacak şekilde uygulama alanı geniş tutulmuştur. Diğer bir deyişle, İSG alanında norm birliğine gidilmiştir.

- İSG alanında geçmişin kuralcı yaklaşımından uzaklaşarak önleyici, iyileştirici ve koruyucu önlemleri içeren proaktif yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşımın gereği olarak her tür işyeri için risk değerlendirmesinin yapılması veya yaptırılması ön koşul olarak getirilmiştir.

- Çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamak, işverenin temel yükümlülüğü olarak kabul edilmiş ve kanun büyük ölçüde bu yükümlülük üzerine şekillenmiştir.

- Uluslararası düzenlemeler esas alınarak çalışanlara da görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

- İş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi çalıştırma zorunluluğu için mevcut olan 50 işçi sınırı kaldırılarak, bütün işyerleri söz konusu yükümlülük kapsamına alınmıştır.

- İSG hizmetlerinin yerine getirilmesinde öncelik, işyerinde çalışanlara,

gerekli nitelik ve belgelere sahip olması durumunda işverene ya da bu hizmetin dışarıdan satın alınabilmesine olanak sağlanmıştır.

- İSG hizmetlerinin yerine getirilmesinde ilk kez devlet desteğinden söz edilmiştir.

- İSG konusunda çalışanların görüşlerinin alınmasına ve katılımlarının sağlanmasına yer veren katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

- İSG konusunda çalışanları temsil eden “çalışan temsilcisi” kavramı, ilk kez yasal tanıma kavuşturulmuştur.

- Aynı çalışma alanının birden fazla işveren tarafından kullanılması durumunda İSG’nin sağlanmasına yönelik düzenlemeler, ilk kez ele alınmıştır.

- ILO’nun 155 sayılı Sözleşmesi ve 8. BYKP gereği, 2005 yılında kurulan “Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi” yasal zemine kavuşturulmuştur.

- Kanun, büyük ölçüde iptal edilen İSG Yönetmeliği’nden esinlenerek temel unsurları düzenlemiş, uygulama ve detaylar çok sayıdaki yönetmeliklere bırakılmıştır.

- İş müfettişlerinin görev alanları genişletilmiş ve yetkileri arttırılmıştır.

- İSG’ ne yönelik ihlallerde idari para cezalarının caydırıcılığı ve etkinliği arttırılmıştır.

- Televizyon kuruluşları ve radyolara İSG, çalışma hayatı gibi konularda uyarıcı ve eğitici nitelikte yayın yapma zorunluluğu getirilmiştir.”

3.6. İSG İle İlgili Yönetmelikler

İSG mevzuatının geniş ve kapsamlı teknik detaylar içermesi, mevzuatın ikincil düzenlemelerle tamamlanmasını zorunlu kılmaktadır. Yasa koyucu, geçmişte yaşanan olumsuz sonuçlara rağmen tüzük yerine yönetmeliklerle İSG alanındaki mevzuat boşluklarının doldurulmasına yönelik tercihini sürdürmüştür. (Kılış, 2013: 36)

3.6.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılacak risk değerlendirmesinin usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu Yönetmelik, 20.06.2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki işyerlerini kapsar. (Akpınar, 2013: 310)

3.6.2. İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

Bu Yönetmeliğin amacı; iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevli iş güvenliği uzmanlarının nitelikleri, eğitimleri ve belgelendirilmeleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

3.6.3. İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin amacı, çalışma sürelerinin uygulamasına ilişkin esasları düzenlemektir. Bu Yönetmelik, 22.05.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 63'üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. (Akpınar, 2013: 357)

3.6.4. İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği

Bu Yönetmeliğin amacı, işyerinde iş ekipmanlarının kullanımı ile ilgili sağlık ve güvenlik yönünden uyulması gerekli asgari şartları belirlemektir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30 ve 31 inci maddeleri ile 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 ve 12 nci maddelerine dayanılarak ve 3/10/2009 tarihli ve 2009/104/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifine paralel olarak hazırlanmıştır.

İş Sağlığı Güvenliği ile ilgili Yönetmelikler yukarıda belirttiklerimizle sınırlı değildir. Çalışma alanının genişliği ile paralel olarak, İSG temel Kanunlarının açıklanması ve daha iyi uygulanabilmesini temin etmek için çeşitli ve önemli yönetmelikler mevcuttur.

4. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AÇISINDAN İTFAİYE BİRİMLERİNDE YAPILMASI GEREKENLER

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunumuz [89-391-EEC] sayılı AB Direktifinin karşılığıdır. Bu Kanunun kapsam kısmı; MADDE 2 – (1) Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır. (2) Ancak aşağıda belirtilen faaliyetler ve kişiler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz: “a) Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindeki diğer hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kol-

luk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri. b) Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri.”

İSG Kanununda bir acil durum birimi olarak itfaiyenin müdahale faaliyetleri kapsam dışı olarak ifade edilmekte, bu durumda itfaiyecinin sağlık ve güvenliğinin istasyonda korunması ama çok daha tehlikeli işlemlerin yapıldığı müdahale faaliyetlerinde korunmaması gibi yanlış anlaşılmalara söz konusu olmaktadır.

Bu minvalde; aşağıda ifade ettiğimiz önleme ve eğitim faaliyetleri periyodik olarak yapılması gereken iş ve işlemlerinin başlıcalarıdır.

- Belediye İtfaiye Yönetmeliği, Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik ile itfaiyecilerin kazandığı sosyal haklara ilişkin hususlar, eğitim programlarında ele alınmalıdır.
- İtfaiye mesleğinden dolayı yaşanabilecek meslek hastalıkları, itfaiyecilerin maruz kaldığı tehlikeli kimyasallar ve bunlardan korunma yöntemleri ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.
- İtfaiye çalışma sahalarındaki riskler ve bu risklere alınacak önlemlere ilişkin talimatnameler düzenlenmelidir.
- Olay yerine giderken yaşanabilecek riskler (trafik kazası, sıkışıklığı vb.) ile olay mahallindeki oluşabilecek dinamik riskler (yangın esnasında, trafik kazasında, su

baskınlarında vb. durumlarda) hakkında eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

- Yüksekte çalışma eğitimi, Merdiven operatörlüğü eğitimi için TBB önderliğinde, üniversiteler ve STK'lar işbirliği ile itfaiye çalışanlarının periyodik olarak eğitimden faydalanmaları zaruri ve zorunlu olmalıdır.
- Periyodik bakım gerektiren ekipmanların kontrolleri yapılmalı, Kullanıcı personele eğitimleri düzenli olarak aldırılmalıdır.

5. SONUÇ

İtfaiye birimlerinde çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği açısından çalışmalarında kolaylık sağlaması amacıyla bu yazıyı kaleme aldık. İşverenlerin; Anayasamızda yer alan “Yaşama Hakkı”nı tesis etmek en temel yükümlülüğüdür. Bir önceki bölümde ifade ettiğimiz üzere; afet ve acil birimlerinin müdahale faaliyetleri kapsamında olan itfaiye hizmetleri 6331 sayılı Kanun kapsamının dışında gibi algılanmaktadır. Oysaki en temel tabirle işverenler, çalışanlarını korumaya yönelik önlemler almakla, çalışanlar ise bu önlemlere uymakla mükelleftirler.

Mer’i mevzuat hükümlerine göre periyodik olarak, birim amiri olduğum kurumda yılda en az bir defa ve/veya daha sık tekrarladığımız önlemlerden bahsederek yazımızı sonuçlandıracağız.

- ***İş sağlığı ve Güvenliği eğitim planını yapıp, tatbik etmekte/ettirmekteyiz.***

- *Yangın tatbikat ve eğitim faaliyetlerini günlük, haftalık, aylık, yıllık plan dâhilinde tatbik etmekte/ettirmekteyiz.*
- *Acil durum eylem planını; işveren, işveren vekili, çalışan temsilcilerinin katılımıyla güncelleyerek işler hale getirmekteyiz.*
- *İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Raporu'nu paydaşların katılımıyla ele alıp, çalışma arkadaşlarımızı bilgilendirmekteyiz.*
- *İtfaiyede kullanılan makine ve ekipman güvenliğine ilişkin personelimize kullanım, günlük bakım ve onarıma (Onarım yetkili kuruluşlarca yapılmalıdır.) ilişkin eğitimleri aldirmaktayız.*
- *İş makinası (özellikle merdivenli araç) temiz hava solunum cihazları vb. önem arz eden ekipmanların yetkili/yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlarca muayene ve kontrolünü yaptırmaktayız.*

Bahse konu alana ilişkin irili ufaklı birçok önemden, uyarıdan da bahsedilebilir. Yapılacak önerilere açık olmakla birlikte, İtfaiye ile ilgili eğitim ve önleme faaliyetlerinin önemini yineliyor, önlem almanın bedel ödemekten ucuz maliyette olduğunu ifade etmek istiyor, İtfaiye teşkilatlarına kazadan, afetten uzak hayırlı çalışmalar diliyorum.

KAYNAKÇA

AKPINAR, Teoman (2013), İş Sağlığı ve İş Güvenliği, Ekin Basım Yayın Dağıtım.

AYBAR ve AYDIN (2019), İşveren ve İşveren Vekilinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

BAYBORA, Dilek (2020), İş Sağlığı ve Güvenliği, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

İNCE, Abdurrahman, İtfaiye Çalışanlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmalarında Pratik Bilgiler, TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ, Belediye Akademisi. Seminer 2 Notları.

KARADENİZ, Oğuz (2012), Dünya'da ve Türkiye'de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği, Çalışma ve Toplum.

KILKIŞ, İlknur (2013), İş Sağlığı ve Güvenliği'nde Yeni Dönem:6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK), İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2013), İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı (Mesleki Gelişim), Ankara.

TMMOB, (2012), İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Oda Raporu, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara.

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu, (2011), İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Alanında Temel Bilgiler, Özdil Basımevi.

Volkan İMAN
Sayıştay Başkanetçisi

KAMU İHALE KANUNU'NA GÖRE TEKLİF EDİLEN BEDELİN % 3'ÜNDEN FAZLA ALINAN GEÇİCİ TEMİNAT TUTARLARININ TAMAMININ GELİR KAYDEDİLİP KAYDEDİLEMeyeceĞİ

1. GİRİŞ

Kamu İhale Kanunu'nda geçici teminat ve kesin teminat olmak üzere iki teminat şekli düzenlenmiştir. Kamu ihale mevzuatımızda öngörülen teminat müesseseleri, istekli ve yüklenicilerin ihale aşamasındaki ve sonrasında taahhütlerini yerine getirmesinde idarelere bir yaptırım aracı olarak güvence sağlamaktadır.

Geçici teminat; ihale üzerinde bırakılan istekliye, kesin teminatı vermek suretiyle sözleşmeyi imzalandıktan hemen sonra iade edilen teminatır.

Geçici teminat alınmasındaki amaç; isteklilerin sorumlu bir teklif hazırlayıp tekliflerindeki taahhütlerine bağlı kalmaları ve en avantajlı teklif konumunda bulunan teklif sahiplerinin sözleşmeyi imzalama konusunda keyfi davranışlarının önüne geçilmesidir.

Bu makalemizde Kamu İhale Kurumu, İdare Mahkemesi, Danıştay ve Sayıştay kararları ışığında %3 oranından fazla alınan geçici teminat tutarının tamamı-

nın gelir kaydedilip kaydedilmeyeceği incelenecektir.

2. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ ve BU HÜKÜMLER DOĞRULTUSUNDA VERİLEN KARARLAR

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "*İhale ilânlarında bulunması zorunlu hususlar*" başlıklı 24'üncü maddesinde; ihale ilânlarında; teklif edilen bedelin % 3'ünden az olmamak üzere, isteklilerce belirlenecek tutarda geçici teminat verileceğinin belirtilmesinin zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "*Geçici teminat*" başlıklı 33'üncü maddesinde;

"İhalelerde, teklif edilen bedelin % 3'ünden az olmamak üzere, istekli tarafından verilecek tutarda geçici teminat alınır. İhale dokümanında belirtilmesi şartıyla, danışmanlık hizmeti ihalelerinde geçici teminat alınması zorunlu değildir." hükmü yer almakta olup istekliler tarafından verilecek tutarda, geçici teminatın alınması amaçlanmıştır.

Kanunun “*İhaleye katılımda yeterlik kuralları*” başlıklı 10’uncu maddesinde; ihaleye katılacak isteklilerden, ekonomik ve malî yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak gerekli bilgi ve belgelerin istenebileceği belirtilmiştir. İhale dışı bırakılacak durumlar sayılmış bu doğrultuda isteklinin durumunu tevsik etmek üzere idareye gerekli belgeleri sunması gerektiği, gerçeğe aykırı hususlar içeren taahhütname sunulması veya ihale üzerinde kalan istekli tarafından taahhüt altına alınan durumu tevsik eden belgelerin sözleşme imzalanmadan önce verilmemesi halinde bu durumda olanların ihale dışı bırakılarak geçici teminatlarının gelir kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Kanunun “*İhaleye katılmayacak olanlar*” başlıklı 11’inci maddesinde; ihaleye katılmayacak olanlar sayılmış ve bunların doğrudan-dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılmayacağı belirtilmiştir. Bu yasaklara rağmen ihaleye katılan isteklilerin ihale dışı bırakılarak geçici teminatlarının gelir kaydedileceği. Ayrıca, bu durumun tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında tespit edilememesi nedeniyle bunlardan biri üzerine ihale yapılmışsa, teminatın yine gelir kaydedilerek ihalenin iptal edileceği hüküm altına alınmıştır.

Kanunun “*Tekliflerin değerlendirilmesi*” başlıklı 37’nci maddesinde; tekliflerin değerlendirilmesinde, öncelikle belgeleri eksik olduğu veya teklif mektubu ile geçici teminatı usulüne uygun olmadığı 36’ncı maddeye göre ilk oturum-

da tespit edilen isteklilerin tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verileceği. Ancak, teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla, belgelerde bilgi eksikliği bulunması halinde idarece belirlenen sürede isteklilerden bu eksik bilgilerin tamamlanmasının yazılı olarak isteneceği. Belirlenen sürede bilgileri tamamlamayan isteklilerin değerlendirme dışı bırakılarak geçici teminatlarının gelir kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Kanunun “*Sözleşme yapılmasında isteklinin görev ve sorumluluğu*” başlıklı 44’üncü maddesinde; *İhale üzerinde kalan isteklinin* Kanunun 42 ve 43’üncü maddelerine göre *kesin teminatı vererek sözleşmeyi imzalamak zorunda olduğu*. Sözleşme imzalandıktan hemen sonra geçici teminatın iade edileceği. Bu zorunluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın ihale üzerinde kalan isteklinin geçici teminatının gelir kaydedileceği. Bu durumda idarenin, ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif fiyatının ihale yetkilisine uygun görülmesi kaydıyla, bu teklif sahibi istekli ile de Kanunda belirtilen esas ve usullere göre sözleşme imzalanabileceği. Ancak ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi istekli ile sözleşme imzalanabilmesi için, 42’nci maddede belirtilen on günlük sürenin bitimini izleyen üç gün içinde ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi istekliye 42’nci maddede belirtilen şekilde tebligat yapılacağı. Ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibinin de sözleşmeyi imzalamaması durumunda ise, bu teklif sahibinin de geçici teminatının

gelir kaydedilerek ihalenin iptal edileceği hüküm altına alınmıştır.

Mezkûr Kanunun beşinci bölümünde düzenlenen **“Danışmanlık Hizmet İhaleleri ile İlgili Özel Hükümler”** kısmında da isteklilerin sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda geçici teminatlarının gelir kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Kamu İhale Kanunu’nda geçici teminatın ve geçici teminatın gelir kaydedilmesine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı kanun maddeleri yukarıda belirtilmiştir. Aynı doğrultuda ihale öncesinde isteklilerin ihaleye katılması için gerekli olan ihale dokümanlarında; isteklilere talimatları da içeren idari şartnamelerde de yukarıda belirtilen yasal hükümlere uygun olarak geçici teminatların gelir kaydedileceğine ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

Teklif edilen bedelin % 3’ünden fazla alınan geçici teminat tutarlarının tamamının gelir kaydedilip kaydedilemeyeceğine ilişkin olarak **Kamu İhale Kurumu, İdare Mahkemesi, Danıştay ve Sayıştay** tarafından verilen kararlara örnek verecek olursak:

31.08.2010 tarihli ve 2010/UY.II-2661 sayılı Kamu İhale Kurulu kararında; isteklinin toplam teklif bedelini karşılayacak şekilde düzenlenmiş geçici teminat mektubunu sunduğu, teminat mektubunun, ihalenin teklif sahibi üzerinde bırakılması veya teklif sahibinin ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi olarak belirlenmesi durumunda isteklinin teklifi ile bağlı kalmasını ve idarenin sözleşmeye daveti halinde isteklinin gö-

rev ve sorumluluğunu yerine getirmesi hususunu temin amaçlı olduğunu, 4734 sayılı Kanun ve ikincil mevzuat düzenlemelerinde, isteklinin sözleşmenin imzalanması aşamasında yükümlü tutulduğu sorumlulukları yerine getirmemesi durumunda bu isteklinin sunmuş olduğu geçici teminat mektubunun yalnızca %3’lük bir kısmının gelir kaydedileceğine ilişkin bir düzenlemenin yer almadığı, isteklinin sunmuş olduğu geçici teminat mektubunun, teklif cetvelinde yer alan hususlar için verilmiş bir teminat hükmünde olduğu sonucuna ulaşıldığını, idarenin başvuru sahibi isteklinin sunmuş olduğu geçici teminat mektubunun tamamını gelir kaydetmesinin mevzuata aykırı olmadığına karar verilmiştir.

Kurul kararına karşı istekli tarafından idare mahkemesine başvurulmuş ve mahkemenin 24.03.2011 tarih ve E:2010/2516, K:2011/580 sayılı kararında, geçici teminat miktarının teklif bedelinin %3’ünden az olmayacak şekilde belirlenmesindeki amacın geçici teminat miktarı üzerinden isteklinin teklif bedelinin hesaplanmasına engel olmak olduğundan söz edilmiş. Bu nedenle mahkeme %3’ün üzerinde olan teminatların yalnızca teklifin %3’üne tekabül eden tutarının gelir kaydedilmesi gerektiği yönünde karar vererek anılan Kurul kararının iptaline karar vermiştir.

Konuya ilişkin Danıştay kararlarında; 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun Geçici teminat başlıklı 33’üncü maddesinin gerekçesinde, madde ile geçici teminatın asgari oranının % 3 olarak belirlendiğine ve isteklilerin bunun üzerinde de teminat

vermelerine imkân tanınmak suretiyle tekliflerin gizlenmesi esasının korunduğunu belirtip. Bu durumda; ihaleye teklif sunan isteklilerin tekliflerinin % 3'ü kadar geçici teminat sunabilecekleri gibi, tekliflerin gizliliğinin sağlanması amacıyla % 3'ünden daha fazla da geçici teminat sunabileceklerine. Ancak, geçici teminatın irat kaydedilmesi durumunda, isteklinin geçici teminat miktarının sadece % 3'ünün irat kaydedilmesi, % 3'ü aşan kısmının ise iade edilmesi gerektiğine hükmetmiştir.¹

Sayıştay Temyiz Kurulu kararında ise; ihale üzerinde kalan isteklinin geçici teminatının Kanunun 33'üncü maddesi gereğince asgari % 3 olmak üzere istekli tarafından kendi iradesi dâhilinde verilmiş bir tutar olduğuna. % 3'ün üzerinde teminat verilmiş olsa bile bu tutarın 4734 sayılı Kanun açısından geçici teminata ilişkin düzenlemelere herhangi bir oran kısıtlaması olmaksızın tabi hale geldiğine. Dolayısıyla geçici teminatın gelir kaydedilmesi durumunda da istekli tarafından teklif edilen ihale bedelinin % 3'ünün değil istekli tarafından verilmiş olan teminatın tümünün dikkate alınması gerektiğine hükmedilmiştir.²

3. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Konu ile ilgili Sayıştay ve Kamu İhale Kurumu aynı doğrultuda değerlendirme yaparak geçici teminat tutarlarında %3 sınırı ile bağlı kalınmaksızın verilen teminatın tamamının gelir kaydedilmesi gerektiğine ilişkin karar verirken, idari

yargıda ise verilen geçici teminat tutarının %3'lük kısmının gelir kaydedilmesi gerektiği üzerindeki tutarın isteklilere iade edilmesi gerektiğine karar verilmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun Geçici teminat başlıklı 33'üncü maddesinin gerekçesine bakıldığında; geçici teminatın asgari oranının % 3 olarak belirlendiğini ve isteklilerin bunun üzerinde de teminat vermelerine imkân tanınmak suretiyle tekliflerin gizlenmesi esasının korunduğu görülmektedir. Ancak geçici teminatın gelir kaydedileceğine ilişkin düzenlemeler yapan mezkûr Kanunun 10, 11, 37 ve 44'üncü maddeleri ile danişmanlık hizmet ihaleleri ile ilgili özel hükümlerin düzenlendiği maddelerde geçici teminat tutarlarının gelir kaydının hangi durum ve şartlarda yapılacağı düzenlenmiş olup gerek kanun maddelerinin lafzında gerekse de bu kanun maddelerinin gerekçelerinde gelir kaydedilecek geçici teminata ilişkin asgari ya da azami bir oran belirtilmemiş olup kanun koyucu tarafından özellikle **geçici teminatı-teminatları** gelir kaydedilir ifadesine yer verilmiştir.

Kanun koyucu tarafından geçici teminat olarak verilecek değerlere ilişkin bir alt limitin tespit edilmiş olması ile isteklilerin taahhütlerini yerine getirmemesi sonrası bu teminatların gelir kaydedilmesi birbirinden farklı mevzulardır. 4734 sayılı Kanun ile ihale dokümanların da ve ikincil mevzuatta **geçici teminatı-teminatları gelir kaydedilir** ifadesi yer alırken ve istekliler hür iradesi ile bu yaptırımını kabul ettikten sonra, mevzuat

1 17.06.2014 Tarihli ve E:2009/4962, K:2014/2524 Sayılı Danıştay 13. Daire Kararı.

2 29.03.2017 Tarih ve 42911 Tutanak Sayılı Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı.

tın kendilerine yüklediği sorumlulukları yerine getirmemeleri ya da beyanlarının gerçek olmaması sonucu geçici teminatın bir kısmının gelir kaydedilip bir kısmının iade edilmesi doğru değildir.

4734 sayılı Kanun'un geçici teminatın gelir kaydına ilişkin hükümleri hiçbir tereddüde mahal vermeyecek, başka şekilde anlaşılması mümkün olmayacak şekilde ifade edilmişken, aynı Kanunun farklı bir maddesinin gerekçesine dayanarak söz konusu emredici hükümleri uygulamamak Kanunun lafzına da ruhuna da uygun değildir. Bu doğrultuda Sayıştay ve Kamu İhale Kurumunca verilen kararların daha isabetli olduğu dolayısıyla geçici teminatın gelir kaydedilmesini gerektiren durumlarda istekli tarafından

teklif edilen ihale bedelinin % 3'ünün değil istekli tarafından verilmiş olan teminatın tamamının gelir kaydedilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu

31.08.2010 Tarihli ve 2010/UY.II-2661 sayılı Kamu İhale Kurulu Kararı

24.03.2011 Tarihli ve E:2010/2516, K:2011/580 Sayılı Ankara 7. İdare Mahkemesi

17.06.2014 Tarihli ve E:2009/4962, K:2014/2524 Sayılı Danıştay 13. Daire Kararı

29.03.2017 Tarih ve 42911 Tutanak Sayılı Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı.

Ahmet SANDAL

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı,
İç Denetçi & Kamu Yönetimi
Uzmanı & Etik Eğiticisi

EVSEL KATI ATIK BERTARAF TARİFELERİNİN BELİRLENMESİ VE UYGULANMASI

Evsel katı atık bertaraf tariflerinin belirlenmesi ve uygulanmasında sorunlar yıllardır devam edegelmektedir. Bu hususta 2015 yılında da bir makale yazdığımı hatırlıyorum. 2872 sayılı Çevre Kanununun 11. maddesinde “*izin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü*” başlığı altında “*üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler*” denilmektedir.

Bu madde hükmünün uygulamasını sağlamak üzere Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik çıkartılmıştır. Resmi Gazetenin 27.10.2010 tarih ve 27742 sayılı nüshasında yayımlanan sözkonusu Yönetmelik 10 yıldır yürürlükte olsa da uygulamada tereddüt, sorun ve ihtilaflar halen mevcuttur.

Zaten bu makale de sözkonusu tereddüt, sorun ve ihtilaflara bir nebze çözüm sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Önce konuya ilişkin mevzuat, kavram, ilke ve esaslara yer verelim. Ardından da durum tespiti ile sorunun çözüm yolları üzerinde duralım.

1. MEVZUAT VE KAVRAMLAR

1- 2872 sayılı Kanunun 11. Maddesi Hükmü

Sözonusu maddede izin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü başlığı altında aşağıdaki düzenlemeleri kapsamaktadır.

Üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler.

Birinci fıkrada belirtilen yükümlülü-

ğü bulunan tesis ve işletmeler ile yerleşim birimlerine; 1) Yapı ruhsatı aşamasında bu yükümlülüğünü yerine getireceğini gösterir proje ve belgeleri ilgili kuruma sunmadıkça yapı ruhsatı verilmez. 2) İnşaatı bitmiş olanlardan, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere işletme ruhsatı ve/veya yapı kullanma izin belgesi verilmez. 3) Yapı ruhsatına, yapı kullanma izni veya işletme ruhsatını haiz olmakla birlikte arıtma ve bertaraf yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde, verilmiş yapı kullanma izni veya işletme izni iptal edilir.

Faaliyetlerinde değişiklik yapmayı ve/veya tesislerini büyümeyi plânlayan gerçek ve tüzel kişiler yönetmelikle belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde atıklarını arıtma veya bertaraf etme yükümlülüğünü yerine getirmek zorundadırlar. Atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve arıtılmış atıksuların bertarafının sağlandığı atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı, ıslahı ve işletilmesinden; büyükşehirlerde 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunla belirlenen kuruluşlar, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bunların dışında iskâna konu her türlü kullanım alanında valiliğin denetiminde bu alanları kullananlar sorumludur. Serbest ve/veya endüstri bölgelerinde bölge müdürlükleri, kültür ve turizm koruma ve gelişme bölgelerinde, turizm merkezlerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı veya yetkili kıldığı birimler, organize sanayi bölgelerinde organize sanayi bölgesi yönetimi, küçük

sanayi sitelerinde kooperatif başkanlıkları, atıksu altyapı yönetimlerince kurulan kooperatiflerde kooperatif yönetimleri, mevcut yerleşim alanlarından kopuk olarak münferit yapılmış tatil köyü, tatil sitesi, turizm tesis alanları vb. kullanım alanlarında ise site yönetimleri veya tesis işletmecileri atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı ve işletilmesinden sorumludurlar.

Atıksu altyapı sistemlerini kullanan ve/veya kullanacaklar, bağlantı sistemlerinin olup olmadığına bakılmaksızın, arıtma sistemlerinden sorumlu yönetimlerin yapacağı her türlü yatırım, işletme, bakım, onarım, ıslah ve temizleme harcamalarının tamamına kirlilik yükü ve atıksu miktarı oranında katılmak zorundadırlar. Bu hizmetlerden yararlananlardan, belediye meclisince ve bu maddede sorumluluk verilen diğer idarelerce belirlenecek tarifeye göre atıksu toplama, arıtma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, atıksu ile ilgili hizmetler dışında kullanılamaz. Atıksu toplama havzasının birden fazla belediye veya kurumun yetki sahasında olması halinde; atıksu arıtma tesisini işleten kurum, atıksu ile ilgili yatırım ve harcama giderlerini kirletenlerden kirlilik yükü ve atıksu miktarı nispetinde tahsil eder. Atık üreticileri uygun metot ve teknolojiler ile atıklarını en az düzeye düşürecek tedbirleri almak zorundadırlar. (Ek cümleler:24/12/2020-7261/13 md.)

Atık üreticileri, atıklarının yönetimini atık yönetim sorumlusu olarak yetki verilmiş firmalar aracılığıyla da yerine getirebilirler. Ancak, Bakanlıkça nitelik-

leri belirlenen atık üreticilerinin atıklarının yönetimini atık yönetim sorumlusu firmalar aracılığıyla yerine getirmeleri zorunludur. Atık üreticilerinin sorumlulukları ile atık yönetim sorumlusu firmaların yetkilendirilmesine ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(Değişik fıkra:24/12/2020-7261/13 md.) Atıkların üretiminin ve zararlarının önlenmesi veya azaltılması ile atıkların geri kazanılması ve geri kazanılabilen atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır. Sıfır atık yönetim sistemini kurarak belge alanlar, türlerine göre kaynağında ayrı biriktirdikleri atıklarını, Bakanlıktan çevre lisansı almış atık işleme tesislerine geri kazanımı sağlanmak üzere verebilirler. Atık yönetim plânlarının hazırlanmasına ve sıfır atık yönetim sistemine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir ve bu çerçevede sıfır atık yönetim sisteminin kurulması ve işletilmesi zorunludur.

(Ek fıkra:24/12/2020-7261/13 md.) Atıkların, doğal kaynak ve hammadde kullanımının azaltılması ve geri kazanımın artırılması amacıyla kullanılması esastır. Atıkların veya atıklardan elde edilen geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanımına yönelik düzenlemeler ile zorunlu kullanıma ilişkin esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Geri kazanım imkânı olmayan atıklar, yönetmeliklerle belirlenen uygun yöntemlerle bertaraf edilir.

Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle

yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. **Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.**

Üretici, ithalatçı ve piyasaya sürenlerin sorumluluğu kapsamında yükümlülük getirilen üreticiler, ithalatçılar ve piyasaya sürenler, ürünlerinin faydalı kullanım ömrü sonucunda oluşan atıklarının toplanması, taşınması, geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertaraf edilmelerine dair yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve bunlara yönelik gerekli harcamalarının karşılanması, eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla Bakanlığın koordinasyonunda bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz birlikler oluştururlar. Bu kapsamda yükümlülük getirilen kurum ve kuruluşların sorumluluklarının bu birliklere devrine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Tehlikeli atık üreticileri, yönetmelikle belirlenecek esaslara göre atıklarını bertaraf etmek veya ettirmekle yükümlüdürler. Atık geri kazanım, geri dönüşüm ve bertaraf tesislerini kurmak ve işletmek isteyen gerçek ve/veya tüzel kişiler, yönetmelikle belirlenen esaslar doğrultusunda, ürün standardı, ürünlerinin satışa uygunluğu ve piyasadaki denetimi ile ilgili izni, ilgili kurumlardan almak kaydı ile

Bakanlıktan lisans almakla yükümlüdür. (Ek cümleler: 24/12/2020-7261/13 md.) Lisans almakla yükümlü gerçek ve/veya tüzel kişiler ile atık yönetim sorumlusu firmalardan alınacak teminatlar için yönetiminden sorumlu oldukları atıkların türü, miktarı ve bertaraf maliyeti temel alınır ve bu teminatlara ilişkin esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Evsel atıklar hariç olmak üzere, atık taşıma ve/veya toplama işlerini yapan kurum veya kuruluşlar Bakanlıktan lisans almak zorundadır. Evsel atıkların taşıma ve toplama işlerini yapan kurum ve kuruluşlar Bakanlıkça kayıt altına alınır. Atıksu arıtımı, atık bertarafı ve atık geri kazanım tesisleri yapmak amacıyla belediyelerin hizmet birlikleri kurmaları halinde, bu hizmet birliklerine araştırma, etüt ve proje konularında Bakanlıkça teknik ve mali yardım yapılır. Tesis yapım projeleri ise bu Kanununun 18 inci maddesi çerçevesinde kredi veya yardım ile desteklenebilir. Kredi borcunun geri ödenmemesi durumunda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip yapılır ve öncelikle 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanununun ek 4 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde ilgili belediyelerin İller Bankasındaki paylarından tahsil olunur.

Arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğüne tâbi tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri, bu yükümlülüğe istinaden kurulması zorunlu olan arıtma ve bertaraf sistemleri, atıksu arıtma ve ön arıtma

sistemleri ile atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, onarımı, ıslahı, işletilmesi ve harcamalara katkı paylarının belirlenmesi ile ilgili usûl ve esaslar Bakanlıkça yönetmeliklerle düzenlenir. Bu konuda diğer kanunlarla verilen yetkiler saklıdır. Bu Kanununun uygulanmasını sağlamak üzere alınması gereken izinler ve bu izinlerin tâbi olacağı usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Faaliyetleri nedeniyle çevreye olumsuz etkileri olabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler tarafından, faaliyetlerine ilişkin olası bir kaza durumunda, kazanın çevreye olumsuz etkilerini kontrol altına almak ve azaltmak üzere uygulanacak acil durum plânları hazırlanması zorunludur. Buna ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu plânlar dikkate alınarak Bakanlığın koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşlarca yerel, bölgesel ve ulusal acil durum plânları hazırlanır. Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, marina gibi kıyı tesisleri; kendi tesislerinde ve gemi ve diğer deniz araçlarında oluşan petrol-lü, yağlı katı atıklar ve sintine, kirli balast, slaç, slop gibi sıvı atıklar ile evsel atıksu ve katı atıkların alınması, depolanması, taşınması ve bertarafı ile ilgili işlemleri ve tesisleri yapmak veya yaptırmakla yükümlüdürler. Buna ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

2-Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete Tarih ve No.su: 27.10.2010 – 27742)

Söz konusu Yönetmeliğin maksadı atıksu altyapı tesisleri ile evsel katı atık bertaraf tesislerinin kurulması, bakımı, onarımı, işletilmesi, kapatılması ve izlenmesi, bu tesislerle ilgili olarak verilen tüm hizmetleri karşılayabilecek tam maliyet esaslı tarifelerin, atıksu altyapı yönetimleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler tarafından belirlenmesi, ayarlanması ve uygulanması yoluyla çevresel altyapı hizmetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

3- Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz (2010)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2010 yılında, Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuzu yayınlamıştır. Bu kılavuzun maksadı, evsel katı atık idarelerine, atık üreticilerine sağladıkları evsel katı atık hizmetleri için evsel katı atık tarifelerinin ve ücretlerinin saptanması konusunda yol göstermektir. Bu Kılavuz, tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesi konusunda detaylı, adım adım rehberlik yaparak tarifelendirme işlemlerinin nasıl gerçekleştirileceğini anlatmaktadır. Bu kılavuz, Evsel Katı Atık İdareleri olan büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve belediye birliklerini bilgilendirme maksadıyla hazırlanmıştır.

2872 Sayılı Çevre Kanununun 11 inci maddesi uyarınca evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretler evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılamaz. Bu doğrultuda Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik, evsel katı atık idarelerinin tarifelerini tam maliyet

esasına göre toplam sistem maliyeti üzerinden belirlemelerini gerektirmektedir. Söz konusu kılavuzda toplam sistem maliyetin hesaplanması için maliyet artı yöntemi kullanılmıştır. Kılavuz, maliyetin dağıtım prensibi, alternatif tarife yapıları ve türleri arasında yapılabilecek seçimler gibi konuların yanı sıra kabul edilebilir maliyetler, maliyetlerin sınıflandırılması, sistemin sürdürülebilmesini sağlayan özkaynak getirisi gibi kavramları açıklamaktadır.

4- Kavramlar

a) Abone: Evsel katı atık hizmetlerinden faydalanan ve/veya faydalanacak gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Belediye yönetimlerinin atıksu hizmeti verdiği tüm gerçek ve tüzel kişiler abone olmak zorunludur.

b) Atık üreticisi: Faaliyetleri sonucu atık oluşumuna neden olan kişi ve/veya atığın bileşiminde veya yapısında bir değişikliğe neden olacak ön işleme, karıştırma veya diğer işlemleri yapan herhangi bir gerçek veya tüzel kişiyi belirtir.

c) Evsel katı atık idareleri: Büyükşehir belediyeleri ve diğer belediyeleri ile belediye birlikleri evsel katı atık idareleridir.

d) Kirleten: Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik denge ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

e) Tam maliyet esaslı tarife: Atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında ortaya çıkan toplam sistem maliyetinin bu hizmetlerden ya-

rarlananlara yansıtılmasına yönelik yöntemi ve bu yöntemle hesaplanmış ücretler listesidir.

f) Tam maliyet muhasebesi: Evsel katı atık sistemlerinin devamı için gerekli tüm maliyetin belirlendiği, toplandığı ve raporlandığı hesaplama sistemidir.

g) Toplam sistem maliyeti: Yatırımın finansal maliyetini, sistemin işletilmesi ve bakımını, sabit varlıkların amortismanını, yönetim ve izleme giderlerini, vergileri, kamulaştırmayı ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisini de içeren toplam değeri ifade eder.

h) Ücret: 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği çevre temizlik vergisi ile aynı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca kanalizasyon harcamalarına katılma payı ve 2560 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelini de içerecek şekilde; atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında tam maliyet esaslı tarifeye göre belirlenen toplam sistem maliyetini karşılamak üzere evsel katı atık ve atıksu hizmetlerinden yararlananlar tarafından ödenmesi gereken parasal değerini anlatır.

1) Hizmet sözleşmesi: Her bir abone için toplam sistem maliyeti o aboneye verilen veya verilecek hizmete göre hesaplanır. Yönetmeliğin 12 nci maddesine göre, evsel katı atık idareleri hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacak her abone karşılıklı sözleşme yapmakla yükümlüdürler. Sözleşme, abonenin ve/veya atık

üreticisinin hangi hizmetlerden yararlandığını ve hangi tarife türü üzerinden ücretlendirileceğini tanımlar.

i) Faturalandırma: Evsel katı atık hizmetlerine ait ücretlendirme yapılan hizmetin karşılığı olarak müstakilen, düzenli aralıklarla su faturaları üzerinden yapılır.

5- İlke ve Esaslar

a) Kirleten öder ilkesi: Atıkların oluşturduğu veya oluşturması muhtemel çevresel kirlenme ve bozulmayı önlemek, sınırlandırmak, gidermek ve çevrenin iyileştirilmesini sağlamak için yapılan ve/veya yapılacak tüm yatırımların ve harcamaların kirletenler veya bozulmaya neden olanlar tarafından karşılanacağını esas alan bir ilkedir.

b) Esaslar: Sürdürülebilir evsel katı atık hizmetlerinin yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesinde, 1) Toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılması, 2) Tarifelerin kirleten öder ilkesine göre belirlenmesi, 3) Evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılmaması esastır.

2. EVSEL KATI ATIK TARİFELERİNİN BELİRLENMESİ

1-Genel Kurallar

a) Abonelik: Atıksu altyapı yönetimlerinin hizmet vermekle yükümlü olduğu tüm gerçek ve tüzel kişilerin abone olması zorunludur.

b) Hizmet sözleşmesi: Her bir abone için toplam sistem maliyeti o aboneye verilen veya verilecek hizmete göre hesap-

lanır. Evsel katı atık idareleri hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacak her abone karşılıklı sözleşme yapmakla yükümlüdürler.

c) Toplam sistem maliyeti: Yatırımın finansal maliyeti, sistemin işletilmesi ve bakımı, sabit varlıkların amortisman maliyetleri, yönetim ve izleme giderleri, vergiler, kamulaştırma ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak öz-kaynak getirisinden oluşan tam maliyeti içerir. Toplam sistem maliyeti, evsel katı atık sisteminin işletilmesi ve sürdürülebilirliği ile bağlantısı olmayan maliyetleri içermez. Ücret, 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği alınan çevre temizlik vergisi, aynı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca alınacak kanalizasyon harcamalarına katılma payı 2560 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelleri toplam sistem maliyetinden çıkartılarak belirlenir.

d) Evsel katı atık sistemi süreçleri: Evsel katı atık idarelerinin toplam sistem maliyetinin hesaplanmasında esas alacağı temel bileşenler şunlardır:

- a) Toplama,
- b) Taşıma,
- c) Aktarma,
- ç) Geri kazanım (kompost, yakma gibi),
- d) Bertaraf (Düzenli depo sahasının kurulması, işletilmesi, kapatılması, kapatma sonrası bakım ve gözetim),
- e) Satış.

e) Amortisman: Tarifelerin hesaplanmasında kullanılacak olan yıllık amortisman oranı varlığın kullanım ömründen hesaplanır. Varlıkların kullanım ömürleri için Türk Standartları Enstitüsünün belirlediği değerler kullanılır. Sabit varlıkların maliyeti, değiştirme maliyeti prensibi kullanılarak değerlendirilir.

f) Evsel katı atık hizmetleri için ücretlendirme: Evsel katı atık hizmetleri için ücretlendirme yapılırken tam maliyet ve kirleten öder esasları kullanılır. Bu esasların uygulanmasına yönelik detayları içeren ve tam maliyet esaslı tarifelerinin belirlenmesinde faydalanılabilecek usul ve esaslar Bakanlık tarafından Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz adıyla Bakanlığın internet sayfasında yayımlanır.

Evsel katı atık hizmetlerine ait ücretler belirlenirken, atık üreticisinin ürettiği atık miktarı aşağıdaki birimlerden biri veya birkaçı kullanılarak tespit edilebilir:

- a) Atık ağırlığı,
- b) Konteyner sayısı, konteyner hacmi, konteyner doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,
- c) Atık toplama aracı sayısı, araç hacmi, araç doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,
- ç) Atık üreticilerinin hanehalkı büyüklüğü, hastanelerde yatak sayısı, okullarda öğrenci sayısı gibi belirli özelliklerine göre belirlenebilecek sabit atık üretim değerleri.

g) Evsel katı atık tarife türleri: Evsel katı atık hizmetleri atık miktarı belirleme

yöntemine göre aşağıda sayılan iki farklı tarife türü üzerinden ücretlendirilebilir:

1)Yönetmeliğin 18 inci maddesinde maddede belirtilen yöntemlere göre hesaplanmış ve değişken ücretlerden oluşan tarife,

2)Kirlenen öder ilkesi dikkate alınarak ve 18 inci maddede belirtilen yöntemlere göre idareler tarafından hesaplanmış ve üretilen atık miktarını atık üreticilerinin etkileyemediği sabit tarifeler.

3)Evsel katı atık idareleri her atık üreticisine sadece aldıkları hizmetlerin maliyetlerini dikkate alarak tarife belirlerler.

h) Muhasebeleştirme prensipleri: Evsel katı atık idareleri evsel katı atık hizmetleri için tahsil edilen ücretlerin evsel katı atık hizmetlerinde kullanılmasını sağlayacak tam maliyet muhasebe sistemi kurmakla yükümlüdürler.

ı) Faturalandırma:Atıksu ve evsel katı atık hizmetlerine ait ücretlendirme yapılan hizmetin karşılığı olarak müstakilen, düzenli aralıklarla su faturaları üzerinden yapılır.

j) Halkın bilgilendirilmesi: 2872 sayılı Çevre Kanununun 11 inci maddesinde belirlenen idarelerce ve belediye meclisince atıksu ve evsel katı atık tarife ücretleri kararı alınmadan önce halkın önerilen tarifeler ve esasları hakkında bilgilendirilmesi, görüş ve önerilerinin alınması maksadıyla ücretlerin hangi esaslar çerçevesinde belirlendiğini, hangi ana maliyet kalemlerinin dikkate alındığını, geçmiş yıllardaki maliyetleri, planlanan yatırım programını ve önerilen tarifeleri içerecek bir rapor hazırlanır.

Belediyeler ve Mahalli İdare Birliklerince hazırlanan raporlar meclis kararlarının duyurulması yöntemi ile halka duyurulur. Diğer atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından hazırlanan raporlar yerel gazeteler ve/veya diğer haber alma kaynakları kullanılarak duyurulur.

Yorumların toplanması, yorum verme süresi, atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından uygun bir süreye göre düzenlenir.

Belediyeler ve Mahalli İdare Birlikleri ücret ve tarifelere ilişkin aldıkları meclis kararlarını diğer meclis kararları gibi duyururlar. Diğer atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından halkın atıksu ve evsel katı atık ücret ve tarifeler için görüş ve önerilerini değerlendirildikten sonra yerel gazeteler ve diğer haber alma kaynakları kullanılarak halka duyurulur.

2-Tam Maliyet Esaslı Tarifelerin Belirlenmesi

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Ber- taraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik, Atıksu Altyapı Yönetimlerinin tarifeleri saptarken tam maliyet ve kirlenen öder ilkelerini kullanmalarını zorunlu kılmaktadır. Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuzda tarife terimi atıksu ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında ortaya çıkan toplam sistem maliyetinin atıksu altyapı yönetimi tarafından bu hizmetlerden yararlananlara yansıtılmasına yönelik yöntemi ve bu yöntemle hesaplanmış ücretler listesini ifade etmektedir. Maliyet artı yöntemin-

de, sağlanan hizmete ait tüm maliyetlerin belirlenmesi tarife hesaplamasının temelini oluşturmaktadır. Bu yöntemde, öncelikle, sistemin mevcut ihtiyaçları kapsamında oluşan maliyetleri hesaplanır. Daha sonra hizmetlerin uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli özkaynak getirisi bu değere eklenir. Bir başka deyişle;

Toplam Sistem Maliyeti = Atıksu Hizmetleri Maliyeti + Özkaynak Getirisi olarak tanımlanabilir.

Tam maliyet belirlenmesinde mükerrer hesaplama olmaması için, 2464 sayılı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca alınan kanalizasyon harcamalarına katılma payı ile 2560 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi gereğince alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedeli toplam sistem maliyetinden çıkartılmalıdır. Verilen aynı hizmet için birden fazla bedel alınamaz.

Tarife hesaplamasında izlenecek adımları şu şekilde sıralayabiliriz: 1- Hizmetin kapsamının tanımlanması 2- Tanımlanan hizmetin sağlanması için tam maliyetin hesaplanması 3- Özkaynak getirisinin hesaplanması 4- Ortalama maliyetin hesaplanması 5- Toplam sistem maliyetinin farklı abone gruplarına dağıtılması 6- Faturalama için bir tarife yapısı ve türü seçilmesi.

Bir hizmetin tam maliyetinin hesaplanması; yatırım ve işletme maliyetlerinin yanı sıra mali ve idari yönetime ait cari maliyetleri yansıtan bir dizi teknik ve mali hesaplamaları kapsar.

3- Konuya İlişkin Önemli Noktalar

Evsel katı atıklar için ödeme yapan

aboneler için en önemli nokta, ödemekle yükümlü oldukları ücretin tutarındır. Aboneler genellikle parasal değere odaklanırlar. Ardından da hizmet için yaptıkları ödemenin karşılığını alıp almadıklarını sorgularlar. Aboneler, ödedikleri tutarın nasıl hesaplandığı ve gerçekçi (doğru) olup olmadığını düşündükten sonra hizmetin kalitesine bakarlar.

Hizmet kalitesi beklentileri karşılıyor mu sorusundan sonra şu sorular önem kazanır.

Hizmetten sağlanan gelirin bu amaçla ve verimli olarak kullanıldığı düşünüyor mu?

Abonelerin atıksu altyapı yönetimi yetkililerinin tarife gelirlerini kişisel lüks harcamalarında kullandığına dair fikir ya da önyargıları var mı?

Civar belediyelerde aboneler ne kadar ödüyor?

Abonelerin kafalarındaki istifhamların giderilmesine çalışmak ve sorularına daha fazla özen göstermek, tüketici memnuniyetinin yükselmesine ve belirlenmiş bir tarife için tahsilat oranının artmasına yol açar.

Bunlarla birlikte abonelerin faturalarını ödeme istekliliği aşağıdaki noktalarla bağlantılıdır:

Ödeme yapmamanın sonuçları doğal olarak, eğer ödeme yapmamanın cezai bir sonucu yoksa, ödeme istekliliği daha az olacaktır.

Aboneler etrafındaki insanları da gözlemlerler. Eğer diğer tüketicilerin ödeme yapmadıklarını ve bunun ödeme yapma-

yanlar için ciddi sonuçları olmadığını görür veya buna inanırlarsa, ödeme istekliği daha az olacaktır.

Bir fatura ödemenin doğrudan parasal olmayan başka maliyetleri de mevcuttur. Bunların en önemlisi zamandır. Tüketici fatura ödemek için zaman harcarsa, bu zaman diğer değerli faaliyetlerinden, örneğin iş, aileye zaman ayırma vs, gitmektedir. Tüm insanların faaliyetleriyle dolaylı ve direkt bağlantılı olarak bir zaman değeri vardır.

Bir evsel katı idaresi yukarıdaki hususları dikkate alan bir yapılanma ve organizasyon içerisinde olmalıdır.

3. EVSEL KATI ATIK BERTARAF TARİFELERİNİN UYGULANMASINDA SORUNLAR

1-Evsel Katı Atık Hizmeti Verilmediği Halde Ücret İstenmesi

2872 sayılı Çevre Kanununun izin alma, arıtma ve bertaraf yükümlülüğü başlıklı 11 inci maddesi **hükmüne göre**, Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettilmekle yükümlüdürler. 5393 sayılı Belediye Kanununun 14/a maddesine göre, Belediye mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları (sosyal hiz-

met ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.

Belediyelerin Kanundan gelen bu yükümlüklerini yerine getirilmeden (beldenin evsel katı atıklarını toplamadığı ve bu hususta üzerine düşen görevleri yerine getirmediği halde) katı atık bertaraf tarifesi belirlemesi ve beldede yaşayanlardan ücret tahsil etmeye başlaması en başta gelen sorundur. Böyle bir durumda vatandaşların sözkonusu tarifeye itiraz etmesi ve ücret ödememesi mümkündür.

Şurası muhakkaktır ki, evsel katı atık toplama ve bertaraf hizmetleri her belediyenin en temel ve en gerekli görevleri arasında yer almaktadır. Beldesine hizmet etmekle yükümlü bir belediyenin normal şartlar altında en temel görevi olan temizlik hizmetini sunmaması kendi prestiji açısından son derece olumsuz bir sonuç doğuracağından, böyle bir sorunun meydana gelmesi çok büyük bir ihtimal değildir. Ancak, evsel katı atık hizmeti dediğimiz zaman, atıkları kaynağında toplama, taşıma, ayrıştırma, bertaraf etme ve geri dönüşüme gönderme şeklinde birçok aşaması bulunmakta olup bu aşamaların dört dörtlük ve kaliteli şekilde sağlanması önem taşımaktadır. Bu nokta itibarıyla tüm hizmetleri dört dörtlük yerine getirmediği halde bir Belediye yönetimi evsel katı atık tarifesi düzenleyip de ücret tahsil edebilir mi sorusu akla gelmektedir. **Bu hususta önemli olan evsel katı atık hizmeti dediğimiz hizmetin herhangi bir aşamasının yerine getirilmesidir.** Mesela, beldenin evsel

katı atıklarını vatandaşların evlerinin ya da işyerlerinin önünden toplayan bir belediye evsel katı atık tarifesi belirlemeye hak sahibidir.

2-Maliyet ve Tarifelerin Doğru Belirlenmemesi

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 5 inci maddesinde ilkeler başlığı altında, “evsel katı atık hizmetlerinin yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesinde, toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılması, tarifelerin kirleten öder ilkesine göre belirlenmesi, atıksu hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin, atıksu, evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin de evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılmaması esastır” denilmektedir.

Sözkonusu Yönetmeliğe uygun olarak, yukarıda da belirtildiği üzere bir Kılavuz çıkartılmıştır. Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz konuya ilişkin yol gösterici bir mahiyettedir. Bu Kılavuz, tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesi konusunda detaylı, adım adım rehberlik yaparak tarifelendirme işlemlerinin yasal çerçevesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Buna rağmen, bu iş çok ayrıntılı maliyet hesaplamaları gerektirmektedir. Evsel katı atık tarifelerinin belirlenmesinde sorunlar yaşanmakta ve yanlışlar yapılabilmektedir.

Bu hususta belediyeler, beldede oluşan toplam katı atık miktarını esas alarak ve bunun işletmelere ve konutlara dağılımını bularak bunun üzerine maliyetleri de ekleyerek 1 ton katı atığın bertaraf bedeli

hesaplamaktadır. Bu hesaplama yöntemi, yukarıda ismi geçen Kılavuza tam uymasa ve ayrıntılı bir hesaplamaya dayanmasa da kabaca bir mantığa ve hesaba dayanmaktadır. Zaten, evsel katı atıklarla ilgili olarak rakamların ve maliyetlerin tam ortaya konması, özellikle teknik ve idari personeli yetersiz küçük belediyeler için oldukça zordur. Burada öncelikli olarak önemli olan hususun, sürdürülebilir çevre yönetimini sağlamak ve bunun için de “kirleten öder” mantığı içinde hareket edilerek çevre temizliği ve çevre koruma için gelir oluşturmaktır. **Bundan sonra da, evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin de evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılmaması esastır.** Bu iki husus sağlandığında maksat hasıl olmuş demektir.

3-Hizmet Sözleşmesi Düzenlenmeden Ücret İstenmesi:

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin hizmet sözleşmesi başlıklı 12 nci maddesine göre, her bir abone için toplam sistem maliyeti o aboneye verilen veya verilecek hizmete göre hesaplanır. Evsel katı atık idareleri hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacak her abone ile karşılıklı sözleşme yapmakla yükümlüdürler. Sözleşme, abonenin ve/veya atık üreticisinin hangi hizmetlerden yararlandığını ve hangi tarife türü üzerinden ücretlendirileceğini tanımlar.

Bu hususta, uygulamada bazı Belediyelerin vatandaş ya da tüzel kişiler arasında yapılan herhangi bir hizmet sözleşmesi olmadan, su sayaç aboneliği

üzerinden ücretlendirme yapıldığı ve bu aboneliği bir hizmet sözleşmesi gibi mütalaa ettiklerine rastlanmaktadır. Ancak, bu uygulama, sözkonusu yönetmelik hükümlerine aykırıdır ve doğru değildir.

Bu hususta, her belediye evsel katı atık idareleri hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacak her abone ile karşılıklı olarak ve abonenin ve/veya atık üreticisinin hangi hizmetlerden yararlandığını ve hangi tarife türü üzerinden ücretlendirileceğini tanımlayacak bir sözleşme yapmak zorundadır. Ancak, bu hususta da pratikte zorluk vardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, teknik ve idari personel kapasitesi yeterli olmayan Belediyelerde bu hizmetin gerçekleştirilmesi ve tüm belde nüfusundaki işyerleri ve konut sahipleri ile böyle ayrıntılı bir sözleşme yapılması da kolay bir iş değildir. İşlemin elektronik ortamda yapılması daha kolay ve masrafsız olacaktır.

4- Tam Maliyet Hesaplamasına Uyulmaması

Uygulamada bazı belediyeler tarafından tam maliyet hesaplanmasına, tam olarak ve dört dörtlük uyulmadan ücret tarifesi oluşturulduğuna şahit olunmaktadır. Gerçi, bu hesaplama tam mevzuata uygun gerçekleştirilmese de, mantıklı bir maliyet hesaplaması ile makul bir ücret tarifesi oluşturulmaya gayret edilmektedir.

Tabi ki, bu hususta en ideal olanı, sözkonusu Yönetmeliğin 18 inci maddesine göre, evsel katı atık hizmetlerine ait ücretler belirlenirken, atık üreticisinin ürettiği atık miktarının, atık ağırlığı, konteyner sayısı, konteyner hacmi, konteyner

doluluk oranı ve atık toplama sıklığı, atık toplama aracı sayısı, araç hacmi, araç doluluk oranı ve atık toplama sıklığı, atık üreticilerinin hanehalkı büyüklüğü, hastanelerde yatak sayısı, okullarda öğrenci sayısı gibi belirli özelliklerine göre belirlenebilecek sabit atık üretim değerleri üzerinden bir hesaplamanın gerçekleştirilmesidir. Yukarıda da belirtildiği üzere, bunu sağlamak özellikle küçük belde belediyeleri açısından zor görülmektedir.

5-Kirleten Öder İlkesine Uyulmaması

Çevre Kanunu ve diğer ilgili çevre mevzuatı, çevre kirliliğini önleme, çevre koruma ve planlamada temel bir ilke belirlemiş olup bu ilke “kirleten öder” ilkesidir. Bu ilkedен maksat, atıkların oluşturduğu veya oluşturması muhtemel çevresel kirlenme ve bozulmayı önlemek, sınırlandırmak, gidermek ve çevrenin iyileştirilmesini sağlamak için yapılan ve/veya yapılacak tüm yatırımların ve harcamaların kirletenler veya bozulmaya neden olanlar tarafından karşılamaktır. Ancak, uygulamada evsel katı atık tarifeleri yukarıda da açıklandığı üzere, tam maliyet hesaplanmasına dikkat edilmeden kabaca hesaplamalarla belirlenmektedir. Bu durum, kirletilen çevrede meydana gelen bozulma ve o bozulma için yapılan masraflara tam karşılık gelmediği için kirleten öder ilkesine uygun değildir.

6- Belde Halkının Bilgilendirilmesi

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 23 üncü maddesine göre,

2872 sayılı Çevre Kanununun 11 inci maddesinde belirlenen idarelerce ve belediye meclisince atıksu ve evsel katı atık tarife ücretleri kararı alınmadan önce halkın önerilen tarifeler ve esasları hakkında bilgilendirilmesi, görüş ve önerilerinin alınması maksadıyla ücretlerin hangi esaslar çerçevesinde belirlendiğini, hangi ana maliyet kalemlerinin dikkate alındığını, geçmiş yıllardaki maliyetleri, planlanan yatırım programını ve önerilen tarifeleri içerecek bir rapor hazırlanır. Belediyeler ve Mahalli İdare Birliklerince hazırlanan raporlar meclis kararlarının duyurulması yöntemi ile halka duyurulur. Diğer atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından hazırlanan raporlar yerel gazeteler ve/veya diğer haber alma kaynakları kullanılarak duyurulur. Yorumların toplanması, yorum verme süresi, atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından uygun bir süreye göre düzenlenir. Belediyeler ve Mahalli İdare Birlikleri ücret ve tarifelere ilişkin aldıkları meclis kararlarını diğer meclis kararları gibi duyururlar. Diğer atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından halkın atıksu ve evsel katı atık ücret ve tarifeler için görüş ve önerilerini değerlendirildikten sonra yerel gazeteler ve diğer haber alma kaynakları kullanılarak halka duyurulur.

Yukarıda sayılan hususların da belediyeler tarafından tam manasıyla yerine getirilmediği ve yalnızca bu hususta belirlenen tarifelerin çeşitli vasıtalarla (mesela, internet sitesinde) yayımlandığı anlaşılmıştır. Ancak, yukarıdaki hükümlere göre bunun yetersiz olduğu açıktır.

7- Elde Edilen Ücretlerin Başka Hizmetlerde Kullanılması

2872 sayılı Çevre Kanununun 11 inci maddesi hükmüne göre, evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretler evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılamaz. Belediyeler evsel katı atık tarifeleri belirleyerek elde ettikleri gelirleri çevre hizmetlerinde (evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak ve kurdurmak gibi işlerde) kullanmaları gerekir. Ancak, bu hususta da sorunlar vardır. Evsel katı atık hizmetlerinden elde edilen gelirlerin Belediyelerce başka hizmetlerde de kullanıldığına dair durumlara rastlanabilmektedir.

8-Sıfır Atık Sisteminin Kurulması

Sıfır atık sisteminin tüm belediyelerde kurularak uygulamaya konulması 2018'ten itibaren beklenen bir yükümlüktür. Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğe 2020 yılında bir hüküm eklenerek, **“atıkların üretiminin ve zararlarının önlenmesi veya azaltılması ile atıkların geri kazanılması ve geri kazanılabilen atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır. Sıfır atık yönetim sistemini kurarak belge alanlar, türlerine göre kaynağında ayrı biriktirdikleri atıklarını, Bakanlıktan çevre lisansı almış atık işleme tesislerine geri kazanımı sağlanmak üzere verebilirler”** denilmektedir. Bu nokta itibarıyla belediyeler atık yönetim planlarının hazırlamalı ve sıfır atık yönetim sistemine ilişkin usul ve esasları da anılan plana yerleştirmeli-

dirler. Birçok belediyede sıfır atık sistemi kurulmadığı için bu durum uygulamada sorun meydana getirmektedir.

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Sürdürülebilir çevre, gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini ifade eder. Sürdürülebilir bir çevre için, Belediyeler evsel katı atık yönetimleri kurmak ve gerekli tesisleri oluşturmak zorundadır. Bu yönetim ve tesislerin kurulması ve işletilmesi yüksek tutarda bir bütçe gerektirmektedir. Çevre koruma ve bozulan çevreyi eski haline getirmek ve sürdürülebilir bir çevre sistemi kurmak için minimum gelir akışını sağlayacak bedellerin hizmeti alanlardan karşılanması gerekmektedir.

Aynı Kanununun 11 inci maddesine göre, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletlettirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.

Yukarıdaki kanun hükümleri de açıkça göstermektedir ki, çevre ile ilgili poli-

tikaların uygulanmasında ekonomik ve mali araçların rolünün çevre politikalarını destekleyecek şekilde kullanılması gerekmektedir. Evsel katı atık sistemlerini kullanan ve/veya kullanacaklar, yatırım, işletme, bakım, onarım, ıslah ve temizleme harcamalarının tamamına katılmak zorundadırlar. Bu vatandaşlara ve tüzel kişilere düşen bir yükümlülüktür.

Çevre Kanununda belediyelerin katı atıkla ilgili hizmetlerinin karşılığını almasının sağlanması, bu hizmetlerden tahsil ettikleri gelirleri yine sadece bu alanlarda kullanmalarının sağlanması, teşvik ve cezai yaptırımın güçlendirilmesi hususları da yer almaktadır. Bu yükümlük de Belediyeleri sorumlu tutmaktadır.

Bu iki nokta itibarıyla, vatandaşlar ve tüzel kişiler çevre yatırımları için harcanacak bedellere ekonomik ve mali katkı sağlayacaklar ve belediyeler de elde ettikleri bu ekonomik ve mali katkıyı yalnızca ve yalnızca çevre yatırımları (evsel katı atık yönetimleri ve düzenli depolama tesisleri kurmak) için kullanacaklardır.

Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanunu 15 inci maddesinde belirtildiği üzere "katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak" belediyelere tanınmış bir imtiyaz ve yetkidir.

Bu hususlar ışığında Belediyelerin evsel katı atıklarla ilgili olarak ücret tahakkuk ettirerek mali bedel alması, çevreyi kirleten sözkonusu firmanın da bu mali katkıyı sağlaması hukuk ve mantık içinde olması gereken bir durumdur. Buna rağmen, bazı Belediyelerin ücret tahak-

kukunda ve evsel katı atık tarifelerinin belirlenmesinde, konuya ilişkin halkı bilgilendirmesinde, maliyetlerin belirlenmesinde ve tarifelerin oluşturulmasında mevzuata tam uymadığı, konunun muhataplarıyla birebir sözleşme yapmadığı ve hatalı davrandığı da bir vakaıdır. Bu nokta itibarıyla bir kez daha belirtmekte fayda vardır ki, bu sayılan olumsuzlukların Belediyelerin teknik, mali, idari ve personel yetersizliğinden kaynaklandığı bir gerçektir. Zaten, bu yetersizlikler dolayısıyla Büyükşehir Yasasında yapılan değişikliklerle bazı belde belediyeleri kapatılmıştır. Söz konusu Yönetmeliğin etkin bir şekilde uygulanması için belediyelerin organizasyon ve personel yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğinin özellikle bazı maddelerinin uygulama kabiliyeti olmadığı (muhataplarla birebir sözleşme yapmayı neredeyse hiçbir Belediyenin sağlamadığı) da bir gerçektir.

Mezkur Yönetmeliğin ve Uygulama Kılavuzunun da daha pratik ve daha

makul bir düzenlemeler içerecek şekilde güncellenmesi ve değiştirilmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ

2872 sayılı Çevre Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan gerçek ve tüzel kişiler belediyelerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarife göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu hususların uygulanmasını göstermek üzere 2010 yılında, Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik çıkartılmıştır. Söz konusu yönetmeliğin uygulanmasında sorunlar vardır ve belediyeler ile vatandaşlar arasında sık sık ihtilaflar yaşanmaktadır. Bu ihtilafların giderilmesi için bir an önce çalışma yapılmalı ve mevzuat değişikliği gerçekleştirilmelidir.

Hikmet BAL

*Mahalli İdareler Genel Md.
E. Şube Müdürü*

BELEDİYELERDE VE İL ÖZEL İDARELERİNDE TAŞINMAZ KAYDI VE MUHASEBENİN ÖNEMİ

Bazı belediyelerin edindiği taşınmazları muhasebeleştirmediği, satış hibe gibi ve ne sebeple olursa olsun idarenin malı olmaktan çıkmış taşınmazlarının çıkarılışlarının muhasebeleştirilmediği, diğer kamu idarelerine tahsis ettikleri veya diğer kumu idarelerinin kendilerine tahsis ettikleri taşınmazları muhasebeleştirmedikleri görülmektedir.

İdarenin, edindiği taşınmazların edindiğine dair muhasebe kayıtlarını yapması, idarenin malı olmaktan çıkmış taşınmazların çıkarılışlarının muhasebe kaydını yapması, diğer kamu idaresine tahsis ettiği taşınmazın tahsisinin muhasebe kaydını yapması, diğer kamu idarelerince idareye tahsis edilen taşınmazların idareye tahsisinin muhasebe kaydının yapılması yasal bir zorunluluktur.

Başka bir idareye bir taşınmazın tahsisi, bu taşınmazın idarenin malı olmaktan çıktığı anlamına gelmez, sadece idarenin diğer bir kamu idaresinin elinde duran taşınmazı anlamına gelir. İdarenin başka bir kamu idaresine tahsis ettiği taşınmazın muhasebe kaydını

yapması durumunda da taşınmaz yine idarenin varlığı olmaya devam edecek ancak elinde olmayacak, başka bir idarenin elinde olduğu muhasebe kaydıyla belgelenmiş olacaktır. Bu muhasebe kaydı tahsis edilen taşınmazın değeri kadar değerinin idarenin dışında olduğunu görme imkanı sağlar.

Aynı şekilde, diğer kamu kuruluşlarıncı idareye tahsis edilen taşınmazın, alan idarece, muhasebe kaydının yapılması bu taşınmazın alan idarenin malı olduğu anlamına gelmez, sadece bir başka kamu idaresinin taşınmazını elinde bulundurduğu anlamına gelir. *İdarenin başka bir kamu idaresince kendisine tahsis edilen taşınmazın muhasebe kaydını yapması durumunda da yine idarenin varlığı olarak görülmeyecek ancak elinde olduğu muhasebe kaydıyla belgelenmiş olacaktır. Bu muhasebe kaydı tahsis edilen taşınmazın değeri kadar başka idareye ait değerinin idarede olduğunu görme imkanı sağlar.*

Bilanço bize sadece idareye ait olup idarede olan değerleri göstermez. İdare-

ye ait olup idarede bulunmayan değerleri de, idareye ait olmayıp idarede bulunan değerleri de gösterir. Bu nedenle ne suretle edinilirse edinilsin, edinilmiş taşınmazların edinilişlerinin muhasebeleştirilmesi, ne suretle olursa olsun (satış yapılmış hibe edilmiş vb. nedenlerle) idarenin malı olmaktan çıkmış taşınmazların çıkarılışlarının muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Günlük muhasebe kayıtlarından aşama aşama gelerek sonunda bilançoaya gelen muhasebe kayıtları, eksik kayıt yapılmamışsa ve muhasebe bilimine uygun olarak yapılmışsa, bize varlıklarımızın tamamını, idareye ait olup idarenin dışında olan ve idareye ait olmayıp idarede olan bütün değerleri gösterir.

Taşınmazların muhasebe öncesine ilişkin kayıt işlemleri “*Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik*” hükümlerine göre yapılır.

Anılan yönetmeliğin 5 inci maddesine göre; kayıt işlemleri; taşınmaz giriş ve çıkış kayıtlarının tutulması ve ilgili cetvellere kaydedilmesi süreçlerini kapsar.

Yönetmelikte taşınmazların kaydının hangi form ve cetvellere yazılacağı form ve cetvel örnekleri verilerek gösterilmiştir.

Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre;

Taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleri ile görevli birim ve personel;

a) Kayıtların mevzuata uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasını ve bu kayıtlara ilişkin bilgisayar programı, defter ve belgelerin denetime hazır şekilde muhafaza edilmesini sağlamakla,

b) Herhangi bir nedenle görevlerinden ayrılmaları durumunda kayıt, defter ve belgelerini devir ve teslim etmek, göreve başladıklarında devir ve teslim almakla,

c) Yapılan kayıt ve işlemlerden dolayı harcama yetkililerine karşı sorumlu olup, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuatı gereğince harcama yetkilisi adına hazırlayacakları Ek 1’deki Kayıt Planına göre oluşturulan formları, en geç yedi gün içinde muhasebe hizmetlerini yürüten muhasebe birimine ve mali hizmetler birimine; işlemin yapıldığı ayı takip eden ay sonuna kadar, Aralık ayı içinde işlem yapılanlar ise aynı ayın sonuna kadar, maliki kamu idaresine göndermekle,

yükümlüdür.

6 ncı maddede formların muhasebe birimine ve mali hizmetler birimine göndermek yükümlülüğünden söz edilmekte ise de; Belediyelerde ve il özel idarelerinde muhasebe birimi mali hizmetler birimi içinde bir birimdir. Yani belediyeler ve il özel idareleri söz konusu formları mali hizmetler birimine göndereceklerdir.

Bundan sonra mali hizmetler birimi, bu cetvellere dayanarak edinilmiş taşınmazların, idarenin malı olmaktan çıkmış taşınmazların, idarece başka bir kamu idaresine tahsis edilen taşınmazların ve başka kamu idaresince idareye tahsis edilen taşınmazın muhasebe kaydını yapacaktır.

Bu kayıtların kod tasnifi konusuna gelince; bu hesapların tasnifi mahalli idareler detaylı hesap planında ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Örneğin, idare bir tarla edinmiş ve tarla mülkiyetinde ise; tarlanın muhasebe kayıt kodu:

250				ARAZİ VE ARSALAR HESABI
250	01			Kamu İdaresinin Mülkiyetinde Olanlar
250	01	01		Araziler
250	01	01	01	Tarla

İdare bir tarlasını başka bir kamu idaresine tahsis etmiş ise; tarlanın muhasebe kayıt kodu:

250	02			Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar
250	02	01		Araziler
250	02	01	01	Tarla

Bir başka kamu idaresince idareye bir tarla tahsis etmiş ise; tarlanın muhasebe kayıt kodu:

250	03			Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar
250	03	01		Araziler
250	03	01	01	Tarla

Örneğimizde verilen idaresinin mülkiyetindeki tarlanın başka bir kamu idaresine tahsis edilmesi durumunda, muhasebe kaydıyla kamu idaresinin mülkiyetinde gösteren 250-01-01-01 kodla anılarak 250-02-01-01 koduna yazılması gerekmektedir.

Tarla idareye bir başka kamu idaresince tahsis edilmiş ise; tarlanın muhasebe kayıt kodu; 250-03-01-01 olacaktır.

Doğal olarak bu kayıtların karşı kayıtları (borç- alacak tarafı) olacaktır. Bu konu makaleye sığacak bir konu olmadığından diğer kayıtlar yapılmayacaktır.

Ancak bu işlemlerin 500 Net Değer hesabının kaydına da yansıtılacağını. 500-11 Tahsis Edilen Taşınmaz ve 500-12 Tah-

sisli Kullanılan Taşınmazlar hesaplarına yansımaları olacağını hatırlatalım,

Yönetici veya sorumlu makamındaki kişilerin yönettikleri kurumların varlıklarını borç ve alacaklarını gerçek değerleriyle doğru olarak görebilmeleri çok değerlidir. Varlıkların özellikle maddi duran varlıkların yani Arazi ve Arsalar Hesabının, Yer Altı ve Yerüstü Düzenleri Hesabının ve Binalar Hesabının şeffaf ve eksiksiz görülebilmesi çok önemlidir. Bu da düzgün ve eksiksiz bir muhasebe kaydı ile mümkündür.

Belediyelerin ve il özel idarelerinin yönetici ve sorumlularının yukarıdaki açıklamalara göre hareket etmeleri daha yerinde olacaktır.

BÜYÜKŞEHİRLERDE KIRSAL MAHALLE

Mikdad Lamih ÇELİK

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı

1. GİRİŞ

6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesi- nin 3 ve 4 üncü fıkraları ile büyükşehir belediye teşkilatı bulunan illerdeki köy idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, bunlar birer mahalle olarak bağlı oldukları ilçenin belediyesine katılmışlardır. 6360 sayılı Kanun bu konuda orman köyleri ile diğer köyler arasında herhangi bir ayırım yapmamıştır. 6360 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12 nci maddesine eklenen son fıkra hükmü de bu durumu desteklemektedir. Önceki düzenlemede orman köyleri açısından ayrı bir durum oluşturulmuştu. Buna göre büyükşehir belediye sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliği korunmuş, ancak bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyelerinin mücavir alanı olarak kabul edilmişti. Ayrıca orman köylerinde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi de büyükşehir belediyelerine verilmişti. Dolayısıyla 5216 sayılı Kanun büyükşehir belediye sınırları içindeki orman köylerinin tüzel kişiliğini muhafaza etmişken, 6360 sayılı Kanun büyükşehir

belediyesi bulunan yerlerdeki tüm köylerin varlığına son vermiştir. Büyükşehir belediye teşkilatı bulunan illerdeki köyler kaldırılmasına rağmen, bu yerlerde köy mevzuatının uygulama alanı tamamıyla son bulmamıştır. 6360 sayılı Kanun ile köy mevzuatının bazı hükümlerinin bundan böyle de uygulanmaya devam edeceği hükme bağlanmıştır.

Örneğin 6360 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin 5 inci fıkrasına göre “tüzel kişiliği kaldırılan köylerde görev yapan geçici ve gönüllü köy korucuları halen görev yaptıkları yerlerde görev yapmaya devam ederler. Bunlar 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler. Bu yerler için ihtiyaç olması halinde aynı usulle yeni görevlendirmeler yapılabilir.”. Yine aynı Kanunun 16 ncı maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12 nci maddesine eklenen son fıkra, mevzuatta orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazların orman köyü iken mahalleye dönüşen yerler için devam edeceğini hüküm altına

almıştır. Aynı durum belde iken sakinler orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan yararlanan, ancak daha sonra 6360 sayılı Kanun uyarınca mahalleye dönüştürülen yerler için de geçerlidir.¹ Mera, yaylak ve kışlaklardan faydalanma konusunda da benzer bir hüküm getirilmiştir.²

Kanun koyucu bu şekilde tüzel kişiliği kaldırılan köy veya belediye sakinlerinin daha önce sahip oldukları bazı menfaatlerin bundan sonra da korunacağını hüküm altına almıştır. Büyükşehir belediye teşkilatı bulunan illerdeki tüm köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak bunların birer mahalleye dönüştürülmesinin de Anayasa'nın 127. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş, ancak bu iddia Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.³

Ancak, köy statüsü kaldırılan bu yerlerin kırsal özelliği devam ettiğinden 6360 sayılı Yasadan sonra kanun koyucu doğan boşluğu gidermek amacıyla birçok yasal düzenleme yapmıştır. Bu çalışmamızda mahalleye sığmayan köy hakkında 6360 sayılı Yasadan sonra yapılan yasal değişiklikler ele alınacaktır.

Köyden mahalleye dönüşen yerlerle ilgili yapılan mevzuat değişiklikleri;

Yeni büyükşehir belediye modeliyle köylerin mahalleye dönüşmesiyle artık İmar Kanununun 27 nci maddesinden yararlanmaması dolayısıyla Türk Ceza

kanununun 184 üncü maddesindeki imar kirliliğine neden olma suçuna muhatap olmaları an meselesiyken yapılan yasal düzenlemeyle büyükşehirler adı mahallede olsa kırsal yerleşim özelliği devam eden yerlerde imar mevzuatı açısından köye ait düzenlemelerden yararlanması sağlandı. 3194 sayılı İmar Kanununun "Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması" başlıklı 8 inci maddesinde 6495 sayılı torba yasa ile eklenen (ğ) fıkrasına göre; ("**Ek: 12/7/2013-6495/73 md.) Büyükşehir belediyesi sınırının il sınırı olması nedeniyle mahalleye dönüşen, nüfusu 5.000'in altında kalan ve kırsal yerleşim özelliği devam eden yerlerdeki uygulamalar, büyükşehir belediye meclisince aksine bir karar alınmadıkça, uygulama imar planı yapılmıyca kadar 27 nci madde hükümlerine göre yürütülür.** Kırsal alanlarda iş yeri açma ve çalışma izni; kadimden kalan veya yapıldığı tarihteki mevzuat kapsamında yola cephesi olmaksızın inşa edilen yapılar ile köy yerleşik alanlarda kalan yapılara kırsal yapı belgesine, yerleşik alan sınırı dışındaki diğer yapılara ise yapı kullanma izin belgesine göre verilir. Köylerde bulunan konutlarda, iş yeri açma ve çalışma izni alınarak ev pansiyonculuğu yapılabilir. **Kamuya ait bir yaya veya taşıt yoluna cephe sağlanmadan yapı inşa edilemez, parsel oluşturulamaz.** Yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla muhtarlık katılımı ile ilgili idarelerce köy tasarım rehberleri hazırlanabilir. Köy tasarım rehberleri ilgili idare

1 6525 sayılı Kanunun 28 inci maddesi ile 5393 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin son fıkrasına eklenen hüküm.

2 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12 inci maddesinin son fıkrasının son cümlesi

3 Anayasa Mahkemesinin 12.09.2013 tarih ve E. 2013/19, K. 2013/100 sayılı kararı: 18.09.2014 tarih ve 29123 sayılı RG, s. 32 vd.

meclisi kararı ile onaylanır ve uygulanır.” Bu yeni düzenlemeye göre büyükşehir olan illerde mahalleye dönüşen ve nüfusu 5.000’in altındaki köylerde uygulama imar planı yapılmaya kadar-büyükşehir belediye meclisi aksine bir karar almadıkça- 27 inci madde hükümleri uygulanmaya devam edilecektir.

6360 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin onbeşinci fıkrasında 7061 ve 7159 sayılı Yasalarla Yapılan değişiklikler neticesinde son hali “Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisi ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım payları 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmaz ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi, 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ile beşinci bendi, 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükümleri 31/12/2022 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin % 25’ini geçmeyecek şekilde belirlenir.” şeklindedir.

Aynı Kanunun Geçici 1 inci maddesinin yirmidokuzuncu fıkrasında da “Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret beş yıl süreyle en düşük tarifenin %50’sini

geçmeyecek şekilde belirlenir.” Şeklinde iken 27/12/2018 tarihli ve 7159 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle bu fıkrada yer alan “beş yıl süreyle” ibaresi “31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil)” şeklinde değiştirilmiş ve fıkra “Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50’sini geçmeyecek şekilde belirlenir.” halini almıştır.

Son değişiklik:Kırsal mahalle düzenlemesi

6360 sayılı Kanun kapsamında tüzel kişiliği sona erdirilen köy ve beldelerin sorunlarını gidermek ve yerel yönetimlerde kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenecek yerler hakkında yeni hükümlerin uygulanmaya başlanması ile büyükşehir yasası kapsamında olmasına karşın sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı olan alanlarda çeşitli muafiyet ve indirimler uygulanarak bu alanlarda yaşayan vatandaşların mağduriyetlerini ortadan kaldırmak amacıyla 16 Ekim 2020 tarih ve 31276 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yayımı tarihinde yürürlüğe giren 7254 sayılı Kamu Malî Yönetimi Ve Kontrol Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 10 uncu Maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa “Ek 3. Madde” eklenmiştir.

Bu Maddeye göre; ilgili ilçe belediye meclisi, köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşerek tüzel kişiliğini kaybeden mahalle ya da mahalleler hakkında “kırsal mahalle” niteliği taşıdığına dair

teklif kararı olarak bu mahallelerin kırsal mahalle olarak belirlenmesi için büyükşehir belediyesine gönderecektir. İlçe belediyesinin teklif kararı üzerine büyükşehir belediye meclisinin 90 gün içinde bahsi geçen alanın “kırsal mahalle” olması hakkında aynen kabul; değiştirerek kabul ya da teklifin reddi şeklinde karar alması zorunludur.

Bir mahallenin tamamı için “*kırsal mahalle*” değerlendirmesi yapılması zorunlu olmayıp, mahallenin bir bölümü için de “*kırsal yerleşik alan*” tespitinde bulunulabilir. Ancak bu durumda kırsal yerleşik alanın en az on bin metrekare olması gerekmektedir.

Mahallenin ya da bir bölümünün kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlendikten sonra bu niteliğini kaybettiği kanaatine varılması durumunda Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan vasfı yukarıdaki usulle kaldırılabilir.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik

alan olarak belirlenen yerlerde, bilanço esasına göre defter tutan mükellefler hariç;

- Gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihvalde kullanılan bina, arsa ve araziler emlak vergisinden muaftır.

- Ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için ise emlak vergisi %50 indirimli uygulanır.

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve harcamalara katılma payları %50 indirimli uygulanır; bina inşaat harcı ile imarla ilgili harçlar hiç alınmaz.

- İçme ve kullanma suları için alınacak ücret en düşük tarifenin işyerleri için %50'sini, konutlar için %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir.

KIRSAL MAHALLELERE GETİRİLEN VERGİ AVANTAJLARI

Gelir vergisinden muaf esnaf	İşyeri olarak kullanım	Bina+Arsa+Arazi
Basit usulde gelir vergisine tabii mükellef		Emlak Vergisinden muaf
Gerçek Kişiler	Mesken olarak Kullanım	Bina+Arsa+Arazi Emlak Vergisinden muaf
Gerçek Kişiler	Zirai üretimde kullanım	Bina+Arsa+Arazi Emlak Vergisinden muaf
Gerçek Kişiler	Ticari, Sınai, Turistik Kullanım	Bina+Arsa+Arazi Emlak Vergisi % 50 indirimli
Vergi Usul Kanununa (VUK) göre bilanço esasına göre defter tutanlar		Muafiyet Yok

Gerçek Kişiler	Bina inşaat harçlardan muaf
Gerçek Kişiler	İmar ile ilgili Harçlardan Muaf
Gerçek Kişiler	Diğer Harçlar % 50 indirimli
VUK,a göre bilanço esasına göre defter tutanlar	Muafiyet yok

Su Kullanım ücretleri

Gerçek Kişiler	İşyeri olarak kullanım	İçme ve Kullanma Suyu	En düşük tarifenin %50'si alınır
Gerçek Kişiler	Mesken olarak kullanım		En düşük tarifenin %25'i alınır
VUK,a göre bilanço esasına göre defter tutanlar			Muafiyet yok

Bir yer, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlense dahi; 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 12 nci maddesinin yedinci fıkrası⁴ ile 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun ek 17 nci maddesi⁵ hükümlerinden yararlanan yerler 5216 sayılı Kanun'un Ek 3 üncü maddesine hükümlerine aykırı olmayan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam ederler.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkın-

4 (Ek fıkra: 12/11/2012-6360/16 md.) Mevzuatla orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlar orman köyü iken mahalleye dönüşen yerler için devam eder. (Ek cümle: 20/2/2014-6525/28 md.) Bu hüküm, belde iken sakinleri orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan yararlanan mahalleye dönüştürülen beldeler için de geçerlidir. Bir belediyeye katılarak mahalleye dönüşen köy, köy başlığı ve belediyelere kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerden bu mahalle sakinleri ve varsa diğer hak sahipleri 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu hükümleri çerçevesinde yararlanmaya devam eder.

5 Ek Madde 17- (Ek: 19/4/2018-7139/17 md.) Orman köyü veya orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan istifade eden kasaba iken; 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanun ile 20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanun kapsamında mahalleye dönüşen yerler, büyükşehir belediyesi kapsamında olmayan yerlerdeki köy ve kasabalarla aynı hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam ederler.

da 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinin 15 ve 29 uncu fıkralarında yer alan;

“Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisi ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım payları 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmaz ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi, 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ile beşinci bendi, 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükümleri 31/12/2022 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde be-

lirlenir.” İle “Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelede içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50’sini geçmeyecek şekilde belirlenir.” hükümleri uygulanmayacaktır.

Kırsal alanın tanımlanması sorunu

Kırsal kavramı, tarımsal üretimin yerel ekonomiye hâkim olduğu alanları veya tarımsal üretim aracının mülkiyeti ile toplumsal yeniden üretimin ve ilişkilerin belirlendiği bir toplumsal yapılanmayı, son olarak da nüfus yoğunluğunun çok düşük olduğu alanları ifade etmektedir. Tanım da anlaşılacağı üzere kırsal alanda egemen geçim kaynağı olarak tarım ön plandadır ve düşük nüfus yoğunluğu dikkat çekmektedir.

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte ise kırsal; az insanın barındığı daha çok kır durumunda olan yer şeklinde tanımlanmaktadır.

Ülkeleri benzer kriterlere göre karşılaştırabilmek amacıyla farklı uluslararası kuruluşlarca standart tanımlar geliştirilmiştir. Bu anlamda OECD ve AB tarafından geliştirilen tanımlar yaygın olarak kullanılmaktadır. 1988 yılından bu yana kırsal alanlar üzerine çalışmalar yürüten OECD, kırsal alan kriteri olarak nüfus yoğunluğu kavramını kullanmaktadır. AB resmi metinlerinde de ülkeler arasındaki karşılaştırmayı kolaylaştırmak amacıyla bu kavram esas alınmaktadır. Tanım esasen iki aşamalı bir yaklaşım üzerine kuruludur. İlk olarak idari sınırlar itibarıyla nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişiden az olan yerler kırsal alan olarak kabul edilmektedir. Daha sonra bölgeler

üç kategoriye ayrılarak sınıflandırılmaktadır. Bir bölgede nüfusun % 50’den fazlası (km² başına 150 kişiden daha az) kırsal alanlarda yaşıyorsa bu bölgeler kırsallığı baskın bölgeler; bir bölgenin nüfusunun % 15-50 arası kırsal yerel birimlerde yaşıyorsa bu bölgeler önemli ölçüde kırsal bölge olarak tanımlanmaktadır. Yine bir bölgenin nüfusunun % 15’inden azı kırsal yerel birimlerde yaşıyorsa bu bölge de kentselliği baskın bölge olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de ise Nüfusu 20 binden fazla olan yerleşim birimleri kent, diğer yerleşim birimleri kırsal alan kabul edilmektedir. Türkiye’de Köylerin %99,6’sının nüfusu 2000’in altındadır ve nüfusu 2000’den küçük köylerde yaşayanlar toplam Türkiye nüfusunun %5,7’sini oluşturmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Kanununda 6360 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile büyükşehir sınırlarının bütünşehir yaklaşımı çerçevesinde il sınırı olarak belirlenmesi, hâlihazırdaki sınıflandırma problemini daha da derinleştirmiştir. **Büyükşehir sınırlarındaki belde ve köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması, bu yerleşmelerin nüfus büyüklüğü üzerinden bir kır-kent ayrımı yapılması imkânını ortadan kaldırmakta ve il sınırları içinde tüm alanın kent olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır.**

Kemal Gözler, köylerin statüsünün mahalle olarak değiştirilmesinin nitelik değişikliğine yol açmayacağına yönelik şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur: “Keza ‘köy’ teriminden de herkesin bildiği anlamda ‘köy’ anlaşılır. Kanun koyucunun ‘şu illerde yaşayan kadınların kadınlıkları kaldırılmış ve erkeğe dönüş-

türülmüştür' diye hüküm getirmesi ne kadar saçma ise, 'şu illerdeki köylerin köy olma nitelikleri kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür' diye hüküm koyması da o kadar saçmadır."

Söz konusu düzenlemeye ilişkin bu konuda daha bir çok eleştiri bulmak mümkündür. Ancak söz konusu düzenleme devletin başka kurumları tarafında da eleştirilmiştir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2014:15) "*mahalli idareler yapısındaki değişmelerden asgari düzeyde etkilenen bir kırsal alan tanımının üretilmesine ihtiyaç bulunduğunu; bu yeni tanımın hem kırsal verilerin kesintisiz şekilde üretilebilmesine hem de kırsal politikaların uygulama kapsamının tespiti bakımından işlevsel olması gerekmektedir*" ifadesini kullanmıştır.

Mali avantajları nedeniyle, vatandaşlar tarafından kırsal mahalle ilanı için ilçe belediyelerine yoğun bir talep olacağı açıktır. Bu nedenle ilçe ve büyükşehir belediyelerinin bir araya gelerek, kırsal mahalle alan ilanı için somut ve objektif kriterler belirlemesi uygun olacaktır.

Kırsal mahalle ilanı için nüfus yoğunluğu, o yerde yaşayan nüfus için kişi başına düşen gelir, ilçe merkezine mesafesi gibi kriterler belirlenmelidir. Bazı yerlerin turizm nedeniyle mevsimsel olarak nüfus ve gelir artışı da dikkate alınmalıdır. Bu kriterlerin belirlenerek ilan edilmesi talepleri önemli ölçüde azaltacaktır.

2. SONUÇ

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, ek madde 3'ün hükümlerine göre;

ilgili ilçe belediye meclisi, köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşerek tüzel kişiliğini kaybeden mahalle ya da mahalleler hakkında "kırsal mahalle" niteliği taşıdığına dair teklif kararı olarak bu mahallelerin kırsal mahalle olarak belirlenmesi için büyükşehir belediyesine gönderecektir. İlçe belediyesinin teklif kararı üzerine büyükşehir belediye meclisinin 90 gün içinde bahsi geçen alanın "kırsal mahalle" olması hakkında aynen kabul; değiştirerek kabulü ya da teklifin reddi şeklinde karar alması gerekmektedir. Mahallenin bir bölümü için bu hüküm çerçevesinde karar alınmak istenmesi durumunda, alanın en az on bin metrekare olması gerekir. Bu durumda kırsal yerleşik alan kararı alınacaktır. Görüldüğü üzere ilçe belediyesinden talep gelmediği sürece büyükşehir belediyesi resen bir mahallenin kırsal mahalle olmasına karar vermesi mümkün değildir.

Yerel siyasi etkilerle, köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşerek tüzel kişiliğini kaybeden her mahalle hakkında bu kararın alınması için gelecek taleplerin değerlendirilmesinde kullanılacak kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aydınlı, H. İ. ve Çiftçi, S. (2015) Türkiye'de kır-kent kavramlarının değişen niteliği ve mevzuatın sürece etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(54), 192-200.

Ceylan, S. ve Somuncu, M. (2018) Kırsal Alanların Dönüşümünü Kavramsal Bakımdan Yeniden Düşünmek. TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 1141-1155.

Çelik, M.L ,6360 Sayılı Yasa ile Mahal-
leye Dönüşen Köyler - İller ve Belediyeler
Dergisi (2014), Şubat Sayı: 790

Çelik, M.L ,6360 Sayılı Büyükşehir
Yasasında “Köylerin Durumu” - Yerel
Yönetim ve Denetim Dergisi Mart 2013,
Cilt: 18, Sayı:3, Sayfa: 22-29

Çelik, M.L ,Büyükşehir Yasasıyla Ma-
halleye Dönüşen Köylerdeki Yapıların
Durumu... - Yerel Yönetim ve Denetim
Dergisi Kasım 2013 Cilt: 18 Sayı: 11 Say-
fa: 18-26

Çopuroğlu, M. A. (2017) Büyükşehir
Belediye Sınırları İçinde Yer Alan Kırsal
Yerleşmelerin Sorunları Üzerine Bir De-
neme. Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları
Dergisi (MBUD), 2(2), 18-32.

Çukurçayır, M. A., Negiz, N. ve Ye-
men, A. (2014) 6360 Sayılı Kanun’un uy-
gulamasında köy(lü) mü mahalle(li) mi?
Katıl(a)mayanlar açısından bir değerlendirme.
KAYFOR 11. Sempozyumu, 211-
230.

Gözler, K. (2013). 6360 Sayılı Kanun
Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde
İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılma-
sı ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe
Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Ana-
yasamıza Uygun mudur? Legal Hukuk
Dergisi, 11(122), 37-82.

Gülümser, A. A., Baycan Levent, T.,
ve Nijkamp, P. (2011). Türkiye’nin kırsal
yapısı: AB düzeyinde bir karşılaştırma.
İTÜDERGİSİ/a, 9(2), 133-144.

Günel, A., Atvur, S., ve Okudan
Dernek, K. (2014) 6360 sayılı yasanın
yerelleşme bağlamında değerlendirilme-
si, SDÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Dergisi , 19(3), 55- 70.

Gürel Üçer, A., Yenigül, S.B., ve Varol,
Ç. (2013) Büyükşehir’den bütüncül’e:
Yerel yönetim politikalarındaki değişi-
min kırsal alana etkileri, İdealkent, 5(12),
26-59

İrdem, İ. ve Mutlu, A. (2016) 6360
sayılı yasayla “Kır-Kent” kavramlarının
muğlaklaşması sorunu ve olası sonuçları.
KAYSEM, 10, s:159-176.

Karasu, Mithat Arman (2014), “6360
Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve
Olası Etkileri -Şanlıurfa Örneği”, Gazi
İİBF Dergisi, 15(1): 123-139.

Kayıkçı, S. (2009) Türkiye’de kırsal
alan yönetimi, Doktora Tezi, Ankara
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
OECD (2012).

T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Ba-
kanlığı (2014) Ulusal Kırsal Kalkınma
Stratejisi (2014- 2020), ([https://kkp.ta-
rim.gov.tr/UKKS%20\(2014-2020\).pdf](https://kkp.ta-rim.gov.tr/UKKS%20(2014-2020).pdf),
erişim tarihi: 07.05.2020) T.C. Kalkınma
Bakanlığı (2014) Bölgesel Gelişme Ulusal
Stratejisi (2014-2023), ([https://abdigm.
meb.gov.tr/projeler/ois/003.pdf](https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/003.pdf),
erişim tarihi: 17.09.2020)

Yılmaz, M. (2015) Türkiye’de Kırsal
Nüfusun Değişimi Ve İllere Göre Dağılı-
mı (1980- 2012). Doğu Coğrafya Dergisi,
20(33), 161-188.

Zengin, O. (2014). Büyükşehir beledi-
yesi sisteminin dönüşümü: Son on yılın
değerlendirmesi. Ankara Barosu Der-
gisi, (2), 91-116. 442 Sayılı Köy Kanunu
(1924), ([https://www.mevzuat.gov.tr/
MevzuatMetin/1.3.442.pdf](https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf), erişim tarihi
07.05.2020)

Suat ŞİMŞEK

Daire Başkanı

ÇŞB Milli Emlak Genel Müdürlüğü

HAZİNE TAŞINMAZLARININ BELEDİYELERE TAHSİSİ-2

GİRİŞ

Çalışmamızın, 2020 yılının Ekim ayına ait 94. sayıda yayımlanan ilk bölümünde Hazine taşınmazlarının belediyelere tahsisi konusu irdelemeye başlamıştık. Bu kapsamda öncelikle tahsis nedir, hangi taşınmazlar tahsis edilebilir, Hazine taşınmazı nedir, Hazine taşınmazlarını hangi kurum tahsis eder gibi sorulara cevaplar vermiştik.

Çalışmamızın bu bölümünde de Hazine taşınmazlarının belediyelere tahsisi konusunu irdelemeye devam edeceğiz. Bu bölümde, Hazine taşınmazlarının hangi amaçlar için belediyelere tahsis edilebileceği, hisseli taşınmazdaki Hazine hissesinin belediyelere tahsis edilip edilmeyeceği, belediyenin tahsis talebi bulunan taşınmaz hakkında bir başka kamu idaresinin de tahsis talebinin bulunması halinde hangi kamu idaresine tahsis edilebileceği, belediyeler hazine taşınmazını tahsissiz olarak kullanırlarsa ne gibi işlemlerle karşılaşabileceklerini izah edeceğiz.

6. HAZİNE TAŞINMAZLARI BELEDİYELERE HANGİ AMAÇLAR İÇİN TAHSİS YAPILABİLİR?

Gerek 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 47 nci maddesine ve gerekse Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre kamu idareleri, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için tahsis edebilirler.

Bu kapsamda belediyelere de 5393 sayılı Belediye Kanunu ile özel kanunlarında belirtilen ve **ticari amaç içermeyen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için tahsis yapılabilmektedir**. Ancak akaryakıt istasyonu, dinlenme tesisi gibi asli unsuru ticari olan işler için tahsis yapılamamaktadır.

Özel kanunlarında belirtilen ve ticari amaç içermeyen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için tahsis edilen Hazine taşınmazlarının (özellikle de hizmet binalarının) bir kısmının (çay ocağı, berber, restoran gibi) ticari amaçlarla kiraya verilecek olması tahsise engel

teşkil etmez. **Önemli olan, tahsis edilen taşınmazın genel olarak kamu hizmeti amacıyla kullanılmasıdır.**

7. HAZİNE'NİN HİSSELİ OLDUĞU PARSELLER BELEDİYELERE TAHSİS EDİLEBİLİR Mİ?

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre (5 inci madde) kamu idarelerinin paydaş bulunduğu taşınmazların tahsisi yapılmaz. Ancak, diğer paydaş veya paydaşlar tarafından uygun görülmesi halinde taşınmazın tahsisi yapılabilir.

“Paylı taşınmazların tahsisi

MADDE 5 - (1) Kamu idarelerinin paydaş bulunduğu taşınmazların tahsisi yapılmaz. (2) Ancak, diğer paydaş veya paydaşlar tarafından uygun görülmesi halinde taşınmazın tahsisi yapılabilir.”

Bu kapsamda Hazine'nin hissedar olduğu parsellerdeki Hazine hissesi diğer paydaş veya paydaşlar tarafından muvafakat alınmak suretiyle tahsis yapılabilir. Diğer hissedarların muvafakat vermemesi durumunda tahsis işlemi yapılamaz. Böyle bir durumda diğer hissedarın hissesinin kamulaştırma veya başka herhangi bir yolla belediye mülkiyetine alınması gerekir. Hazine dışındaki diğer hissedar belediye ise belediyenin ayrıca muvafakat vermesine gerek kalmaksızın tahsis yapılabilir.

8. BİR PARSELE HEM BELEDİYE-NİN HEM DE BAŞKA KAMU İDARESİNİN İHTİYACI VAR İSE HANGİ KURUMA TAHSİS YAPILIR?

Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazın veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerin tahsis yapılabilecek birden fazla kamu idaresince talep edilmesi halinde bu iki idare arasında nasıl bir değerlendirme yapılacağı Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde belirtilmiştir.

Yönetmelik hükmüne göre, taşınmazın imar planı ile kullanım durumu belli ise planda belirtilen kamu hizmetini yapacak olan kamu idaresinin talebi öncelikle değerlendirilir. Ancak, taşınmaz imar planı kapsamında değilse veya taşınmazın planda ayrıldığı amaç ‘kamu hizmet alanı’ olarak belirtilmiş fakat ayrıntılı plan amacı belirlenmemiş ise taşınmaza ilişkin olarak öncelikle;

- a) genel bütçeli kamu idareleri,
- b) özel bütçeli kamu idareleri,
- c) düzenleyici ve denetleyici kurumlar,
- ç) sosyal güvenlik kurumları,
- d) belediyeler,
- e) il özel idareleri,
- f) köy tüzel kişilikleri,
- g) belediyelere bağlı veya belediyelerin kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler,
- ğ) il özel idarelerine bağlı ve il özel idarelerinin kurdukları, üye oldukları birlik ve kamu idarelerinin talepleri değerlendirilir.

Bu hükme göre, belediye ve bir başka kamu idaresi tarafından tahsis talep

edilen taşınmaz imar planı içindeyse imar planında ayrıldığı fonksiyona bakılır. Hangi kamu idaresinin görev alanına giriyor ise o kamu idaresine tahsis edilir. Örneğin, belediye hizmet alanı olan parsel belediye ve bir başka kamu idaresi tarafından tahsis talep ediliyor ise tahsis belediyeye yapılır.

Taşınmaz imar planı kapsamında değilse veya taşınmazın planda ayrıldığı amaç 'kamu hizmet alanı' olarak belirtilmiş fakat ayrıntılı plan amacı belirlenmemiş ise yukarıda belirttiğimiz sıralamaya göre tahsis yapılır.

9. HANGİ TAŞINMAZLARIN TAHSİSİ YAPILAMAZ?

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 20 nci maddesine göre, aşağıda belirtilen taşınmazların tahsis ve devri yapılamaz;

a) Tapu kayıtlarında devredilemeyeceğine ilişkin şerh veya tedbir bulunan taşınmazlar,

b) Kadastro Mahkemesinde mülkiyeti ihtilafı olan taşınmazlar,

c) İmar planı ve imar düzenleme işlemi **davalı olan** taşınmazlar,

ç) Diğer paydaş veya paydaşları tarafından tahsisine veya **devrine muvafakat edilmeyen** paylı taşınmazlar,

d) Devir durumunda **elbirliği mülkiyetinde** bulunan taşınmazlar,

e) Tapu tahsis belgesi şerhi bulunan taşınmazlar,

f) Kamu idarelerince üzerinde **irtifak hakkı tesis edilmiş** taşınmazlar,

g) İmar planında öngörülen **amaç dışındaki kullanımlar** için talep edilen taşınmazlar,

ğ) İmar planlarında meydan, yol, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere ayrılan ve tapudan terkin edilecek olan ve **başka kullanımlar için talep edilen** taşınmazlar,

h) Kıyı tanımına giren ve tapu kayıtlarının, **kıyı mevzuatına göre terkinin gereken** taşınmazlar,

ı) Özel kanunları gereğince, gerçek kişilerle kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine tahsisi, devri, emirlerine ve kullanımlarına bırakılması, satışı, **irtifak hakkı veya trampa yoluyla verilmesi gereken** taşınmazlar,

i) Kullanımı, tahsisi, devri, tasarrufu ve benzeri işlemleri özel düzenlemelere veya ilgili kurum ve kuruluşların **iznine tabi olan** taşınmazlar.

Aynı Yönetmeliğin 21 inci maddesine göre, taşınmazların tapu kütüğünde bulunan ve aşağıda belirtilen şerhler, tahsis ve devir işlemi yapılmasına engel değildir:

a) Vakıf şerhi,

b) Kamulaştırma şerhi,

c) İşgal ve zilyetlik şerhi,

ç) Muhdesat şerhi,

d) İpotek şerhi,

e) Kamu idareleri lehine konulan "... intifai ...aittir" biçimindeki şerhler,

f) Mülga Arsa Ofisi Genel

Müdürlüğünce veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca konulan şuf'a (ön alım) hakkı şerhleri.

10. BELEDİYELER HAZİNE TAŞINMAZINI TAHSİSSİZ OLARAK KULLANILARSA NE OLUR?

Belediyelerin Hazine taşınmazlarını izinsiz ve tahsissiz olarak kullanmalarının iki önemli sonucu vardır:

Bunlardan birincisi tahsissiz taşınmaz için bütçeden harcama yapılamaması, ikincisi ise izinsiz ve tahsissiz olarak kullanılan taşınmaz için ecrimisil ödenmesidir.

10.1. Tahsissiz Kullanılan Parseller İçin Bütçeden Harcama Yapılamaması

Yönetmeliğin 10 uncu maddesine göre tahsissiz kullanılan parseller için bütçeden harcama yapılamaz. Sadece izinsiz kullanılan parsel için ödenmesi gereken tazminat ve ecrimisil harcamaları yapılabilir.

“MADDE 10 - (1) Tahsis işlemi yapılması gerektiği hâlde, tahsis işlemi yapılmamış taşınmazlar için, kullanmakta olan kamu idaresi bütçesinden 11 inci maddede belirtilen tazminat ve ecrimisil hariç ödeme yapılmaz.”

Yani, Yönetmeliğin bu maddesine göre, herhangi bir tahsis kararı olmadan kullanılan parseller için yapım vb. ödenek kalemlerinden harcama yapılamaz.

10.2. Tahsissiz Kullanım Halinde Ecrimisil

Hazine adına tescilli taşınmazlar ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki

yerlerin belediyeler tarafından izinsiz ve tahsissiz olarak kullanılması halinde ecrimisil alınması gerekir.

Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların bir başka kamu idaresi tarafından tahsis işlemi yapılmaksızın kullanımı halinde 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 74 üncü maddesine istinaden çıkarılan Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 84 ila 88 inci maddeleri arasında düzenlenmiş olan ecrimisil (tazminat) alınması yoluna gidilir.

Ayrıca Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin (ğ) bendindeki tahsis tanımına baktığımızda; tahsisin, kamu idarelerince kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazların hizmetin devamı süresince bedelsiz olarak birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerinin kullanımına bırakılması olarak tanımlandığını görmekteyiz.

Yukarıda yer alan tanımda göze çarpan husus; tahsis yapılan kamu idaresinin kendisine tahsis edilen taşınmazı kanunlarında belirtilen (kuruluş ve görev kanunları) kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi amacıyla kullanımının esas olduğudur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki bir taşınmazın bir başka kamu idaresi tarafından kuruluş ve görev kanunları kapsamında kalmayan/ kamu hizmeti niteliği taşımayan bir amaçta kullanımının tespiti halinde genel bütçe dışında kalan diğer genel yönetim idare-

lerinden de ecrimisil alınması yoluna gidilmesi gerektiğidir.

Zaten Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesinde, Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler için ise; Maliye Bakanlığı yerel birimince ilgili mevzuatına göre tespit edilen ecrimisil alınır. Rızaen ödenmeyen ecrimisil, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir. Ancak, Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler için genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden ecrimisil alınmaz.

Bu hükümler dolayısıyla, Hazine taşınmazlarının belediyeler tarafından tahsissiz olarak kullanılması halinde ecrimisil alınması gerekmektedir.

Hazine dışındaki kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazların belediyeler tarafından tahsissiz kullanılması, tazminat ödenmesini gerektirir. Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesine göre;

“Kamu idaresine ait bir taşınmazın tahsis işlemi yapılmadan bir başka kamu idaresi tarafından kullanımı hâlinde, taşınmazın maliki olan kamu idaresince, kendi taşınmaz kira ihalesi komisyonunca belirlenen tutardaki tazminat taşınma-

zı kullanan kamu idaresinden alınır. Bu tazminat, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde taşınmazı kullanan kamu idaresince ödenir. Bu sürenin geçmesi ile tazminat kesinleşir. Bu tazminatlar, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre icra dairelerince tahsil olunur.”

11. TAHSİS İÇİN GEREKEN İFRAZ, TEVHİT, TESCİL GİBİ İŞLEMLERİN MASRAFLARI HANGİ KURUM TARAFINDAN KARŞILANIR?

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde; tahsise konu taşınmazın ifraz, tevhit, tescil vb. tüm işlemlerinin masrafının tahsis talebinde bulunan kamu idaresince karşılanacağı öngörülmektedir.

Yani belediyeler tarafından tahsisi talep edilen Hazine taşınmazlarıyla ilgili olarak yapılması gereken ifraz/tevhit, (Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler için) tescil gibi işlemlerin masraflarının tahsis talebinde bulunan belediye tarafından karşılanması gerekir.

Gelecek Sayıda

Gelecek sayıda Hazine taşınmazlarının belediyelere nasıl tahsis edileceğini, tahsis işlem süreçlerini ve tahsisli taşınmazların yönetimini açıklamaya devam edeceğiz.

Av. Necati TORUN

İhale Hukuku Uzmanı

KAMU İHALE MEVZUATINDAKİ SON DEĞİŞİKLİKLER

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri idare ile istekli arasında kuralları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yer alan ve ihalelerin sonuçlanmasını müteakip 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeler Kanunu'ndaki maddelerin öncelikli olarak uygulandığı ekonomik değeri 220 milyar TL'yi geçen bir alandır.

Bu alanın düzenlendiği ana mevzuat 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'dur. Ayrıca bu Kanunların hizmet, mal, yapım ve danışmanlık için ayrı ayrı ihale uygulama yönetmelikleri ve tebliğleri ile devasa bir alt mevzuatı bulunmaktadır.

Bu mevzuatta zaman zaman Danıştay kararları ile yeni içtihatların oluşması ve yahut ihale süreçlerinde yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla değişiklikler olabilmektedir. Bu değişikliklerin sonuncusu 30 Eylül tarihinde gerçekleşmişti.

Geçtiğimiz günlerde yani 26 Ocak tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan yeni değişiklikler yayımlanmış olup; ihale uy-

gulama yönetmeliği ve Kamu İhale Genel Tebliğ'ndeki bu değişiklikler açıklanmaya çalışılacaktır;

2. ELEKTRONİK İHALEDE GERÇEKLEŞTİRİLEN DEĞİŞİKLİK

Tüm dünyayı etkileyen Covid 19 salgınında da elektronik ihale süreçleri Kamu İhale Kurulu tarafından kamu idarelerine teşvik edilmiştir.

Kamu İhale Kurulu tarafından son 1 yıldır uygulamasına geçilen elektronik ihale süreçleri ile ilgili olarak yavaş yavaş Kurul Kararları yayımlanmaktadır. Yeni Kararların mahkemeler tarafından iptal edilmesi ile Kurul mevzuatta değişiklik gerçekleştirerek elektronik ihalede yeni uygulamalara yön vermektedir.

Son değişiklik ile elektronik ihalelerde tekliflerin sunulması ve değerlendirilmesi aşaması ile ilgili olarak, ihale süreçlerinin daha hızlı tamamlanmasını teminen, aşırı düşük teklif açıklamaları ile birlikte yeterli bilgileri tablosunda beyan edilmekle birlikte EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu

kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayan bilgi ve belgeleri teyit eden belgelerin de istenmesine yönelik olarak değişiklik yapılmıştır.

3. GEÇİCİ TEMİNAT İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

Konuya geçmeden önce Geçici Teminat Hakkında Genel Bilgilere yer verilmesi faydalı olacaktır;

3.1. Teminat Nedir?

Teminat, ihaleye katılacak olanların tekliflerini ciddi bir şekilde değerlendirerek vermelerini sağlamak, sözleşmeyi yapmaya, kesin teminatı vermeye yanaşmamaları halinde ise ihaleye çıkan idarenin kamu hizmetinin gecikmesine sebebiyet verdikleri için oluşan zararları karşılamak amacıyla alınan bir mali tutardır. Gerek 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda gerekse sözleşme imzalandıktan sonraki süreç için yüklenici firmaların uyması gereken kuralların yer aldığı 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda teminat konusunda düzenlemeler yer almaktadır. İhale sürecinde istekliler tarafından verilen teminata geçici teminat; ihaleyi kazanan firmanın idareye sözleşme süresi boyunca idarede duracak şekilde vermiş olduğu teminata ise kesin teminat denilmektedir.

3.2. Geçici Teminat Mektubu Hakkındaki Temel Düzenleme:

Geçici teminat mektubu hakkındaki temel düzenlemeler 4734 sayılı Kanunun 33'üncü ve 34'üncü maddelerinde düzenlenmiştir.

Kanundaki düzenleme ışığında:

- İhalelerde istisnalar dışında geçici teminat alınması zorunludur.
- Geçici teminatın tutarı teklif edilen bedelin % 3'ünden az olmak üzere belirlenir.
- Teminatlar, teminat olarak kabul edilen diğer değerlerle değiştirilebilir.
- Her ne suretle olursa olsun, idarece alınan teminatlar haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz

Teminat olarak kabul edilebilecek değerler Kanununun 34 üncü maddesinde aşağıdaki şekilde belirtilmektedir:

- a) Tedavüldeki Türk Parası.
- b) Bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları.
- c) Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senetleri ve bu senetler yerine düzenlenen belgeler. Senetler ve bu senetler yerine düzenlenen belgelerden nominal değere faiz dahil edilerek ihraç edilenler, anaparaya tekbül eden satış değeri üzerinden teminat olarak kabul edilir.

3.3. Geçici Teminatlarla İlgili Son Değişiklik

Geçici teminat ile ilgili olarak geçtiğimiz günlerde gerçekleştirilen son değişiklik aşağıda belirtilmektedir;

3.3.1. Merkezi Takas Kuruluşu Olarak Faaliyet Gösteren Kuruluşlar Tarafından Verilen Geçici Teminatlar Hakkında Düzenleme

Geçici teminat mektuplarına ilişkin bilgilerin, merkezi takas kuruluşu olarak faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından da EKAP'a aktarılabilmesine ve ihale üzerinde bırakılan istekli tarafından sözleşme imzalanmadan önce verilecek kesin teminat mektuplarının Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinin 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen yönetime uygun olarak düzenlenebilmesine ilişkin anılan Yönetmeliğe hüküm eklenmiştir.

3.3.2. Elektronik İhalede Sadece Elektronik Geçici Teminat Kullanılabileceğine Dair Düzenleme

30 Eylül 2020 tarihli ve 31260 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan elektronik ihale yöntemiyle yapılan ihalelerde yalnızca elektronik geçici teminat mektuplarının sunulabileceğine yönelik değişikliklerin uygulanmaya başlanması gerekmektedir. Ancak bankalar kaynaklı olarak sorunlar yaşanmaktaydı.

26/1/2021 tarihli ve 31376 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve bu tarihte yürürlüğe giren mevzuat ile; Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği ve Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinin "Uygulanmaya başlama süresi" başlıklı geçici maddelerinde değişiklik yapılarak, elektronik ihale yöntemiyle yapılan ihalelerde yalnızca elektronik geçici teminat mektuplarının sunulabileceğine ilişkin 30/9/2020 tarihli ve 31260 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış değişikliklerin, gerekli teknik alt yapının tamamlandığının tespitine yöne-

lik Kurul tarafından alınacak kararın 15 gün sonrasına kadar uygulanmayacağı hükmüne bağlanmıştır.

Bu kapsamda, elektronik ihalede sadece elektronik geçici teminat kullanılacağına ilişkin değişikliklerin uygulanmaya başlanmasına yönelik hususlar Kurul kararı ile duyurulacaktır.

Özetle elektronik ihalede elektronik geçici teminatın kullanılması zorunluluğu Kamu İhale Kurulu tarafından gerçekleştirilecek duyuru sonrasına bırakılmıştır.

4. AŞIRI DÜŞÜK AÇIKLAMASI KONUSUNDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

Aşırı düşük açıklaması Kamu İhale mevzuatında belki de en yoğun bir şekilde gerçekleştirilen değişikliklerdendir. Kamu İhale Kurulu tarafından da karara en fazla bağlanan konuların başında bu konu gelmektedir. Aşırı düşük açıklaması hakkındaki değişikliklerden bahsetmeden bu konuyu kısaca açıklamakta fayda bulunmaktadır.

4.1. Aşırı Düşük Açıklaması Hakkındaki Temel Düzenlemeler

Aşırı düşük açıklaması, kamu ihalelerinde isteklilerin fiyat teklifi yaparken diğer rakipleri geçmek pahasına çok düşük teklif vermelerini engellemek ve ihalenin kazanılması durumunda çok düşük fiyat teklifi verildiği gerekçesi ile işi yarıda bırakıp kamunun da zarara uğranılmasını engellenmesi amaçlıdır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 38 inci maddesinde bu konu özet olarak açıklanmıştır;

İhale komisyonu verilen teklifleri değerlendirdikten sonra, diğer tekliflere veya idarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre teklif fiyatı aşırı düşük olanları tespit eder. Bu teklifleri reddetmeden önce, belirlediği süre içinde teklif sahiplerinden teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak ister.

İhale komisyonu;

a) İmalat sürecinin, verilen hizmetin ve yapım yönteminin ekonomik olması,

b) Seçilen teknik çözümler ve teklif sahibinin mal ve hizmetlerin temini veya yapım işinin yerine getirilmesinde kullanacağı avantajlı koşullar,

c) Teklif edilen mal, hizmet veya yapım işinin özgünlüğü,

gibi hususlarda yapılan yazılı açıklamaları dikkate alarak, aşırı düşük teklifleri değerlendirir. Bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklilerin teklifleri reddedilir.

Kanunu düzenleme bu doğrultuda olmakla beraber aşırı düşük açıklaması gerçekten zor bir süreçtir. Ayrıntıları Kamu İhale Genel Tebliği'nde belirtilmektedir;

4.2. Aşırı Düşük Açıklaması İle İlgili Son Değişiklikler

Kamu İhale Genel Tebliği'nde gerçekleştirilen değişiklikler ile aşırı düşük açıklamasında aşağıdaki hususlarda değişiklik meydana gelmiştir;

4.2.1. Sigorta Gideri, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Araç Muayene İşlemleri

Gibi Giderlerin Açıklanırken Güncellenmesi

Yapılan değişiklikler ile aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında; sigorta gideri, motorlu taşıtlar vergisi, araç muayene işlemleri gibi giderler ile mali yükümlülükler ve/veya tarife bedellerinin, güncellenerek diğer yıllar için kullanılmasına ilişkin Genel Tebliği düzenlemelerindeki koşullar somutlaştırılmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliğinin 79.3.4. maddesinde yeni uygulama ile ilgili kurallar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

Hizmet alım ihalelerinde herhangi bir sigorta giderinin aşırı düşük teklif sorgulamasında önemli bir bileşen olarak kabul edilmesi durumunda, isteklilerce sigorta acentelerinden alınan poliçe, fiyat teklifi veya sözleşmelerin ekine ihale dokümanında yer alan teminat tutarları üzerinden teklif ettikleri sigorta prim tutarlarıyla sigorta hizmetini gerçekleştirebileceklerine ilişkin, ilgili sigorta şirketinin genel müdürlüğünden veya bölge müdürlüğünden alınan teyit yazısının eklenmesi ve bu yazının yetkili kişilerin imzasını taşıması gereklidir. Ancak sigorta şirketlerinin genel müdürlük veya bölge müdürlükleri tarafından imzalanmış poliçe veya fiyat teklifleri için teyit alınması zorunlu değildir. Sigorta giderinin tevsiği için sunulan belgenin işin süresinin tamamını kapsamaması gerekmektedir.

Ancak birden fazla yılı kapsayan ya da ihale tarihi ile işin başlangıç tarihinin farklı yıllara ait olduğu işlerde ilk yıl için alınan sigorta teklifinin ihale tarihi itibarıyla en son açıklanmış olan Yurtiçi Üretici Fiyatları Endeksi "On iki aylık or-

talamalara göre değişim oranı (%)” tablosundaki oran esas alınmak suretiyle güncellenerek diğer yıllar için kullanılması mümkündür.

Örneğin;

Sözleşme süresi 3 yıl,

İhale tarihi 1/11/2019,

İşe başlama tarihi 1/1/2020 olan bir ihalede,

İhale tarihi itibarıyla yıllık 100 TL olan sigorta prim tutarı maliyet kalemi,

Yurtiçi Üretici Fiyatları Endeksi on iki aylık ortalamalara göre değişim oranı tablosunda en son açıklanmış olan 2019 yılı Eylül ayı değişim oranı (%26,44) üzerinden;

2020 yılı için (100 TL*1,2644) 126,44 TL;

2021 yılı için (126,44 TL*1,2644) 159,87 TL

2022 yılı için (159,87 TL*1,2644) 202,14 TL olarak hesaplanacaktır.

Motorlu Taşıtlar Vergisi İle İlgili Olarak da benzer nitelikli değişiklik Tebliğ'nin 79.3.6. ncı maddesinde paralel şekilde gerçekleştirilmiştir.

İhale dokümanında fiyat farkı verileceğine ilişkin düzenleme bulunmayan ve birden fazla yılı kapsayan ya da ihale tarihi ile işin başlangıç tarihinin farklı yıllara ait olduğu işlere ilişkin aşırı düşük teklif sorgulaması yazısında idarece önemli bir bileşen olarak belirtilen ve istekliler tarafından ihale tarihi itibarıyla artış oranı ve/veya tutarı tespit edilemeyen motorlu taşıtlar vergisi, araç muayene işlemleri gibi

giderler ile mali yükümlülükler ve/veya tarife bedellerinin, sonraki yıllara ilişkin bedelleri, ilk yıl için öngörülen bedelin, ihale tarihi itibarıyla en son açıklanmış olan Yurtiçi Üretici Fiyatları Endeksi “On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)” tablosundaki oran üzerinden güncellenerek hesaplanır.

4.2.2. Aşırı Düşük Açıklamasında Akaryakıt Girdisinin Açıklanması

Bu konudaki daha önceki uygulama ihalenin gerçekleştirildiği ilin bulunduğu yerdeki akaryakıtla ilişkin olarak açıklamanın geçerli olması doğrultusunda iken yeni uygulamada bu girdiye ilişkin EPDK tarafından yayımlanan, İstanbul İli, Avrupa Yakasında bulunan bayiler adına beyan edilmiş fiyatların ortalamasını yansıtan En Yüksek İşlem Hacimli 8 Firmanın Akaryakıt Fiyatlarına İlişkin Raporda yer alan fiyatların % 90'ının altında sunulan açıklamaların geçerli kabul edilmeyeceği kuralıdır.

Söz konusu değişiklik hem yapım işi ihalelerinde hem de hizmet alım ihalelerinde geçerlidir.

5. DANIŞMANLIK HİZMET ALIMLARINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DEĞİŞİKLİK

Temelde bir hizmet alımı olmasına rağmen 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 52'nci maddesinde Danışmanlık Hizmet Alımları farklı bir kanuni altyapıya sahiptir. Ayrıca ihale uygulama yönetmeliği de hizmet alım ihalelerinden farklılık arz etmektedir.

Gerçekleştirilen son değişiklik ile danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde top-

lam puanı en yüksek olan isteklinin mali teklifinin yaklaşık maliyetin üzerinde olması halinde tekliflerinin değerlendirilmesine ilişkin olarak Kamu İhale Genel Tebliğinde açıklama yapılmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliğ'nin 16.3.3. maddesindeki düzenleme uyarınca 4734 sayılı Kanununun 52 nci maddesi uyarınca danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde toplam puanı en yüksek olan istekli ile görüşme yapılmak suretiyle ihalenin sonuçlandırılması gerekir. Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde, mali teklif üzerinde yapılan görüşmenin kapsamının ödeme koşulları ve planının, mali teklif tutarını değiştirmemek kaydıyla idare lehine düzenlenmesine yönelik olabileceği hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede, danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde toplam puanı en yüksek isteklinin mali teklifinin yaklaşık maliyetin üzerinde olması halinde, ihale, bütçe ödenekleri dikkate alınarak toplam puanı en yüksek olan bu istekli üzerine bırakılır ya da iptal edilir.

6. SONUÇ

Kamu alımları piyasasının düzenlendiği ana mevzuat 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'dur. Ayrıca bu Kanunların hizmet, mal, yapım ve danışmanlık için ayrı ayrı ihale uygulama yönetmelikleri ve tebliğleri ile devasa bir alt mevzuatı bulunmaktadır.

Bu mevzuatta zaman zaman Danıştay kararları ile yeni içtihatların oluşması ve yahut ihale süreçlerinde yeni ihtiyaçların

ortaya çıkmasıyla değişiklikler olabilmektedir.

Kamu ihale mevzuatında değişiklik yapan Yönetmelikler ve Tebliğ, 26 Ocak 2021 tarihli ve 31376 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yapılan değişikliklerle:

- Elektronik ihalelerde tekliflerin sunulması ve değerlendirilmesi aşaması ile ilgili olarak, ihale süreçlerinin daha hızlı tamamlanmasını teminen, aşırı düşük teklif açıklamaları ile birlikte yeterli bilgileri tablosunda beyan edilmekle birlikte EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayan bilgi ve belgeleri teyit eden belgelerin de istenmesine yönelik olarak değişiklik yapılmıştır.

- Geçici teminat mektuplarına ilişkin bilgilerin, merkezi takas kuruluşu olarak faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından da EKAP'a aktarılabilmesine ve ihale üzerinde bırakılan istekli tarafından sözleşme imzalanmadan önce verilecek kesin teminat mektuplarının Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliğinin 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen yöntemine uygun olarak düzenlenebileceğine ilişkin anılan Yönetmeliğe hüküm eklenmiştir.

- Danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde toplam puanı en yüksek olan isteklinin mali teklifinin yaklaşık maliyetin üzerinde olması halinde tekliflerinin değerlendirilmesine ilişkin olarak Kamu İhale Genel Tebliğinde açıklama yapılmıştır.

- Aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında; sigorta gideri, motorlu taşıtlar vergisi, araç muayene işlemleri gibi giderler ile mali yükümlülükler ve/veya tarife bedellerinin, güncellenerek diğer yıllar için kullanılmasına ilişkin Genel Tebliğ düzenlemelerindeki koşullar somutlaştırılmıştır.

- Aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında; akaryakıt girdisinin açıklanma koşulunda değişiklik yapılarak; bu girdiye ilişkin EPDK tarafından yayımlanan, İstanbul İli, Avrupa Yakasında bulunan bayiler adına beyan edilmiş fiyatların ortalamasını yansıtan En Yüksek İşlem Hacimli 8 Firmanın Akaryakıt Fiyatlarına İlişkin Raporda yer alan fiyatların % 90'ının altında sunulan açık-

lamaların geçerli kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

- 30 Eylül 2020 tarihli ve 31260 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan elektronik ihale yöntemiyle yapılan ihalelerde yalnızca elektronik geçici teminat mektuplarının sunulabileceğine yönelik değişikliklerin uygulanmaya başlanma sürelerinin Kamu İhale Kurulu tarafından alınacak karar ile belirleneceğine yönelik düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca yukarıdaki değişikliğin 26.01.2020 tarihinden önce ilanı veya yazılı olarak duyurusu yapılmış olan ihaleler, ilanın veya duyurunun yapıldığı tarihte yürürlükte olan Tebliğ hükümlerine göre sonuçlandırılacaktır.

PANDEMİ SÜRECİNDE KENTTEN KIRSALA YENİ YAŞAM ANLAYIŞI VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE

Dokuz Eylül Üniversitesi,
İzmir Meslek Yüksekokulu,
Yönetim ve Organizasyon Bölümü
Yerel Yönetimler Programı

1. GİRİŞ

Covid-19 salgını dünyada bir pandemiye dönüşmesi ile kent ve kır yaşamındaki formatı kendi kurallarına göre değiştirmeye başlamıştır. 11 Mart 2020 tarihi dünyada ve Türkiye’de her yönde olduğu gibi yaşanan mekanların da değişimine ivme kazandırmıştır. Kent ve kentliye hizmet veren yerel yönetimlerle birlikte, kırsaldaki yerel yönetimlerin de yükü ve görevleri ağırlık kazanarak farklılaşmıştır.

Her alanda olduğu gibi yerel yönetimler için de 11 Mart 2020 tarihi bir kırılma noktası olmuştur. Bu tarihe kadar yerel yönetimler, afet ve afet yönetimi tanımlarında ve içeriklerinde yer almayan bir kavramla “**PANDEMİ**”¹ ile karşılaşmışlardır. Aslında, dünyada salgın hastalıkların görülme sayısı çok olmasına rağmen pandemi olarak kabul gören *hastalıklar*: “*Veba ve Kolera*” dır. Üçüncü ise “*Covid-19*” olarak kabul edilmiştir.

Kentlerin kalabalık ve mekânsal ola-

1 Pandeminin tanımını yapalım mı?

rak içiçe girmiş yapısı, pandemi sürecinde kaçınılması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Pandemiden bu süreçte sağlıklı olarak çıkabilmek ve olanaklar doğrultusunda kentin içiçe girmiş yapısından kaçınan kentli bireyler “kır ve mekânsal farklılık” yolunu tercih etmişlerdir. Bu tercih, kırsaldaki yerel yönetimlerin hizmetlerde ve projelerde “Pandemi Odaklı Hizmet ve Proje” üretimine ağırlık vermelerine neden olmuştur. Daha önce nüfus başta olmak üzere beklenmeyen bir şekilde hizmetlerini yeni bir afete ve yönetimine göre geliştirmek durumunda kalmışlardır. ***Yerel yönetimlerin yeni bir afet ve yönetimi için tanımlamalar yapmalarına ve yerel halka hizmetlerini de yeni afet anlayışına uygun olarak sürdürmelerini beraberrinde getirmiştir.***

Konu, Covid-19 salgını ve salgının yeni normalleri üzerinden “Yerel Yönetimlerde Yeni Afet Anlayışı” olarak ele alınacaktır.

2. KENTLERDE COVID-19 SALGINI VE ETKİLERİ

Her dönem yerel yönetimlerin, yerel halka daha yakın birimler olması nedeniyle afet ve afet yönetimi konusunda özellikle coğrafyalarına uygun olarak projelerini geliştirdikleri görülmektedir. Yerel yönetimler, afet ve afet yönetimi konularında yasal düzenlemelere bağlı olarak, plan ve projelerini yerel halka yararlılık gösterebilecek şekilde ele almışlardır². Kentler, afet ve afet yönetimi konularında birçok konuyu ele almalarına rağmen, pandemi ile ilgili yapılacak çalışmalarla kısa süre önce karşılaşmıştır.

Pandemi, “yeni kent” kavramı oluşturmaktadır. Kentlerle ilgili teoriler arasında, kentlerin hızla büyüyeceği ve bu hızlı büyümeden dolayı sorunlar yaşayacağı düşünülen bir kentin nüfusunu başka alanlara yönlendirmek, bazen doğal afetler sonrası yok olan ya da değişen kentleri yeniden inşa etmek, bazen de nüfusu ülke geneline dengeli bir şekilde dağıtmak için, bilinçli bir şekilde sıfırdan bir kentin kurulması olarak sayılmıştır. Bu anlayışa yeni kent³ denilmektedir. Yeni kentlerin, kendinden farkındalıklar istenilen yer olarak işlev görmeleri beklenebilir. Doğal afetlerle, kurulan yeni kent anlayışı afet özelliklerine göre yapılandırılır. Pandemi sonrasında yaşanan bir gerçek “Kentlerin Yeni Kent Halini Alması”dır.

Pandemi sürecinin ortaya çıkardığı bir gerçekte, “sürdürülebilir kentlerin” yaşanabilirliği sağlaması inancıdır. Pandemi, doğa – insan ilişkisinin sorgulanmasına ve yerel yönetimlerin bunlar üzerine düşünmesine neden olmuştur. Sürdürülebilir kent, sürdürülebilirlik

kavramı ile yakından ilgilidir. İçinde üç boyutu barındırmaktadır. Bunlar⁴:

- 1.Ekoloji,
- 2.Ekonomi,
- 3.Sosyolojidir.

Ekolojik boyutuyla sürdürülebilirlik, üzerinde yaşadığımız dünyanın sahip olduğu doğal kaynakların bugünkü kuşaklar tarafından kullanılmasını ama bu kullanımın gelecek kuşakların, söz konusu kaynaklardan yararlanma imkanını ortadan kaldırmayacak bir düzeyde olmasını ifade etmektedir. Sürdürülebilir kent ise, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutta belli dengeleri gözetken, bölgesel ve global sürdürülebilir kalkınma vizyonu ile uyumlu ve vizyona etkin bir biçimde katkı sağlayabilen bir birim anlamında kullanılmaktadır. **Pandemi süreci, sürdürülebilir kentlerin önemini ve anlamını bir kez daha yerel yönetimlere hatırlatmıştır.**

Pandemi ile değişen kavramlardan biri de kentlerin oluşturacağı stratejilerdir. Kentler, ekonomik hareketliliğin merkezleri olmuşlar ve kent kavramını kazanmalarının önemli unsurlarından biri tarım dışı ekonomi olarak gösterilmiştir. Yaşanan süreç, tarımsal faaliyetlerin olduğu yerlere doğru bir yaşam formata sunmuştur. Buna bağlı olarak kentlerin paradigma sorunu⁵ yani değerler bütünündeki değişiklikleri anlaşılmaktadır. Kent paradigması, pandemi sonrasında olayları değerlendirme, karar alma ve uygulamada değişimle karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte, kent paradigmasına

2 Çiftçi, 2001:266-267.

3 Şahin, 2010:11.

4 Şahin, 2010:16.

5 Kaya, 2007:413.

yardımcı olacak kuruluşlar merkezi yönetimle birlikte yerel yönetimlerdir.

Kentler, pandemiye genel olarak hazırlıksız yakalanmış ve süreç içinde gelişim sağlamak için çaba göstermişlerdir. Hazırlıklarının biran önce tamamlamaları için strateji geliştirmeleri ve uygulamayla desteklemeleri gerekmektedir. Stratejik açıdan pandemiye hazırlıksız olmak, yapısal açıdan ve kültürel açıdan ayrı ayrı ele alınmalıdır. Buna göre⁶, geleneksel stratejik yönetim, hayatta kalma ve büyüme odaklı, sınırlı hedefler, kriz yönetiminde çoğunlukla reaktif strateji, hiçbir kriz plan stratejisinin olmaması, kriz yönetimi için özel bir yapının olmaması, kriz yönetimi için özel mekanizmaların olmaması, planlamanın klasik tanımlanması, rasyonalizasyonların yeterli olmaması, kültürel bağlardan haberdar olmamak sayılabilir. Stratejik yönetim, pandemi ile mücadelede çıkış noktalarından biri olarak gösterilmektedir.

Afetlerde strateji geliştirmede, idarenin sorumluluğu ile ilgili iki tür yükümlülüğe bağlı sorumluluk sayılmıştır⁷. İdarenin sorumlu olabilmesi için idari davranış ile meydana gelen zarar arasında nedensellik (illiyet) bağının bulunmasıdır. Kamu hizmetinin işleyişi ve idari tecrübeye göre uygun illiyet bağının olması da idarenin sorumluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Park'ın ifadesiyle “şehir bir kez kurulduğunda nüfusun bütünü içinden bireyleri tek tek seçen ve neredeyse hiç hata yapmadan onları en uygun oldukları böl-

gelere ya da muhitlere yerleştiren bir düzenek gibi davranmaktadır” açıklaması olağan durum değerlendirmesi olarak kabul edilmektedir. Şehirler, rekabet, mücadele ve yerini alma gibi süreçler yoluyla bir düzen kazanarak “doğal alan”⁸ haline gelmiştir. Pandemi ise, şehirlerin olağanüstü durumlara adaptasyonu için hazırlıklı olmaları gerektiğini içeren bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

3. KIRSALDA COVID-19 SALGINI VE ETKİLERİ

Kırsal alanda yaşamak özellikle Covid-19 salgını sonrasında kentten kaçış, mutlu ve huzurlu yaşamak için bu alanlara yönelme olarak görülebilir. Aslında “karşı kentleşme”⁹ olarak ele alınan tanımlama emekliler başta olmak üzere belli bir yaş aralığındaki kişilerin saflığı, temizliği, huzuru aradığı ortamlardır. Aslında, kentlerden kırsala doğru yoğun bir yaşam isteği, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki temel ihtiyaçların giderilmesinden dolayı artık üst sırada yoğun ve kalabalık yerlerden uzaklaşarak, sakin ve nüfusu az olan yerlerin tercih edilmesi olarak ifade edilebilir. Pandemi, kentli olarak tanımlanan kişilerin yaşam tercihlerinin olanakları doğrultusunda sağlıklı kalabilmek adına kırsala yönelmelerine neden olmuştur.

Afet, toplumsal hayatın devamını ciddi bir biçimde kesintiye uğratan olaylardır. Afet yönetimi¹⁰ ise, afetlere kaynaklık eden faktörlerin etkilerini nasıl kontrol altında tutabileceğimize kaynaklık eden

6 Tutar, 2007:75.

7 Sancakdar, 2017:45.

8 Giddens, 2013:945.

9 Şahin, 2010:19.

10 Şahin, 2010:215.

faktörlerdir. Pandemi sadece ülkemizdeki kentleşmeye değil, dünyadaki kentleşme anlayışına da farkındalıklar getirmiştir. Afet tanımlarının yeniden yapılandırılmasına neden olmuştur.

İnsanların afetlerle tanışması insanlık tarihi ile yaşıttır. Bilinen eski kayıtlarda 1815 Endonezya'nın Sumbawa adasında volkan patlaması sonucunda 12 bin kişinin ölümü bunlardan sadece biridir. Teknolojik ve beşeri afetlerden farklı olarak doğal afetler ve bunlara salgınlarda dahil bu mücadelede bireylerin eğitim seviyeleri oldukça önemlidir¹¹. Özellikle salgınlarda, aile, okul, öğretmen, medya ilişkisi de yönetimlerin uyarıları kadar etkindir. Pandeminin koşulları hakkında bilinç yükseltme ile kırsala yönelen insan sayısında artış gözlenmektedir.

Yaşanan süreç, kırsal için bir paradigma oluşturma gereksinimini ortaya çıkarmıştır. İnsan temelde bir bireydir ve birey olarak özgür olduğu oranda yapabilirlik kapasitesini daha etkin kullanabilmektedir. Özgürlükçü yaklaşım¹², insan doğasına uygun görülmektedir. İnsan aynı zamanda sosyal bir varlıktır. İnsan topluma verdiği gibi toplumdan da almaktadır. Diğer bireylerle sağlıklı olarak sinerji yaratarak yaşamayı kırsala taşımıştır. Pandemi bir kriz kabul edilmiş ve krizin çözümünde kırsal yaşam bir alternatif olarak geliştirilmiştir. K r i z , “olağandışı ve olumsuz gelişme”, “arzu edilmeyen ve içinden çıkılması zor durum”, “birden bire meydana gelen kötüye gidiş ve tehlikeli an”¹³ gibi anlamlara gel-

mektedir. Pandeminin içinden çıkılmaz bir hal almasını önleyebilmek için kişiler değişik alternatifleri geliştirerek çözüm önerileri olarak yaşamlarına katmaya başlamışlardır.

Bu konuda Lacan, insanların yaşadığı yere koşullara göre uyum sağlamasını “kişinin arzusundan vazgeçmemesi” olarak ifade etmektedir. Bunun yaşama dair “kişinin vazifesini yerine getirmesi”¹⁴ olarak açıklamaktadır.

Kırsalın pandemi sonrasında gelişimi¹⁵: Güçlü bir bilgi ekonomisi, becerikli ve yetenekli çalışanların arttırılması, güçlü bir altyapı, insanları, malları verimli ve etkili bir biçimde taşıyabilecek yatırımlar, doğru planlanmış ve ekolojik olarak duyarlı istihdam ilkelerini izleyen çevresel bakımdan sürdürülebilir büyüme, uygun fiyatlı ve hoş evleri, yerel tüketiciler için düşük karbon teknolojileri, kapsamlı kültürel etkinlikler, sosyal olarak uyumlu yaşayabilecek bir toplum, güçlü bir toplumsal güvenlik olarak sıralanabilir. Bu oluşumlar yerel psikolojiyi de desteklemektedir.

Yerel psikoloji¹⁶, yerel kültürün ve o kültürde yaşayanlarca tanımlanma ve yorumlanma biçimini, kültür temelli psikolojinin faydalı ve gerekli bilgileri kapsadığını kabul eder. Yerel kültüre ait duygular, benlik, bilişsel süreçler, gelişimsel süreçler, yaşam felsefesindeki değişimlerde ön plana çıkan konulardır. Yerel psikolojinin dengelenmesinde insan-doğa ilişkisi büyük rol oynamaktadır.

11 Toker, 2017:253.

12 Kaya, 2007:415.

13 Tutar, 2007:13.

14 Badio/Roudinesco, 2013.45.

15 Dominelli, 2018:70.

16 Ratner, 2014:99-100.

Kent ekolojisinin¹⁷ denge sağlamada güçlük çekmesi, doğada canlıların yaşadıkları çevreye dizgisel olarak yabancılaşmaya başladıkları doğal dengeyi kurduklarını sandıkları anda pandemi ile bunu yakalayamadıkları düşüncesinin gelişimi kıradoğru yönelmeyi de beraberinde getirmiştir. Modern şehirler paradokslarla¹⁸ doludur. Aynı anda gayri şahsi olabilme potansiyelini taşıırken, yakın ilişkiler kurmaya da son derece elverişlidir. Bunlarla beraber pandemi mekanın yeniden yapılandırılmasını getirmiştir: “Kırsala doğru göçün yönünü değiştirmek bunlardan biridir”.

4. YEREL YÖNETİMLER VE PANDEMİ

Yerel yönetimlerin pandemi ile başlayan süreçte afet planlamalarını bu süreçte uygun yapmaları salgının önlenmesi ile salgınla mücadelenin yerel halkla birlikte nasıl yapılabileceğinin ele alınması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Belediyeler, “kent”¹⁹ diye tanımlanan yerleşim yerlerindeki yerel mal ve hizmetleri sunan kamusal örgütlerdir. *Pandemi süresinde yerel yönetimler salgınla mücadele ederken şu aşamaları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir*²⁰:

1. Risk haritasının çıkarılması: Pandemi ile mücadelede risklerin neler olduğu tespit edilmeli ve halkı uyaran risk haritaları oluşturulmalıdır. Ayrıca pandemi süresince bunlar yenilenmeli bilgiler kitle

iletişim araçları ile sürekli paylaşılmalıdır.

2. Riskler bertaraf edilmelidir: Pandemi riskleri bertaraf etmek oldukça zor ve uğraş isteyen bir durumdur. Yerel yönetimler kendi coğrafyalarına ve yerel halkın ihtiyaçlarına göre pandemiye ilişkin plan ve projeleri oluşturmalı, ihtiyaçlara göre hızla uygulamalıdır.

3. Risklerin azaltılması: Yerel yönetimler, pandemi ile mücadelede riskten kaçınarak tedbir almaları gerekmektedir. Yerel halkın toplu olarak kullandıkları yerlerin insan kaynaklı bir pandemi sürecinde sürekli kontrol edilmesi, toplum sağlığını korumada yardımcı olacak tedbirlerin alınması ve alınanların uygulanmasını sağlamak yerel yönetimlerin bu süreçteki başlıca görevlerinden olmalıdır.

*Kriz yönetimi*²¹, bir yönetimin muhtemel tehlike durumunda, örgüt amaçlarını kabul edilebilir bir maliyetle gerçekleştirme sürecidir. Yerel yönetimlerin, tehlikeye yönelik “korku krizinin” yönetiminde muhtemel kayıpları asgariye indirebilirken, “fırsat krizi”nin yönetiminde muhtemel kazançların azamileştirilmesini mümkün kılması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin pandemi yönetiminde iletişim araçları önem taşımaktadır. Belediyelerde, kriz planlarının/kriz iletişim planları ile sürekli güncellenen biçimde yerel halkla paylaşılması, personel için bir iletişim çizelgesinin hazırlanarak iç iletişimin kolaylaştırılması için çaba gösterilmelidir²². Belediye sınırları içinde yaşanan durumun sağlıklı ve et-

¹⁷ Giddens, 2013:945.

¹⁸ Giddens, 2013:951.

¹⁹ Şahin, 2010:276.

²⁰ Şahin, 2010:217.

²¹ Tutar, 2007:69.

²² Toker, 2017:259.

kin bir bilgi akışı ile görev bilinci içinde verilmesi gerekmektedir. Belediyeler, çalışanları ile birlikte diğer belediyelerle ve ilgili tüm kurumlarla tarafları ve paydaşları kriz iletişiminin içine katmaları örgütsel yönetime ilişkin kararlarda etkinliği sağlayabilecektir.

5. YEREL YÖNETİMLERDE YENİ AFET YÖNETİMİ ANLAYIŞI VEPANDEMİ

Yerel yönetimlerin yeni afet anlayışı içinde, pandemi süreci ve sonrasında krize hazırlıklı örgütler olarak aşağıdaki konulara dikkat etmeleri gerekmektedir²³:

1. İsbetli tahminler,
2. Gelişme ve öğrenme odaklı planlar,
3. Ortak hedefler,
4. Reaktif, proaktif ve interaktif stratejiler,
5. Etkili kriz yönetim ekipleri,
6. Rasyonalizasyon kullanımının artırılması.
7. Kültürel bağların öneminin artması,
8. Bilinçli ve tecrübeli bir toplum için çaba.

Yerel yönetimlerin, “Yerel Yönetimler Kriz Yönetim Planı” oluşturmaları, kriz ortamında daha radikal tedbirler alabilecekleri ve süratle uygulayabilecekleri bir organizasyon yapısı içinde “Yerel Kriz Yönetim Kurulu ve Kriz Yönetim Bürosu”²⁴ oluşturmaları önem taşımaktadır.

23 Tutar, 2007:75.

24 Ökmen/ Parlak, 2015:223.

Kriz yönetimi açısından yerel yönetimlerin imajı ve hedef kitle ile iletişimin koparılmadan, kriz yönetimi²⁵ beklenmedik bir anda ortaya çıkan ve kötü sonuçlar doğması muhtemel bir durumda, yerel yönetimlerin güçlü bir biçimde yerel halkla iletişimlerini güçlendirerek yapılan bilinçli ve programlı halkla ilişkiler çalışmasıdır.

Yerel yönetimler, pandemi sürecinde medya ve sosyal medyayı kriz planları çerçevesinde kriz iletişim ağı çerçevesinde rasyonel bir şekilde kullanmalıdırlar. Medya ve sosyal medya aracılığı ile gerçek dışı haberleri önlemek yoluna gitmeleri gerekmektedir. Olayları olduğundan dramatik ve trajedik bir biçime bürünmesini önleyerek olumsuzluklara fırsat vermeden sağlıklı bilgiyi yerel halkla paylaşmalıdırlar. Pandemi sürecinde, yerel yönetimlerin bilgi aktarımı birçok karışıklığın yerel halk üzerinde oluşmasını da önlemede etken olarak sayılabilir. Yerel halkın doğru bilgilendirilmesi, negatif düşüncelerle her olaya olumsuz bakacak hedef kitlelerin de geleceğe tutunmasında etkin olacaktır. Sosyal medyanın kullanılmasının doğal afetlere ve pandemiye sağlayabileceği yararlar²⁶: afet riskinin azaltılması, acil durum bilgi sisteminin oluşması ve sosyal ağların oluşturulması olarak ele alınabilir.

Kaynak yönetimi, mevzuatta bulunan 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile genel bütçeli dairelerin afet ve acil durum müdahaleleri Bakanlıkça izlenir ve koordine edilir. Konu bakanlıkların yanında İl Afet ve Acil Du-

25 Ökmen/ Parlak, 2015:223.

26 Tokar, 2017: 265.

rum Müdürlükleri'nin kaynak yönetimi önem taşımaktadır²⁷.

Sosyal hizmetlere ve uzmanlarına ağırlık verilmeli insani yardım ve danışmanlık hizmetleri için planlamalar yapılmalıdır. Geleneksel yaşam tarzlarını etkileyen pandemi sonrasında sosyal hizmet perspektifinin arttığı bir anlayışla afet yönetimlerinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Afet yönetimi²⁸, fiziksel ve maddi gerçekleri, sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve kültürel yapıları bireylerin sembolik olarak hayatlarını, nefes alıp verdiği alanı biraraya getiren, manevi ve duygusal alanları kapsayan, sosyal olarak oluşturulmuş anlamlı bir söylem alanını yerel yönetimler içerisinde oluşturmaktadır.

Pandeminin toplum içinde ötekiler²⁹ oluşturmadan yani sosyal dışlanma olarak adlandırılan unsura yol açmadan özellikle yerel yönetimlerin yapacakları afet planları içindeki kapsayıcı tutum bu durumu giderebilecektir. Yerel halkın günlük yaşamlarını etkilemeden pandeminin yarattığı olumsuzluklardan kaçınabilmeleri, yerel yönetimlerin pandemi üzerine oluşturacakları vizyonel çalışmalarına da bağlıdır.

Pandemi sürecinde sağlık, sosyo-ekonomik durum ve kültürel faktörler gözönüne alınarak afet yönetimi geliştirilmelidir. Buna göre,³⁰ pandemi ve benzeri durumların tehlikelerini erken dönemde belirlemek ve projeleri sürekli güncellemek, insan sağlığının, geleneksel yaşam

biçimlerinin ve kültürlerinin korunmasını da içeren projelere ağırlık vermek, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, pandemi ve sonrasında özgün olarak kişilerin yaşam kalitelerini geliştirecek tasarımların değişik alanlarda gelişmesini sağlamak, potansiyel problemlere karşı alternatif oluşturacak çözüm önerileri içeren projeler üretmek, merkezi yönetimle işbirliği içinde yerel halkın beklentilerine katkı sağlayabilecek ve yerel halkın bu süreç ve sonrasında ihtiyaçlarını giderebilecek planlamalara yönelmek, yerel halkın katılımı ile sürecin daha aktif ve işlevsel olmasını öngörmektir.

Kitle iletişim araçları afetler hakkında özel bilgi kaynaklarını içermesi ve doğal afetlerde vatandaşın bilgilerini düzenlemede önemli bir rol oynaması bakımından sürecin merkezinde yer alan iletişim araçlarıdır³¹.

Hizmet çoğulculuğu³², ekonomik, toplumsal ve teknolojik nedenlerle yerel yönetimlerin görev alanları genişlemiş ve giderek de genişlemektedir. 20. yüzyıl boyunca kent nüfusu artarken, kır nüfusunda düşüş yaşanmasına rağmen 2020 yılında yaşanan pandemi süreci kısa sürede bunun tersine bir seyir izleyebileceğini, bunun haklı nedenleri arasında kalabalıklarla yaşamının tehlikeli bir durum olması olarak gösterilmektedir.

Pandemi sürecinde bilinç yükseltmek için, kitle iletişim araçlarının günlük yaşamda kullandığımız enformasyonun dışında sosyal medya aracılığı ile destek-

27 Toprak,2017:24.

28 Dominelli, 2018:13.

29 Dominelli, 2018:150.

30 Dominelli, 2018:213.

31 Toker, 2017:257.

32 Parlak/Ökmen, 2015:27.

lenmesi sağlanmalıdır. **İnternet erişimi** ve yerel halkın bu olanaktan yararlanması için alt yapı çalışmaları hızlı bir biçimde ele alınmalıdır. Yapılacak hizmetlerin dijital dünya ile entegrasyonu sağlanarak **etkileşimli bir iletişim oluşturulmalıdır**. Pandemi sürecinde, internet ağının, online yapılan hizmetler ve bu hizmetlerin alınmasında karşılıklı bağlantı ve etkileşim düzeyi açısından ne denli önemli olduğunu göstermiştir³³. Bu alt yapı / teknoloji ile hizmetlerin verilmesi ve malların üretiminin artışı desteklenmelidir. Kırsala yöneliş, teknoloji ve teknolojik alt yapının kırsalda da gelişimi ve yaygınlaşması anlamına gelmektedir.

6. SONUÇ

Modern toplumlardaki toplumsal etkileşimler kentlilik sürecini de etkilemiştir. Covid-19 ile başlayan pandemi süreci içerisinde kent ekolojisinin değişimi, kentten kıra doğru yaşanan göçün rastgele değil, pandemide kırsalın avantajlı özelliklerine gösterilen olumlu durum olarak ortaya çıktığını ve geliştiğini göstermiştir.

Pandeminin getirdiği kentten kırsala doğru yönelme farklılaşma ve kentli insanın kırsala kısa sürede uyum sağlamasını beraberinde getirmiştir. Kırsalda mahalli müşterek mal ve hizmet üreten yerel yönetimlerin, doğal bir süreç olarak durumun gelişimi için kırsalın örgütlenmesi ve tasarımının pandemi bilinci ve sonrasındaki sürekliliğe uygun bir yaşam biçimi için hazırlıkların buna göre yapılması adına uğraş vermeleri gerekmektedir. Kent, pandeminin başlaması ile

paradokslarla dolu bir süreci kentlilerin karşısına getirmiş ve kırsal kendilerine yeni bir yaşam alanı sunmuştur.

Kırsalın genel düzeni ve mimari özellikleri de pandemi sürecinde kentten gelenlerin üzerinde durduğu ve yerel yönetimlerin de bu konuda verdiği hizmetlerin artmasını gerektiren bir dönem başlatmıştır. Yeni yaşam anlayışı, kırsaldaki yerel yönetimlerin pandemi süreci ve sonrasında zorunlu ihtiyaçların yanında daha büyük bir nüfusa zorunlu olmayan hizmetlerin verilmesi için de çaba göstermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Pandeminin etkisi ile kırsaldaki nüfus artışı, yerel yönetimler açısından değerlendirmeleri gereken bir sürecin de başlangıcı olmuştur.

Modern kırsalın gelişimi kentteki alışkanlıklar ve davranış tarzları üzerinden değil, pandeminin oluşturduğu “yeni normalleşme” üzerinden değerlendirilmelidir. Kırsalın hızla genişlemesi, yerel yönetimlerin de doğru oranda mal ve hizmet akışının artmasını beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimlerin nitelikli personelle birlikte sadece olağan değil, olağanüstü durumlarda yani afet olarak kabul edilen pandemi süreci ve sonrasında da yönetim anlayışlarında sürecin özelliklerine uygun değişiklikler oluşturarak hizmet vermeleri gerekmektedir. Pandemi koşullarında bilinçli, kaliteli, etkin, işlevsel mal ve hizmet üretiminin devam etmesi için yerel halkın beklentilerine yardımcı olabilecek nitelikli personelin olması ön plana çıkmaktadır.

Covid-19 ile yaşanan süreç afet ve afet yönetimi konularında yerel yönetimlerin

³³ Giddens, 2013:677.

yeni tanımlamalar, planlamalar ve projelerle konuyu ele almaları gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Afet yönetimi ile ilgili yapılacak çalışmalarda “pandemi” ön plana geçen bir durum olmalı, yaşanabilecek bir diğer pandemi için önlemler stratejik planlarla ele alınmalıdır.

Yerel yönetimler açısından kırsalda yaşanan yoğunluğa bağlı olarak, tersine göçün tüm yönleri ile incelemesi konunun anlaşılması ve çözümlenmesinde katkı sağlayabilecektir. Pandemi ile yaşanan süreçte ve sonrasında, afet ve afet yönetimi konuları çok yönlü olarak kısa sürede mekânsal açıdan da geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Badiou, Alain / Roudinesco, Elisabeth, Dün Bugün JacquesLacan, Çev: Akın Terzi, Metis Yayınları, İstanbul, 2013.

Çiftçi, Oya, Yerel Seçimler Panoraması (1963-1999), Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını No: 306, Ankara, 2001.

Dominelli, Lena, Yeşil Sosyal Hizmet, Çev: Arzu İçağasıoğlu Çoban, Nika Yayınevi, Ankara, 2018.

Giddens, Anthony, Sosyoloji, Çev: Cemal Güzel, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2013.

Karaman Toprak, Zerrin, “Afet Yönetimine Giriş ve Türkiye’de Örgütlenme”

Bütünleşik Afet Yönetimi, Editörler: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, 2. Baskı, İzmir, 2017.

Kaya, Erol, Modern Kent Yönetimi, Okutan Yayınevi, İstanbul, 2007.

Ökmen, Mustafa / Parlak, Bekir, Yerel Yönetimler Kuram ve Uygulamada Küresel ve Ulusal Konular ve Sorunlar, Ekin Yayıncılık, Bursa, 2015.

Ratner, Carl, Kültürel Psikoloji, Kültürlerarası Psikoloji, Yerel Psikoloji, Çev: Semaİçellioglu, İKÜ Yayınevi, İstanbul, 2014.

Sancakdar, Oğuz , “Afet Mevzuatı ve Afet Hukukuna Giriş”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editörler: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, 2. Baskı, İzmir, 2017.

Şahin, Yusuf, Kentleşme Politikası, Murathan Yayınları, Trabzon, 2010.

Şahin, Yusuf, Yönetim Blimi, Murathan Yayınları, Trabzon, 2010.

Toker, Huriye, “Doğal Afetler, İletişim ve Medya”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editörler: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, 2. Baskı, İzmir, 2017.

Tutar, Hasan, Kriz ve Stres Yönetimi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

Mahmut ÇOLAK

Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

143 MESLEKTE TEHLİKELİ VE ÇOK TEHLİKELİ İŞYERLERİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLER İÇİN MESLEKİ YETERLİLİK BELGESİ ZORUNLU HALE GELDİ

1. GİRİŞ

Mesleki eğitim; 13.07.2013 tarih ve 28706 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmeliğe” göre; bireyleri örgün veya yaygın eğitim yoluyla mesleğe hazırlamak, meslek sahibi olanların mesleklerindeki gelişimlerini ve yeni mesleklere uyumlarını sağlamak amacıyla gerekli bilgi, beceri, tavır ve değer duygularını geliştiren ve bireylerin fiziki, sosyal, kültürel ve ekonomik yeteneklerinin gelişim sürecinin bir plan içerisinde yürütülmesini sağlayan eğitim olarak tanımlanmıştır.

23.04.2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanan 04.04.2015 tarihli 6645 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 74 üncü maddesi ile 21.09.2006 tarihli 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu’na 07.10.2006 tarih ve 26312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesleki Yeterlilik Kurumu

İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile eklenen Ek 1 inci maddesi ile bazı mesleklerde belge zorunluluğu getirilmiştir.

5544 sayılı Kanunda meslekî yeterlilik belgesi; Meslekî Yeterlilik Kurumu tarafından onaylanmış, bireyin bilgi, beceri ve yetkinliğini ifade eden belgeler olarak tanımlanmıştır. Yeterlilik ise; bireyin sahip olduğu, yetkili otorite tarafından tanınmış bilgi, beceri ve yetkinliği ifade etmektedir.

Bu çalışmamızda, işçiler açısından 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ve bu Kanun gereğince yayımlanan Tebliğler kapsamında hangi iş ve mesleklerde mesleki yeterlilik belgesinin aranması konusunda mahalli idarelere ve şirketlerine düşen yükümlülükler işlenecektir.

2. YASAL MEVZUAT

5544 sayılı Kanunun Ek 1’inci Maddesi:

“ (1) Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden

olup, Kurumca standardı yayımlanan ve Bakanlıkça çıkarılacak tebliğlerde belirtilen mesleklerde, tebliğin yayım tarihinden itibaren on iki ay sonra bu Kanunda düzenlenen esaslara göre meslekî yeterlilik belgesine sahip olmayan kişiler çalıştırılmaz. 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre ustalık belgesi almış olanlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı meslekî ve teknik eğitim okullarından ve üniversitelerin meslekî ve teknik eğitim veren okul ve bölümlerinden mezun olup, diplomalarında veya ustalık belgelerinde belirtilen bölüm, alan ve dallarda çalıştırılanlar için meslekî yeterlilik belgesi şartı aranmaz.

(2) Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının görev alanlarını ilgilendiren mevzuatta bu maddede belirtilen hususlara ilişkin gerekli düzenlemeler bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on iki ay içinde yapılır.

(3) Birinci fıkraya ilişkin denetimler iş müfettişlerince yapılır. Birinci fıkrada belirtilen hükümlere aykırı davranan işveren veya işveren vekillerine Çalışma ve İş Kurumu il müdürü tarafından her bir çalışan için beş yüz Türk lirası idari para cezası verilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.”

5544 sayılı Kanunun Ek 1’inci maddesi çerçevesinde 25.05.2015 tarih ve 29366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2015/01, 24.03.2016 tarih ve 29663 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2016/01, 26.09.2017 tarih ve 30192 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2017/01, 11.11.2018 tarih ve 30592 sayılı Resmi Gazete’de

yayımlanan 2018/01 ve 03.10.2019 tarih ve 30907 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2019/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklerle İlişkin Tebliğler bulunmaktadır.

3. MESLEKİ YETERLİLİK ZORUNLULUĞU ARANAN MESLEK GRUPLARI

Belge zorunluluğundan bahsedebilmesi için, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından ilgili mesleğin ulusal meslek standardının yayımlanmış olması ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çıkarılacak tebliğlerde bu mesleğe yer verilmiş olması gerekmektedir.

Mesleki yeterlilik zorunluluğu tehlikeli ve çok tehlikeli işler için geçerli olup, Meslekî Yeterlilik Kurumu tarafından standardı yayımlanan ve aşağıda belirtilen toplam 143 meslekte (40 meslekte 25.05.2016 tarihi ve sonrasında + 8 meslekte 24.03.2017 tarihi ve sonrasında + 33 meslekte 26.09.2018 tarihi ve sonrasında + 36 meslekte 11.11.2019 tarihi ve sonrasında + 26 meslekte 03.10.2020 tarihi ve sonrasında belgesi olmayan işçi çalıştıramayacaktır^a.

4. BELGE MASRAFI VE SINAV ÜCRETİNİN FİNANSMANI

6645 sayılı Kanunun 24’üncü maddesiyle 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’na eklenen Ek 3’üncü maddeye göre;

“ Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden olup, Bakanlıkça çıkarılacak tebliğlerde belirtilen mesleklerde, 21.9.2006 tarihli ve 5544

sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu kapsamında yetkilendirilmiş sınav ve belgelendirme kuruluşlarının gerçekleştireceği sınavlarda başarılı olan kişilerin 31.12.2021 tarihine kadar belge masrafı ile sınav ücreti Fondan karşılanır. Fondan karşılanacak sınav ücreti, brüt asgari ücretin yarısını geçmemek üzere meslekler itibarıyla Cumhurbaşkanlığı kararıyla belirlenir. Fondan karşılanan bu desteklerden kişiler bir kez yararlanabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayımlanan Tebliğlerde yer alan mesleklerde Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşları tarafından yapılan sınavların sınav ve belgelendirme ücretleri Cumhurbaşkanlığının yayımladığı tarife kapsamında İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır.

Sınavların tarifede yer alan limitin üstünde olması halinde bu farkın adaylar tarafından karşılanması gerekmektedir.

Daha önce 01.01.2018 tarihinden 31.12.2019 tarihine kadar belge masrafı ile sınav ücretinin yarısı karşılanabilirken, 5 Aralık 2017 tarih ve 30261 Sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 7061 sayılı “Bazı Vergi Kanunları Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” un 56 ncı maddesiyle sınav ve belge ücretlerinin tamamının 2020 yılına kadar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması, 26 Mart 2020 tarih ve 31080 (Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe

giren 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” un 16 ncı maddesiyle sınav ve belge ücretlerinin tamamının 2022 yılına kadar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması sağlanmıştır.

Belge zorunluluğu getirilen mesleklerle ilişkin belge masrafı ile Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek miktarı geçmemek üzere sınav ücreti İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır. Sınavların tarifede yer alan limitin üstünde olması halinde bu farkın adaylar tarafından karşılanması gerekmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılan Tebliğlerde yer alan mesleklerde, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları tarafından yapılan sınavlar sonucunda belge almaya hak kazanan işsizler ile hali hazırda istihdam edilenler bu kanun kapsamında yalnızca bir kez yararlanıcı olabilirler.

Sınavlardan başarısız olan adayların sınav ve belgelendirme ücretleri fondan karşılanmayacaktır.

Sınav ve belge ücretlerinin İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamında işsizlik sigortası fonundan karşılanmasına ilişkin olmak üzere; Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşler Sınıfında Yer Alan Mesleklerde Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu Kapsamında Mesleki Yeterlilik Belgesi Almaya Hak Kazanan Kişilerin Sınav ve Belge Ücretlerinin İşsizlik Sigortası Fonundan Karşılanmasına İlişkin Usul ve Esaslar, 25.06.2015 tarihinde (dönemin) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.

5. MESLEKİ YETERLİLİK BELGESİ İSTENİLMEYEN HALLER

Aşağıda belirtilen durumda olanlar ve çalışanlar için mesleki yeterlilik belgesi şartı aranmayacaktır.

- 05.06.1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre ustalık belgesi almış olanlar.
- Millî Eğitim Bakanlığına bağlı meslekî ve teknik eğitim okullarından ve üniversitelerin meslekî ve teknik eğitim veren okul ve bölümlerinden mezun olup, diplomalarında veya ustalık belgelerinde belirtilen bölüm, alan ve dallarda çalıştırılanlar.

Halihazırda ustalık belgesi, mesleki eğitim lise diploması, üniversite ve yüksekokul diplomasına (mezun olduğu alanda çalışanlar için) sahip çalışanlar için mesleki yeterlilik belgesi zorunluluğu aranmayacak olup;

çıraklık ve kalfalık belgeleri, UNEM ve İŞKUR kurslarından alınan belgeler ile mesleki eğitim kurslarından alınan belgeler geçerli sayılmayacaktır.

Mesleki yeterlilik belgeleri aynı zamanda mesleki eğitim belgesi yerine geçer, ancak mesleki eğitim kurslarından alınan mesleki eğitim belgeleri mesleki yeterlilik yerine geçmez. Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan bir meslek, mesleki eğitim zorunluluğu getirilen fakat mesleki yeterlilik zorunluluğu getirilen bir meslek değil ise bu durumda mesleki yeterlilik belgesi şartı aranmayacakken mesleki eğitim zorunluluğu aranmaktadır.

6. DİĞER HUSUSLAR

Bireyler, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından ilgili ulusal yeterlikte yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarında teorik ve uygulamalı sınavlara girerek başarılı olmaları halinde Mesleki Yeterlilik Belgesi almaya hak kazanırlar.

Mesleki yeterlilik belgesine ilişkin denetimler İş Müfettişlerince yapılır.

Söz konusu belge olmaksızın bireyleri çalıştıran işveren veya işveren vekillerine Çalışma ve İş Kurumu il müdürü tarafından her bir çalışan için her yıl yeniden değerlendirme oranında arttırılmak üzere 2021 yılı itibariyle 1.037,63 TL idari para cezası verilir. İdari para cezaları tebligattan itibaren 1 ay içinde ödenir.

7. SONUÇ

25 Mayıs 2016 tarihi ve sonrasında tehlikeli ve çok tehlikeli işler sınıfında yer alan 40 meslekte, 24 Mart 2017 tarihi ve sonrasında 8 meslekte, 26 Eylül 2018 tarihi ve sonrasında 33 meslekte, 11 Kasım 2018 tarihi ve sonrasında 36 meslekte, 03 Ekim 2020 tarihi ve sonrasında 26 meslekte mesleki yeterlilik belgesi olmaksızın personel çalıştırılmayacaktır. Aksi halde, her bir çalışan için işveren hakkında 2021 yılı için 1.037,63 TL idari para cezası uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik

2015/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ

2016/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ

2017/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ

2018/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ

2019/01 sıra no.lu Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ

Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşler Sınıfta Yer Alan Mesleklerde Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu Kapsamında Mesleki Yeterlilik Belgesi Almaya Hak Kazanan Kişilerin Sınav ve Belge Ücretlerinin İşsizlik Sigortası Fonundan Karşılanmasına İlişkin Usul ve Esaslar

http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik_ara&yeterlilik_belge_zorunluluk_durum=1

https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama&belge_zorunlu=1

a Toplu olarak 143 meslek ile ilgili dokümana (https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama&belge_zorunlu=1) linkinden ulaşılabilir.

Ek-1 MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Meslekler Listesi	
Ağır Vasıta Tecrübe Sürücüsü	Metal Levha İşleme Tezgah İşçisi
Ahşap Kalıpcı	Metal Levha İşleme Tezgah Operatörü
Alçı Levha Uygulayıcısı	Metal Sac İşlemeci
Alçı Sıva Uygulayıcısı	Mobil Vinç Operatörü (Mhc, Sahil Ve Gemi Vinci)
Alüminyum Kaynakçısı	Motor Testçisi
Armürlü Dokuma Kumaş Desen Hazırlama Elemanı	Motosiklet Bakım Onarımcısı
Armürlü Dokuma Kumaş Desinatörü	NC/CNC Takım Tezgahları Elektrik /Elektronik Servis Görevlisi
Asansör Bakım Ve Onarımcısı	NC/CNC Takım Tezgahları Mekanik Servis Görevlisi
Asansör Montajcısı	NC/CNC Takım Tezgahları Uygulama Ve Servis Görevlisi
Ayakçı (Deri/Kürk Hazır Giyim)	NC/CNC Tezgah İşçisi
Bacacı	Orman Üretim İşçisi
Betonarme Demircisi	Orman Yetiştirme Ve Bakım İşçisi
Betoncu	Otomasyon Sistemleri Montajcısı
Bitim İşlemleri Operatörü	Otomasyon Sistemleri Programcısı
Bitim İşleri Operatörü	Otomatizasyon Mekanikçisi
Boyama Operatörü	Otomotiv Boya Onarımcısı
CNC Programcısı	Otomotiv Boyacı
Çelik Kaynakçısı	Otomotiv Elektrikçisi
Deri İşleri Operatörü	Otomotiv Elektromekanikçisi
Direnç Kaynak Ayarçısı	Otomotiv Gövde Onarımcısı

143 MESLEKTE TEHLİKELİ VE ÇOK TEHLİKELİ İŞYERLERİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLER İÇİN MESLEKİ YETERLİLİK BELGESİ ZORUNLU HALE GELDİ

Doğal Gaz Altyapı Yapım Kontrol Personeli	Otomotiv Kaportacısı
Doğal Gaz Çelik Boru Kaynakçısı	Otomotiv Kontrol, Test Ve Ayar İşçisi
Doğal Gaz Isıtma Ve Gaz Yakıcı Cihaz Servis Personeli	Otomotiv Montajcısı
Doğal Gaz İşletme Bakım Operatörü	Otomotiv Ön Düzen Ve Balansçısı
Doğal Gaz Polietilen Boru Kaynakçısı	Otomotiv Prototipçisi
Duvarcı	Otomotiv Sac Şekillendirmecisi
Elektrik Dağıtım Şebekesi İşletme Bakım Görevlisi	Otomotiv Sac Ve Gövde Kaynakçısı
Elektrik Dağıtım Scada Operatörü	Ön İplik Operatörü
Elektrik Pano Montajcısı	Ön Terbiye Operatörü
Endüstriyel Boru Montajcısı	Panel Kalıpcı
Ferezeci	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı
Haddecı	Plastik Kaynakçısı
Hidrolik Pnömatikçi	Plastik Profil Üretim Operatörü (Ekstrüzyon)
Isı Yalıtımcısı	Plastik Şişirme Film Üretim Operatörü (Ekstrüzyon)
Isıtma Ve Doğal Gaz İç Tesizat Yapım Personeli	PVC Doğrama Montajcısı
İnşaat Boyacısı	Refrakterci
İnşaat İşçisi	Röle Görevlisi
İplik Bitim İşleri Operatörü	Seramik Karo Kaplamacısı
İskele Kurulum Elemanı	Ses Yalıtımcısı
İşaretçi	Sıvacı
İşletme Elektrik Bakımcısı	Su Yalıtımcısı
Jakarlı Dokuma Kumaş Desen Hazırlama Elemanı	Taşlama Tezgah İşçisi
Jakarlı Dokuma Kumaş Desinatörü	Terihi Eser Koruma Ve Restorasyon Elemanı
Kartonpiyer Uygulayıcısı	Tornacı
Kaynak Operatörü	Tren Makinisti
Kesimci (Deri/Kürk Hazır Giyim)	Tünel Kalıpcısı
Köprülü Vinç Operatörü	Yangın Yalıtımcısı
Liman Kuru Yük Operasyon Elemanı (Puantör)	Yüksek Gerilim Kablo Aksesuarları Montajcısı
Liman Operasyon Planlamacısı	Yüksek Gerilim Teçhizatı Test Elemanı
Liman Pompa Ve Tank Saha Operatörü	
Liman Rtg Operatörü	
Liman Ssg Operatörü	
Makine Bakımcı	
Makine Montajcısı	
Metal Kesim Operatörü	
Metal Kesimci	

EK İŞ YAPAN BELEDİYE İŞÇİSİNİN İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
İş Başmüfettişi

1. GİRİŞ

İşçinin iş sözleşmesinden doğan temel borcu iş görme olmakla birlikte, bu borcunu doğruluk ve güven kurallarına uygun bir şekilde yerine getirmek mecburiyetindedir. İşçinin; işverene karşı dürüst şekilde davranmak, çalışma ilişkisinin gereği bilgisi dahilinde olan sırları saklamak işvereni için zararlı olabilecek hareketlerden kaçınmak, işverenin menfaatlerini gözetmek, işvereniyle rekabet etmemek şeklinde özetlenebilecek olan *sadakat borcuna* uyması, bir zorunluluktur. Sadakat borcu çok geniş bir kavramdır. Sadakat borcuna aykırılığın olup olmadığı, her somut olayın özelliğine göre belirlenmelidir. Bu konuda belli ve kesin sınırlı bir ölçüden hareket etmemeli, iş hayatının gerekleri ve çevrenin gelenekleri göz önüne alınmalı, iş ilişkisinin temelde karşılıklı güven esasına dayanan bir ilişki olduğundan hareketle, davranışın işverenin güvenini sarsıcı bir nitelik taşıyıp taşımadığı araştırılmalı ve sonuçta işçinin o işte çalışma süresi, işletme içindeki pozisyonu işverenin uğradığı zarar da dikkate alınmalıdır. Yapılan hareketin iş ilişkisini çökilemez ve sürdürüle-

mez hale getirdiği kanaatine varılırsa bu davranış haklı fesih sebebi olarak kabul edilmelidir.

2. İŞ SÖZLEŞMESİ

4857 sayılı İş Kanununun 11 inci maddesinde “iş ilişkisinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı halde sözleşme belirsiz süreli sayılır. Belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak işveren ile işçi arasında yazılı şekilde yapılan iş sözleşmesi belirli süreli iş sözleşmesidir. Belirli süreli iş sözleşmesi, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz. Aksi halde iş sözleşmesi başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edilir. Esaslı nedene dayalı zincirleme iş sözleşmeleri, belirli süreli olma özelliğini korurlar” şeklinde düzenleme ile bu konudaki esaslar belirlenmiş, iş ilişkisinin süreye bağlı olarak yapılmadığı hallerde sözleşmenin belirsiz süreli sayılacağı vurgulanarak ana kural ortaya konulmuştur. İş sözleşmelerinin belirsiz süreli olması asıl, belirli süreli olması istisnadır¹.

¹ Cumhur Sinan ÖZDEMİR, İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi,

3. FESİH VE FESİH HAKKI

Devam etmekte olan bir hukuki ilişkiyi, tek taraflı olarak ve ileriye dönük olmak üzere sonlandıran bozucu yenilik doğurucu irade beyanına fesih denir². **Fesih hakkı**, iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesiyle ortadan kaldıracı yetkisi veren bozucu yenilik doğuran ve karşı tarafa yöneltilmesi gereken bir haktır. Fesih bildiriminde fesih sözcüğünün bulunması gerekmez. Fesih iradesini ortaya koyan ifadelerle eylemli olarak işe devam etmeme hali birleşirse bunun fesih anlamına geldiği kabul edilmelidir. Fesih bildirimini yazılı olarak yapılması, 4857 sayılı İş Kanununun 109 uncu maddesinin bir sonucudur. Ancak, yazılı şekli şartı, geçerlilik koşulu olmayıp ispat şartıdır. Fesih bildirimini karşı tarafa ulaştığı anda sonuçlarını doğurur. Ulaşma, muhatabın hâkimiyet alanına girdiği andır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre feshin geçerli nedene dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür³. 4857 sayılı İş Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre işveren fesih bildirimini yazılı yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. Fesih bildirimini yazılı yapılmamışsa veya fesih sebebi açık ve kesin bir şekilde belirtilmemişse aynı Kanunun 21 inci maddesi gereğince geçerli sebep gösterilmediği kabul edilir⁴. Buna karşılık, aynı Kanunun 25 inci madde-

sinde öngörülen, işverenin haklı nedenle derhal feshinde ise yazılı şekli şartı aranmamaktadır. İş sözleşmesi, taraflara sürekli olarak borç yükleyen bir özel hukuk sözleşmesi olsa da, taraflardan herhangi birinin iş sözleşmesini bozmak için karşı tarafa yönelttiği irade açıklamasıyla ilişkiyi sona erdirmesi mümkündür. Süresi belirli olmayan sürekli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir⁵.

İş sözleşmeleri;

- İş altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,
- İş altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,
- İş birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,
- İş üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra, feshedilmiş sayılır.

Bu süreler asgari olup sözleşmeler ile artırılabilir. Bildirim şartına uymayan taraf, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır. İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hallere dayanarak işçi ve işveren için tanınmış olan sözleşmeyi fesih yetkisi 4857 sayılı İş Kanunu'nun, 24 ve 25 inci maddelerinde sayılmıştır⁶.

Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Mayıs 2011

2 Yargıtay 9.HD-E:2020/2690-K:2020/15878-T:11.11.2020

3 Durmuş ÖZCAN, Öğretide ve Uygulamada İş Sözleşmesinin Feshi, Haziran 2015

4 Ayşegül SARI, İş Sözleşmesinin İşçinin Davranışlarından Kaynaklanan Nedenlerle Feshi, Ocak 2019

5 Yargıtay 9.HD-E:2017/14500-K:2020/2329-T:17.02.2020

6 Yargıtay 9.HD-E:2017/16654-K:2020/10741-T:06.10.2020

3.1. İşçiye haklı nedenle derhal fesih hakkı veren ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

✓ İşveren iş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek veya sözler söylemek suretiyle işçiyi yanıltırsa.

✓ İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa.

✓ İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler, yahut işçiye ve ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnat veya ithamlarda bulunursa.

✓ İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa.

✓ İşveren tarafından işçinin ücreti kanun hükümleri veya sözleşme şartlarına uygun olarak hesap edilmez veya ödenmezse.

✓ Ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa yahut çalışma şartları uygulanmazsa.

3.2. İşverene haklı nedenle derhal fesih hakkı veren ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

✓ İş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde bunların kendisinde bulunduğunu ileri sürerek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler veya sözler söyleyerek işçinin işvereni yanıltması.

✓ İşçinin, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf etmesi veya davranışlarda bulunması yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnatlarda bulunması.

✓ İşçinin işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması.

✓ İşçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması, işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması.

✓ İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması.

✓ İşçinin, işyerinde, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası erelenmeyen bir suç işlemesi.

✓ İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi.

✓ İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi.

✓ İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması.

4. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 18 inci maddesi işverene, işçinin davranışlarından ve yeterliliğinden kaynaklanan nedenlerle iş sözleşmesini feshetme yetkisi vermiştir. İşçinin davranışlarından kaynaklanan fesihle takip edilen amaç, işçinin daha önce işlediği iş sözleşmesine aykırı davranışları cezalandırmak veya yaptırıma bağlamak değil; onun sözleşmesel yükümlülükleri ihlale devam etmesi, tekrarlaması rizikosundan kaçınmaktır. İşçinin davranışları nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilebilmesi için, işçinin iş sözleşmesine aykırı, sözleşmeyi ihlal eden bir davranışının varlığı gerekir. İşçinin kusurlu davranışı ile sözleşmeye aykırı davranmış ve bunun sonucunda iş ilişkisi olumsuz bir şekilde etkilenmişse işçinin davranışından kaynaklanan geçerli bir fesih söz konusu olur. Buna karşılık, işçinin kusur ve ihmeline dayanmayan sözleşmeye aykırı davranışlarından dolayı işçiye bir sorumluluk yüklenemeyeceğinden işçinin davranışlarından kaynaklanan geçerli fesih nedeninden de bahsedilemez.

4.1. İşçinin Davranışlarından Kaynaklanan Fesih

İşçinin davranışlarından ve yeterli-

liğinden kaynaklanan nedenler, İş Kanununun 25 inci maddesinde belirtilen nedenler yanında, bu nitelikte olmamakla birlikte, işyerlerinde işin görülmesini önemli ölçüde olumsuz etkileyen nedenlerdir⁷. İşçinin davranışlarından veya yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerde, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda, feshin geçerli nedenlere dayandığını kabul etmek gerekecektir. İşçinin davranışlarına dayanan fesih, herşeyden önce, iş sözleşmesinin işçi tarafından ihlal edilmesini şart koşmaktadır. Bu itibarla, önce işçiye somut olarak hangi sözleşmesel yükümlülüğün yüklendiği belirlendiği, daha sonra işçinin, hangi davranışı ile somut sözleşme yükümlülüğünü ihlal ettiğinin eksiksiz olarak tespit edilmesi gerekir. İşçinin somut olarak tespit edilmiş sözleşme ihlali nedeniyle işverenin işletmesel menfaatlerinin zarar görmüş olması şarttır. İşçinin yükümlülüklerinin kapsamı bireysel ve toplu iş sözleşmesi ile yasal düzenlemelerde belirlenmiştir. İşçinin kusurlu olarak (kasden veya ihmalle) sebebiyet verdiği sözleşme ihlalleri, sözleşmenin feshi açısından önem kazanır. Geçerli fesih sebebinden bahsedilebilmesi için, işçinin sözleşmesel yükümlülüklerini mutlaka kasıtlı ihlal etmesi şart değildir. Göstermesi gereken özen yükümlülüğünün ihlal edilerek ihmali davranış ile ihlali yeterlidir.

4.2. İşçinin Kusuruna Dayanmayan Davranışlarından Kaynaklanan Fesih

İşçinin kusuruna dayanmayan davranışları, kural olarak işverene işçinin

⁷ Hakan KESER, İş Sözleşmesinin Bildirimli Feshinde Geçerli Sebep, Mayıs 2016

davranışlarına dayanarak sözleşmeyi feshetme hakkı vermez. Kusurun derecesi, iş sözleşmesinin feshinden sonra iş ilişkisinin arz edebileceği olumsuzluklara ilişkin yapılan tahminî teşhislerde ve menfaatlerin tartılıp dengelenmesinde rol oynayacaktır⁸. İşçinin iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini kusurlu olarak ihlal ettiğini işveren ispat etmekle yükümlüdür. İşçinin davranışlarından kaynaklanan fesih sebebi, işçinin kusurlu bir davranışını şart koşar.

4.3. Ek İş Yapan Belediye İşçisinin İş Sözleşmesinin Feshi

İş Kanunu'nun, 25 inci maddesinin (II) numaralı bendinde, ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan haller sıralanmış ve belirtilen durumlar ile benzerlerinin varlığı halinde, işverenin iş sözleşmesini haklı fesih imkânının olduğu açıklanmıştır. Yine değinilen bendin (e) alt bendinde, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan işçi davranışlarının da işverene haklı fesih imkânı verdiği ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere yasadaki haller sınırlı sayıda olmayıp, genel olarak işçinin sadakat borcuna aykırılık oluşturan söz ve davranışları işverene fesih imkânı tanımaktadır. Nitekim Yargıtay⁹ "...Somut olayda, davacı davalı şirket nezdinde... tarihleri arasında ürün danışmanı olarak çalışmış olup, taraflar arasındaki hizmet sözleşmesi... çalışan, iş sözleşmesi devam ettiği sürece, özel de olsa başka bir işte çalışmamayı taahhüt eder... çalışan...ta çalıştığı süre içerisinde, başka bir işverene

ait işyerinde veya kendi nam ve hesabına ücretli veya ücretsiz olarak çalışamaz, hükmü yer almaktadır. Davacının hobi olarak başladığı fotoğrafçılık işini zamanla ilgili iş sözleşmesine aykırılık teşkil şekilde ticari kazanç getirecek biçimde yaptığı, dosya kapsamında yer alan davacı tarafından işyeri yetkililerine gönderilmiş...tarihli mail çıktısı ile sabittir. Ayrıca iş sebebiyle ziyarete gittiği davalı şirketin müşterisinin masasında davacının broşürünün tanıtım amaçlı olarak yer aldığı da yine dosya kapsamındaki telefon (whatsapp) çıktılarında anlaşılmaktadır. Hal böyle olmakla birlikte, davalı şirketin faaliyet konusu ile davacının işte çalıştığı işin konularının aynı olmadığı, davalı tarafından davacının yaptığı diğer iş sebebiyle performansının etkilendiği ya da davalının zarar gördüğü iddiasında bulunulmadığı anlaşıldığından, ilgili davranışın haklı neden teşkil edecek nitelikte ve ağırlıkta bulunmamakla birlikte, taraflar arasındaki iş sözleşmesine aykırılık sebebiyle fesih için geçerli bir neden olduğu ve bu sebeple feshin geçerli nedene dayandığı kabul edilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı gerekçe yönünden karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir..." kararında da belirtildiği üzere **ek iş yapan işçinin iş sözleşmesini işveren feshedebilir**. İşçinin işverenin güvenini kötüye kullanması halinde işverenler haklı nedenle fesih hakkını kullanabilirler.

Geçerli neden veya haklı nedenle iş sözleşmesinin son bulması işçi açısından önem arz eder.

Geçerli nedenle iş sözleşmesinin son bulması halinde işçi ihbar tazminatı ve

8 Ahmet TAŞKIN, İş Sözleşmesinin Performans Nedeniyle Feshi, Mayıs 2012

9 Yargıtay 22.HD-E:2018/146-K:2018/2939-T:12.02.2018

hizmet süresi bir yıldan fazla ise kıdem tazminatına hak kazanacaktır.

Haklı nedenle iş sözleşmesinin son bulması halinde ise ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır¹⁰.

5. SONUÇ

İş ilişkisi temelde karşılıklı güven esasına dayanan bir ilişkidir. Yapılan sözlü ve/veya fiili hareketin iş ilişkisini çekilemez ve sürdürülemez hale getirdiği kanaatine varılırsa bu davranış haklı fesih sebebi olarak kabul edilmelidir. İş görme borcu dürüstlük kuralının gerektirdiği şekilde ifa edilmelidir. İşçinin davranışlarından kaynaklanan fesih sebebi, işçinin kusurlu bir davranışını şart koşar. Yargıtay kararında da belirtildiği üzere güven ilişkisinin zedelenmesi sonucu iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren yönünden imkansız olması durumu iş sözleşmesinin feshini gerektirmektedir. İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. İşverenin İş Kanunu 25/II. maddesi şartlarına uygun fesih hakkı saklı olmak şartı ile hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. İşçinin; işverene karşı dürüst şekilde davranmak, çalışma ilişkisinin gereği bilgisi dahilinde olan sırları saklamak işvereni için zararlı olabilecek hareketlerden kaçınmak, işverenin menfaatlerini gözetmek, işvereniyle rekabet etmemek şeklinde özetlenebilecek olan sadakat borcuna uyması, bir zorunluluktur. İşveren, ek iş yapan işçinin iş sözleşmesini haklı veya geçerli nedenle feshe-

debilir. Geçerli nedenle iş sözleşmesinin son bulması halinde işçi ihbar tazminatı ve hizmet süresi bir yıldan fazla ise kıdem tazminatına hak kazanacaktır. Haklı nedenle iş sözleşmesinin son bulması halinde ise ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır.

KAYNAKÇA

4857 sayılı İş Kanunu

Cumhur Sinan ÖZDEMİR, İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Mayıs 2011

Ahmet TAŞKIN, İş Sözleşmesinin Performans Nedeniyle Feshi, Mayıs 2012

Durmuş ÖZCAN, Öğretide ve Uygulamada İş Sözleşmesinin Feshi, Haziran 2015

Hakan KESER, İş Sözleşmesinin Bildirimli Feshinde Geçerli Sebep, Mayıs 2016

Ayşegül SARI, İş Sözleşmesinin İşçinin Davranışlarından Kaynaklanan Nedenlerle Feshi, Ocak 2019

Yargıtay 22.HD-E:2018/146-K:2018/2939-T:12.02.2018

Yargıtay 9.HD-E:2017/14500-K:2020/2329-T:17.02.2020

Yargıtay 22.HD-E:2017/43325-K:2020/9088-T:08.07.2020

Yargıtay 9.HD-E:2017/16654-K:2020/10741-T:06.10.2020

Yargıtay 9.HD-E:2020/2690-K:2020/15878-T:11.11.2020

¹⁰ Yargıtay 22.HD-E:2017/43325-K:2020/9088-T:08.07.2020

Gürkan GÜVEN

Mühendis / İhale Uzmanı

KANUNİ İŞ ARTIŞINDAN FAZLA İMALAT BEDELLERİ ÖDENEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Yapım işi ülkemiz ekonomisinin en önemli itici güçlerinden hatta genel deyişle lokomotifidir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun da yapım işleri “Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerin” olarak tanımlanmakta olup yıllık 220 milyar TL'lik bir yapım işleri alımları bu doğrultuda gerçekleştirilmektedir.

Yapım işi ihalelerinde sözleşme yürütümü esnasında yapılan imalatlar ile ilgili olarak Sayıştay tarafından denetim sürecinde fazla ödeme veyahut 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'ndaki 71 inci maddesindeki ifadesiyle

kamu zararı gibi tespitler bulunabilmektedir.

Son yıllarda az da olsa kanuni iş artışlarından fazla imalatın olması durumunda ödenip ödenmeyeceği veya ödenirse kamu zararı olup olmayacağı konusunda tartışma konusu olabilmektedir.

Makalemizde bu tartışılan alana ilişkin Yargıtay kararı doğrultusunda açıklamalarımıza yer verilecektir.

2. YAPIM İŞİ İHALELERİNDE KANUNİ İŞ ARTIŞLARI

Konuya doğrudan giriş yapmak yerine ilk olarak konuyu temel kavramları hakkında bilgilendirmeler yapmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz.

2.1. Yapım İşİ İhalelerinde İş Artışları

Yapım işi ihale süreçlerine ilişkin temel kurallar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve Yapım İşİ İhale Uygulama Yönetmeliğinde yer almakta iken; sözleşme aşamasına ilişkin temel kurallar ise 4735

sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda düzenlenmiştir.

İşte Bu Kanunun 24 üncü maddesi olan “Sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işler, iş eksilişi ve işin tasfiyesi” başlıklı maddesinde iş artışına ilişkin temel kurallar aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

Madde 24-

Mal ve hizmet alımlarıyla yapım sözleşmelerinde, öngörülemeyen durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olması halinde, artışa konu olan iş;

a) Sözleşmeye esas proje içinde kalması,

b) İdareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik veya ekonomik olarak mümkün olmaması,

Şartlarıyla, anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen yapım işlerinde sözleşme bedelinin % 10'una, birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilen mal ve hizmet alımlarıyla yapım işleri sözleşmelerinde ise % 20 sine kadar oran dahilinde, süre hariç sözleşme ve ihale dokümanındaki hükümler çerçevesinde aynı yükleniciye yaptırılabilir.

Birim fiyat sözleşme ile yürütülen yapım işlerinde Cumhurbaşkanı bu oranı sözleşme bazında % 40 'a kadar artırmaya yetkilidir.

İşin bu şartlar dahilinde tamamlanamayacağının anlaşılması durumunda ise artış yapılmaksızın hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir. Ancak bu durumda, işin tamamının ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesi zorunludur.

Sözleşme bedelinin % 80'inden daha düşük bedelle tamamlanacağı anlaşılan işlerde, yüklenici işi bitirmek zorundadır. Bu durumda yükleniciye, yapmış olduğu gerçek giderleri ve yüklenici kârına karşılık olarak, sözleşme bedelinin % 80'i ile sözleşme fiyatlarıyla yaptığı işin tutarı arasındaki bedel farkının % 5'i geçici kabul tarihindeki fiyatlar üzerinden ödenir.

Görüleceği üzere Kanun koyucu iş artışları konusunda kamu idareleri ve yüklenicileri serbest bırakmamıştır.

2.2.Yapım İşlerinde İş Artışı İle İlgili Temel Kuralların Açıklanması

Kanuni düzenleme yukarıda belirttiğimiz şekilde düzenlenmiş olup,

Yapım işlerinde temel iş artışına ilişkin olarak kurallar aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

- Anahtar Teslimi Götürü Bedel işlerde yüzde 10 iş artışı yapılabilir.
- Birim Fiyat ile çıkılan yapım işlerinde yüzde 20 iş artışı yapılabilir. Birim fiyat sözleşme ile yürütülen yapım işlerinde Cumhurbaşkanı bu oranı sözleşme bazında % 40 'a kadar artırmaya yetkilidir.
- İşin bu şartlar dahilinde tamamlanamayacağının anlaşılması durumunda ise artış yapılmaksızın hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir. Ancak bu durumda, işin tamamının ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesi zorunludur.

3. KANUNİ İŞ ARTIŞINDAN FAZLA İŞ ARTIŞI GERÇEKLEŞTİRİLMESİ DURUMU

Kanuni olarak iş artışı miktarları belirtilmiştir. Peki Kanundaki bu hükümlere rağmen iş artış bedeli ödenebilir mi? İşte bu sorunun cevabını sizler için hazırladık

3.1. Konunun Örnekle Açıklanması

Makalemizin konusunun daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla aşağıdaki örnek faydalı olacaktır;

5 milyon TL tutarında bir bina yapım işi sözleşmeye bağlanmış olsun.

Söz konusu iş yapım işi olduğundan ötürü anahtar teslimi götürü bedel ihale edilmek durumundadır.

Sözleşme aşamasında ise sadece yüzde 10 yani 500.000,00 TL iş artışı ödemesi gerçekleştirilebilir.

Ancak yüklenici firma tarafından yüzde 10 değil; yüzde 15 oranında imalat gerçekleştirilmesi durumunda bu bedel ödenecek midir? Ve ödenirse nasıl ödenecektir?

3.2. Yargıtay'ın Konuya Bakış Açısı

Yargıtay 15.Hukuk Dairesi'nin 12.12.2019 tarihinde vermiş olduğu 2019/ 570 Esas 2019 / 5136 Karar sayılı kararında bu konu açıklığa kavuşturulmuştur.

3.2.1. Dava Konusu Olay

Davacı yüklenici, taraflar arasında imzalanan 21.09.2012 tarihli sözleşme ile Varsak Düzenleme Yaptırılması işini götürü bedelle yapmayı üstlendiği-

ni, davalı belediyenin talepleri nedeniyle mevcut projenin dışına çıkılarak fazla iş yaptığını, ancak bedelinin ödenmediğini iddia etmiş; davalı iş sahibi belediye işin devamı esnasında %10 iş artışı olduğunu ve bedelinin davacı yükleniciye ödendiğini, bunun haricinde ödenmesi gereken fazla iş bedelinin olmadığını savunmuş; yargılama aşamasında alınan ikinci bilirkişi kurulu raporunda davacı yüklenicinin tüm yaptığı işler bedelinin işin ihale edildiği 2011 yılı birim fiyatlarıyla kıırmsız olarak 19.262.180,58 TL olduğu, bundan davalı ... tarafından kıırmsız olarak yapılan ödeme toplamı 15.702.055,76 TL düşüldüğünde 3.560.124,82 TL kaldığı, kalan bu miktara davacı yüklenicinin yaklaşık maliyette belirtilen fiyatlar üzerinden ihaleyi %74 kıırım ile aldığı anlaşıldığından bu kıırım oranı uygulandığında 2.634.492,37 TL iş bedeli alacağı bulunduğu, yargılama aşamasında alacağını temlik eden yüklenici ... Grup Alüminyum Ltd. Şti'nin bu işi temlik alan diğer ortağı ... İnş. Nak. Paz. Tur. Tic. ve San. Ltd. Şti. ile ortak girişim olarak aldığından ve %98 ortak girişimde pay sahibi olduğundan bu oran uygulandığında 2.581.802,52 TL iş bedeline hak kazandığı belirtilmiş, mahkemece de bu rakama %18 KDV uygulanarak 3.046.526,97 TL'ye hükmedildiği anlaşılmıştır.

3.2.2. Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkemenin değerlendirmesi aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir;

Taraflar arasındaki sözleşmenin 8.2. maddesinde Yapım İşleri Genel Şartnamesi sözleşmenin eki olarak kararlaştırılmıştır.

Söz konusu şartnamenin 39 ve 40. maddelerinde ara ve kesin hakedişlere itiraz düzenlenmiş olup, buna göre “Yüklenicinin geçici hakedişlere itirazı olduğu takdirde, karşı görüşlerinin neler olduğunu ve dayandığı gerekçeleri, idareye vereceği ve bir örneğini de hakediş raporuna ekleyeceği dilekçesinde açıklaması ve hakediş raporunun “idareye verilen ... tarihli dilekçemde yazılı ihtirazı kayıtlı” cümlesini yazarak imzalaması gereklidir. Eğer yüklenicinin, hakediş raporunun imzalanmasından sonra tahakkuk işlemi yapılıncaya kadar, yetkililer tarafından hakediş raporunda yapılabilecek düzeltmelere bir itirazı olursa hakedişin kendisine ödendiği tarihten başlamak üzere en çok on gün içinde bu itirazını dilekçe ile idareye bildirmek zorundadır. Yüklenici itirazlarını bu şekilde bildirmede hakediş olduğu gibi kabul etmiş sayılır.” düzenlemesine yer verilmiştir. Yapım İşleri Genel Şartnamesi’nin 39 ve 40. maddelerindeki bu düzenlemeler 6100 sayılı Hukuk Muhakemesi Kanunu’nun 193. maddesi uyarınca delil sözleşmesi niteliğinde olup mahkemece re’sen gözetilmelidir.

Söz konusu açıklamayı somut uyuşmazlığımız bakımından değerlendirdiğimizde; davacı yüklenici dava dilekçesinde fazla iş bedelinin tahsilini talep etmiştir. Mahkemece hükme esas alınan az yukarıda özetlenen bilirkişi kurulu raporunda, şartnamenin ilgili maddeleri uyarınca davacı yüklenici tarafından yapıldığı iddia edilen fazla işlerin sözleşme kapsamında olup olmadığı, sözleşme kapsamında olduğunun kabulü halinde taraflar arasında düzenlenen ara ve kesin hakedişlere girip

girmediği, girmiş ise hakedişlere usulüne uygun itiraz olup olmadığı, hakedişlerin kesinleşip kesinleşmediği incelenmediği gibi, fazla yapılan işlerin sözleşme kapsamında bulunmayıp “ilave iş” olarak nitelendirilmesi halinde Şartnamenin 21 ve 22. maddelerine göre de bir inceleme yapılmadığı anlaşılmıştır. Söz konusu 21. maddeye göre “ilave iş”; “Yapım sözleşmelerinde, öngörülemeyen durumlar nedeniyle bir iş artışının zorunlu olması halinde, artışa konu olan işin;

a-Sözleşmeye esas proje içinde kalması,

b-İdareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik veya ekonomik olarak mümkün olmaması,

şartlarıyla, anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen yapım işlerinde sözleşme bedelinin %10’una kadar oran dahilinde, süre hariç sözleşme ve ihale dokümanındaki hükümler çerçevesinde aynı yükleniciye yaptırılabilmesi, şartnamenin 22. maddesinde birim fiyatı sözleşmede bulunmayan işler bedelinin ise nasıl tespit edileceği düzenlenmiştir. Eğer davacı yüklenici tarafından şartnamede götürü bedel işler için belirlenen %10 oranı dışında fazla iş yapıldığının tespit edilmesi durumunda söz konusu fazla iş bedelinin Dairemizin yerleşik kararlarına göre sözleşme ve dava tarihi itibarıyla geçerli olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 526 ve devamı maddelerinde düzenlenen vekâletsiz işgörmeye hükümleri uyarınca işin yapıldığı yıl geçerli olan serbest piyasa fiyatlarına göre hesaplanması gerekirken bu hususlar gözetilmeden hazırlanan bilirkişi kurulu raporuna dayanılarak karar verilmesi doğru olmamıştır.

İş bu durumda mahkemece yapılacak iş; konusunda uzman yeniden bilirkişi heyeti oluşturularak mahallinde keşif yapılması, az yukarıda belirtildiği üzere şartnamenin ilgili maddeleri uyarınca davacı yüklenici tarafından yapıldığı iddia edilen fazla işin sözleşmekapsamında olup olmadığı, sözleşme kapsamında olduğunun kabulü halinde taraflar arasında düzenlenen ara ve kesin hakedişlere girip girmediği, girmiş ise hakedişlere usulüne uygun itiraz olup olmadığı, hakedişlerin kesinleşip kesinleşmediği ile fazla yapılan işlerin sözleşme kapsamında bulunmayıp “ilave iş” olarak nitelendirilmesi halinde Şartnamenin 21 ve 22. maddelerinin değerlendirilmesi, yapılan fazla işin sözleşme bedelinin %10’unu aşması durumunda bedelinin TBK m. 526 ve devamı hükümleri uyarınca işin yapıldığı yıl serbest piyasa fiyatlarına göre hesaplanması (serbest piyasa fiyatları içinde KDV olduğundan ayrıca eklenmemesi) için ek rapor alınmasından ibaret olmalıdır.

3.2.3. Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi

Yargıtay kararında özetle yapılan işlerin sözleşme kapsamında bulunmayıp “ilave iş” olarak nitelendirilmesi halinde Şartnamenin 21 ve 22 nci maddelerinin değerlendirilmesi, yapılan fazla işin sözleşme bedelinin %10’unu aşması durumunda bedelinin TBK m. 526 ve devamı hükümleri uyarınca vekaletsiz iş görme hükümleri doğrultusunda işin yapıldığı yıl serbest piyasa fiyatlarına göre hesaplanması ve ödenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

3.3. Kanuni İş Artışından Fazla İmalat Yapılmasının Yaptırımı Var mıdır?

Örneğimiz doğrultusunda iş artışı ödenecektir sonuç olarak.

Peki bu artış Kanuna aykırı değil midir? Aykırıdır.

Bu iş artışı kamu görevlileri gözü önünde gerçekleşmedi mi? Gerçekleşti.

Bunun bir yaptırımı olmayacak mıdır?

Bu sorunun cevabı 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 28 inci maddesi doğrultusunda değerlendirilebilecektir.

Görevlilerin ceza sorumluluğu

Madde 28- Muayene ve kabul komisyonlarının başkan ve üyeleri, yapı denetim görevlileri ve ihtiyacın karşılanma sürecindeki her aşamada görev alan diğer ilgililerin, görevlerini kanunî gereklere uygun veya tarafsızlıkla yapmadıklarının, taraflardan birinin zararına yol açacak ihmalde veya kusurlu hareketlerde bulduklarının tespiti halinde, haklarında ilgili mevzuatları gereğince disiplin cezası uygulanır. Ayrıca, fiil veya davranışlarının özelliğine göre haklarında ceza kovuşturulması da yapılır ve hükümlenilecek ceza ile birlikte tarafların uğradıkları zarar ve ziyan genel hükümlere göre kendilerine tazmin ettirilir. (Değişik son cümle: 30/7/2003-4964/48 md.) Bu Kanuna aykırı fiil veya davranışlardan dolayı hüküm giyen idare görevlileri, bu Kanun kapsamına giren işlerde görevlendirilemezler.

Bu Kanun kapsamına giren işlerden dolayı yargı organlarınca herhangi bir

ceza verilmiş olanlar, bu Kanun kapsamına giren bütün kamu kurum ve kuruluşlarınınca bu Kanunun ve ilgili diğer mevzuatın uygulanması ile görevli ve yetkili kadrolara atanamaz ve görev alamazlar.

Görülebileceği üzere 4735 sayılı kanunun 28 inci maddesi uyarınca görevlerini kanunî gereklere uygun yerine getirmeyenler ile ilgili olarak disiplin cezasının uygulanacağı emredici hukuk kuralı olarak yer almaktadır. Ceza kovuşturması ise fiil ve davranışın özelliğine göre yapılacağı belirtilmiştir.

Bilerek ve isteyerek veya farkında olmaksızın gerçekleşen kanuni iş artışları hakkında dahi bu süreçte sorumlu olanların disiplin cezası alacakları konusunda bir şüphemiz bulunmamaktadır.

Ancak ceza kovuşturması geçirseler dahi adli ceza alacaklarını değerlendirmemekteyiz. Nitekim bu gerekçe ile onanmış bir adli ceza bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

Yapım işi gerek özel gerekse kamu sektörü açısından önem arz etmektedir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında gerçekleştirilen yapım işi ihalelerinde sözleşme aşamasında uyulacak kurallar özellikle Yapım İşleri Genel Şartnamesi hükümleri çerçevesinde belirtilmiştir.

4735 sayılı Kanunda iş artışı ile ilgili olarak üst sınırlar belirlenmiştir. Ancak işin yapımı esnasında bazen dikkatsizlik bazen de kontrol teşkilatın gözünden kaçması sebepleriyle kanunda belirtilen bu iş artışı üst sınırı aşılabilmektedir.

Bu üst sınırın aşılması ile ilgili olarak zaman zaman kamu idareleri ödemenin kamu zararı olup olmadığı konusunda kafa karışıklığı yaşayabilmektedirler.

İlk olarak bu üst sınırdan fazla gerçekleştirilen imalat bedellerinin Borçlar Kanunu'nda yer alan vekaletsiz iş görme hükümleri çerçevesinde piyasa koşulları çerçevesinde ödenebileceği makalemizde yer vermiş olduğumuz Yargıtay Kararı çerçevesinde netleşmiş durumdadır.

Ancak bu ödemenin yapılabileceği diğer taraftan kamu idaresine kontrol teşkilatı ve harcama süreçlerinde görevli olanların 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çerçevesinde hukuki ve cezai sorumluluklarının olmayacağı anlamına gelmemektedir.

KAYNAKÇA

Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, www.mevzuat.gov.tr

Yargıtay Kararları, www.yargitay.gov.tr/kararlar

Salih ÇALAL

Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi

KATI ATIK YÖNETİMİNDE BÜYÜKŞEHİR VE İLÇE BELEDİYELERİNİN ROLÜ VE SORUMLULUĞU

1. GİRİŞ

Katı atık yönetimi; katı atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermelerini önlemek amacı ile geliştirilen yöntemlerin kontrollü olarak gerçekleştirilmesidir. Bu yöntemler; katı atıkların toplanması yeniden kullanımı, geri dönüşümü, geri kazanımı ve nihai depolanması şeklindeki işlemlerden oluşmaktadır. Katı atık yönetiminin ana ilkeleri; az atık üretilmesi, atıkların geri kazanılması ve atıkların çevreye zarar vermeden bertaraf edilmesidir.

Büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyelerinin 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesi uyarınca yerine getirdiği "katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak" görevi karşılığında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11 inci maddesi uyarınca ücret tarifesi belirlenip bu ücretlerin tahsil edilip edilemeyeceği, büyükşehir ilçe belediyelerine ait ücret tarifelerinin belirlenmesinde ve alınmasında büyükşehir belediyelerinin bir görevi veya zorunluluğu olup olmadığı, büyükşehir ilçe belediyelerinin Atıksu Altyapı ve Evsel

Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinin (e) bendindeki "Evsel katı atık idareleri" tanımında tereddüt yaşanan hususlar bu çalışmada incelenecektir.

2. KATI ATIK YÖNETİMİ

Atık mevzuata, 1983 tarihli 2972 tarihli Çevre Kanunu ile dâhil olmuştur. Adı geçen kanununda atık "**herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü maddeyi**" ifade etmektedir. 2015 yılında yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği'nde ise atık benzer şekilde; "üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyal" olarak tanımlanmaktadır. Atıklar; tüketim, üretim, kimyasal, fiziksel özellikler gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak katı atıklar, sıvı ve gaz atıklar, ambalaj atıkları şeklinde sınıflandırılabilir. **Katı atık ise, "evsel, ticari ve/veya endüstriyel faaliyetler sonucu oluşan, tüketicisi tarafından artık iş**

yaramadığı gerekçesiyle atılan, ancak, çevre ve insan sağlığı yanında diğer toplumsal yararları nedeniyle düzenli biçimde uzaklaştırılması gereken maddeler”dir. Katı atıklar, oluştukları yere göre sınıflandırıldıklarında yedi alt bölüme ayrılmaktadır. Bunlar; evsel katı atıklar, endüstriyel atıklar, tehlikeli atıklar, özel atıklar, tıbbi atıklar, tarımsal ve bahçe atıkları, inşaat artığı ve moloz atıkları olarak belirtilmektedir.¹

Katı atık yönetimi ilk başlarda, halk sağlığını korumak amacıyla, atıkların yaşam alanlarından uzaklaştırılmasına yönelik bir dizi eylem olarak görülmüştür. Daha sonra, atıkların kontrolsüz bir şekilde imha edilmesinin tehlikesi anlaşılmış ve atıkların sağlıklı bir şekilde depolanmasının yolları aranmıştır. Nihayetinde ise, atıkların bir kaynak olarak ele alınması ve atıklardan enerji üretimini mümkün kılan teknolojik gelişmelerle katı atık yönetim sistemi köklü bir değişikliğe uğramıştır. Bu bağlamda, katı atık yönetimi, atığın ortaya çıkışından nihai bertarafına kadar, atıkların tespit edilmesi, azaltılması, depolanması, aktarılması ve taşınması, yeniden kullanım ve geri dönüşümünün sağlanması, ekonomi, mühendislik, halk sağlığı ve estetik gibi açılardan değerlendirilmesi ve idari, finansal, yasal, mühendislik ve planlama fonksiyonları açısından gerçekleştirilecek bir dizi işlemi kapsamaktadır. Bir başka ifadeyle, katı atık yönetimi, katı atıkların toplanması, ara depolanması, taşınması, geri kazanılması, kompostlanması, yakılması ve düzenli depolanması işlemlerinin,

fen, sanat ve mühendislik kaidelerine uygun olarak yapılmasıdır. Farklı bir ifadeyle, katı atık yönetimi, çevresel kaliteyi artırmak, halk sağlığı, sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik etkinliği sağlamak amacıyla, atıkların toplanması, taşınması, kaynakların geri kazanımı ve dönüşümü fonksiyonları ile bu fonksiyonlara ilişkin uygulamalardır.²

Türkiye’de özellikle AB uyum yasaları nedeniyle katı atık yönetimi belediyeler için bir zorunluluk haline gelmiş ve katı atık yönetimini benimseyen belediyelerin sayısı artmaya başlamıştır. Türkiye’de atıklar genellikle kontrolsüz bir şekilde düzensiz depolama alanlarına dökülmekle beraber hızla düzenli depolama alanları inşa edilmekte ve işletmeye alınmaktadır.

Halen toplam 2000 küçük ölçekli ve 50 büyük ölçekli düzensiz depolama sahası bulunmaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından atık yönetimi eylem planı çıktıklarına göre 2023 yılı itibarıyla öngörülen ülke genelinde yakma kapasitesi 410 bin ton/yıl ve düzenli depolama kapasitesi de 650 bin ton/yıl olarak saptanmıştır.

Çevre üzerindeki baskının büyük ve tek bir yaklaşımla çözmeye büyüyen atık sorununu oluşturan yeterli değildir. Fakat bütün yöntemlerin kombinasyonları ile etkin bir atık yönetimi oluşturabilir. Uluslararası alanda kabul gören bu yaklaşım, “Entegre Atık Yönetimi” benimsenmesine önayak olmuştur. Entegre atık yönetiminde, atık yönetiminin öğelerini

1 Solak, S. ve Pekçüçükşen, Ş. (2018). Türkiye’de Kentsel Katı Atık Yönetimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(3), s.656.

2 Bilgili, Y. M. (2020). Katı Atık Yönetiminde Kullanılan Bazı Kavramlar Ve Açıklamaları, Avrasya Terim Dergisi, 2020, 8 (2), s.92.

bir bütün olarak değerlendirilerek hem çevresel hem de ekonomik açıdan sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenir. Bu çerçevede, atık yönetiminin sadece bir tek atık türüne veya bir tek kaynağa yönelik olması beklenemez.

Entegre katı atık yönetimi, bir yerleşim merkezinde oluşan atığın toplanması, ayrıştırılması, geri dönüştürülmesi, geri kazanılması ve nihai olarak bertaraf edilmesi faaliyetlerinin tek bir kuruluş tarafından gerçekleştirilmesidir. Entegre atık yönetiminde, atık yönetiminin tüm unsurları bir bütün olarak değerlendirilerek hem çevresel hem de ekonomik açıdan sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenir. Bu sistemin etkin olabilmesi için, bütüncül bir sistemin oluşturulması, bu faaliyetlerin ekonomik değer yaratması, hizmet verilen yerleşim merkezine göre faaliyetlerin esnek olması, yerleşim merkezleri bazında plan oluşturulması ve mahalli idareler, kamu ve özel sektörün tüm birikimlerinin sinerjisiyle, doğru orantılı büyüyen bir çevre sektörünün oluşturulması gerekmektedir.

3. KATI ATIK YÖNETİMİNDE BÜYÜKŞEHİR VE İLÇE BELEDİYELERİNİN ROLÜ VE SORUMLULUĞU

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11 inci maddesi "... Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarife göre katı

atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz. ..." hükmünü,

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 44 üncü maddesi "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir. ... Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar. ... Su ve kanalizasyon idareleri büyük şehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder. Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyük şehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyük şehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyük şehir belediyelerine aktarılır. ..." hükmünü,

87 nci maddesi "Belediyelerce ve belediyelere bağlı müesseselerce, aşağıdaki şekilde kanalizasyon tesisi yapılması halinde, bunlardan faydalanan gayrimenkullerin sahiplerinden, Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı alınır:

a) Yeni kanalizasyon tesisi yapılması,

b) Mevcut tesislerin sıhhi ve fenni şartlara göre ıslah edilmesi. İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller, hangi yoldaki kanalizasyona bağlanmış ise, payın hesabında o yola ait kanalizasyon giderleri nazara alınır.” hükmünü,

97 nci maddesi “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye’ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmünü,

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 13 üncü maddesi “İSKİ’nin gelirleri aşağıdaki kaynaklardan sağlanır: a) Su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına karşılık, tarifesine göre abonelerden alınacak ücretler, b) Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca, su ve kanalizasyon tesislerinden yararlananlardan ilgili belediye adına alınacak katılma payları, ...” hükmünü,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7 nci maddesi “...

i) ... büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; ...

İlçe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak. ...” hükmünü,

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik’in 2 nci maddesi “(1) Bu Yönetmelik, ...

ç) Evsel katı atıklar için toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım (kompost, yakma) ve bertaraf tesisleri kurulması, işletilmesi, kapatılması ve kapatma sonrası izlenmesi ve bakımına, ait tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesinde uyulacak usul ve esasları kapsar.” hükmünü,

4 üncü maddesi “(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında; ...

e) Evsel katı atık idareleri: Büyükşehir belediyelerini, diğer belediyeleri ve belediye birliklerini, f) Hizmet: Hanehalkları, kamu kurumları veya herhangi bir ekonomik faaliyet için; ...

2) Katı atık toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım ve bertaraf hizmetlerini, ...

j) Tam maliyet esaslı tarife: Atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında ortaya çıkan toplam sistem maliyetinin bu hizmetlerden yararlananlara yansıtılmasına yönelik yön-

temi ve bu yöntemle hesaplanmış ücretler listesini,

k) Tam maliyet muhasebesi: Atıksu ve evsel katı atık sistemlerinin devamı için gerekli tüm maliyetin belirlendiği, toplandı ve raporlandı hesaplama sistemini,

l) Toplam sistem maliyeti: Yatırımın finansal maliyetini, sistemin işletilmesi ve bakımını, sabit varlıkların amortismanını, yönetim ve izleme giderlerini, vergileri, kamulaştırmayı ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisini de içeren toplam değeri,

m) Ücret: 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği çevre temizlik vergisi ile aynı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca kanalizasyon harcamalarına katılma payı ve 2560 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelini de içerecek şekilde; atıksu ve evsel katı atık ile ilgili verilen tüm hizmetler karşılığında tam maliyet esaslı tarifeye göre belirlenen toplam sistem maliyetini karşılamak üzere evsel katı atık ve atıksu hizmetlerinden yararlananlar tarafından ödenmesi gereken parasal değeri, ifade eder.” hükmünü,

5 inci maddesi “(1) Sürdürülebilir atıksu ve evsel katı atık hizmetlerinin yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesinde;

a) Toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılması,

b) Tarifelerin kirleten öder ilkesine göre belirlenmesi,

c) Atıksu hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin, atıksu; evsel katı atık hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin de evsel katı atık ile ilgili hizmetler dışında kullanılmaması, esastır.” hükmünü,

8 inci maddesi “ (1) Evsel Katı Atık İdareleri;

a) Evsel katı atık hizmetini vermek veya verdirmekle,

b) Evsel katı atık hizmetlerine ilişkin tarifeleri belirlemekle,

c) Evsel katı atık ücretini toplamakla, yükümlüdürler.” hükmünü,

9 uncu maddesi “(1) Aboneler ve atık üreticileri;

a) İlgili kurumlarca bu Yönetmelikteki esaslara uygun olarak belirlenen tarifelere göre faturalanan atıksu ve evsel katı atık ücretlerini ödemekle,

b) Atıksu altyapı yönetimleri ve evsel katı atık idareleri tarafından talep edildiği takdirde denetim amacıyla yapılan ölçümlerin masraflarını karşılamakla, ... yükümlüdürler.” hükmünü,

13 üncü maddesi “(1) Toplam sistem maliyeti, yatırımın finansal maliyeti, sistemin işletilmesi ve bakımı, sabit varlıkların amortisman maliyetleri, yönetim ve izleme giderleri, vergiler, kamulaştırma ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisinden oluşan tam maliyeti içerir. Toplam sistem maliyeti, atıksu veya evsel katı atık sisteminin işletilmesi ve sürdürülebilirliği ile bağlantısı olmayan maliyetleri içermez.

(2) Ücret, 2464 sayılı Kanunun Mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği

alınan çevre temizlik vergisi, aynı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca alınacak kanalizasyon harcamalarına katılma payı 2560 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelleri toplam sistem maliyetinden çıkartılarak belirlenir. ... ” hükmünü,

15 inci maddesi “(1) Evsel katı atık idarelerinin toplam sistem maliyetinin hesaplanmasında esas alacağı temel bileşenler şunlardır:

- a) Toplama,
- b) Taşıma,
- c) Aktarma,
- ç) Geri kazanım (kompost, yakma gibi),
- d) Bertaraf (Düzenli depo sahasının kurulması, işletilmesi, kapatılması, kapatma sonrası bakım ve gözetim), e) Satış.” hükmünü,

18 inci maddesi “(1) Evsel katı atık hizmetleri için ücretlendirme yapılırken tam maliyet ve kirleten öder esasları kullanılır. Bu esasların uygulanmasına yönelik detayları içeren ve tam maliyet esaslı tarifelerinin belirlenmesinde faydalanılabilecek usul ve esaslar Bakanlık tarafından Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz adıyla Bakanlığın internet sayfasında yayımlanır.

(2) Evsel katı atık hizmetlerine ait ücretler belirlenirken, atık üreticisinin ürettiği atık miktarı aşağıdaki birimlerden biri veya birkaçı kullanılarak tespit edilebilir:

- a) Atık ağırlığı,

b) Konteyner sayısı, konteyner hacmi, konteyner doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,

c) Atık toplama aracı sayısı, araç hacmi, araç doluluk oranı ve atık toplama sıklığı,

ç) Atık üreticilerinin hanehalkı büyüklüğü, hastanelerde yatak sayısı, okullarda öğrenci sayısı gibi belirli özelliklerine göre belirlenebilecek sabit atık üretim değerleri.” hükmünü amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri kapsamında; büyükşehir sisteminin olduğu illerde katı atıkların yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetlerin yerine getirilmesi, bu amaçla tesisler kurulması, kurdurulması, işletilmesi veya işlettilmesi görev, yetki ve sorumluluğunun büyükşehir belediyesi uhdesinde bulunduğu; ilçe belediyelerinin ise katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması ile ilgili görev, yetki ve sorumluluğunun bulunduğu malumdur. Kanunlar uyarınca belediyelere tevdi edilen görev, yetki ve sorumluluklarda her belediye münhasıran sorumlu olup kanunlarda yer alan istisna hükümlerden kaynaklanan uygulamalar hariç bir belediyenin başka bir belediye yerine geçerek karar alması veya bir belediyenin kararını başka bir belediyeye onaylatması mümkün değildir.

Diğer taraftan sayılan hizmetler, Çevre Kanunu uyarınca ücrete tabi kılınmıştır. Mezkûr Kanun uyarınca tahsil edilen “katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti” tek bir ücret olup büyükşehir belediyesi uhdesinde bulunan “evsel katı

atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek” hizmetlerinden yararlananlardan alınmaktadır. Bahsi geçen ücretin hesaplanmasına esas olan toplam sistem maliyetinin temel bileşenleri ise mezkûr Yönetmelik uyarınca toplama, taşıma, aktarma, geri kazanım (kompost, yakma gibi), bertaraf (Düzenli depo sahasının kurulması, işletilmesi, kapatılması, kapatma sonrası bakım ve gözetim) ve satış olup büyükşehir belediyelerinin sistemi bir bütün olarak değerlendirip bileşenleri dâhil toplam sistem maliyetini bu duruma göre hesaplayarak tahsil etmesi gerekmektedir. Ancak büyükşehir belediyelerinin fiilen yürütmediği hizmetlerle ilgili (toplama ve taşıma) maliyet girdilerini (personel, malzeme, yakıt, amortisman, kredi ödemeleri vb.) bilmesinin mümkün olmayacağı da ortadadır. Dolayısıyla büyükşehir ilçe belediyelerinin, fiilen yürüttükleri toplama ve taşıma temel bileşenleri için Çevre Kanunu’nun 11 inci ve Belediye Gelirleri Kanunu’nun 97 nci maddeleri uyarınca ayrıca ücret belirleyemeyeceği; buna karşın büyükşehir belediyelerinin, hizmeti fiilen yürüten ilgili ilçe belediyelerinden toplama ve taşıma temel bileşenleri için mezkûr Yönetmelik ve Kılavuz’a göre hesaplanacak maliyet bilgisini bir rapor olarak alabileceği, buna göre hesaplanarak tahsil edilecek ücretlerden her ilçe belediyesine toplama ve taşıma bedellerini aktarabileceği değerlendirilmektedir.

4. SONUÇ

Katı atık yönetimi, atığın ortaya çıkışından nihai bertarafına kadar, atıkların

tespit edilmesi, azaltılması, depolanması, aktarılması ve taşınması, yeniden kullanım ve geri dönüşümünün sağlanması, ekonomi, mühendislik, halk sağlığı ve estetik gibi açılardan değerlendirilmesi ve idari, finansal, yasal, mühendislik ve planlama fonksiyonları açısından gerçekleştirilecek bir dizi işlemi kapsamaktadır.

Büyükşehir sisteminin olduğu illerde katı atıkların yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetlerin yerine getirilmesi, bu amaçla tesisler kurulması, kurdurulması, işletilmesi veya işlettirilmesi görev, yetki ve sorumluluğunun büyükşehir belediyesi uhdesinde bulunduğu; ilçe belediyelerinin ise katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması ile ilgili görev, yetki ve sorumluluğunun bulunduğu malumdur. Kanunlar uyarınca belediyelere tevdi edilen görev, yetki ve sorumluluklarda her belediye münhasıran sorumlu olup kanunlarda yer alan istisna hükümlerden kaynaklanan uygulamalar hariç bir belediyenin başka bir belediye yerine geçerek karar alması veya bir belediyenin kararını başka bir belediyeye onaylatması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Bilgili, Y. M. (2020). Katı Atık Yönetiminde Kullanılan Bazı Kavramlar Ve Açıklamaları, *Avrasya Terim Dergisi*, 2020, 8 (2).

Solak, S. ve Pekküçükşen, Ş. (2018). Türkiye’de Kentsel Katı Atık Yönetimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3).

Fatih YALAZA

Mali Hizmetler Uzmanı

YABANCI DİL SINAVI VE TAZMİNATI İLE İLGİLİ ÖNEMLİ HUSUSLAR-I

1. GİRİŞ

Tarım toplumu M.Ö. 8000' den başlayıp M.S. 18. yy. ortalarına kadar devam etmiştir.1750-1950 yılları arasında ise insanlık tarihinde sanayi toplumu yapısı hakim olmuştur.1950'li yıllardan itibaren ise iletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda sanayi toplumu, yerini aşama aşama **bilgi toplumuna** bırakmıştır. Bilgi toplumuna geçişin ilk adımları 2. Dünya Savaşı ile atılmaya başlanmıştır. Savaş sırasında ve savaş sonrasında, teknolojik araştırmaların hızlanması ve gelişmesi, elektronik veri işleme kapasitesine sahip ilk bilgisayar ENIAC' ın üretilmesi, dünya üretim teknolojisinin değişimine ve yeni buluşların ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu gelişim birçok ülkede refah toplumuna geçilmesini sağlamıştır. Sanayileşme sürecinin son aşaması olan refah toplumu 1960'lı yıllarda doruk noktasına ulaşmış, ancak refah toplumunun önde gelen temsilcileri olan ABD ve Batı ülkelerinde 1967 yılından itibaren petrol krizinin de etkisiyle ekonomik durgunluk baş göstermiştir. Petrol krizinin yarattığı olumsuz etkileri aşma

çabaları ve Kuantum mekaniğinin bilgi-sayar teknolojilerinde yarattığı devrimler ile internetin ortaya çıkması sanayi toplumunu sona erdirip bilgi toplumunun doğmasına neden olmuştur. En önemli kaynağın bilgi olduğu bilgi toplumunda, sanayi toplumundaki Taylorist ve Fordist üretim tarzınca şekillenen vasıfsız işçi yerine **bilgilenmiş birey** vazgeçilmez nitelik kazanmaktadır. Örgütsel yapılar bilgi tabanlı, yönetim sistemleri birey merkezli biçimde yeniden tasarlanmaktadır. Bireylerin zihinsel kapasitelerinin yararlı hizmetlerin sunulması doğrultusunda yönetilmesi, bilgi çağında yöneticilerin en önemli fonksiyonları arasında sayılmaktadır. Bu bağlamda bireyin zihinsel sermayesi ve üretkenliği, bilgi çağı ile birlikte önemli konular arasına girmiştir. Bilgi toplumunda, bilgi üreten insana yatırım, insan kaynağına uygun örgütsel modeller ve insan kaynağının geliştirilmesi olağanüstü önem kazanmaktadır. Bilgi, refah ve zenginlik yaratmanın en önemli parçası haline gelmiştir. Bilgi çağı, sürekli öğrenme ve bilgilenmenin kaçınılmaz duruma geldiği yeni

bir toplumsal ve ekonomik düzeni temsil etmektedir. Bilgi çağına geçiş ile birlikte teknolojik kaynaklı, toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel gelişim gözlenmektedir. Bilgi çağının gerektirdiği toplumsal ve ekonomik yapının içerisinde biçimlenen dijital dünyayı algılayabilmek için bireysel ve kurumsal düzeyde stratejik öneme sahip bir kaynak olan bilginin, değerinin ve niteliklerinin kavranması gerekmektedir. Doğru bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmanın önem kazandığı bu süreçte kişilerin çalışmalarında sadece anadillerinde yayınlanan bilgi kaynaklarıyla yetinmesi düşünülemeyeceğinden bilgi toplumunda hemen her alanda yabancı dil bilgisine olan ihtiyaç artmıştır. Bu durumun özel sektör gibi aynı şekilde kamu yönetimi süreçlerine de yansımaları olmuştur. Bu kapsamda ülkemizde devlet memurlarını yabancı dil öğrenmeye teşvik etmek, yabancı dil bilgisinden faydalanılan memurların özlük haklarını iyileştirmek, yabancı dil bilgisi gerektiren memurluk kadrolarına atanacak personelin yabancı dil bilgisi seviyesini akademik ve objektif bir şekilde belirleyebilmek adına Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı (Eski adı ile Kamu Personeli Dil Sınavı KPDS) ve bu sınavdan alınan puan üzerinden hesaplanarak memurlara ödenen yabancı dil tazminatı uygulamaya geçmiştir. İki bölüm halinde yayınlanacak çalışmamızın bu ilk bölümünde yabancı dil seviye tespit sınavı ile ilgili tanıtıcı bilgiler sunulacak ve akabinde ikinci ve son bölümünde ise yabancı dil tazminatı ödenmesi sürecinde örnek Sayıştay ve yargı kararları ile Devlet Personel Başkanlığı görüşleri doğrultusunda

uygulayıcıların dikkat etmesi gereken hususlara yer verilecektir.

2. YABANCI DİL SEVİYE TESPİT SINAVI(YDS)

Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı (YDS), adayların akademik yabancı dil yeterliklerini belirlemek amacıyla Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından uygulanan bir sınavdır. Yapısı nedeniyle temel dil becerilerinden okuduğunu anlamaya odaklanan YDS'de adaylara toplam 80 soru yönlendirilmekte ve 180 dakika cevaplama süresi verilmektedir.

4 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Yabancı Dil Bilgisi Seviye Belirleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile YDS, bu tarihe kadar yabancı dil becerilerinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Kamu Personeli Dil Sınavı (KPDS) ve Üniversitelerarası Kurul Dil Sınavının (ÜDS) yerini almıştır. Elektronik Yabancı Dil Sınavı (e-YDS), YDS ile aynı kapsama ve yapıya sahip olan, elektronik ortamda uygulanan bir sınavdır. 2014 yılı Eylül ayında ilk kez uygulanan e-YDS, ilgili tarihe kadar yılda iki kez basılı olarak gerçekleştirilen YDS'nin uygulama sayısının ve adayların sınava erişim imkânının artmasını sağlamıştır. 2017 yılında 10 kez İngilizce dilinde uygulanan e-YDS, 2018 yılında ilk kez 4 dilin daha eklenmesiyle 10 kez İngilizce ve birer kez Almanca, Arapça, Rusça ve Fransızca dillerinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu özelliğiyle ÖSYM tarafından en sık aralıklarla uygulanan sınav haline gelmiştir. YDS ve e-YDS, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), Hazine ve Maliye Bakanlığı ve mülga Dev-

let Personel Başkanlığı arasında imzalanan üçlü protokolle gerçekleştirilmektedir. Yabancı Dil Bilgisi Seviye Belirleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde 2017 yılında 23 dilde uygulanan YDS, 2018 yılında Boşnakça ve Arnavutçanın da eklenmesiyle toplam 25 dilde gerçekleştirilmektedir. Bu sınavlar 10 dil için çoktan seçmeli formatta, 15 dil için ise açık uçlu (çeviri) formatta sunulmaktadır. Adayların katıldıkları e-YDS uygulaması sonrası yeni bir e-YDS uygulamasına katılmaları için en az 3 ay bekleme zorunluluğu ÖSYM başkanlığı tarafından alınan 26/10/2017 tarihli kararla kaldırılmıştır. Bu düzenleme ile adaylar, farklı dönemlerde yapılan e-YDS uygulamalarına herhangi bir süre sınırı olmaksızın katılabilmektedir.

e-YDS nin en önemli avantajları şunlardır:

- Adaylara aynı yıl içinde birçok kez sınava katılma hakkı sunulmaktadır.
- Sınav giriş belgesi hariç hiçbir kâğıt kullanılmadığından çevre duyarlılığına katkıda bulunmaktadır.
- Sınav sonuçları sınav günü içerisinde açıklanmaktadır.
- Sınavın organizasyonunu kolaylaştırarak uygulamaya yönelik lojistik ihtiyaçları en aza indirmektedir.

2.1. YDS Puanı Hesaplanması

YDS ve e-YDS puanları tek bir puan türünde ve 0-100 aralığında hesaplanmaktadır. YDS, adayların akademik yabancı dil becerilerinin değerlendirilmesi ve bu becerilerin A, B, C, D ve E düzey-

lerinden hangisine karşılık geldiğinin belirlenmesi amaçlarıyla gerçekleştirildiğinden adayların şansa ve rastgele doğru yanıtı ulaşmasına (şans başarısı) yönelik bir puan düzeltilmesi uygulanmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, YDS ve e-YDS uygulamalarında adayların verdikleri dört yanlış cevap bir doğru cevabı götürmemektedir. Toplam 80 sorudan oluşan YDS’de puanlama iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada her bir adayın 80 soruya verdiği cevaplar cevap anahtarı ile karşılaştırılmakta ve doğru cevap sayısı belirlenmektedir. İkinci aşamada ise hesaplanan doğru cevap sayıları 1,25 ile çarpılarak adayların YDS puanları hesaplanmaktadır. Hesaplanan YDS puanları, “Yabancı Dil Bilgisi Seviye Belirleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda Tablo 1’de gösterildiği gibi sınıflandırılmaktadır.

Tablo-1 YDS ve e-YDS Puanları ile Yabancı Dil Bilgisi Seviyeleri

YDS/e-YDS Puanı	Yabancı Dil Bilgisi Seviyesi
90-100	A
80-89	B
70-79	C
60-69	D
50-59	E

2.2. YDS Soru Türleri ve Ölçülen Dil Becerileri

YDS ve e-YDS, adayların akademik yabancı dil becerilerini okuduğunu anlama kapsamında farklı soru türlerini kullanarak belirleyen bir sınav olarak

tasarlanmıştır. Bu nedenle YDS de başarılı olabilmek için dilbilgisi (gramer) ve özellikle kelime bilgisi (vokabüler) ön plana çıkmaktadır. Soru türlerinin YDS/e-YDS'deki sırası, ağırlıkları ve bu soru türleriyle ölçülmesi amaçlanan yabancı dil becerileri Tablo 2'te açıklanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi, YDS ve e-YDS kapsamında en büyük ağırlığı

paragrafta anlam, dil bilgisi, cloze test ve cümle tamamlama soruları oluşturmaktadır. Tablo 2'de verilen dil becerilerinin tümü YDS'de sınanmakla beraber farklı uzunluktaki metinleri kavrayabilme, bu metinler üzerinde çeşitli okuduğunu anlama becerilerini uygulamaya dayalı soruların daha fazla ağırlığa sahip olduğu görülmektedir.

Tablo-2 YDS Kapsamındaki Soru Türleri, Soru Sıraları ve Ölçülen Dil Becerileri

Soru Türü	Soru Sayısı	Soru Sırası	Ölçülen Dil Becerisi
Kelime Bilgisi	6	1-6	Kısa bir metinde, metnin içeriğine uygun kelime ya da ifadeleri belirleyebilme
Dil Bilgisi	10	7-16	Bir ya da birkaç cümle içinde dil bilgisi kurallarına uygun sözcük ve ifadeleri belirleyebilme
Cloze Test	10	17-26	Uzun bir paragraf içinde anlam ve dil bilgisi kurallarına uygun sözcük ve ifadeleri belirleyebilme
Cümle Tamamlama	10	27-36	Cümlelerin eksik bırakılan kısmını uygun şekilde tamamlayabilme
Çeviri	6	37-42	Bir cümleyi Türkçeden hedef dile ve hedef dilden Türkçeye tercüme edebilme
Paragrafta Anlam	20	43-62	Uzun bir paragrafa verilen metinde çeşitli okuduğunu anlama becerilerini kullanabilme
Karşılıklı Konuşma	5	63-67	İki kişi arasındaki akademik içerikli konuşmanın içeriğine göre bu kişilerin söylemlerini tahmin edebilme
Başka Deyişle Söylem	4	68-71	Tek bir cümlelerin ya da bağlı cümlelerin oluşturduğu bir metni, anlamını değiştirmeden, farklı bir şekilde ifade edebilme
Paragraf Tamamlama	4	72-75	Bir paragraftan çıkarılan cümleyi, verilen içeriğin anlamını dikkate alarak tamamlayabilme
Paragrafta Uymayanı Bulma	5	76-80	Bir paragraf oluşturan sıralı ifadeler içinde anlam açısından uygunsuz veya ilgisiz olanı ayırt edebilme

2.3. YDS Sınav Sonuçlarının Kullanım Alanları

YDS, Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça dilleri için yılda en az iki kez; diğer diller içinse yılda en az bir kez yapılır. Sınava katılmak isteyen adaylar her YDS'ye ancak bir yabancı dilden katılabilir. Sınav sonuçları ÖSYM tarafından internet aracılığı ile adaylara duyurulur ve kamu kurumlarının erişimine açılır. Kamu personeli olmayıp da yabancı dil bilgisi seviyesini ölçmek isteyen kişiler de bu sınava katılabilmektedir. Yurt içindeki ve yurt dışındaki kurumlar da istedikleri takdirde amaçları doğrultusunda bu sınavın sonuçlarını kullanabileceklerdir. Özellikle bazı bankalar çalışanlarına yabancı dil tazminatı ödemelerinde YDS sonuçlarını baz almaktadır.

2013 yılından itibaren ÖSYM tarafından, yabancı dil bilgisi seviye belirlemeye yönelik olarak, sadece YDS yapıldığından, diğer yabancı dil bilgisi seviye belirleme sınavları (ÜDS, KPDS vb.) yapılmamaktadır. Ayrıca; ÖSYM tarafından uygulanan ve içeriğinde yabancı dil sorusu/testi bulunan sınavlarda 2013 yılından itibaren yabancı dil sorusu/testi bulunmadığından, bu adayların sınav sonuçlarının değerlendirilmesinde YDS'den alacakları puanlar kullanılabilir.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi ve Yabancı Dil Bilgisi Seviye Belirleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca yabancı dil tazminatı almak isteyen kamu personelinin YDS/e-YDS den Usul ve Esaslarda sayılan dillerde en az 70 puan (C düzeyi) almaları gerekmektedir.

dir.

YDS sonuçları, yüksek lisans programlarına giriş için kullanılabileceğinden, üniversitelerin lisans programı mezunları ile lisans programlarında okuyan öğrenciler de bu sınava girebileceklerdir.

Doçent adayları ile doktora ve sanatta yeterlik çalışmasına başvuracak adaylar da yabancı dil koşulunun sağlanması için YDS'ye gireceklerdir. Doçent adaylarının en az 55, doktora ve sanatta yeterlik çalışmasına başvuracak adayların da aynı şekilde YDS'den en az 55 puan almaları gerekmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları, A Grubu Kadrolarına (müfettiş yardımcısı, uzman yardımcısı...vb.) personel temininde YDS puanı içeren KPSS puan türlerini kullandığından bu kadrolara başvuracak adayların YDS'ye girmeleri yararlarına olacaktır. EUS(Eczacılıkta Uzmanlık Sınavı), TUS(Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı) ve DUS(Dış Hekimliği Uzmanlık Sınavı) sonuçlarına göre yerleştirilme işleminin yapılabilmesi için yabancı dil yeterliliği aranmaktadır. Yabancı dil yeterliliği için İngilizce, Fransızca veya Almanca dillerinin birisinden Bakanlık veya Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından yapılan ya da yaptırılan sınavdan veya ÖSYM tarafından yapılan Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında (YDS) yüz üzerinden en az elli puan almış olmak ya da ÖSYM tarafından bu puana denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olmak şarttır.

ÖSYM tarafından, Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) kapsamında alan sı-

navı yapılmayan yabancı dillerdeki alanlarda (Almanca, Arapça, Çince, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Rusça) öğretmen atamalarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından YDS Sınavı/e-YDS sonuçlarından oluşturulan KPSS puan türü (KPSSP120) kullanılacağından adayların “T. C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları doğrultusunda mezun olduğu yükseköğretim programına uygun yabancı dilde YDS Sınavına veya e-YDS’ye katılarak öğretmen atamasında kullanılacak KPSS puanlarının hesaplanmasını sağlamaları gerekmektedir.

Ayrıca 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile oluşturulan **İç denetçi kadrolarına başvurmak isteyenlerin** İç denetçi aday belirleme sınavı son başvuru tarihinden önceki iki yıl içinde alınmış olması kaydıyla, Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az elli puan almış olmak ya da Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı Yönetim Kurulunca eşdeğerliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir sınavdan bu puana denk bir puana sahip olmaları gerekmektedir.

Mahalli idarelerde görev alan ve görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavı ile **mütercim ve tercüman kadrolarına atanmak isteyenlerin** de YDS’den (A) düzeyinde puan almış olmaları veya buna denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olmaları gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası

hükümleri uyarınca kamu idarelerinde sözleşmeli olarak istihdam edilecek personel ile ilgili hükümlerin belirlendiği Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların eki Sözleşmeli Personel Pozisyon Unvanları İle Asgari Nitelikleri Gösterir Cetvelde kamu kurumlarında AIM(havacılık bilgi yönetim uzmanı), Dışişleri Hukuk Uzmanı, İletişim Personeli...vb unvanlarda sözleşmeli olarak görev yapacak personellerde belli düzeylerde YDS puanı bulunma şartı getirilmiştir. Bu nedenle cetvelde sayılan unvanlar için kamuda sözleşmeli olarak görev yapmak isteyenlerin YDS’ ye girmeleri gerekmektedir.

YDS Sonuçlarının önem arz ettiği diğer bir konu kamuda A grubu kariyer mesleğe uzman yardımcısı olarak göreve başlayanların uzmanlığa atanabilmeleri kriteri olarak YDS den en az 70 puan (C düzeyi) almalarının şart koşulmasıdır. Çalışmamızın giriş kısmında da değindiğimiz bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte ülkemizde kamu kurumlarının uzman kadrolarında görev yapan personelin akademik yabancı bilgi kaynaklarını takip ederek uzmanlık alanlarındaki bilgi ve görgülerini arttırabilmelerini teminen uzmanların belli düzeyde yabancı dil bilgisi seviyesine sahip olmaları öngörülmüştür. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “Uzman istihdamı” başlıklı Ek 41 inci maddesinde; “*Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde*

tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun me-

mur unvanlı kadrolara atanırlar.” Hükümden anlaşılacağı üzere uzman yardımcılarının uzmanlığa atanabilmeleri için YDS den en az (C) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olmaları gerekmektedir. Yabancı dil şartını sağlayamayan uzman yardımcıları memur kadrolarına atanacaktır. Uygulamada pek çok kamu kurumu, yabancı dil belgesinin uzman yardımcılığına atanma tarihinden sonra alınmasını şart koşmaktadır. Ancak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 01/04/2015 tarihli ve 2015/246 itiraz numaralı kararında özetle 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararname hükümlerine göre YDS sonuçları 5 yıl süre ile geçerli olduğundan uzman yardımcılığına atanma tarihinden önce alınmış olsa dahi YDS sonuçlarının uzmanlığa atanabilmek için kullanılabilmesine karar verilmiştir.

Tablo-3 YDS Puanı Kullanım Alanları

YDS Puanı Kullanım Alanı	Ölçüt Puan
Yabancı Dil Tazminatı Talebi	70
Kariyer Uzmanlığı-A Grubu Kadro Başvuruları	70
Yurt Dışında Eğitim (TÜBİTAK) Başvurusu	60
Doçentlik Başvurusu	55
Araştırma Görevliliği Başvurusu	50
TUS, DUS, EUS Başvuruları	50
Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Başvuruları	50
KPSS-120 Öğretmenlik Alanı Ataması Ağırlığı	50%

2.4. YDS Eşdeğerlikleri

Yabancı Dil Sınavları Eşdeğerlik Komisyonu raporları ve Yabancı Dil Sınavları Dairesinin değerlendirmelerini göz önünde bulunduran ÖSYM Yönetim Kurulu, Yabancı Dil Sınavlarının Eşdeğerlikleri hususunda aldığı kararları kurumsal internet sitesinde yayınlamaktadır. Eşdeğerlikler ile ilgili son güncelleme 25/02/2016 tarihinde gerçekleştirilmiştir. **Ayrıca ÖSYM Yabancı Dil Sınavları Eşdeğerliklerini Belirleme Yönergesi de dikkate alındığında eşdeğerlikler ile ilgili göz önüne alınan esas noktalar aşağıdaki gibidir.**

- KPDS-ÜDS-YDS Eşdeğerliği ÖSYM tarafından yapılan, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (KPDS), Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı (ÜDS) ve Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (YDS) birbirlerine çift yönlü olarak denktir/eşdeğerdir.
- Herhangi bir uluslararası yabancı dil sınavının KPDS, ÜDS veya YDS'ye eşdeğer olarak kabul edilmesinde öncelikle sınavın uluslararası geçerliliğe sahip olmasına ve sınavı hazırlayan kurumun sadece bağlı olduğu ülkenin resmi dili/dillerinde yaptığı sınavların eşdeğer kabul edilmesine karar verilmiştir.
- Eşdeğerliği kabul edilmiş yabancı dil sınavları için sonuç belgesinin üzerinde bir geçerlik tarihi belirtilmedi ise, Eylül 2005 ve sonrasında alınan yabancı dil belgeleri-

nin geçerli kabul edilmesine karar verilmiştir.

- Yabancı Dil Sınavları Eşdeğerliklerini Belirleme Yönergesi 6. madde 3. fıkrada bendi uyarınca uluslararası bir yabancı dil sınavına eşdeğerlik verilmesinde ve sürdürülmesinde sınavın Türkiye'de yapılıyor olması halinde devlet üniversitelerine ait binalarda yapılması şartı bulunmaktadır.
- Yabancı dil sınavları eşdeğerlikleri tablosunda kabul edilen yabancı dil sınavları; KPDS, ÜDS veya YDS ile tek yönlü olarak eşdeğerdir.
- Tablolarda belirtilen sınavlar dışında kalan Üniversite, Enstitü veya diğer dil öğretimi yapan kuruluşlarca düzenlenen çeşitli kurslara yönelik yapılan seviye tespit sınavları bu eşdeğerlik tablosuna göre değerlendirilemez.

Bu esaslara aşağıda belirtilen uluslararası sınavlar KPDS-ÜDS-YDS ye göre birbirlerine tek yönlü olarak eşdeğer kabul edilmiştir. Eşdeğer kabul edilen puan aralıklarını gösteren tablolar ÖSYM kurumsal internet adresinde yayınlanmakta ve ihtiyaca göre güncellenmektedir.

İNGİLİZCE: CPE, CAE, PTE Akademik, TOEFL iBT

ALMANCA: TestDaF, DSD II, TELC Deutsch ve Goethe Institut

FRANSIZCA: DELF&DALF

İTALYANCA: CELI

İSPANYOLCA: DELE

RUSÇA: TORFL

Çalışmamızın ikinci ve son bölümünde YDS sonuçları baz alınarak ödenen yabancı dil tazminatı konusu incelenecektir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
Kabul Tarihi: 14/07/1965 Yayımlandığı
Resmi Gazete Tarihi: 23/07/1965 Sayı:
12056

375 sayılı Kanun Hükmünde Karar-
name Tarihi: 27/06/1989 Yayımlandığı
Resmi Gazete Tarihi: 30/06/1989 Sayı:
20211 mükerrer

Yabancı Dil Bilgisi Seviye Belirleme
Usul ve Esasları Hakkında Yönetme-
lik Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:
04/01/2013 Sayı: 28518

Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına

İlişkin Esaslar Yayımlandığı Resmi Gaze-
te Tarihi: 28/06/1978 Sayı: 16330

ÖSYM Yabancı Dil Eşdeğerlikleri
(Güncelleme Tarihi 25/02/2016)

ÖSYM 2020 Yabancı Dil Bilgisi Seviye
Tespit Sınavı Kılavuzu

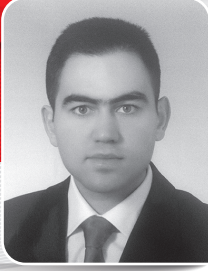
ÖSYM 2017 e-YDS İngilizce Değer-
lendirme Raporu (Mayıs/2018)

ÖSYM Yabancı Dil Sınavları Eşdeğer-
liklerini Belirleme Yönergesi

ÖZATA Musa Dr., SEVİNÇ İsmail
Dr., 2010, Türk Kamu Yönetiminde Bilgi
Sistemleri ve E-Dönüşüm , Eğitim
Akademi Yayınları , Konya

ÖĞÜT Adem, 2001, Bilgi Çağında
Yönetim , Nobel Yayınları, Ankara

ERKAN Hüsnü ,1998, Bilgi Toplumu
ve Ekonomik Gelişme, İş Bankası Kültür
Yayınları, Ankara

Yusuf GÜNDÜZ

SGK Müfettişi

KAMU İDARELERİNİN MUHTASAR VE PRİM HİZMET BEYANNAMESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLERE UYMAMASI KAPSAMINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi (MPHB) uygulaması:

Kırşehir ilindeki mükellefler / işverenler için 01.06.2017,

Amasya, Bartın ve Çankırı illerindeki mükellefler /işverenler için 01.01.2018,

Bursa, Eskişehir ve Konya illerindeki mükellefler /işverenler için 01.01.2020,

tarihlerinde başlamış, diğer tüm illerde uygulanması ise 01.03.2020 tarihine ertelenmişti.

Ancak, 04.04.2020 tarihli ve 31089 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan MPHB Genel Tebliği (Sıra No:1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No:8) ile 18.02.2017 tarihli ve 29983 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan MPHB Genel Tebliği (Sıra No:1)’nin 15. Maddesinin 1. Fıkrasının (ç) bendinde belirtilen uygulama başlangıç tarihi değiştirilerek MPHB uygulamasının diğer illerde başlaması pandemi nedeniyle 01.07.2020 tarihine ertelenmiştir¹. Nihayetinde söz

konusu uygulama 01.08.2020 tarihi itibarıyla tüm Türkiye genelinde uygulamaya geçmiştir.

Diğer taraftan sadece özel sektör işyerleri muhtasar ve prim hizmet beyannamesi mükellefi olmayıp bazı Kamu Kurum ve Kuruluşları da mükellefiyet kapsamına dahil edilmiştir. Buna göre 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan Kamu İdareleri muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verme yükümlülüğü bulunmayıp diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları’nın mükellefiyeti bulunmaktadır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda ise muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile ilgili hükümler yer almaktadır. Mezkur Kanunun 86 ncı maddesinin onüçüncü fıkrasında, “Muhtasar beyanname ile bu Kanun uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesinin birleştirilerek verilmesi durumunda beyannamenin; şekil, içerik, ekleri, ilgili olduğu dönem, verilme süresi ve diğer hususlar Bakanlık ile Maliye

[mi-ve-organizasyon-danismanligi/sosyal-guvenlik-hizmetleri/bultenler/2020/muhtasar-ve-prim-hizmet-beyannamesi-muh-sgk-uygulamasinin-ertelemesi-hk.html](https://www.pwc.com.tr/tr/hizmetlerimiz/insan-yonetimi-ve-organizasyon-danismanligi/sosyal-guvenlik-hizmetleri/bultenler/2020/muhtasar-ve-prim-hizmet-beyannamesi-muh-sgk-uygulamasinin-ertelemesi-hk.html) (Erişim T:27/10/2020)

¹ [https://www.pwc.com.tr/tr/hizmetlerimiz/insan-yonetimi-](https://www.pwc.com.tr/tr/hizmetlerimiz/insan-yonetimi-ve-organizasyon-danismanligi/sosyal-guvenlik-hizmetleri/bultenler/2020/muhtasar-ve-prim-hizmet-beyannamesi-muh-sgk-uygulamasinin-ertelemesi-hk.html)

Bakanlığı tarafından çıkarılan müşterek tebliğ ile belirlenir. İşveren sigortalı çalıştırmadığı takdirde, bu hususunu gortalı çalıştırmaya son verdiği tarihten itibaren on beş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür” hükmü yer almaktadır.

Bu doğrultuda, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendikapsamında sigortalı sayılan kişileri (Ek 9 uncu maddesi kapsamındaki sigortalılar hariç) bildirmekle yükümlü olanlar ile Geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıklar tarafından, tarafından çıkarılan Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi Genel Tebliğinde belirtilen süreler ile usul ve esaslar çerçevesinde verilmemesi halinde uygulanacak olan idari para cezaları 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde açıklanmıştır.2020/8 sayılı Genelgede söz konusu durumla ilgili olarak hususlar belirlenmiştir. Bizde bu makalemizde muhtasar ve prim hizmet beyannamesi vermeye mecbur olan Kamu İdarelerinin hangi durumlarda idari para cezasına maruz kalacaklarını örnekleriyle açıklamaya çalışacağız.

2. KAMU İDARELERİNİN MUHSGK MÜKELLEFİYETLERİ

SGK tarafından çıkartılan 18/06/2020 tarihli ve 2020/20 sayılı Genelgede kimlerin MUHSGK mükellefi olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda;

a) Vergi kanunlarına göre vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar, bir ay içinde yaptıkları ödemeleri veya tahakkuk ettirdikleri kârlar ve iratlar ile bunlardan kesintileri vergileri,

b) 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kap-

samında sigortalı sayılan kişileri (Ek 9 uncu maddesi kapsamındaki sigortalılar hariç) bildirmekle yükümlü olanlar ile geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıklar, sigortalıların cari aya ait prime esas kazanç ve hizmet bilgilerini, içeren Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesini ertesi ayın 26 ncı günü saat 23.59’a kadar yetkili vergi dairesine elektronik ortamda göndermek zorundadırlar.

SGK tarafından e-bildirge sisteminde yer alan duyuruda ise “Bilindiği üzere “Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin” ortak alınması ile ilgili, 09.02.2020 tarih ve 31034 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Genel Tebliğ hükümlerine göre, söz konusu uygulamaya 1/7/2020 tarihinden itibaren (2020/ Temmuz ayı Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi ile birlikte) tüm ülke çapında geçilmiş olup, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan kamu idareleri (SGK işyeri tescil kütüklerinde faaliyette bulunan alan kısmı “Genel Bütçe Kapsamında” olarak işaretlenenler) hariç olmak üzere 2020/ Temmuz ayından itibaren e-Bildirge üzerinden aylık prim ve hizmet belgesi alınmayacaktır. İşyerinizin 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan kamu idarelerinden biri olmasına rağmen e-Bildirge üzerinden aylık prim ve hizmet belgesi gönderemiyor iseniz tescil bilgilerinizin güncellenmesi amacıyla işyerinizin işlem gördüğü sosyal güvenlik il müdürlüğüne/sosyal güvenlik merkezine müracaat etmeniz gerekmektedir” denilmektedir.

Buna göre 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan kamu idareleri (SGK işyeri tescil kütüklerinde faaliyette bulunan alan kısmı “Genel Bütçe Kap-

samında” olarak işaretlenenler) ise eskiden olduğu gibi bildirimlerini SGK e-Bildirge üzerinden aylık prim ve hizmet belgesi ile yapmaya devam edecekleridir.

SGK'nın duyurusuna göre 5018 sayılı kanuna ekli (I) sayılı cetvelde sayılan kamu idareleri MUHSGK kapsamında olmayacaktır. Bu Kanunun (II), (III), (IV) sayılı cetvelde yer alan idareler ve mahalli idareler kapsam dahilindedir. Buna göre;

a) (II) sayılı cetvelde yer alan Özel Bütçeli İdareler (YÖK, ÖSYM, Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri)

b) (II) sayılı cetvelde yer alan Diğer Özel Bütçeli İdareler

c) (III) sayılı Cetvelde yer alan Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar

d) (IV) Sayılı Cetvelde yer alan Sosyal Güvenlik Kurumları (Sosyal Güvenlik Kurumu - Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü)

e) Mahalli İdareler

MUHSGK kapsamında yer alacak kurumlardır. Dolayısıyla bu kurumlara MUHSGK hükümleri uygulanacaktır².

3. İDARİ PARA CEZASI

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi ile ilgili 5510 sayılı Kanun'un 102 nci maddesinin 1 inci fıkrasının m bendinde yer alan idari para cezalarının hangi hallerde uygulanacağı aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir. Buna göre;

“Kurumun prim tahakkukuna ve sigortalıların sosyal güvenlik haklarına dayanak teşkil eden bu Kanunun 86 ncı maddesinin on üçüncü fıkrası uyarınca

² <https://www.kamuiscileri.net/wp-content/uploads/2020/01/Muh-SGK-YAZISI-.pdf> (Erişim T:27/10/2020)

verilmesi gereken beyannamedeki sigortalıların, prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmediği, eksik ya da geç bildirildiği anlaşılan her bir işyeri için;

1) Beyannamenin asıl olması hâlinde, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin beşte biri tutarında,

2) Beyannamenin ek olması hâlinde, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin sekizde biri tutarında,

3) Ek beyannamenin, 86 ncı maddenin beşinci fıkrasına istinaden Kurumca resen düzenlenmesi durumunda, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

4) Beyannamenin mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri ve kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği ya da sadece hizmetlerinin Kuruma eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması hâlinde, beyannamenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık beyannamedeki her bir işyeri için,

a) Kamu idareleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar hakkında asgari ücretin üç katını geçmemek üzere sigortalı başına aylık asgari ücret tutarında,

b) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar hakkında asgari ücretin iki katını geçmemek üzere sigortalı başına yarım asgari ücret tutarında,

c) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar hakkında aylık asgari ücreti geçmemek üzere sigortalı başına asgari ücretin üçte biri tutarında,

ç) Beynamedeki her bir işyerinden bildirilen sigortalıların sadece prime esas kazançlarının eksik bildirildiğinin anlaşılması hâlinde ise beyannamenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgari ücretin onda birinden az, iki katından fazla olmamak üzere tespit edilen prime esas kazanç tutarında,

idari para cezası uygulanır.

Söz konusu durumlarla ilgili olarak 01/04/2020 tarihinde çıkartılan 2020/08 sayılı SGK Genelgesi ile hangi hallerde idari para cezası uygulanacağı belirtilmiştir. Bunların hangileri olduğunu ve uygulamalarını örneklerle açıklamaya çalışalım.

3.1. Sigortalıların, prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmediği, eksik ya da geç bildirildiği asıl nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannameleri

Her bir işyeri bazında olmak üzere; sigortalıların prime esas kazanç ve hizmetlerine ilişkin kısmının yasal süresi içinde

beyanname ile bildirilmemesi halinde yasal süresi dışında verilen ilk beyanname dir. Sigortalıların, prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmediği, eksik ya da geç bildirildiği asıl nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannameleri için her bir işyeri bazında ve beyanname döneminde olmak üzere aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek üzere beyanname kayıtlı sigortalı sayısı başına aylık asgari ücretin beşte biri tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Aylık prim ve hizmet belgelerinin mevzuatta öngörülen süre içinde Sosyal Sigorta Kurumuna gönderilmemesi nedeniyle anılan Kuruma idari para cezası ödenerek kamu zararına neden olmuştur. (2 Sayıştay 3. Daire 17.11.2020 tarih ve 364 sayılı Kararı)

Örneğin; (C) Belediyesi'ne ait (A) işyerinde çalıştırılan 5 sigortalıya ve (B) işyerinde çalıştırılan 11 sigortalıya ilişkin 2021/Ocak ayına ait muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin yasal süresinde verilmemesi halinde,

-(A) işyeri için beyannamenin asıl olması nedeniyle beş sigortalı başına aylık asgari ücretin beşte biri tutarında,

-(B) işyeri için beyannamenin asıl olması nedeniyle, 11 sigortalı için uygulanacak idari para cezası aylık asgari ücretin iki katını aştığından aylık asgari ücretin iki katı tutarında, idari para cezası uygulanacaktır.

3.2. Sigortalıların, prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmediği, eksik ya da geç bildirildiği ek nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannameleri

Her bir işyeri bazında olmak üzere, yasal süresi içinde veya dışında verilen asıl beyannameden sonra, sigortalıların prim ödeme gün sayısı ve/veya prime esas kazanç tutarını artıran ya da asıl beyannamede belirtilen sigortalılar dışında yeni sigortalı/sigortalılar ilave eden beyannamedir.

Bu bağlamda sigortalıların, prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmediği, eksik ya da geç bildirildiği ek nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannameleri için her bir işyeri bazında ve beyanname döneminde olmak üzere aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek üzere beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına aylık asgari ücretin sekizde biri tutarında, idari para cezası uygulanacaktır.

Örneğin; A idaresine ait (B) işyerinde, 2021/Ocak ayına ait muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde tüm sigorta kollarına tabi olarak çalışan 3 sigortalıya ait bildirim yasal süresinde yapılmasına karşın sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalışan 8 sigortalıya ait bildirim 28/02/2021 tarihinde yapılması halinde, 8 sigortalıya ait yapılan bildirimle ilişkin beyanname ek nitelikte olacağından, $3.577,50 / 8 \times 8 = 3.577,50$ -TL idari para cezası uygulanacaktır.

3.3. Eksik günlere ilişkin bilgi ve belgelerin kuruma verilmemesi veya sözkonusu belgelerin kurumca geçerli sayılmaması üzerine düzenlenecek olan muhtasar ve prim hizmet beyannameleri

5510 sayılı Kanun'un 86 ncı maddesi- nin 4 ve 5 inci fıkralarına istinaden eksik günlere ilişkin Kurumca istenilen beyannamenin tebellüğ edildiği tarihten itiba-

ren bir ay içerisinde verilmesi halinde ek nitelikteki beyannamenin verilmemesi nedeniyle aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin sekizde biri tutarında, idari para cezası uygulanacaktır. Ancak beyannamenin tebellüğ edildiği tarihten itibaren bir aylık süre geçtikten sonra verilmesi halinde ise aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Örneğin; (A) Üniversitesi'nce, 2021/Ocak ayına ilişkin asıl nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde kayıtlı 3 sigortalıya ilişkin eksik gün nedenlerinin SGK tarafından geçerli sayılmaması halinde, SGK tarafından eksik bildirilen sürelerle ilişkin ek nitelikteki muhtasar ve prim hizmet beyannamesi için beyannamenin verilmesi gereken sürenin son günü olan 26/02/2021 tarihinde geçerli asgari ücret üzerinden, $3.577,50 / 2 \times 3 = 5.366,25$ -TL. idari para cezası uygulanacaktır.

3.4. Mahkeme kararı, veya denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarca yapılan tespitler ya da resmi kurum ve kuruluşlardan alınan yazılar üzerine hizmetleri ve kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği ya da sadece hizmetlerinin Kuruma eksik bildirildiği anlaşılın sigortalılarla ilgili düzenlenen muhtasar ve prim hizmet beyannameleri

Mahkeme kararı, veya denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarca yapılan tespitler ya da resmi kurum ve kuruluşlardan alınan yazılar üzerine hiz-

metleri ve kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği ya da sadece hizmetlerinin Kuruma eksik bildirildiği anlaşılın sigortalılarla ilgili düzenlenen muhtasar ve prim hizmet beyannameleri kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri ve kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği ya da sadece hizmetlerinin Kuruma eksik bildirildiği anlaşılın sigortalılarla ilgili olması hâlinde, beyannamenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık beyannamedeki her bir işyeri için,

a) Kamu idareleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar hakkında asgari ücretin üç katını geçmemek üzere sigortalı başına aylık asgari ücret tutarında,

b) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar hakkında asgari ücretin iki katını geçmemek üzere sigortalı başına yarım asgari ücret tutarında,

c) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar hakkında aylık asgari ücreti geçmemek üzere sigortalı başına asgari ücretin üçte biri tutarında, idari para cezası uygulanacaktır.

Örneğin; (A) Kamu İdaresine ait (B) işyerinde çalışan iki sigortalının 2021/Ocak ayına ilişkin hizmetlerinin ve kazançlarının bildirilmediğinin SGK'nın denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler sonucu anlaşıldığı varsayıldığında, anılan işveren aleyhine asgari ücretin 2 katı tutarında (2x 3.577,50=7.155,00-TL) idari para cezası uygulanacaktır.

Yukarıdaki örnekte bildirim yapılmayan sigortalı sayısının 5 olduğu varsayıldığında, anılan işveren hakkında uygulanacak idari para cezası asgari ücretin üç katını geçtiğinden (5x 3.577,50=17.887,50), asgari ücretin üç katı tutarında (3 x3.577,50=10.732,50-TL) idari para cezası uygulanacaktır.

3.5. Mahkeme kararı, veya denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarca yapılan tespitler ya da resmi kurum ve kuruluşlardan alınan yazılar üzerine sadece prime esas kazançlarının Kuruma eksik bildirildiği anlaşılın sigortalılarla ilgili düzenlenen muhtasar ve prim hizmet beyannameleri

Beyannamenin mahkeme kararı, SGK'nın denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, sadece prime esas kazançlarının SGK'ya eksik bildirildiği anlaşılın sigortalılarla ilgili olması hâlinde düzenlenen muhtasar ve prim hizmet beyannameleri için her bir işyeri bazında ve beyanname döneminde olmak üzere aylık asgari ücretin onda birinden az, iki katından fazla olmamak üzere tespit edilen prime esas kazanç tutarında, idari para cezası uygulanacaktır.

Örneğin; Bilanço esasına göre defter tutan (A) Belediye Şirketine ait (B) işyerinde çalışan 5 sigortalının 2021/Ocak ayına ilişkin muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki prime esas kazançla-

rının toplam 1.000,00 TL eksik bildirildiğinin 28/02/2021 tarihinde SGK'nın denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler sonucu anlaşıldığı varsayıldığında, $357,75\text{TL} \geq 1.000,00\text{ TL}$. $\geq 7.155,00\text{-TL}$. olduğundan anılan işveren aleyhine 1.000,00- TL tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Yukarıdaki örnekte eksik bildirilen prime esas kazancın 100,75 TL olduğu varsayıldığında, $100,75 \leq 357,75\text{-TL}$ anılan işveren hakkında 357,75-TL tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Ayrıca eksik bildirilen prime esas kazancın 8.000,00 TL olduğu varsayıldığında, anılan işveren hakkında 8.000 TL $> 3.577,50 \times 2 = 7.155,00\text{-TL}$. olduğundan asgari ücretin iki katı tutarında (7.155,00-TL) idari para cezası uygulanacaktır.

3.6. Meslek Kodunun Bildirilmemesi

5510 sayılı Kanununun 102. maddesinin 1 inci fıkrasının (n) bendi gereği; Muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde, sigortalıların işyerlerinde fiilen yaptıkları işe uygun meslek adı ve kodunu, gerçeğe aykırı bildiren her bir işyeri için aylık asgari ücreti geçmemek üzere meslek adı ve kodu gerçeğe aykırı bildirilen sigortalı başına asgari ücretin onda biri tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Söz konusu düzenleme gereği işverenler muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde sigortalıların işyerinde fiilen yaptıkları işe uygun meslek ad ve kodlarını bildirmekle yükümlü kılınmışlardır. Yapılacak olan bildirimlerde sigortalıların meslek adı ve kodu bilgilerinin gerçeğe aykırı bildirdiği tespit edilen işyerleri için, aylık asgari ücreti geçmemek üzere, meslek adı ve kodu gerçeğe aykırı bildirilen sigortalı

başına asgari ücretin onda biri tutarında (2021 için sigortalı başına 357,75-TL) idari para cezası uygulanacaktır.

4. SONUÇ

Uzun zamandır Türkiye genelinde uygulanıp uygulanmayacağı merakla beklenen muhtasar ve prim hizmet beyannamesi nihayet 2020/Temmuz ayından itibaren pilot il ayrımı olmaksızın uygulanmaya başlandı. Bu beyannamenin şekil, içerik, ekleri, ilgili olduğu dönem, verilme süresi ve öngörülen diğer hususlara uyulmadan gönderilmesi, eksik gönderilmesi ya da hiç gönderilmemesi durumlarında birtakım yaptırımlar uygulanacak olup söz konusu cezaların neler olduğu makalemizde bahsedilmiştir. 2020/Temmuz dönemi itibariyle tüm Türkiye'de uygulanan beyannameye uyum süreci kolay olamayacağından işverenlerin ve meslek mensuplarının idari para cezasına maruz kalmamaları için mevzuat hükümlerine riayet etmeleri yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

01/04/2020 tarihli ve 2020/8 sayılı SGK Genelgesi.

18/06/2020 tarihli ve 2020/20 sayılı SGK Genelgesi.

<https://www.pwc.com.tr/tr/hizmetlerimiz/insan-yonetimi-ve-organizasyon-danismanligi/sosyal-guvenlik-hizmetleri/bultenler/2020/muhtasar-ve-prim-hizmet-beyannamesi-muhsgk-uyulamasinin-ertelemesi-hk.html> (Erişim T:27/10/2020)

<https://www.kamuiscileri.net/wp-content/uploads/2020/01/Muh-SGK-YAZISI.pdf> (Erişim T:27/10/2020)

Ufuk ÜNLÜ

Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

BELEDİYE MECLİSİ KARARLARI ÜZERİNE YAPILACAK İŞLEMLER

1. GİRİŞ

Belediye, belde halkının yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulan, üyeleri yerel seçimle iş başına gelen, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu kurumudur. Belediye meclisi belediyenin en üst düzey karar organı olup, üye sayısı ise belediyenin nüfusuna göre değişir, ancak dokuzdan az olamaz. Meclis, kendisinin karar vereceği bir aylık tatil dışında her ay toplanır. Belediye Meclisine, belediye başkanı başkanlık eder. 5393 sayılı Belediye Kanununun 17'nci maddesine göre belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelere oluşur.

Belediye meclisinin, meclis başkanlık divanının, meclis ihtisas ve denetim komisyonlarının çalışma usul ve esasları, 09.10.2005 tarihli ve 25961 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Bu çalışmada, belediye meclisi kararları üzerine yapılacak işlemler açıklanmıştır.

2. BELEDİYE MECLİSİ

Belediye meclisi, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Başkanın toplantıya katılamaması durumunda en yaşlı üye toplantıya başkanlık eder. Başkan tarafından meclisin en genç iki üyesi geçici kâtip olarak davet olunur. Başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olduğu tespit edildikten sonra meclis, birinci ve ikinci başkan vekillerini, en az iki kâtip üyeyi seçer. Kâtip üyeler seçildikten sonra en genç iki üye yerlerini seçilmiş kâtip üyelere bırakırlar.

Belediye meclisinin ilk meclis toplantısı dışındaki meclis toplantılarına belediye başkanı, başkanın izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hallerde, kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından görevlendirdiği üye başkanlık eder.

Belediye başkanı görev başında iken meclis toplantısına katılıp başkanlık ederken herhangi bir nedenle ayrılması gereken bir durumda veya katılamaması durumunda meclis birinci başkan vekili,

onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ayrıca, yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı meclis başkan vekilinin başkanlığında yapılır.

Meclis toplantısı her ayın ilk haftası başlatılır ve ara verilmeden tamamlanır. Ancak ilk haftanın tamamının resmi tatile rastlaması halinde takip eden ilk çalışma günü toplantı günü olarak belirlenebilir. Resmi tatile rastlayan günlerde çalışmaya ara verilebilir. Meclis, toplantıların haftanın hangi günü yapılacağını genel olarak belirleyebileceği gibi, her toplantının sonunda gelecek ay toplantısının hangi gün yapılacağını da kararlaştırabilir. Meclisin bu konuda karar almaması halinde toplantı günü başkan tarafından tayin edilir. Büyükşehir belediye meclisi her ayın ikinci haftası toplanır. İlçe belediye meclisi toplantıları büyükşehir belediye meclisi toplantısından önce bitirilecek şekilde düzenlenir.

5393 Sayılı Belediye Kanununun 18'inci maddesine göre, Belediye Meclisin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.

b) Bütçe ve kesinhesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

c) Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni

plânı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.

d) Borçlanmaya karar vermek.

e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

f) Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgili-lerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek.

g) Şartlı bağışları kabul etmek.

h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin TL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.

i) Bütçe içi işletme ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.

j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.

l) Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.

m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.

n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.

o) Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

p) Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.

r) Fahrî hemşehrilik payesi ve beratı vermek.

s) Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.

t) Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.

u) İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

3. BELEDİYE MECLİSİ KARARLARI ÜZERİNE YAPILACAK İŞLEMLER

03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun “Meclis kararlarının kesinleşmesi” başlıklı 23 üncü maddesi “Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş

gün içinde meclise iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir. Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir. **Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.** Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.” hükmünü, “Denetimin amacı” başlıklı 54 üncü maddesi “Belediyelerin denetimi; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve belediye teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.” hükmünü, “Denetimin kapsamı ve türleri” başlıklı 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası “Ayrıca, belediyenin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığının tarafından da denetlenir.” hükmünü taşımaktadır.

Öte yandan, 09.10.2005 tarihli ve 25961 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği’nin “Meclis kararlarının kesinleşmesi” başlıklı 17 nci

maddesi “Belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını büyükşehir belediyelerinde yedi, diğer belediyelerde beş gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere meclise geri gönderebilir. Meclis üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararında ısrar ederse karar kesinleşir. Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine 10 gün içinde idari yargıya başvurabilir. (...) meclis kararının kesinleşme tarihi, ikinci kararın tarihidir. Belediye başkanı belirtilen süreyi beklemezsizin meclis kararını mülki idare amirine gönderirse gönderme tarihinde, bu süre zarfında meclise göndermez ve herhangi bir işlem de yapmazsa geri gönderme süresinin sonunda karar kesinleşir. (...)” hükmünü, “Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi” başlıklı 18 inci maddesi ise **“Meclisin almış olduğu kararların tam metni, kararın kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde belediye başkanı tarafından il merkezi belediyeler ile merkez ilçeye bağlı olan belediyelerde valiye, ilçe merkezi ve ilçeye bağlı belediyelerde kaymakama gönderilir ve uygun araçlarla halka duyurulur. Vali veya kaymakama gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Meclis kararları iki suret olarak mülki idare amirliğine gönderilir. (...) Valilik, kaymakamlık ve büyükşehir belediye başkanlığınca, teslim alınan kararın son sayfasına, karar tarihi, teslim alındığı tarih ve kayıt numarası yazıldıktan sonra kararın bir sureti belediyeye iade edilir. Bu şekilde kayıtları tamamlanan karar teslim alan makam tarafından dosyasında saklanır. Bu kararları kaydetmek üzere ilgili idareler tarafından bir defter tutulur.”** hükmünü ihtiva etmektedir.

Diğer taraftan, 08/06/2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin “İdare ve denetim müdürlüğünün görevleri” başlıklı 17 nci maddesi “İçişleri Bakanlığının görev alanına ilişkin olarak İdare ve Denetim Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gereği valiliğe gönderilen kararlar ile ilgili işlemleri yapmak, (...)

c) Valiliğin, mahalli idareler ve mahalli idarelerin kurdukları işletme, müessese, teşekkül ve birlikleri üzerindeki gözetim ve denetim yetkisi ile diğer vesayet görev ve yetkilerinin kullanılmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, (...)

f) 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca, valilik ve kaymakamlıklarca yapılması gereken mahallî idareler ve mahallî idare birlikleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,” hükmünü,

“İlçe birimlerinin görevleri” başlıklı 25 inci maddesi “İl birimleri tarafından yürütülen hizmetler ilçelerde; (...)

b) İdare ve denetim, il planlama ve koordinasyon ve idari hizmetler şube müdürlüklerince yürütülen hizmetler; İdare ve denetim şefliği,” hükmünü,

“Belediye meclis kararları kayıt defteri” başlıklı 68 inci maddesi “Mevzuatı gereği mülki idare amirine gönderilmesi gereken belediye meclis kararları Beledi-

ye Meclis Kararları Kayıt Defterine elektronik ortamda kaydedilir.” hükmünü,

“Temsil” başlıklı 72/A maddesi ise “Vali ilde Devletin ve Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası; kaymakam ilçede Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır.” hükmünü taşımaktadır.

Öte yandan 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin İçişleri Bakanlığının görevlerini sıralayan Sekizinci Bölümünün “Teftiş Kurulu Başkanlığı” başlıklı 260 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi “Bakanlığın merkez birimlerinin, bağlı kuruluşların, il ve ilçelerin ve mahalli idarelerle, bunlara bağlı ve bunların kurdukları veya özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kurulmuş birlik, işletme, müessese ve teşebbüslerin işlem ve hesaplarını teftiş etmek ve denetlemek, inceleme ve soruşturma yapmak,” hükmünü, (c) bendi “Mahalli idarelerin seçilmiş veya tayin edilmiş organları ve bunların üyeleriyle diğer kamu görevlileri hakkında inceleme, araştırma ve soruşturma yapmak.” hükmünü, (ç) bendi ise “Bakanlığın mahalli idareler üzerinde sahip olduğu vesayet yetkisinin mevzuat hükümleri gereğince uygulanmasını sağlamak,” hükmünü taşımaktadır.

15 Temmuz 2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin “Atıflar” başlıklı 798 inci maddesi “İçişleri Bakanlığının

mahalli idareler üzerinde sahip olduğu vesayet yetkisine ilişkin mevzuat hükümleri dışında mevzuatta Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün görevleriyle ilgili olarak İçişleri Bakanlığına veya birimlerine yapılmış olan atıflar Çevre ve Şehircilik Bakanlığına veya birimlerine, İçişleri Bakanına veya İçişleri Bakanlığı görevlilerine yapılmış olan atıflar Çevre ve Şehircilik Bakanına veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görevlilerine, (...) yapılmış sayılır.” hükmünü içermektedir.

Anılan Kararnameler kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan “Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol” çerçevesinde mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturmaya ilişkin iş ve işlemleri İçişleri Bakanlığı uhdesinde yürütülmeye devam edecektir.

Diğer taraftan, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin “Planların izlenmesi ve incelenmesi” başlıklı 35 inci maddesinde;

“(1) Planların, üst kademe planlara, bu Yönetmeliğe ve imar mevzuatına uygunluğunun sağlanması planı yapan ve onaylayan idarelerin sorumluluğundadır. Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelerce, dışında il özel idarelerince onaylanan her tür ve ölçekteki mekânsal planların; üst kademe planlara, 3194 sayılı İmar Kanunu ve bu Yönetmeliğe uygunluğunu izleme ve inceleme işlerini Bakanlık yürütür.

(2) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelerce, dışında il özel idarelerince onaylanan mekânsal planlar kesinleştikten sonra incelenmek üzere en geç on beş gün içinde İl Müdürlüğüne iletilir.

(3) Mekânsal planlar ile bu planlara ilişkin revizyon, ilave ve değişiklikleri, plan notları, plan raporu, onaya esas ilgili idare meclisi kararı ile diğer bilgi ve belgelerle birlikte Bakanlıkça belirlenen formatta ve sayısal ortamda iletilir.

(4) İletilen mekânsal planlar incelemek gerekli değerlendirmeler yapılır. Bakanlıkça, planlarda; usul, şekil, üst ölçekli planlar ve Bakanlıkça yayımlanan yönetmeliklere aykırılık tespit edilmesi halinde, gerekli düzeltmelerin yapılması ve aykırılığın giderilmesi amacıyla ilgili idare bilgilendirilir.

(5) Bakanlık, planların incelenmesini resen veya İl Müdürlükleri aracılığı ile yapabilir.” hükümleri bulunmakta ve bu hükümlere ilişkin ayrıntılı açıklama Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 24/06/2013 tarihli ve 2013/17 sayılı Genelgede yer almaktadır.

4. SONUÇ

5393 sayılı Belediye Kanununun 17’nci maddesine göre belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur. Belediye meclisi, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının, görevli ve izinli olması durumunda başkan vekilinin başkanlığında kendiliğinden toplanır. Olağan toplantılar kapsamında belediye meclisi toplantısı her ayın ilk haftası başlatılır ve ara verilmeden tamamlanır.

Anılan Kanun ve Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği kapsamında belediye meclislerinde alınan kararların en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki

idare amirine gönderilmesi gerekmektedir. Mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilmeyen kararların yürürlüğe girmesinin mümkün olmayacağı, anılan kararların Belediye Meclis Kararları Kayıt Defterine elektronik ortamda kaydedilmesi gerektiği, bu işlemlerin hangi birim üzerinden yürütüleceği konusunun mülki amirin takdirinde olduğu değerlendirilmektedir.

Ayrıca imar planları ile ilgili hususlarda Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin 35 inci maddesi ve Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 24/06/2013 tarihli ve 2013/17 sayılı Genelge hükümlerine göre hareket edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

5393 sayılı Belediye Kanunu (13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete)

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete)

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (15.08.2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete)

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği (09.10.2005 tarihli ve 25961 sayılı Resmî Gazete)

Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği (08/06/2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmî Gazete)

MEVZUAT FİHRİSTİ

21/01/2021-17/02/2021 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Karar Sayısı** : 3468
Adı : **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere Dair Karar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 30/01/2021- 31380
Konusu : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine sürekli veya geçici bir görevle gönderilenlerin, gidiş ve dönüşleri ile geçici görevlendirme süreleri için verilecek gündelik tutarları Resmi Gazete'ye ekli cetvelde gösterilmiştir.
Aynı Kararın devamında YURTDIŞI GÜNDELİKLERİNE DAİR KARAR da yer almaktadır.
Yurtdışına veya yurtdışında iken başka bir yere, sürekli veya geçici bir görevle ya da tedavi amacıyla gönderilenlerin, gidiş ve dönüşleri ile tedavi ve geçici görevlendirme sürelerinde verilecek gündeliklerin yabancı para cinsinden tutarları Resmi Gazete'ye ekli cetvelde gösterilmiştir.
- Karar Sayısı** : 3469
Adı : **29/1/2021 Tarihli ve 3469 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 30/01/2021- 31380
Konusu : 13.7.1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider vergileri Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) *Her nevi mobil elektronik haberleşme işletmeciliği kapsamındaki (ön ödemeli hatlara yüklemeler için yapılan satışlar dâhil) tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetleri, b) Radyo ve televizyon yayınlarının uydu platformu ve kablo ortamından iletilmesine ilişkin hizmetleri, c) (Değişik: 18/2/2009-5838/14 md.) Kablolü, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmeti, d) (Ek: 18/2/2009-5838/14 md.) (a), (b) ve (c) bentleri kapsamına girmeyen diğer elektronik haberleşme hizmetleri Oranında özel iletişim vergisine tâbidir.) (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen iletişim vergi oranları %10 olarak uygulanır.*

- Karar Sayısı** : 3507
Adı : **Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 06/02/2021- 31387
Konusu : 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda değişiklik yapılmıştır.
 - Aynı Esasların 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının sonuna “ Sözleşme döneminde kullanılmayan izinler, sözleşmenin devamı halinde müteakip sözleşme döneminde kullanılabilir. Cari sözleşme dönemi ile bir önceki sözleşme dönemi hariç, önceki sözleşme dönemlerine ait kullanılmayan izin hakları düşer.”
 -21 inci maddesinden sonra gelmek üzere; “GEÇİCİ MADDE 22- Sözleşmeli personelin, bu Esasların 9 uncu maddesinin birinci fıkrası gereğince hak kazandığı 2020 yılına ait yıllık izin hakkının kullanılmayan kısmı 2021 yılına devredilmiştir.”
- Karar Sayısı** : 3431
Adı : **Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel idareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21/01/2021- 31371
Konusu : 15.3.2010 tarihli ve 2010/238 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esasların 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına “(f) 11.11.2020 tarihli ve 7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yeniden yapılandırılan ve genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılan paylardan kesinti yoluyla tahsil edilecek borçlar”
 Aynı Esasların 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (c) bentleri; “a) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç), (d), (e) ve (f) bentleri kapsamındaki borçların top-

lamı için kuruluşların genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak paylardan aylık taksit miktarlarına mahsup edilmek üzere bu maddenin birinci fıkrasına göre %40 oranında kesinti yapılan kuruluşlar için ilave %10 oranında, %25 oranında kesinti yapılan kuruluşlar için ilave %25 oranında kesinti yapılır.”

c) Bu fıkra kapsamında yapılacak ilave kesintiler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç), (d), € ve (f) bentleri kapsamındaki borçların aylık taksitlerini karşılamaması durumunda, bu maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki yapılan kesintiler sırasıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç), (d), (e) ve (f) bentleri kapsamındaki taksitlerin eksik kalan kısımlarına mahsup edilir. Bu bent hükümleri 4üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki herhangi bir borcu bulunmayan kuruluşlar için de uygulanır.”

-Esasların 6 ncı maddeninin ikinci fıkrasındaki son cümlesi “(ç), (d), (e) ve (f) bentlerindeki borçlar için ise taksit tutarları nispetinde her dört bentte yer alan alacaklı kuruluşlar arasında ayrı ayrı garameten dağıtılır” şeklinde değiştirilmiştir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : Tartı Aletleri Muayene Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02.02.2021 – 31383
- Konusu** : 4/9/2013 tarihli ve 28755 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tartı Aletleri Muayene Yönetmeliğine “**Yeni alınacak belgelerin süresi GEÇİCİ MADDE 6 – (1)** Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Bakanlıktan yetkili muayene servisi belgesi alacak gerçek veya tüzel kişiler ile bu iş yerlerinde çalışmak üzere personel yetki belgesi alacak kişilerin bu yetkileri Bakanlık tarafından en geç 31/12/2025 tarihinde sona erdirilebilir.” madde eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Geçiş Üstünlüğüne Sahip Araçlar Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02.02.2021 – 31383
- Konusu** : Geçiş üstünlüğüne sahip araçlar, bu araçların sürülmesi sırasında uyulacak kurallar ile ışıklı ve sesli uyarı işaretlerinin bu araçlarda kullanımına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Geçiş Üstünlüğü olan araçlar;
- a) Organ, doku veya kan nakil araçları.
- b) Doğalgaz dağıtımından sorumlu kuruluşlarca kullanılan doğalgaz acil müdahale araçları.
- c) Yolun yapım ve bakımından sorumlu kuruluşlara ait kar ve buzla mücadele araçları ile acil müdahale gerektiren durumlarda görevli araçlar.
- ç) Korunan ve koruyan araçlar.
- d) Hükümlü veya tutuklu nakil araçları.
- e) Üstlenilen veya geçmişte ifa edilen görevin niteliği, önemi veya kişiye yönelik güvenlik riskleri değerlendirilerek Bakanlık Onayıyla belirlenen kişilerin kullanımında olan araçlar.
- (2) Birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen araçlar amaçları doğrultusunda kullanıldıkları sürece geçiş üstünlüğüne sahiptirler.
- Yönetmeliğin Adı** : **Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02.02.2021 – 31383
- Konusu** : 18/7/1997 tarihli ve 23053 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 141 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Atıksu Altyapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02.02.2021 – 31383
- Konusu** : 27/10/2010 tarihli ve 27742 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “31/12/2020” ibaresi “31/12/2021” olarak değiştirilmiştir

- Yönetmeliğin Adı** : **Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 26.01.2021 – 31376
- Konusu** : 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 59/A maddesinin onuncu fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “Aşırı düşük teklif sorgulamasının yapılacağı ihalelerde ise teklif fiyatı sınır değer in altında olan tüm isteklilerden; aşırı düşük teklif açıklamaları ile birlikte yeterlik bilgileri tablosunda beyan ettikleri bilgi ve belgelerden, EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayanlara ilişkin tevsik edici belgeleri ve bunların eklerini sunmaları istenir.”
- “İhalede; aşırı düşük teklif açıklaması sunmayan veya açıklamaları yeterli görülmeyen isteklilerin teklifleri reddedilir, yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen bilgi ve belgeleri doğrulayan belgeleri sunmayan isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir, sunduğu belgeler ile katılım ve yeterlik kriterlerine ilişkin şartları sağlayamayan isteklilerin teklifleri ise değerlendirme dışı bırakılır.”
- Yönetmeliğin Adı** : **Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 26.01.2021 – 31376
- Konusu** : 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 58/A maddesi ve Aynı Yönetmeliğin geçici 19 uncu maddesinde değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 26.01.2021 – 31376
- Konusu** : 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 60/A maddesinin onuncu fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, mevcut üçüncü ve dördüncü cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “Aşırı düşük teklif sorgulamasının yapılacağı ihalelerde

ise teklif fiyatı sınır değerin altında olan tüm isteklilerden; aşırı düşük teklif açıklamaları ile birlikte yeterlik bilgileri tablosunda beyan ettikleri bilgi ve belgelerden, EKAP veya diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet sayfası üzerinden sorgulanamayanlar ve yeterlik sertifikası üzerinden değerlendirme yapılamayan veya yeterlik sertifikası kapsamındaki geçerlik süresi dolan belgelere ilişkin tevsik edici belgeler ile bunların eklerini sunmaları istenir.”

“İhalede; aşırı düşük teklif açıklaması sunmayan veya açıklamaları yeterli görülmeyen isteklilerin teklifleri reddedilir, yeterlik bilgileri tablosunda beyan edilen bilgi ve belgeleri doğrulayan belgeleri sunmayan isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir.”

“Sunduğu belgeler ile katılım ve yeterlik kriterlerine ilişkin şartları sağlayamayan isteklilerin teklifleri ise değerlendirme dışı bırakılır.”

Yönetmeliğin Adı : **Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 23.01.2021 – 31373

Konusu : 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “f) Alışveriş merkezlerinde ve 40’tan fazla bağımsız bölümü bulunan binaların normal katlarında, binanın ortak merdiveni ile bağlantılı, dışarıdan erişimi bulunmayan, toplamda 50 m²’yi geçmeyen, ticari kullanıma konu edilemeyen, ortak alan niteliğinde **kütüphane odası**,”
“Bahçe duvarlarının yüksekliği; binaların yol tarafındaki cephe hatlarının önünde, yoldan kotlandırılan binalarda kaldırım üst kotundan itibaren 0.50 metreyi, yoldan yüksek olup tabi zeminden kotlandırılan binalarda ise parselin yol sınırındaki tabii zemin kotundan itibaren 0.50 metreyi, yol cepheleri gerisinde ise 1.5 metreyi geçemez.”
 “Eğimli yollarda/arazilerde bahçe duvarı üst kotunun tretuvardan en fazla 1.50 metre yükseldiği durumlarda duvar üstten kademelendirilir.”
 Aynı yönetmeliğin 54, 55 ve 57 nci maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Proje Ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.02.2021 – 31392
- Konusu** : 28/7/1988 tarihli ve 88/13181 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Sektörüne Dahil İdarelerin İhalesi Yapılmış ve Yapılacak İşlerinde İhale Usul ve Şekillerine Göre Fiyat Farkı Hesabında Uygulayacakları Esasların 4 üncü maddesinin (4.5) numaralı bendi gereği, birinci derecenin son kademesindeki bekâr bir Devlet Memuru olarak Bakanlık Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Proje Dairesi Başkanının bütün ek ödentileri dahil net maaşının sözleşmeye esas yıl dönemi (sözleşme birim fiyatlarının ait olduğu yıl dönemi) ile uygulama yılı dönemine ait miktarları arasındaki artış oranları yeniden belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 525)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 09.02.2021 – 31390
- Konusu** : Borsada rayici olmayan yabancı paraların, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu gereğince 2020 yılı için yapılacak değerlemelerine esas oluşturacak kurlar tespit edilmiştir.
- Tebliğin Adı** : **2021 Yılı Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylere Verilecek Eğitim Desteği Tutarlarına İlişkin Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 03.02.2021 – 31384
- Konusu** : 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 43 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, engelliler için sağlık kurulu raporu düzenlemeye yetkili sağlık kurum veya kuruluşlarınca verilen Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporuyla asgari %20 oranında engelli olduğu, 18 yaş altı çocukların Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu ile özel gereksinimi olduğu tespit edilen ve özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından da eğitsel değerlendirme ve tanılamaları yapılarak 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen destek eğitimini al-

maları uygun görülen görme, işitme, zihinsel, bedensel yetersizliği olan bireyler ile dil ve konuşma, özel öğrenme güçlüğü, otizm spektrum bozukluğu olan bireylerden ilgili destek eğitim programında belirtilen yaşlardaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bireylerin eğitim giderleri

a) 5580 sayılı Kanun kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitiminin bütçeden karşılanacak kısmı; katma değer vergisi hariç olmak üzere bireysel eğitim için aylık 862 TL, grup eğitimi için aylık 241 TL olarak belirlenmiştir.

b) Belirlenen tutarlar, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödenekten, bu tutarları aşan kısmı ise ilgililer tarafından karşılanır.

Tebliğinin Adı : **Yetki Belgesi Ve Sertifika Bedelleri Hakkında Tebliğ (Sıra Numarası: 2021/2)**

R.G. Tarih ve Sayısı : 27.01.2021 – 31377

Konusu : 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendi ile 27/10/2011 tarihli ve 28097 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında, 2021 yılında yürütülecek yetkilendirme ve sertifikalandırma çalışmaları ile ilgili şekilde yeniden belirlenmiştir.

Tebliğinin Adı : **Kamu İhale Tebliği (Tebliğ No: 2021/1)**

R.G. Tarih ve Sayısı : 26.01.2021 – 31376

Konusu : 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda belirtilen eşik değerlerin ve parasal limitlerin, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan 2020 yılı Aralık ayı Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) yıllık değişim oranında (%25,15) arttırılarak güncellenmiştir.

Tebliğinin Adı : **Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**

R.G. Tarih ve Sayısı : 26.01.2021 – 31376

Konusu : 22/8/2009 tarihli ve 27327 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İhale Genel Tebliğine 16.3.2. numaralı maddesinden sonra gelmek üzere “16.3.3. 4734 sayılı Kanunun 52 nci maddesi uyarınca danışmanlık hizmet alımı ihale-

lerinde toplam puanı en yüksek olan istekli ile görüşme yapılmak suretiyle ihalenin sonuçlandırılması gerekir. Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde, mali teklif üzerinde yapılan görüşmenin kapsamının ödeme koşulları ve planının, mali teklif tutarını değiştirmemek kaydıyla idare lehine düzenlenmesine yönelik olabileceği hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede, danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde toplam puanı en yüksek isteklinin mali teklifinin yaklaşık maliyetin üzerinde olması halinde, ihale, bütçe ödenekleri dikkate alınarak toplam puanı en yüksek olan bu istekli üzerine bırakılır ya da iptal edilir.” madde eklenmiştir. Aynı Tebliğin 45.1.13.14. -79.2.7. -79.3.4. ve 79.3.6. maddelerinde de değişiklik yapılmıştır.

- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 396)’Nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 523)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 25.01.2021 – 31375
- Konusu** : 4/2/2010 tarihli ve 27483 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 396)’nin “1-KAPSAM” başlıklı bölümünün 1.1.7. numaralı bendinden sonra gelmek üzere aşağıda yer alan 1.1.8. numaralı bent eklenmiştir.
- “1.1.8. Vergi Usul Kanunu kapsamında elektronik belge olarak düzenlenen belgeler, 2021 yılının Temmuz ayına ilişkin dönemden itibaren Form Ba ve Form Bs bildirimlerine dâhil edilmeyecektir.” – Aynı Tebliğin “1.2. Bildirime Konu Alış/Satışlar ve Hadler” başlıklı bölümünün 1.2.2. numaralı bendinin ilk paragrafından sonra gelmek üzere, **“Bir kişi veya kurumdan yapılan mal ve/veya hizmet alış tutarları ile bir kişi veya kuruma yapılan mal ve/veya hizmet satış tutarlarına ilişkin 5.000 TL tutarındaki haddin belirlenmesinde, elektronik olarak ve kâğıt ortamında düzenlenen tüm belgelerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu haddin aşılması halinde sadece kâğıt ortamında düzenlenen belgeler bildirimlere dâhil edilecektir.”** paragraflar eklenmiştir.

- Tebliğ Adı** : Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 524)
R.G. Tarih ve Sayısı : 25.01.2021 – 31375
Konusu : Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde ortaya çıkan ve birçok ülkeye yayılan Koronavirüs (COVID-19) salgınına ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine tamamen ara verilmesine/faaliyetlerinin tamamen durdurulmasına karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükelleflerin 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mücbir sebep hükümlerinden faydalandırılması hakkındaki açıklamalar bu Tebliğin konusunu teşkil etmektedir.
- Tebliğ Adı** : Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği Kapsamındaki Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2021/1)
R.G. Tarih ve Sayısı : 23.01.2021 – 31373
Konusu : 25/7/2013 tarihli ve 28718 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğinin 26 ncı maddesi uyarınca söz konusu Yönetmelikte yer alan parasal limitlerin Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan 2020 yılının Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) oranları esas alınarak güncellenmesidir.
- Tebliğ Adı** : Laboratuvar İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi Ve Sıralamaya Alınmasına Dair Tebliğ
R.G. Tarih ve Sayısı : 22.01.2021 – 31372
Konusu : 11/12/2020 tarihli ve 31331 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Malzemeleri ve Zemin Laboratuvarları Uygulama Yönetmeliğinin 6 ncı maddesi kapsamında laboratuvar izin belgesi almak için yapılan müracaatların; sıralamaya alınması ve değerlendirme esaslarının belirlenmesine, askıya alınan laboratuvarların durumu, sıralamada bulunan kuruluşların sıralamadan çıkarılma esaslarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.
- Tebliğ Adı** : Yapı Denetimi İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi Ve Sıralamaya Alınmasına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
R.G. Tarih ve Sayısı : 22.01.2021 – 31372
Konusu : 30/7/2019 tarihli ve 30847 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Yapı Denetimi İzin Belgesi Almak İçin Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi ve Sıralamaya Alınmasına

Dair Tebliğin 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan **“denetim izin belgesi geçici olarak geri alınan kuruluşların sıralamaya alınması,”** ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Tebliğin 6 ncı maddesi; **“MADDE 6 – (1) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendine ve 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre yapılan tebligatlar, kuruluşun Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde belirtilen adresine veya elektronik tebligat adresine yapılır. Bu amaçla, tüzel kişiliğin 6/12/2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde tarif edilen, tebligata elverişli bir elektronik tebligat adresi temin ederek Komisyona yazılı olarak bildirmesi zorunludur. Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılır. Tebligatta verilen süre tebliğ tarihinden itibaren başlar.”** şeklinde değiştirilmiştir.

Tebliğin Adı : **Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği Kapsamında Yapılacak Tasarım Gözetimi Ve Kontrolü Hizmetlerine Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ**

R.G. Tarih ve Sayısı : 22.01.2021 – 31372

Konusu : 11/1/2019 tarihli ve 30652 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği Kapsamında Yapılacak Tasarım Gözetimi ve Kontrolü Hizmetlerine Dair Tebliğinde değişiklik yapılmıştır. akanlığın hazırladığı listede görevlendirme yapılacak uzmanlık sınıfında veya bu Tebliğe göre görevlendirilebilecek durumda veyahut yeterli sayıda tasarım gözetmeni bulunmaması hâlinde, yapı sahibince listelerin dışından da yalnızca bu işe mahsus hizmet alımı yapılabilir.

Tebliğin Adı : **Zemin Ve Temel Etüdü Uygulama Esasları Ve Rapor Formatına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**

R.G. Tarih ve Sayısı : 07.02.2021 – 31398

Konusu : 9/3/2019 tarihli ve 30709 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Zemin ve Temel Etüdü Uygulama Esasları ve Rapor Formatına Dair Tebliğin ekinde yer alan eklerde değişiklik yapılmıştır.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

2886 SAYILI KANUNA GÖRE KİRALANIN TAHLİYESİ VE ECRİMİSİL¹

Dava konusu taşınmaz 2886 sayılı Yasa hükümleri gereğince kiraya verilerek encümenin devir kararına istinaden davacı ile yapılan sözleşmeyle yine encümen kararı gereği kira süresinin uzatılmasına ilişkin yapılan sözleşmeler önceki sözleşmenin devamı niteliğinde olup, 2886 sayılı Kanununun 75. maddesi gereğince kira sözleşmesinin süre bitiminde sona ereceği ve kiracının fuzuli şağil durumuna düşeceği ile davacının kiracılık sıfatının sona erdiğinin kabulü gerektiği gözetilmelidir. (2886 s. DİK. M. 1,75)

YARGITAY KARARI

Davacı, davalı ile 04.03.2002 tarihinde, 5 yıl süreli kira sözleşmesi düzenlendiğini, davalının sözleşmenin sona erdiğinden bahisle kiralanan tahliyesini istediğini ancak kira sözleşmesinin özel hukuk ilişkisi gereğince düzenlendiğini, fesih koşullarının gerçekleşmediğini belirterek tahliye kararının iptali ile kiracılık sıfatının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı, davaya konu taşınmazın 2886 sayılı Yasaya göre ihale ile kiraya verildiğini, kira süresinin 15.04.2016 tarihinde bitmiş olacağından her zaman tahliye istenilebileceği beyanla davanın reddi istenmiştir.

Mahkemece, davacının söz konusu taşınmazda 2886 sayılı Yasa uyarınca yapılan ihale ile kiracılık sıfatını kazandığı ancak ihale süresinin bitiminden itibaren davalı idare ile günümüze dek her yıl yenilenen kira sözleşmesi ile taşınmazı kullanmaya devam ettiği, davalı idare ile her yıl yenilenen veya bir önceki yılın şartlarını taşıyan kira akdinin uzatılmasına dair kira sözleşmelerinin davalının ileri sürdüğü şekilde 2886 sayılı Yasa uyarınca ihale yerine geçmeyeceği, ihale süresinin bitiminden sonra taşınmazın yeniden ihaleye çıkarılmadığı, bunun yerine Borçlar Kanunu Hükümlerini esas alınarak kira sözleşmeleri düzenlendiği, taşınmazın Borçlar Kanunu tahliyeye yönelik hükümlerine bağlı olarak tahliyesinin istenebileceği, davalı idarenin tahliye talebinin hukuka aykırı olduğu, dava tarihi itibarıyla davacının kiracılık sıfatının bu-

¹ T.C. Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesi E:2017/6386, K:2019/2248, T:19.03.2019

lunduğu gerekçesiyle davanın kabulü ile kiracılık sıfatının devam ettiğinin tespitine, muarazanın bu şekilde giderilmesine, karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 5737 sayılı Kanunun 79/c maddesi ile değişik “Ecrimisil ve Tahliye” başlıklı 75. maddesinin 43 ve 4 üncü fıkrasında; kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren işgalinin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm var ise ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır. İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine bulunduğu yer mülkiye amirince en geç onbeş gün içinde tahliye ettirilerek, idare teslim edilir.” hükmü bulunmaktadır. Bu madde önceleri sadece Hazine tarafından bu Kanun hükümlerine göre kiraya verilen taşınmazlar hakkında uygulanırken, 13.7.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun 15/p-3 maddesi hükmüyle Belediyeye, 5538 sayılı Kanunun 26/b maddesi uyarınca İl özel idarelerine, 5737 sayılı Kanunun 79/c maddesi uyarınca Vakıflar Genel Müdürlüğüne ati taşınmazlar hakkında ve son olarak 21.03.2018 tarihli ve 7103 sayılı Kanunun 26. maddesiyle 2886 sayılı Kanununun 75/1-ilk cüm. Maddesinde yapılan değişiklikle de “özel bütçeli idarelerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar” ibaresi eklenerek, özel bütçeli idarelerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar içinde uygulanması öngörülmüştür. Bu madde ile adı geçen kurumlara tahliye konusunda bir ayrıcalık tanınmıştır. Yasal süresi bitiminden itibaren ecrimisil alınacağı hüküm altına alındığından, 2886 sayılı Yasanın 1. maddesi uyarınca usulüne uygun yeni bir sözleşme yapılmadıkça kiracıyı fuzuli şağil kabul etmek gerekir.

Hazine, Özel Bütçeli İdareler, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İl Özel İdareleri ve Belediyeler 2886 sayılı Yasa uyarınca kiraya verdikleri taşınmazlarını, kira süresi sonunda, işgal ne kadar süre devam ederse etsin kiralananın 6570 sayılı Yasaya ya da Borçlar Kanununa tabi olup olmadığına bakılmaksızın her zaman gerek mahkmeden gerekse mülkiye amirinden tahliyesini isteyebilirler. Ecrimisil olarak alınması gereken paranın “kira parası” adı altında alınmış veya ödenmiş olması, taraflar arasındaki kira sözleşmesinin yenilendiği anlamına gelmez.

Somut olayda; dava konusu taşınmaz ilk olarak 22.07.1998 başlangıç tarihli, beş yıla süreli kira sözleşmesi ile dava dışı Y.S.a 2886 sayılı Yasa kapsamında ihale ile kiraya verilmiş olup, kiralananın devrine ilişkin alınan encümen kararı gereği yeni kiracılar ile sözleşmeler düzenlenmiş, yine kira sözleşmesinin kiracıya devrine ilişkin 04.03.2002 tarihli encümen kararına istinaden davacı ile 04.03.2002 başlangıç tarihli, beş yıl süreli kira sözleşmesi imzalanmıştır. Kira sözleşmesinin süresinin sona ermesine üzerine, her yıl alınan encümen kararları ile sözleşmenin aynı ihale şartları ile bir yıl süre ile yeni sözleşme yapılarak uzatılmasına karar verilmiş ve davacı ile birer yıl süreli yeni kira sözleşmeleri düzenlenmiştir. Mahkemece, kira sözleşmelerinin uzatılmasına dair kira sözleşmelerinin 2886 sayılı Kanun kapsamında ihale yerine geçmeyeceği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş ise de dava konusu kiralanan 2886

sayılı Kanununun 75. Maddesi gereğince kira sözleşmesinin süre bitiminde son ereceği ve kiracının fuzuli şağil durumuna düşeceğini kabul etmek gerekir. Bu nedenle davacının kiracılık sıfatı sona erdiğinden bu nedenle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.

KAMULAŞTIRMASIZ ELATMA BEDELİNİN TAHSİLİ²

Uzun yıllar programa alınmayan imar planının hayata geçirilememesi nedeniyle kamulaştırma ya da takas cihetine gitmeyen davalı idarece pasif ve suskun kalmak, işlem tesis etmemek suretiyle taşınmaza müdahale etmesi ile idarenin kamulaştırmaz elatma olgusunu gerçekleştirdiğinin kabulü gerektiği ve taşınmazın aynına ilişkin eldeki davaya adli yargının bakmakla görevli olduğu gözetilmelidir.

(2942 s. Kamulaştırma K. ek m. 1)

(...)

KARAR

(...) Dosyada bulunan kanıt ve belgelerden; dava konusu Çankaya İlçesi, ... parsel sayılı taşınmazın ... numaralı parselasyon planı yarınca taşınmazın uygulama alındığı uygulama sonucu 95 m2 sinin yola giden alan olarak ayrıldığı, 729 m2'sinin ise taşınmazın uhdesinde bırakıldığı, 95 m2 lik kısmın 1552 ada 8/A olarak ifrazen taksim ile 16.11.1968 tarihi itibarıyla tapuya tescilin yapıldığı, dava konusu taşınmazın fiilen 1552 ada 8 parsel sayılı taşınmazın üzerinde bulunan binanın bahçesinde kaldığı ve taşınmazın imar planında yola giden alan olarak ayrıldığı, Çankaya Belediye Başkanlığının 27.09.2019 tarihi yazı cevabında ise; dava konusu taşınmazın 21.17 m2sinin TCDD işletmesi Genel Müdürlüğü, 2. Bölge Müdürlüğüne 2015 yılında yapılan Ankara-Kayaş Arası Hat kesimindeki Demir yolu yenilemesi kamulaştırma işi kapsamında Demir yolu Kamulaştırması Sahası olarak ayrıldığı belirtilmiştir.

Bu itibarla 02.07.2015 tarihinde açılan davada yerel mahkemece fiili el atmanın varlığı kabul edilmeyerek; 20/8/2016 tarihli 6745/34 md. Si ile mülga olan Kamulaştırma Kanununun geçici 6. Maddesinin 10. Fıkrasının 3. Cümlesi ile öngörülen; "Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılmak suretiyle veya ilgili kanunların uygulanmasıyla tasarrufu kısıtlanan taşınmazlar hakkında 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemler tamamlandıktan sonra idari yargıda dava açılabilir. Bu madde hükümleri karara bağlanmamış veya kararı kesinleşmemiş tüm davalara uygulanır." hükmü, gerekse iptal olan geçici 6. Maddenin 10. Fıkrasının 3. Cümlesi yerine 6745 sayılı Yasasının 33. Maddesi ile eklenen Kamulaştırma Kanununun Ek 1. Maddesinin birinci fıkrasının "Uygulama İmar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet

2 T.C. Yargıtay Beşinci Hukuk Dairesi E:2019/11864, K:2020/4518, T:12.03.2020

hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkanları dahilinde bu taşınmazlar ilgili idarece kamulaştırılır veya her halde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar planı değişikliği yapılır/yaptırılır. Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemleri tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.” hükmü uyarınca davanın idari yargıda görülmesi gerektiğinden, davanın usulden reddine karar verilmiş ise de;

Anayasa Mahkemesinin 05.04.2019 tarihinde Resmi gazete’de yayınlanan 20.12.2018 gün 2016/181 Esas, 2018/111 Karar sayılı kararı ile “Kamulaştırma Kanununun ek 1. maddesinin “Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemleri tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.” kısmı iptal edilmiştir.

Bu durumda Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 16.05.1956 gün ve 1/6 sayılı kararı ile HGK.nun 15.12.2010 gün ve 2010/5-662/651 sayılı kararı da gözetildiğinde, uzun yıllar programa alınmayan imar planının hayata geçirilmemesi nedeniyle kamulaştırma ya da takas cihetine gitmeyen davalı idarece, pasif ve suskun kalınmak ve işlem tesis edilmemesi suretiyle taşınmaza müdahale edildiği; bu haliyle idarenin, mülkiyet hakkının özüne dokunan ve onu ortadan kaldıran bu eylemi ile kamulaştırmazsız el koyma olgusunun gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Kamulaştırmazsız el koyma olgusunun varlığının doğal sonucu, İdarenin hukuka aykırı eylemiyle mülkiyet hakkı engellenen taşınmaz mal sahibi davacının, dava yoluyla kamulaştırmazsız el koyma hükümleri doğrultusunda mülkiyetin bedele çevrilmesini, eş söyleyişle idareden değer karşılığının verilmesini isteyebileceği açıktır.

Bu itibarla kamulaştırmazsız el atma olgusu gerçekleşmiş olup, bu taşınmazın aynına ilişkin bu davaya bakma Adli Yargının görevi dahilinde olduğu anlaşılmıştır.

DANIŞTAY KARARLARI

KATI ATIKLARIN TOPLANMASI, NAKLİYESİ VE TEMİZLİĞİ¹

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: Davacı şirket tarafından, 4734 sayılı Kanun'un 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulü ile gerçekleştirilen "...Belediyesi Sınırları Dahilinde 1. Bölge İçinde Kalan Mahallelerin Katı Atıklarının Toplanması, Nakliyesi ve Temizliği" konulu 26/03/2015 tarih ve 2015/36007 ihale kayıt numaralı ihalenin iptali istenilmiştir.

(...)

TÜRK MİLLETİ ADINA

İNCELEME VE GEREKÇE :

MADDİ OLAY :

...Belediye Başkanlığı tarafından 26/03/2015 tarihinde pazarlık usulü ile "...Belediyesi Sınırları Dahilinde 1. Bölge İçinde Kalan Mahallelerin Katı Atıklarının Toplanması, Nakliyesi ve Temizliği" ihalesi yapılmasına karar verilmiştir.

Davacı, ihaleyi yapan makama 25/03/2015 tarihinde başvuruda bulunarak, ihaleye katılmak üzere söz konusu ise iliksin şartnameleri satın almayı istemiş, davalı idarece 25/03/2015 tarih ve 269 sayılı yazıyla, ihalenin 4734 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (b) bendi gereğince pazarlık usulüyle yapılacağı, 4734 sayılı Kanun'un 28. maddesi uyarınca davet listesinde davacı şirketin yer almadığı belirtilerek davacının talebini reddetmiştir.

Davacı tarafından, ihaleye katılma şartlarına sahip olmasına rağmen kendi katılımı olmaksızın gerçekleştirilen söz konusu ihalenin iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasında, idarelerin, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu; dördüncü fıkrasında, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulünün ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usuller olduğu, diğer ihale usullerinin Kanun'da belirtilen özel hâllerde kullanılabileceği; 18. maddesinde, idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde uygulanacak usullerin; açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü olduğu; 19. maddesinde, açık ihale

¹ T.C. DANIŞTAY, ONÜÇÜNCÜ DAİRE, Esas No:2015/4865, Karar No:2020/3094 Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 21/05/2015 tarih ve E:2015/376, K:2015/600 sayılı kararının temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir.

usulünün, bütün isteklilerin teklif verebildiği usul olduğu; 20. maddesinde ise, belli istekliler arasında ihale usulünün, yapılacak ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usul olduğu, isin özelliğinin uzmanlık ve/veya ileri teknoloji gerektirmesi nedeniyle açık ihale usulünün uygulanamadığı mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesinin bu usule göre yaptırılacağı kurala bağlanmıştır.

4734 sayılı Kanun'un "Pazarlık usulü" başlıklı 21. maddesinde, "Aşağıda belirtilen hâllerde pazarlık usulü ile ihale yapılabilir:

...b) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.

...

(b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hâllerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hâllerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir."; "İhale ve ön yeterlik dokümanının verilmesi" başlıklı 28. maddesinde, "İhale ve ön yeterlik dokümanı idarede bedelsiz görülebilir. Ancak, ön yeterlik veya ihaleye katılmak isteyen isteklilerin bu dokümanı satın almaları zorunludur. İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılır. Doküman bedeli, basım maliyetini asmayacak ve rekabeti engellemeyecek şekilde idarelerce tespit edilir." kuralı yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Aktarılan kuralların değerlendirilmesinden, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki idarelerce gerçekleştirilecek ihalelerde açık ihale usulünün uygulanmasının esas olduğu, diğer ihale usullerinin Kanun'da belirtilen özel hâllerde kullanılacağı; bu kapsamda idarelerin 4734 sayılı Kanun'un 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulüyle ihaleye çıkabilmeleri için, anılan maddede yer alan doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması ve bu nedenlerle ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun dogması şartlarının bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesinin zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

Kamu ihale mevzuatında yer alan ihale usullerinden biri pazarlık usulü olup, bu ihalelerin de 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen temel ilkelere uygun olması gerektiği, pazarlık ihalelerine davet edilecekleri belirleme hususunda idarelerin sınırsız bir takdir yetkisinin olmadığı, bu yetkinin kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ile rekabet ilkeleri dikkate alınarak, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda kullanılması gerektiği, davet yazısı gönderilmesi talebini içeren başvuruların reddedilmesine haklı ve makul bir sebep bulunması gerektiği açıktır.

Her ne kadar 4734 sayılı Kanun'un 28. maddesinde, ilan yapılmayan ihalelerde ihale dokümanının sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı belirtilmiş ve

idarece anılan kurala dayanılarak başvuru reddedilmiş ise de davacının ihaleye davet edilmemesi yönünde idarece kullanılan takdir yetkisinin mutlak ve sınırsız olmadığı, ihaleye davet edilecek firmaların belirlenmesinde davacının başvurusunun da göz önünde bulundurularak "eşit muamele ve rekabet" ilkeleri doğrultusunda bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Öte yandan, davalı idarece davacının başvurusuna verilen cevapta belirtilmemekle birlikte mahkemeye sunulan savunma dilekçesinde dava konusu işlemin gerekçeleri olarak davacı şirketin davalı belediyenin 1. bölge sınırlarındaki temizlik işlerinde çalışmadığından dolayı bölge deneyiminin bulunmadığı, 3. bölgede 2014 yılında yürüttüğü temizlik çalışmalarında yıl boyunca çok fazla şikâyet aldığı (2089 adet), 2015-2017 yıllarını kapsayan ve açık ihale usulüyle gerçekleştirilen "...Belediyesi 2. bölge sınırları dahilinde kalan mahallelerin temizliği, katı atıkların toplanması ve nakliyesi isi" ihalesini kazanmasına rağmen, sözleşme imzalamayarak davalı idareyi ve dolayısıyla çöp temizleme işlerini zora soktuğu; ayrıca söz konusu ihaleye tek başına katılmadığı (is ortaklığı olarak katıldığı) ileri sürülmekte ise de, davalı belediyenin 4 ayrı çalımsa bölgesine ayırdığı temizlik işlerinden 3. bölge hizmetini davacının yürüttüğü, 2. bölgede 3 yıl süreyle yürütülecek hizmet için açık ihale usulüyle gerçekleştirilen ihaleyi kazandığı, dolayısıyla çöp toplama ve temizlik işlerinin yürütülmesinde mali ve teknik yeterliliğinin bulunduğu, 1. bölgede yürütülecek isin de aynı nitelikte olması sebebiyle bu bölgede deneyiminin bulunmadığı iddiasına itibar edilemeyeceği; davalı idarece, davacının 3. bölgede yürüttüğü temizlik çalışmalarıyla ilgili çok fazla şikâyet aldığı iddiasına ilksin dava dosyasına herhangi bir belge sunulmadığı, bu hususa ilksin davacı hakkında herhangi bir işlem tesis edilip edilmediğinin belirtilmediği, davacı tarafından temyiz aşamasında dosyaya sunulan belgelerde davalı idarece şikâyet olduğu ileri sürülen başvuruların bir kısmının istek niteliğinde olduğu ve bu hâliyle tüm başvuruların şikâyet olarak değerlendirilemeyeceği; davalı idarece, davacı şirketin uhdesinde kalan "...Belediyesi sınırları dahilinde 2. bölge içinde kalan mahallelerin katı atıklarının toplanması, nakliyesi ve temizlik işlerinin yerine getirilmesi isi"ne ait ihale sürecinin devamı için teklif geçerlilik süresinin uzatılmasının istenildiği, davacı tarafından, 120 günlük teklif geçerlilik süresi içinde ihalenin sonuçlandırılmadığı, sözleşme imzalama aşamasına gelinemediği, diğer ihalelere katılmalarına engel olduğu belirtilerek sözleşme imzalanmadığı, bu durumda sorumluluğunun tamamen davacıya yükletilemeyeceği, ayrıca davacının söz konusu ihaleye bir is ortaklığı kurmak suretiyle katılmasına engel bir mevzuat hükmü bulunmadığı, bu durumun çöp toplama ve temizlik işlerinde yeterliliğinin bulunmadığı anlamına gelmeyeceği ve pazarlık usulüyle gerçekleştirilen dava konusu ihaleye katılmasını engelleyen makul ve haklı bir gerekçenin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, pazarlık usulüyle yapılan ihaleye davet edilme isteminin, haklı ve makul bir sebep gösterilmeksizin ve "eşit muamele ve rekabet" ilkeleri doğrultusunda mali ve teknik yeterlilikler değerlendirilmeksizin reddine ilksin dava konusu işlemde hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki temyize konu Mahkeme kararında ise hukuki isabet bulunmamaktadır.

(...)

6. 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin ikinci fıkrasının (i) bendi uyarınca kesin olarak (karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere), 11/11/2020 tarihinde oyçokluğuyla karar

(X) KARSİ OY :

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun pazarlık usulünü düzenleyen 21. maddesinin (b) fıkrasında, doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması durumunda pazarlık usulünün uygulanabileceği; aynı maddenin devamında ise, (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hâllerde ilan yapılmasının zorunlu olmadığı, ilan yapılmayan hâllerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerinin ve fiyat tekliflerinin birlikte vermelerinin gerektiği kurala bağlanmış; "İhale ve ön yeterlilik dokümanının verilmesi" başlıklı 28. maddesinde ise, "İhale ve ön yeterlilik dokümanı idarede bedelsiz görülebilir. Ancak, ön yeterlilik veya ihaleye katılmak isteyen isteklilerin bu dokümanı almaları zorunludur. Doküman bedeli, basım maliyetini asmayacak ve rekabeti engellemeyecek şekilde idarelerce tespit edilir. İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılır." kuralına yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davalı idarece uyuşmazlığa konu isin 4734 sayılı Kanun'un 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulü ile ihaleye çıkarıldığı, davacı şirketin davalı idareye 25/03/2015 tarihinde müracaat ederek ihaleye kendinin de katılması için söz konusu ise iliksin şartnamenin tarafına satılmasını talep ettiği, bu talebin davalı idarece reddi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 4734 sayılı Kanun'un 28. maddesi uyarınca idarenin doküman satma zorunluluğu bulunmayıp, davacı şirket davet edilmeden gerçekleştirilen dava konusu ihalede hukuka aykırılık bulunmadığı görüldüğünden, davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği görüşüyle karara katılmıyorum.

ARAÇ KİRALANMASI²

(ihalesinin idarece iptal edilmesine yönelik olarak davacı tarafından yapılan itirazın şikâyet başvurusunun reddine ilişkin)

Dava konusu istem: ...Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 03/02/2020 tarihinde açık ihale usulü ile gerçekleştirilen 2019/722853 ihale kayıt numarası "Araç Kiralanması İşİ" ihalesinin idarece iptal edilmesine yönelik olarak davacı

² T.C. D A N I S T A Y O N Ü Ç Ü N C Ü D A I R E Esas No:2020/3314 Karar No:2020/3740

Ankara 8. İdare Mahkemesi'nin 09/09/2020 tarih ve E:2020/1104, K:2020/1323 sayılı kararının temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir.

tarafından yapılan itirazın şikâyet başvurusunun reddine ilişkin 21/04/2020 tarih ve 2020/UH.II-790 sayılı Kamu İhale Kurulu (Kurul) kararının iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: Ankara 8. İdare Mahkemesi'nce verilen kararda; ihalede rekabet ilkesinin, ihale dokümanında katılımı kısıtlayıcı düzenlemelerin bulunmaması, idarenin ihaleye katılımı engelleyici bir tutum içinde olmaması, en fazla sayıdaki isteklinin özgür iradesiyle ihaleye katılımı sağlanarak yaklaşık maliyete göre en uygun fiyatın alınmasının sağlanması olduğu; ihaleye katılan geçerli teklif sahibi istekli sayısının rekabet ilkesinin varlığını ortaya koymada bir kriter olarak kabul edilemeyeceği, üç (sehven dört olarak yazılmış) isteklinin ihaleye katılması nedeniyle rekabetin sağlandığı, bu tekliflerden sadece davacının teklifinin geçerli olarak kabul edilmesinin rekabetin oluşmadığı şeklinde değerlendirilemeyeceği, davacının teklifinin yaklaşık maliyetin altında olduğu dikkate alındığında, katılımında rekabet sağlanmış olan ihalenin iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı; davalı idare tarafından söz konusu ihalede teklifi değerlendirme dışı bırakılan başka bir isteklinin 15.473.256,00-TL fiyat teklif ettiği ve idare tarafından istenilen binek, hafif ticari binek ve 8+1 otomobil tipi araçlar için 2020 model araçların temin edileceğini taahhüt ettiği, davacının ise bu tip araçlar için 2015 ve 2016 model araçları taahhüt ettiği, ihalenin bu hâliyle sonuçlandırılması halinde ihtiyaçların uygun şartlarla karşılanamayacağı ve kaynakların verimli kullanılmasının sağlanamayacağı ileri sürülmekte ise de, değerlendirme dışı bırakılan teklif ile davacının geçerli teklifinin karşılaştırılmasının yapılmasının mümkün olmayacağı açık olduğundan bu iddiaya itibar edilmediği sonucuna varılmıştır.

Belirtilen gerekçelerle hukuka aykırı bulunan dava konusu Kurul kararının iptaline karar verilmiştir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

İNCELEME VE GEREKÇE:

MADDİ OLAY :

...Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yaklaşık maliyeti 20.674.904,43-TL olarak belirlenen "Araç Kiralanması İş'i" ihalesi 03/02/2020 tarihinde açık ihale usulü ile gerçekleştirilmiştir.

İhale Komisyonu'nun 26/02/2020 tarihli kararı ile, ihaleye katılan üç istekliden ikisinin teklifi değerlendirme dışı bırakılmış ve sadece davacının 20.206.080-TL tutarındaki teklifi geçerli kabul edilerek ekonomik açıdan en avantajlı teklif olarak belirlenmiştir.

...Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun 27/02/2020 tarih ve 2020/79 sayılı kararı ile ihalede davacının teklifinin **geçerli tek teklif olarak kaldığı ve yaklaşık maliyete oldukça yakın olduğu, yeterli rekabetin oluşmadığı, ihalenin**

bu şekilde sonuçlandırılmasında kaynakların verimli kullanılmasının sağlanamayacağı ve kamu yararı olmadığı gerekçeleriyle tüm teklifler reddedilerek ihalenin iptaline karar verilmiştir.

Davacı tarafından söz konusu işleme karşı şikâyet başvurusunda bulunulmuş, başvurusunun reddi üzerine itirazın şikâyet yoluna gidilmiş ve Kamu İhale Kurulu'nun dava konusu kararıyla, 10 adet ihale dokümanının temin edildiği bahse konu ihaleye 3 isteklinin katıldığı, ihalede sadece davacının teklifinin geçerli olarak değerlendirildiği, söz konusu teklifin yaklaşık maliyetin %97,7'sine tekabül ettiği, ihalenin ihale yetkilisi tarafından gerekçesi belirtilmek suretiyle iptal edildiği, anılan kararın ihale yetkilisinin takdir yetkisi kapsamında olduğu, ihalenin idarece iptaline ilişkin işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçeleriyle itirazın şikâyet başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Bunun üzerine anılan Kurul kararının iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Temel ilkeler" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasında, "İdareler, bu Kanun'a göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur.";

"Bütün tekliflerin reddedilmesi ve ihalenin iptali" başlıklı 39. maddesinde, "İhale komisyonu kararı üzerine idare, verilmiş olan bütün teklifleri reddederek ihaleyi iptal etmekte serbesttir. İhalenin iptal edilmesi hâlinde bu durum bütün isteklilere derhâl bildirilir. İdare bütün tekliflerin reddedilmesi nedeniyle herhangi bir yükümlülük altına girmez. Ancak, idare isteklilerin talepte bulunması hâlinde, ihalenin iptal edilme gerekçelerini talep eden isteklilere bildirir." kurallarına yer verilmiştir.

"İhalenin karara bağlanması ve onaylanması" başlıklı 40. maddesinde, 37 ve 38. maddelere göre yapılan değerlendirme sonucunda ihalenin, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren isteklinin üzerinde bırakılacağı, ihale komisyonunun gerekçeli kararını belirleyerek ihale yetkilisinin onayına sunacağı, kararlarda isteklilerin adları veya ticaret unvanlarının, teklif edilen bedellerin, ihalenin tarihinin ve hangi istekli üzerine hangi gerekçelerle yapıldığının, ihale yapılmamış ise nedenlerinin belirtileceği, ihale yetkilisinin, karar tarihini izleyen en geç beş iş günü içinde ihale kararını onaylayacağı veya gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle iptal edeceği, ihalenin; kararın onaylanması hâlinde geçerli, iptal edilmesi hâlinde ise hükümsüz sayılacağı kurala bağlanmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Aktarılan mevzuat hükümlerine göre, bütün tekliflerin reddedilerek ihalenin iptal edilmesi konusunda ihale komisyonunun takdir yetkisi bulunduğu gibi, ekonomik açıdan en avantajlı teklif sahibi belirlenerek ihalenin sonuçlandırılmasına ilişkin ko-

misyon kararlarının onaylanıp onaylanmaması konusunda da ihale yetkilisinin takdir yetkisinin bulunduğu açık olup, bu yetki kullanılırken hukuken geçerli seçenekler arasından tercihte bulunulması ve işlemin yapılıp yapılmaması noktasında makûl ve meşru sebepler dikkate alınarak karar verilmesi gerekmektedir. İhale işlemleri bakımından takdir yetkisinin yargısal denetiminde, temel ihale ilkelerinin gözetileceği, yeterli rekabetin sağlanamaması hâlinde ise ihalenin ana amacının gerçekleşemeyeceği ve dolayısıyla ihaleden beklenen faydanın sağlanamayacağı açıktır.

Öte yandan, ihale yetkilisine ihaleyi onaylama ya da onaylamayarak iptal etme konusunda tanınan yetki, ihale işlemlerinin sırf mevzuata uygunluğunu denetlemeye yönelik olmayıp, aynı zamanda ihale konusu işin özelliklerini, benzer işlere ilişkin diğer ihalelerin sonuçlarını ve ihalede oluşan fiyatın piyasa şartlarına uygun olup olmadığını en iyi bilebilecek durumda bulunması nedeniyle ihale yetkilisinin yerinde-lik denetimi yaparak idare menfaatini koruması amacıyla düzenlenmiştir. Nitekim, ihaleye katılanlar arasında yapılan anlaşmalar veya bazı katılımcıların ihaleden çekilmeye zorlanmaları veya belli paylar karşılığında piyasa şartlarına uygun olmayan teklifler vermeye ikna edilmeleri yoluyla kamu kaynaklarının haksız biçimde özel kişi veya kuruluşlara aktarılması şeklinde gelişen olaylara Ülkemizde sıkça rastlandığı bilinen bir husustur. İşte bütün bu gerçekler göz önünde tutularak, son kez genel bir değerlendirme yaparak idare menfaatini kollamak üzere ihale yetkilisine sözü edilen yetki tanınmıştır.

Hem hukuka uygunluk ve hem de yerindelik denetimi yapan ihale yetkilisi tarafından bu konuda alınan idarî kararın yargısal denetiminin de özellik arz edeceği açıktır. Başka bir anlatımla, 4734 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile ihale yetkilisine ihale komisyonu kararlarını onaylama zorunluluğu getirilmemesi nedeniyle anılan madde ile ihale yetkilisine tanınan yetkinin onaylamama yönünde kullanılması hâlinde bu yetkinin kamu yararına kullanıldığının ispatı bakımından, ihale yetkilisince hukuken kesin delil niteliği taşıyan belgelere dayanılması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bu nedenle, ihale komisyonu kararını onaylamama veya ihale iptali işleminin idari davaya konu edilmesi hâlinde, gerek davalı idarenin mahkemeye yapacağı açıklamalar ve sunduğu belgeler ve gerekse mahkemece re'sen yapılacak araştırma sonucunda elde edilen bulgular işlemde kamu yararına aykırılık bulunmadığını ortaya koyar nitelikte ise idarece somut belge sunulmadığından bahisle ihaleyi onaylamama veya ihale iptali işleminin yargı yerince iptal edilmemesi gerekir. İhale işlemleri bakımından takdir yetkisinin denetiminde 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan temel ihale ilkelerinin gözetilmesi ve hukukî güvenilirlik, idari istikrar gibi ilkelerin de dikkate alınması gerektiği kuşkusuzdur.

4734 sayılı Kanun'un 39. maddesi ile, idareye, tekliflerin yaklaşık maliyete kıyasla çok yüksek olması ya da kanunun temel ilkelerine uygun olmayan durumların tespiti gibi durumlarda ihalede verilmiş tüm teklifleri reddederek ihaleyi iptal etme hususunda takdir yetkisi tanındığı açıktır.

Bu itibarla, davacı şirketin teklifinin tek geçerli teklif olduğu, bu teklifin ihalede belirlenen yaklaşık maliyet tutarının %97,73'üne tekabül ettiği ve yaklaşık maliyete çok yakın olduğu dikkate alındığında, 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan temel ilkelerden rekabetin sağlanması, ihtiyacın uygun şartlarla karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkeleri gözetilerek ihalenin iptal edilmesine dair işleme yönelik itirazın şikâyet başvurusunun reddine ilişkin dava konusu Kurul kararında hukuka aykırılık, anılan kararın iptali yolundaki İdare Mahkemesi kararında ise hukukî isabet bulunmamaktadır.

SAYIŞTAY KARARLARI

KREDİ KARTI İLE HARCAMALAR¹

..... *Belediye Başkanlığına ait banka kredi kartı ile gerçekleşen ancak niteliği anlaşılabilen harcamaların Belediye Bütçesinden karşılanması sonucu* *TL kamu zararına sebebiyet verildiği hk.*

03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları, 60 ıncı maddesinde belediyelerin giderleri sayılmıştır.

10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun;

“Harcama talimatı ve sorumluluk” başlıklı 32 nci maddesinde;

“Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır.

Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun ve diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.”

“Giderin gerçekleştirilmesi” başlıklı 33 üncü maddesinde;

“Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi

¹ Sayıştay 3. Dairesi 17.11.2020 tarih ve 364 sayılı Kararı

veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir. Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır.

Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

...

Gerçekleştirme görevlileri, bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken iş ve işlemlerden sorumludurlar.

...”

düzenlemesi yapılarak da bütçelerden yapılacak harcamaların usul ve esasları belirlenmiştir.

Ayrıca, 15.08.2007 tarihli ve 26614 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin “Ödeme belgeleri ve bağlanacak kanıtlayıcı belgeler” başlıklı 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde;

“Kesin ödemelerde; bütçeden nakden veya mahsuben yapılacak kesin ödemelerde Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ekindeki Ödeme Emri Belgesine harcamanın çeşidine göre bu Yönetmeliğin ilgili maddelerinde belirtilen belgeler kanıtlayıcı belge olarak eklenir.” hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar çerçevesinde; **belediyelerin yapacakları harcamaların ilgili mevzuatta düzenlenen usuller çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve harcamalara ilişkin ödeme emri belgelerine de yine mevzuatın aradığı belgelerin eklenmesi gerekmektedir.**

Ancak, söz konusu kredi kartı hesap özetlerinin detayları incelendiğinde; sorgu konusu harcamaların konaklama, seyahat, yemek, giyecek gibi farklı kalemlerden yapıldığı ve harcamalar ile ilgili olarak mevzuatın aradığı hiçbir belgenin ödeme emri belgelerine eklenmediği görülmüş, bu nedenle de harcamaların mahiyeti anlaşılamamıştır. Kaldı ki, Savunmalarda her ne kadar bahse konu harcamalara ilişkin olarak firmalardan alınan fiş, makbuz ve fatura gibi kanıtlayıcı belgelerin Belediye yetkililerine teslim edildiği ifade edilmişse de; Savunma ekinde herhangi bir kanıtlayıcı belge de sunulmamıştır. **Diğer taraftan, kamu kurumları tarafından yapılan harcamaların banka kredi kartları gerçekleştirilmesi şeklinde bir uygulama da hukuken mevcut değildir.** Dolayısıyla,Belediyesi tarafından, mevzuatın öngördüğü belgeler olmaksızın kredi kartıyla yapılan ödemeler; 5018 sayılı Kanununun 71 inci maddesinde; “kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması” şeklinde tanımlanan kamu zararına sebebiyet vermiştir.

DOĞRUDAN TEMİN İLE TAŞIT KİRALAMA²

Doğrudan temin yöntemiyle alınan taşıt kiralama hizmeti için mevzuatın öngördüğü aylık azami sınırın üzerinde kira bedeli ödenmesi sonucu sebebiyet verildiği iddia edilen TL tutarındaki kamu zararı hk.

(...)

17.03.2006 tarihli ve 2006/10193 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli “Hizmet Alımı Suretiyle Taşıtların Edinilmesine İlişkin Esas ve Usuller”in;

“Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde; “Bu Esas ve Usuller, 237 sayılı Kanuna tabi olan kurumları ve taşıtları kapsar.”

“Genel Esaslar” başlıklı 6 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında da;

“(2) Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermayelerin (Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ile TBMM Genel Sekreterliği hariç) hizmetleri için ihtiyaç duyulan binek, station-wagon, arazi binek, kaptı kaçtı, panel ve pick-up tipi taşıtların hizmet alımı yöntemiyle ediniminde;

a) Şoför giderleri hariç yapılan taşıt kiralalarında aylık kiralama bedeli (katma değer vergisi hariç, her türlü bakım-onarım, sigorta ve benzeri giderler dahil), taşıtın Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından yayımlanan ve harcama talimatının verildiği yılın ocak ayı itibarıyla uygulanacak Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesinde yer alan kasko sigortası değerinin %2’sini aşmayacaktır.

b) Şoför giderleri dahil yapılan taşıt kiralalarında aylık kiralama bedeli, (a) bendine göre tespit edilecek tutara yürürlükteki brüt asgari ücretin yüzde elli artırımlı tutarının ilave edilmesi suretiyle hesaplanacak tutarı aşmayacaktır.

(3) İkinci fıkranın (a) bendinde belirlenen oranı, idareler ve taşıt cinsleri itibarıyla %20’ye kadar arttırmaya ve eksiltmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

hükümlerine yer verilmiştir.

Ayrıca, anılan Esas ve Usullerin yukarıda bahsedilen kapsam maddesinde atıf yapılan 05.01.1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıtlar Kanununun 1 inci maddesinde;

“a) Genel bütçeye dahil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri,

..... tarafından kullanılacak taşıtlar bu Kanun hükümlerine tabidir.”

denilmiş olup, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde de; genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; uluslararası sınıflandırmalara göre belirlenmiş olan, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareleri ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

² Sayıştay 3. Daire 26.1.2021 tarih ve 374 sayılı Kararı

Dolayısıyla, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden olup 237 sayılı Kanuna tabi bulunan Belediyesinin yapacağı taşıt kiralamalarını, anılan Esas ve Usuller çerçevesinde gerçekleştirmesi ve bu bağlamda da; rapora konu edilen marka ve modeli, şase nolu taşıtın (şoförsüz ve akaryakıt giderleri İdareye ait olacak şekilde) kiralanması karşılığında ödenebilecek aylık kira bedelinin, katma değer vergisi hariç, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından yayımlanan ve harcama talimatının verildiği 2018 yılının **Ocak ayı itibarıyla uygulanacak Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesinde yer alan kasko sigortası değerinin %2'sini** (..... x 0,02 = TL'yi) aşmaması gerekmektedir.

Ancak, söz konusu taşıt kiralamasına ait hakediş bedellerini içeren ilişkili ödeme emri belgelerine bakıldığında; yıllık toplam TL (KDV hariç) bedelle kirala- nan taşıt için TL (KDV hariç) tutarında aylık kira bedeli ödendiği ve böylelikle mevzuatın öngördüğü azami sınırın aylık bazda TL (KDV dahil TL), 2018 yılı itibarıyla ödeme yapılan on bir ay için de toplam TL (..... x 11) aşılarak, 5018 sayılı Kanunun 71 inci maddesinde; “kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması” şeklin- de tanımlanan kamu zararına sebebiyet verildiği görülmüştür. Zira, aynı maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde de; “İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yük- sek fiyatla alınması veya yaptırılması” kamu zararına sebebiyet veren haller arasında sayılmıştır.

Sorumlular tarafından her ne kadar söz konusu taşıt kiralamasının, aciliyet ne- deniyle 04.01.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinde düzenlenen doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirildiği ve bu yöntemin ihale usulü olmaması nedeniyle anılan Esas ve Usuller kapsamında değerlendirilmediği belirtil- mişse de, Esas ve Usullerin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında; **taşıt kiralama usulü- le ilgili bir ayrıma gidilmemiş “yapılan taşıt kiralamalarında” ifadesi kullanılarak tüm kiralamalar kapsama dahil edilmiş olup yine Esas ve Usullerin başka bir mad- desinde de istisnai bir hükme yer verilmemiştir.**

4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin son fıkrasında; “Bu maddeye göre yapı- lacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve Kanunun 10 uncu maddesinde sayılan yeterlik kurallarını arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendi- rilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.” denilmiş, 15.08.2007 tarihli ve 26614 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin son bendinde de; piyasa fiyat araştırması tutanağı; doğrudan temin usulüyle ihale komisyonu kurul- madan yapılacak alımlarda; alımı yapmakla görevlendirilen kişi veya kişilerce yapılan piyasa fiyat araştırması sonucunda alınan teklifleri, uygun görülen fiyat ile yükleniciyi gösteren ve söz konusu kişi veya kişilerce imzalanan tutanak şeklinde tanımlanmış- tır. Dolayısıyla, doğrudan temin suretiyle gerçekleştirilen alımlardaki süreç; ihtiyacın

tespit edilerek ihale yetkilisince alıma karar verilmesi, bu ihtiyaç için fiyat araştırması yapmak üzere bir veya birden fazla kişinin ihale yetkilisi tarafından görevlendirilmesi, bu kişi veya kişilerin piyasadaki mevcut teklifleri gösteren ve bu teklifler arasından en uygun fiyatlısını belirten piyasa fiyat araştırması tutanağını düzenlemesi ve en nihayetinde söz konusu tutanak ile tespit edilen fiyatın ihale yetkilisince onaylanması şeklinde işlemektedir. Bu durumda da; düzenlenen piyasa fiyat araştırması tutanağının değil bu fiyata verilen olurun (rapora konu kiralama işi için; piyasa fiyat araştırması tutanağında yer verilen üç teklif fiyatın ortalaması üzerinden yaklaşık maliyeti belirleyen ihale onay belgesinin) harcama talimatı kabul edilmesi gerekmektedir. **Zira tutanakta tespit edilen fiyatın, mevzuatın öngördüğü azami fiyatın üzerinde olması halinde bu fiyattan yapılacak alıma ihale yetkilisince onay verilmeyerek teklif sürecinin tekrar işletilmesi veya ihtiyacın 4734 sayılı Kanunda öngörülen ihale usulleri ile temin edilmesi yoluna gidilmesi icap etmektedir.**

5018 sayılı Kanununun “Hesap verme sorumluluğu” başlıklı 8 inci maddesinde yer alan; “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.” hükmünden de görüleceği üzere kamu kaynağından dolayı hesap verecek kişilerde unvan ayırımına gidilmemiş, genel olarak kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, söz konusu yetkinin karşılığı sorumluluğu taşıyacağı öngörülerek idare hukukunda geçerli olan yetki-sorumluluk dengesi prensibine uygun bir düzenleme getirilmiştir.

Dolayısıyla, mevzuata aykırı bir ödmeden dolayı sorumluluğun belirlenmesinde her bir olayın münferiden değerlendirmeye tabi tutulması ve harcama süreci dikkate alınarak ödeme emri üzerinde imzası bulunan harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisi ile birlikte genel olarak harcama yapılmasına ilişkin bağlayıcı bir karar alan, talimat veren veya düzenleme yapan kişilere de yetki-sorumluluk dengesi prensibine uygun olarak sorumluluk yüklenmesi gerekmektedir.

Rapora konu kamu zararından kaynaklı mali sorumluluğun yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda da;

- Harcama Yetkilileri ve Gerçekleştirme Görevlisinin sadece imzaladıkları ilişkili ödeme emri belgelerine isabet eden kamu zararı tutarından,

- Bahse konu taşıt kiralamasına ilişkin “harcama talimatı” niteliğinde kabul edilebilecek olan İhale Onay Belgesini ve Sözleşmeyi imzalayan kamu görevlilerinin ise, 2018 yılındaki kamu zararının tamamından,

5018 sayılı Kanununun 71 inci maddesindeki kamu zararı tanımında öngörülen “iliyet bağı” şartının mevcudiyeti nedeniyle sorumlu olduğu,

(...)

Azınlık Görüşü:

Daire Başkanı ile Üye’nin karşı oy gerekçesi;

“4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinin son fıkrasında yer alan; *“Bu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve Kanunun 10 uncu maddesinde sayılan yeterlik kurallarını arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.”* hükmünden de anlaşılacağı üzere, doğrudan temin bir ihale usulü olmayıp, bu yöntemle yapılacak alımlar için, öncelikle ihtiyacın tespiti ve alıma karar verilmesi, ardından **piyasa fiyat araştırması yaparak alımı gerçekleştirmek üzere bir veya birden fazla kişinin ihale yetkilisince yazılı şekilde görevlendirilmesi ve bu kişi veya kişilerce de alınan teklifler arasından en uygununun tespit edilerek bu fiyattan alım yapılmasına karar verilmesi gerekmektedir.** Dolayısıyla, **ihale yetkilisi tarafından görevlendirilmiş kişilerce düzenlenen piyasa fiyat araştırması tutanağı, ihale suretiyle gerçekleştirilen alımlardaki ihale onay belgesinin yerine geçmekte ve harcama talimatı da bu tutanak olmaktadır.** Zira, Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğine ekli Piyasa Fiyat Araştırması Tutanak Örneğinde de; **“4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci Maddesi uyarınca doğrudan temin usulüyle yapılacak alımlara ilişkin yapılan piyasa araştırmasında firmalarca/kişilerce teklif edilen fiyatlar tarafımca / tarafımızca değerlendirilerek yukarıda adı ve adresleri belirtilen kişi / firma / firmalardan alım yapılması uygun görülmüştür.”** ifadesine yer verilmek suretiyle söz konusu Tutanağın sadece fiyat tespitini değil aynı zamanda yapılan değerlendirme ve alınan kararı ihtiva ettiği hususu vurgulanmıştır.

Bu itibarla, rapora konu kamu zararı için hakkında tazmin hükmü verilen kamu görevlileri (Harcama Yetkilileri, Gerçekleştirme Görevlisi ve İhale Onay Belgesini imzalayanlar) ile birlikte Piyasa Fiyat Araştırması Tutanağında imzası bulunan (.....) ile (.....)’un da sorumlu tutulması gerekmektedir.”

TEBLİĞLER GENELGE VE GÖRÜŞLER

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/045.02/51064

12/01/2021

Konu : Görüş (3-12 yaş grubu çocuklara yönelik spor tesisleri hk.)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : ... Valiliğinin (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) ... tarihli ve ... sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde kayıtlı ... tarihli ve ... sayılı yazınız ile veli/vasi desteği olsun veya olmasın, 3-12 yaş aralığındaki çocuklar ile yapılan spor adı altında faaliyet gösterdiği beyan edilerek iş yeri açma ve çalışma ruhsatı talep edilen yerlere ruhsat düzenlenip düzenlenemeyeceği, ruhsat düzenlenmesi gerekmesi halinde bahse konu yerlerin sağlaması gereken şartların ne olduğu hususlarında Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 28 inci maddesi "Özel teşebbüs tarafından beden eğitimi ve spor çalışmalarını yapmak amacıyla açılacak okul, eğitim merkezi ile sitesi, salon ve benzeri tesis ve kuruluşlar, valinin müsaadesine ve kontrolüne tabidir." hükmünü taşımaktadır.

Diğer taraftan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3 üncü maddesinin (f) bendinin (3) numaralı alt bendinde "Kreş ve Gündüz Bakımevleri; 0 - 6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan ve yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarını,"

Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik'in 4 üncü maddesinde "...

f) Gündüz bakımevi: 25-66 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşu,

...

h) Kreş: 0-24 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşu,

i) Kuruluş: Gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine ait, 2828 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin 3 numaralı alt bendindeki tanıma uygun olarak görevini yerine getiren, 0-66 aylık çocukların gelişim, bakım, korunma ve beslenmelerini sağlayan kreş ve gündüz bakımevleri ile; 6-12 yaş grubu çocukların boş zamanlarını uygun program düzenleyerek değerlendiren ve bu suretle bakım ve korunmalarını sağlayan çocuk kulüplerini," ifade eder denilmektedir.

Yine aynı Yönetmelik'in 38 inci maddesi “Çocuk kulüplerinde, çocukların derslerini çalışmalarına, ödevlerini yapmalarına yardımcı olunur; ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenir. Bu doğrultuda grup sorumlularınca öğretim programına göre düzenlenen etkinlikler ek-11'deki belge ile kayıt altına alınır ve denetimde gösterilmek üzere saklanır.” hükmünü,

Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri Yönetmeliği'nin 1 inci maddesi “Bu Yönetmeliğin amacı; Türk sporunun geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, sporcu sayısının artırılması için sporla ilgili bütün kaynakları en etkili şekilde devreye sokmak üzere gerçek veya tüzel kişilerce beden eğitimi ve spor tesisleri kurulması ve bu tesislerin işletilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.” hükmünü,

“Tesis açmak için istenen belgeler” başlıklı 5 inci maddesi “Tesis açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler; açılış izni alabilmek için tesisin açılacağı ilin il müdürlüğüne dilekçe ile başvururlar.

Dilekçelerine gerçek kişiler 6 ncı, tüzel kişiler ise 7 nci maddede belirtilen belgeleri eklerler.” hükmünü,

“Gerçek kişilerden istenecek belgeler” başlıklı 6 ncı maddesinin (i) bendi “Belediyelerce verilecek işyeri açma izin belgesi, itfaiye raporu, illerde il sağlık müdürlüğü, ilçelerde ilçe sağlık müdürlüğü raporu ve mahallin güvenlik teşkilatından alınacak genel güvenlik ve asayiş açısından kolluk kuvveti görüşü,” hükmünü,

“Tüzel Kişilerden istenecek belgeler” başlıklı 7 nci maddesinin (e) bendi “Belediyelerce verilecek işyeri açma izin belgesi, itfaiye raporu, il sağlık müdürlüğü raporu ve kolluk kuvvetlerinden alınacak genel güvenlik ve asayiş açısından kolluk kuvveti görüşü,” hükmünü,

19 uncu maddesi “Tesislere beden eğitimi ve spor çalışması yapmak üzere gelecek her kişinin 7/12/2001 tarihli ve 24606 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliğinde belirtilen spora başlama ve asgari lisans çıkarma yaşlarını doldurması gerekir.” hükmünü,

Öte yandan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (t) bendi “İşyeri: Ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin ya da girişimin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan, kara ya da su üzerindeki açık veya kapalı alanda bulunan sabit ya da mobil yerleri” hükmünü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrasında “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrasında “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2'de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü içermektedir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; sıhhi müessese kapsamında olan iş yerlerinin, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'teki genel ve asgari ortak şartlar ile faaliyet konusuyla ilgili özel şartları taşıması kaydıyla işyeri ruhsatlandırılmasının esas olduğu; öte yandan spor tesislerinin yapılacağı yerler ile bu yerlere

açılış izni verilmesinde uyulacak usul ve esasların 3289 sayılı Gençlik ve Spor Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri Yönetmeliği ile belirlendiği; 0-12 yaş grubundaki çocukların kreş, gündüz bakımevi veya çocuk kulüplerinin ise Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında ilgili Bakanlıkların izin ve denetimine tabi olduğu, bu bakımdan diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler iş yeri sahibinin sorumluluğunda olan hususlar olmakla birlikte belirtilen hususların yetkili idarece iş yeri açma ve çalışma ruhsatına esas faaliyet konusunun belirlenmesinde dikkate alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel yönetimler genel müdürlüğü

Sayı : 71188846/282928

31/12/2020

Konu : Görüş (Akaryakıt istasyonunda fırın açılması hk.)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: a) ... tarihli ve ... sayılı yazınız.

b) Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ... tarihli ve ... sayılı yazısı.

Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ilgi (b)'de kayıtlı yazısı ile Genel Müdürlüğümüze iletilen ilgi (a) yazınızda özetle, ... Büyükşehir Belediye Başkanlığının ... tarihli ve ... sayılı yazısı ile ... numaralı taşınmaz üzerinde iskânli petrol içerisine, iskân sonrası izin alınmadan yapılan ek kısım ile ilgili yapı kayıt belgesi alındığı, bu taşınmazın fırın olarak kullanılacağı, yapı kayıt belgesi almasından dolayı işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenip düzenlenmeyeceği hususunda İl Müdürlüğümüzden görüş talep edildiği, İl Müdürlüğünüzce yapı kayıt belgesine istinaden işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesi aşamasında aranan diğer şartları sağlaması ile söz konusu işyeri açma ve çalışma ruhsatının düzenlenebileceği şeklinde görüş verildiği, daha sonra ... isimli vatandaş tarafından söz konusu akaryakıt ve lpg istasyonunda fırın olmasının uygun olmadığı, düzenlen işyeri açma ve çalıştırma ruhsatının mevzuata aykırı olduğuna dair dilekçe verildiği belirtilmiş olup yapı kayıt belgesi alınan, iskanlı faaliyetini devam ettiren ve fırın olarak ticari işletme şeklinde beyan verilen kısmın petrol istasyonu içinde yer alıp alamayacağı, Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esasların 6 ncı maddesinin sekizinci fıkrasına göre söz konusu yapı kayıt belgesi ile işyeri açma ruhsatı düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunda Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Konuya ilişkin Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ilgi (b) yazısında; "3194 sayılı İmar Kanunu'nun Geçici 16 ncı maddesi kapsamında, Yapı Kayıt Belgesi, ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılan yapılar için verilmekte olup, bu belgenin alınması ile birlikte yapıdaki imar mevzuatına aykırılıklardan (yapının bulunduğu alana ilişkin imar planı bulunmaması, yapının imar planındaki kullanım kararına aykırı olması, yapının ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılması gibi) dolayı 3194 sayılı Kanuna göre para cezası ve yıkım kararları verilmemekte ve bir nevi yapının zikredilen Kanuna aykırı olarak yapılmasına rağmen mevcut haliyle yapının kullanılmasına müsaade edilmesi neticesini doğurmaktadır. Bu kapsamda anılan Geçici 16 ncı maddenin üçüncü fıkrasında, "Yapı Kayıt Belgesi yapının kullanım amacına yöneliktir." hükmü ve Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar'ın 6 ncı maddesinin sekizinci fıkrasında da, "Yapı Kayıt Belgesi verilen yapılarda İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Yapı Kullanma İzni aranmaksızın verilir." hükmü yer almaktadır. Benzer şekilde, konuya ilişkin olarak, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte 09/06/2020 tarihli ve 31150 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin Geçici 7 maddesinde "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ticari amaca yönelik verilen yapı kayıt belgesine sahip yapılarda açılmak istenen iş yerleri, faaliyet konusu itibarıyla ruhsatlandırma için gerekli olan can ve mal güvenliği ile ilgili bu Yönetmeliğin ve ilgili diğer mevzuatın amir hükümlerinde belirtilen şartları taşıması halinde yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın ruhsatlandırılır." hükümlerine yer verilmiş olup, zikredilen hükümler uyarınca, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı verilirken Yapı Kayıt Belgesi olan yapıların imar mevzuatına aykırı olup olmadığına bakılmaksızın Yapı Kullanım İzin Belgesi varmış gibi değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, Yapı Kayıt Belgesi alınmış olan yapılarda İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı verilmesi safhasında, Yapı Kullanım İzin Belgesi dışında, diğer ilgili mevzuatı gereğince, özellikle güvenlik tedbirleri ile sıhhi şartlar bakımından aranan özel şartlar var ise bu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı başvurularının belirtilen hususlar da gözetilerek ilgili idarelerince değerlendirilmesi gerekmektedir." şeklinde ifade edilmektedir.

Bilindiği üzere 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 80 inci maddesi "Belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, kara yolu ile yolcu taşıma hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlere-rası otobüs terminali kurmalarına ve işletmeleri ile her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebilir. Akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesi şarttır. Bu istasyonlara çalışma ruhsatı büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verilir." hükmünü,

3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun'un 4 üncü maddesi "3 üncü maddede belirtilen merciler, iznin verilmesi için yapılacak beyan ve incelemelerde aşağıda öngörülen genel kriterlere göre düzenlenecek yönetmeliği esas alırlar.

- İnsan sağlığına zarar vermemek,
- Çevre kirliliğine yol açmamak,
- Yangın, patlama, genel güvenlik, iş güvenliği, işçi sağlığı, trafik ve karayolları, imar, kat mülkiyeti ve doğanın korunması ile ilgili düzenlemelere aykırı davranmamak." hükmünü,

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 3 üncü maddesi "Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmaz." hükmünü,

20 nci maddesi "Yapı:

a) Kuruluş veya kişilerce kendilerine ait tapusu bulunan arazi, arsa veya parsellerde,

b) Kuruluş veya kişilerce, kendisine ait tapusu bulunmamakla beraber kamu kurum ve kuruluşlarının vermiş oldukları tahsis veya irtifak hakkı tesis belgeleri ile

İmar planı, yönetmelik, ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılabilir." hükmünü,

30 uncu maddesi "Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik (...) bürolarından; 27 nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine, yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir.

..." hükmünü,

Geçici 16 ncı maddesi "Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara 31/10/2018 tarihine kadar başvurulması, bu maddedeki şartların yerine getirilmesi ve 31/12/2018 tarihine kadar kayıt bedelinin ödenmesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verilebilir. Başvuruya konu yapının ve arsasının mülkiyet durumu, yapı sınıf ve grubu ve diğer hususlar Bakanlık tarafından hazırlanan Yapı Kayıt Sistemine yapı sahibinin beyanına göre kaydedilir...

Yapı Kayıt Belgesi yapının kullanım amacına yöneliktir. Yapı Kayıt Belgesi alan yapılara, talep halinde ilgili mevzuatta tanımlanan ait olduğu abone grubu dikkate alınarak geçici olarak su, elektrik ve doğalgaz bağlanabilir.

Yapı Kayıt Belgesi verilen yapılarla ilgili bu Kanun ve 2960 sayılı Kanun uyarınca alınmış yıkım kararları ile tahsil edilemeyen idari para cezaları iptal edilir.

Yapı ruhsatı alıp da yapı kullanma izin belgesi almamış veya yapı ruhsatı bulunmayan yapılarda, Yapı Kayıt Belgesi ile maliklerin tamamının muvafakatinin bulunması ve imar planlarında umumi hizmet alanlarına denk gelen alanların terk edilmesi halinde yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın cins değişikliği ve kat mülkiyeti tesis edilebilir. Bu durumda, ikinci fıkrada belirtilen bedelin iki katı ödenir.

...

Yapı Kayıt Belgesi alınan yapıların, Hazineye ait taşınmazlar üzerine inşa edilmiş olması halinde, bu taşınmazlar Bakanlığa tahsis edilir. Yapı Kayıt Belgesi sahipleri ile bunların kanuni veya akdi haleflerinin talepleri üzerine taşınmazlar Bakanlıkça rayiç bedel üzerinden doğrudan satılır. Bu durumda elde edilen gelirler bu maddenin ikinci fıkrasına göre genel bütçeye gelir kaydedilir. Ayrıca bu gelirler hakkında 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Yapı Kayıt Belgesi alınan yapıların belediyelere ait taşınmazlar üzerine inşa edilmiş olması

halinde, Yapı Kayıt Belgesi sahipleri ile bunların kanuni veya akdi haleflerinin talepleri üzerine bedeli ilgili belediyesine ödenmek kaydıyla taşınmazlar rayiç bedel üzerinden belediyelerce doğrudan satılır.

Üçüncü kişilere ait özel mülkiyete konu taşınmazlarda bulunan yapılar ile Hazineye ait sosyal donatı için tahsisli araziler üzerinde bulunan yapılar bu madde hükümlerinden yararlandırılmaz.

Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır. Yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır.

...

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ve Maliye Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.” hükmünü,

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik’in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi “Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini; büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesini; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi ve organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini,” hükmünü ve (t) bendi “İş yeri: Ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin ya da girişimin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan, kara ya da su üzerindeki açık veya kapalı alanda bulunan sabit ya da mobil yerleri,” hükmünü,

5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi “Özel yapı şeklini gerektiren sinema, tiyatro, düğün salonu, otel, hamam, sauna; ekmek fırını ile akaryakıt, sıvılaştırılmış petrol gazı, sıvılaştırılmış doğal gaz ve sıkıştırılmış doğal gaz istasyonu için yapı kullanma izin belgesinin alınmış olması,” hükmünü ve (m) bendi “Ekmek fırınlarının bu amaca tahsisli ayırık nizamda müstakil binalarda açılmış olması (Ancak, alışveriş merkezleri içinde bulunan 1000 m2 ve üstü alana sahip hipermarket, süpermarket, grossmarket ve megamarket gibi adlarla açılan işyerleri bünyesinde yer alan fırınlarda ayırık nizamda müstakil bina şartı aranmaz.),” hükmünü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrası “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrası “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2’de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü,

Geçici 7 nci maddesi “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ticari amaca yönelik verilen yapı kayıt belgesine sahip yapılarda açılmak istenen iş yerleri, faaliyet konusu itibarıyla ruhsatlandırma için gerekli olan can ve mal güvenliği ile ilgili bu Yönetmeliğin ve ilgili diğer mevzuatın amir hükümlerinde belirtilen şartları taşıması halinde yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın ruhsatlandırılır.” hük-

münü,

Diğer taraftan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin Akaryakıt servis istasyonları başlıklı 35 inci maddesi “(1) İmar planlarında akaryakıt servis istasyonu olarak belirlenen alanlarda istasyonlar arası mesafe ve diğer kriterlerle ilgili mevzuata uyulması şartıyla; akaryakıt ve servis istasyonları, CNG otopark istasyonları, LPG otopark istasyonları, hidrojen üretim ve dolun istasyonları yapılabilir.

(2) Yapı yüksekliği 2 katı geçmemek şartıyla; istasyonların bünyelerinde kullanıcıların asgari ihtiyaçlarını karşılayacak oto-market, çay ocağı, tuvalet, mescit, büfe, oto elektrik, lastikçi, yıka- ma yağlama fonksiyonları yer alabilir.

(3) Yakıt tankı ve borulama sistemlerinin bakım, tadilat veya onarımlarının, TSE standart- ları ve ilgili kurumların görüşü doğrultusunda yapılması zorunludur.

(4) Elektrik enerjisi ile çalışan araçların şarj edilmeleri için, ilgili elektrik kurumunun, olumlu görüşü ile otoparklar, akaryakıt istasyonları veya diğer uygun yerlerde elektrikli araç şarj yeri yapılabilir.

(5) Akaryakıt istasyonları, ilgili mevzuat hükümlerine ve ilgili standartlara uyularak yapılır.” hükmünü,

Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esasların 6 ncı maddesi “...

(7) Yapı Kayıt Belgesi verilen yapılarda ruhsat alınmaksızın yapılabilecek basit onarım ve tadilatlar yapılabilir.

(8) Yapı Kayıt Belgesi verilen yapılarda işyeri açma ve çalışma ruhsatı yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın verilir.” hükmünü,

9 uncu maddesi “Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır. Yapının depreme dayanıklılığı ve yapının fen ve sanat norm ve standartlarına aykırılığı hususu yapı malikinin sorumluluğundadır.” hük- münü amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri çerçevesinde; imar mevzuatı kapsamındaki her- hangi bir yapının ruhsat ve eklerine aykırı olarak inşa edilemeyeceği ve yapı kullanma izin belgesi olmaksızın kullanılmasının mümkün olmadığı, ancak 3194 sayılı Kanun’a eklenen ge- çici 16 ncı madde ile yapı kayıt belgesinin ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların bu haliyle kullanımını mümkün hale getirdiği; diğer taraftan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatları- na İlişkin Yönetmelik’e eklenen geçici 7 nci madde uyarınca 09/06/2020 tarihinde ticari amaca yönelik verilen yapı kayıt belgesine sahip yapılarda açılmak istenen iş yerlerinin, faaliyet konu- su itibarıyla ruhsatlandırma için gerekli olan can ve mal güvenliği ile ilgili bu Yönetmeliğin ve ilgili diğer mevzuatın amir hükümlerinde belirtilen şartları taşıması halinde yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın ruhsatlandırılabilceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/259167

10/12/2020

Konu : Görüş (İşyeri ruhsatlarındaki değişiklikler hk.)

... BAKANLIĞINA

İlgi: ... tarihli ve ... sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınızda ... Organize Sanayi Bölgesinin ... tarihli ve ... sayılı yazısı ile “ıslah şartlarını yerine getiren ... Organize Sanayi Bölgesi alanı içerisinde yer alan işletmelere daha önce belediye tarafından verilmiş işyeri açma ve çalışma ruhsatlarına ait ruhsat ekleri ve başvuru belge arşivlerinin bulunmadığı, bahse konu işletmelerin ruhsat değişikliği gerektiren hallere istinaden yaptıkları işyeri açma ve çalışma ruhsatı başvurularında ruhsata esas teşkil eden başvuru arşiv belgelerinin mevcut olmamasından kaynaklı ne şekilde işlem tesis edileceği hususunda tereddüte düşüldüğü belirtildiği” ifade edilmiş olup belediye tarafından işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmiş fakat devrolunan, yetkili idaresinde arşiv belgeleri bulunmayan işyerlerinin yaptığı başvurularda;

- İşyeri açma ve çalışma ruhsatı değişikliği veya güncellenmesi başvurularında, ruhsat düzenlenebilmesi için mevzuat çerçevesinde yetkili idareye sunulması gereken bilgi ve belgelerle ilgili olarak, işyerine düzenlenmiş olan en son işyeri açma ve çalışma ruhsatına esas teşkil eden belgeler üzerinden mi değerlendirme yapılması gerektiği ya da başvuruların yeni bir ruhsat başvurusu olarak değerlendirilerek, mevzuatça gerekli tüm ruhsat başvuru belgelerinin güncel halinin başvuru sahibi tarafından sunulması mı gerektiği,

- İşyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunup yetkili idare arşivinde başvuru belgeleri ve ruhsat ekleri bulunmayan işyerlerinde; nevi, tür veya isim değişikliği başvurularında ruhsat ekinin ve ruhsat için gerekli olan başvuru belgelerinin tamamının yeniden düzenlenmesinin mi gerektiği ya da sadece ruhsat belgesi üzerinde değişiklik yapılmasının yeterli olup olmadığı,

- Sadece işyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunan işyerlerinde, işyerinin devir veya satış işleminde ruhsat için gerekli olan bütün evrakların yeniden ilgili idaresine sunulmasının gerekip gerekmediği,

hususlarında Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik sıhhi ve gayrisihhi işyerleri ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesine dair iş ve işlemleri kapsamaktadır.

Yönetmelik'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (t) bendi; “İş yeri: Ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin ya da girişimin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan, kara ya da su üzerindeki açık veya kapalı alanda bulunan sabit ya da mobil yerleri,” hükmünü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrası “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre

ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrası “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2’de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü,

8 inci maddesi “Ruhsatta belirtilen faaliyet konusu ve adresin değişmemesi kaydıyla işyerinin devredilmesi halinde, devralan kişinin başvurusu üzerine dosyadaki bilgi ve belgeler esas alınmak suretiyle yeni işletmeci adına tekrar ruhsat düzenlenir. Ancak devredilmek istenen iş yerinin fiziki durumu ile ruhsat dosyasındaki bilgi ve belgelerin faaliyet konusuyla ilgili bu Yönetmelik kapsamında karşılanması gereken mevzuat hükümlerine aykırı olması halinde, söz konusu aykırılıkların giderilmesi için en fazla altı aylık süre verilir. Verilen süre içinde tespit edilen aykırılıklar giderilmediği durumlarda devir işlemi yapılamaz.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile gayrisihhî müesseseler hariç olmak üzere, sıhhi işyerleri için adresin değişmemesi kaydıyla faaliyet konusunun değiştiği durumlarda ruhsat başvurusunda bulunulması halinde, dosyadaki bilgi ve belgeler esas alınarak yeni faaliyet konusu ile ilgili şartlar karşılanmak kaydıyla başvuru sahibi adına tekrar ruhsat düzenlenir.

İşyerine yeni ortak alınması veya ortaklardan birinin ayrılması durumunda yeni ruhsat düzenlenmez.

İşyerinin başka bir adrese nakledilmesi halinde yeniden ruhsatlandırılması esastır.

Mahalle, cadde, sokak ve benzeri yerlerin isim veya numaralarının değişmesi nedeniyle aynı işyeri için yeni ruhsat düzenlenmez. Ruhsatta yer alan bilgiler güncellenir.

İşyeri sahibinin ölümü halinde, yeni ruhsat düzenlenmeksizin kanunî mirasçıları adına eski ruhsatın intibakı yapılır.

Ruhsatın yenilenmesi veya intibakı gereken hallerde yetkili idareye en geç üç ay içinde müracaat edilmesi zorunludur. Bu süre mirasçılar için altı ay olarak uygulanır. Süresi içinde müracaat yapılmadığının yetkili idarelerce tespiti durumunda tespit tarihinden itibaren onbeş günlük süre verilir. Bu süre sonunda ruhsat yenilenmediği veya intibak yaptırılmadığı hallerde ruhsat iptal edilir.” hükmünü,

28 inci maddesi “Gayrisihhî müesseselerde işletmenin faaliyet alanının değişmesi durumunda yeniden ruhsat alınması zorunludur.

Gayrisihhî müesseselerin yeniden sınıflandırılması veya tesiste yapılan bir değişiklik neticesinde bir alt sınıfa geçen tesislerin yeniden ruhsat alması gerekmez. Ancak gayrisihhî müesseselerin yeniden sınıflandırılmasında yapılan değişiklik neticesinde üst sınıfa geçmiş olan tesislerin bir yıl içinde yeni sınıfa göre açılma ruhsatı alması zorunludur.” hükmünü amirdir.

Açıklanan mevzuat hükümleri çerçevesinde;

- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik yürürlüğe girmeden önce mevzuatına uygun olarak ruhsatlandırılmış olan iş yerlerinin yeniden ruhsatlandırılmamasının esas olduğu, ancak Yönetmelik yürürlüğe girdikten sonraki bir tarihte intibak, güncelleme, yenileme vb. istisnai durumlar hariç yeni veya yeniden ruhsatlandırılacak yerler için faaliyet konusu itibarıyla bu Yönetmelik ve bu Yönetmelik uyarınca esas alınması gereken diğer mevzuata uygunluk şartı aranacağı; intibak, güncelleme, yenileme vb. durumlarda mevcut ruhsatın ve ruhsat dosyasının esas alınarak işlemlerin sonuçlandırılması gerektiği,

- Fiilen bir adresten başka adrese taşınmak suretiyle adresi değişen tüm müesseselerde mer'î mevzuat hükümleri esas alınarak yeniden ruhsatlandırma yapılması gerektiği,

- Faaliyet konusu ve adresin değişmemesi kaydıyla devredilecek tüm müesseselerde devralan kişinin başvurusu üzerine dosyadaki bilgi ve belgeler esas alınmak suretiyle yeni işletmeci adına tekrar ruhsat düzenleneceği, ancak devredilmek istenen iş yerinin fiziki durumunda veya ruhsat dosyasındaki bilgi ve belgelerinde faaliyet konusuyla ilgili bu Yönetmelik kapsamında karşılanması gereken mevzuat hükümlerine aykırılıklar veya eksiklikler bulunması halinde bunlar giderilmeden devir işleminin gerçekleştirilemeyeceği,

- Faaliyet konusu değişen sıhhi müesseselerde adresin veya işletmecinin değişmemesi ve varsa yeni faaliyet konusu ile ilgili özel şartların karşılanması kaydıyla ruhsat dosyasındaki mevcut bilgi ve belgeler esas alınıp yeni faaliyet konusu için gerekli olan bilgi ve belgeler temin edilerek ruhsatlandırma yapılabileceği, idare arşivinde ruhsat dosyası bulunamayan iş yerlerinde ruhsatlandırmanın -işletmecinin herhangi bir ihmali veya kusuru bulunmadığından- işletmeci elinde bulunan ve aslı ibraz edilebilen mevcut işyeri açma ve çalışma ruhsatı esas alınmak suretiyle gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu,

- Sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinde faaliyet alanının değiştiği durumlarda ruhsat dosyasındaki mevcut bilgi ve belgeler esas alınıp yeni faaliyet alanı için gerekli olan bilgi ve belgeler temin edilerek ruhsatlandırma yapılabileceği, idare arşivinde ruhsat dosyası bulunamayan iş yerlerinde ruhsatlandırmanın -işletmecinin herhangi bir ihmali veya kusuru bulunmadığından- işletmeci elinde bulunan ve aslı ibraz edilebilen mevcut işyeri açma ve çalışma ruhsatı esas alınmak suretiyle gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu,

- Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinde faaliyet konusunun değişmesi durumunda mer'î mevzuat hükümleri esas alınarak yeniden ruhsatlandırma yapılması gerektiği,

- Gayrisıhhi müesseselerde faaliyet konusunun veya alanının değişmesi ya da faaliyet sınıfının bir üst sınıfa geçmesi durumlarında mer'î mevzuat hükümleri esas alınarak yeniden ruhsatlandırma yapılması gerektiği,

Değerlendirilmektedir.

Bilgilerini arz ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 71188846-045.02-247215

30/11/2020

Konu : Görüş (Bodrum katın ruhsatlandırılması hakkında)

... BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi : ... tarihli ... sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile imar durumu projesinde zemin kat olan işyerlerinin eklentisi olan bodrum kat bölümlerinin amacı dışında tek başına ayrı bir işyeri olarak kullanılıp kullanılmayacağı hususunda Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere, Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 2 nci maddesi “– Bu Kanuna göre:

a) Kat mülkiyetine konu olan gayrimenkulün bütününe (Anagayrimenkul); yalnız esas yapı kısmına (Anayapı) anagayrimenkulün ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olup, bu Kanun hükümlerine göre bağımsız mülkiyete konu olan bölümlerine (Bağımsız bölüm); bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan yerlere (Eklenti); bağımsız bölümler üzerinde kurulan mülkiyet hakkına (Kat mülkiyeti) ve bu hakka sahip olanlara (Kat maliki); ...” hükmünü,

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası “..

o) Bodrum kat: Zemin katın altındaki katları,
...” hükmünü,

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 4 üncü maddesinin (a) bendinde “Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini; büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe belediyesini; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi ve organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini” ve (t) bendinde “İş yeri: Ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin ya da girişimin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan, kara ya da su üzerindeki açık veya kapalı alanda bulunan sabit ya da mobil yerleri,” ifade eder denilmektedir.

Aynı Yönetmelik'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrası “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrası “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2'de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü,

10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası “İşyerlerinin depo olarak kullandıkları yerler, işyeri açma ve çalışma ruhsatında gösterilir.” hükmünü,

13 üncü maddesi “İşyeri açma ve çalışma ruhsatı verilen işyerleri, yetkili idareler tarafından ruhsatın verildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde kontrol edilir. İşyerinin bu süre içinde kontrol edilmemesi halinde ruhsat kesinleşir. Kontrol görevini yerine getirmeyen yetkili idare görevlileri hakkında kanunî işlem yapılır.

İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesinden sonra yapılacak denetimlerde mevzuata uygun olmayan unsurların ve noksanlıkların tespiti halinde, işyerine bu noksanlık ve hatalarını gidermesi için bir defaya mahsus olmak üzere onbeş günlük süre verilir.

...” hükmünü,

Mezkûr Yönetmelik’in ekinde (EK-1) yer alan “KAHVEHANE, KIR KAHVESİ, OYUN SALONU, İNTERNET SALONU, ÇAY BAHÇESİ, ÇAY OCAĞI VE BENZERİ İŞYERLERİ” başlıklı bölümünün “f) İnternet salonu” başlıklı alt bölümünün 12 nci maddesi “İnternet salonları zemin altı katlarda faaliyet gösteremez.” ve 16 ncı maddesi “İnternet salonlarında, ana faaliyet dışında başka bir faaliyette bulunulması yasaktır.” hükümlerini amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri kapsamında; iş yeri niteliğini haiz bir bağımsız bölümde olan yerin sahip olduğu zemin altı katın bu yere ait ruhsata esas faaliyet alanına dâhil olması sebebiyle bu gibi yerlere tek başına ayrı bir ruhsat düzenlenmesinin mümkün olmadığı, öte yandan, zemin kat ile bağlantısı olmayan veya başka bir faaliyet ile ilişkilendirilmeksizin müstakil kullanılan bağımsız bölüm niteliğini taşıyan bodrum katların ayrıca ruhsatlandırılmasında bir sakınca bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 06.01.2021 tarih ve 27998389-010.06.02-.11638 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin Sıra No:1)	01/01/2021 30.06.2021 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,165786
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	2,594917
Yan Ödeme Katsayısı (İş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,052576
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.574,967-TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (e) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	9.074,05-TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	8.089,31-TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 6/7/2020 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	%7,33
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	%7,33
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2021 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	%7,33
29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2020 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	%7,33

Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2020 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %7,33 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	%7,33
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	16.512,58-TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %5,75 oranında artırılmıştır.	%7,33
2021 yılında asgari geçim indiriminin hesaplanmasında esas alınacak brüt asgari ücret tutarı	3.577,50-TL
01.01.2021 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	7.638,96-TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 01.01.2021 tarihi itibarıyla	7.203,68-TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

657 s.Kanun md. 202, Hazine ve Maliye Bakanlığının T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 06.01.2021 tarih ve 27998389-010.06.02-.11638 sayılı Mali ve sosyal haklara ilişkin Genelgesi)

Konusu		01.01.2021 30.06.2021 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		376,83
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	82,89
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	41,44
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300
	2. Çocuk için	400
	3. Çocuk için	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için 633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.574,96
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	3.149,93

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	11.983,01
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	13.640,87
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	16.956,59
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	19.443,38
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	22.759,10
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	26.074,82
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	31.877,33
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	38.508,77

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 16.956,59-TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2021 - 30.06.2021 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	133,14 -TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	151,56 -TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	188,40 -TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	216,03 -TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	252,87 -TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	289,72 -TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	354,19 -TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	427,87 -TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2021 30.06.2021 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	580,25 -TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	746,03 -TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	994,71 -TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	1.243,39 -TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.989,43 -TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2021-30.06.2021
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,165786)	999,47 -TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,165786)	369,03 -TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2021-30.06.2021
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,165786)	2.321,00 -TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,165786)	1.989,43 -TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2020 - 31.12.2020 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2021-31.12.2021 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	2.943,00	3.577,50
SSK Primi (%14)	412,02	500,85
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	29,43	35,78
Gelir vergisi (%15)	154,51	187,82
Asgari Geçim İndirimi	220,73	268,31
Damga Vergisi (%07,59)	22,34	27,15
Kesintiler Toplamı	618,30	751,60
Net Asgari Ücret	2.324,70	2.825,90
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	2.943,00	3.577,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (**))	456,17	554,51
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	58,86	71,55
İşverene Toplam Maliyet	3.458,03	4.203,56

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (220,73) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2021 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	268,31	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	268,31
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	321,98	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	308,56
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	362,22	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	348,81
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	402,47	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	402,47
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	456,13	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	429,30
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	429,30	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	456,13

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:313)

29.12.2020 tarih ve 31949 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2021 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
24.000 TL'ye kadar	15%
53.000 TL'nin 24.000 TL'si için 3.600 TL, fazlası	20%
130.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL (ücret gelirlerinde 190.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL), fazlası	27%
650.000 TL'nin 130.000 TL'si için 30.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'nin 190.000 TL'si için 46.390 TL), fazlası	35%
650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 212.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 207.390 TL), fazlası	40%

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE 2021 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	427 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	427 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	427 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	860- 17.399 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	427 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	427 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2021 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.md.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idari para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdari para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI (01.01.2021 - 31.12.2021)

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	9,18
			B	15,46
		II.	A	24,76
			B	34,11
		III	A	55,80
			B	62,06
		IV	A	71,37
			B	77,63
			C	96,25
		V	A	118,00
B	142,91			
C	161,59			
D	195,76			
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parsellasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
42/2	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%
	42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	1.336 TL'den az olamaz

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI*
(01.01.2021 - 31.12.2021)

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırılığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	--

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	6.218,06	12.428,27	18.644,71
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	31.082,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	1.091,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılarıdaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılarıdaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, bin Türk Lirasından az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Daha geniş bilgi için: Mahalli İdareler Dergisi Aralık 2020 - 2021 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları ve Bunların Hesaplanma Şekli başlıklı Suat ŞİMŞEK makalesini inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI 01.01.2021-30.12.2021

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	34.809	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	292	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	480	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	1.957	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	292	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	292	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	292	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	1.145	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	4.345	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	315	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	315	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	1.145	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	1.145	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	315	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	555	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	1.145	
56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	555	Bu durumdaki her işçi için

**4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK
PARA CEZALARI 01.01.2021-30.12.2021**

57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	555	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	555	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	555	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	3.064	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	555	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	3.064	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	3.064	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	3.064	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	3.064	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	3.064	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiyi çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	3.064	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	3.064	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	3.064	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	27.848	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvurulana işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	27.848	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	27.848	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanunun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanunun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2021 YILI)

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	2.100
	2-İlçelerde	1.095
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	24.200
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	111.165
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	10.940
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	44.530
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	1.518,270
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	610.400
40	4- Bağış ve yardımlar için	46.600
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	20.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	20
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinin	833
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	383.000

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNU'NA GÖRE VERİLECEK PARA CEZALARI (1.1.2021 - 31.12.2021)

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	427	427
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	204	204
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyeye)	204	204
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	4.402	22.080
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	204	204
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	204	204
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	427	2.186
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	204	204
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	121	121
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	204	204
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	66	66
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	2.186	22.080
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	204	204
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	427	13.237
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	427	22.080
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	204	204
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	1.087	1.087
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	427	13.237

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idarî para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

4925 SAYILI KARAYOLU TAŞIMA KANUNU (26 ncı madde kapsamında)

	Terminallerdeki belediye zabıta birimlerince
Taşıma hizmetlerini kabul edilebilir bir neden olmaksızın veya zorunlu haller dışında yapmaktan kaçınan taşımacılara (m.5/6)	1.181-TL
Bir taşımacının diğer bir taşımacının taşıma faaliyetini engellemesi hâlinde (m.5/7)	1.181-TL
Yolcu ve eşya taşımaları, kanunlara ve taşımacı ile yolcu ve gönderen arasındaki sözleşmelere uygun olarak yapılır. Yolcu taşımaları biletsiz veya taşıma sözleşmesiz, eşya taşımaları taşıma senetsiz yapılamaz (m.6/1)	707-TL
Taşımacı, yolcu ve eşyanın güvenlik içinde taşınmasından sorumludur. Yolcu ve gönderenler de taşımacının güvenlik yönünden almış olduğu tedbirlere uymak zorundadırlar (m.6/3). Taşımacı, çevre kirliliğini önleme, çevre ve insan sağlığını koruma amacıyla yürürlüğe konulan mevzuat hükümlerine uymak zorundadır (m.6/4)	
Taşımacı, yolcuların sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yapmasını sağlayacak tedbirleri almak, yolcu ve eşyayı taahhüt ettiği yere kadar götürmekle yükümlüdür (m.7/1)	2.372 -TL
Acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu yetki belgesine sahip olanlar taşımacı yetki belgesi almadan kendi ad ve hesaplarına taşıma yapamaz ve yaptırımlar. Taşıma işleri komisyoncularının, kendi namlarına eşya taşıtabilmeleri için bu taşımaları bir müvekkil hesabına yapmaları zorunludur. Yolcu taşımacılığında komisyonculuk yapılamaz (m.10).	3.556-TL
Ücret ve zaman tarifesi düzenlemeyenlere veya ücret ve zaman tarifelerine uymayanlara veya değişik ücret ve zaman tarifeleri uygulayanlara (m.11)	780 -TL
Terminal ve ara durak dışında yolcu indirip bindiren taşımacılara (m.32/1)	707- TL

Yasaklanan faaliyetin menî, nitelik itibariyle kabahatlere uygulanan bir yaptırım değildir; bir idari işlemdir. Bu nedenle encümen kararında idari para cezasıyla birlikte faaliyetin menine karar verilmiş ise, bu karara karşı 60 gün içerisinde idare mahkemesinde iptal davası açılmalıdır.

Ancak encümen kararıyla sadece idari para cezası verilmiş ise bu karara karşı 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilmesi gerekir.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımlı

1 Uyuşmazlık Mahkemesi (Hukuk), 2.3.2009 günlü, E.2008/253, K.2009/45

ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekrarı olmadığından tekrarı nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artırmaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekrarı hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekrarı hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolaşısıyla tekrarı şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, "Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek." hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	204 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	427 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	336 TL

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	<u>GÜNDELİK</u> <u>MİKTARI</u> (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	61,25
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	57,35
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	54,05
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	47,65
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	46,35
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı, (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %50 si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	18,90
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	18,25
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmalarını dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	2,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	2,54 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabita ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktu ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	321 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	344 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	380 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	429 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	512 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	594 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	594 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	790 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.11.2021 – 31.12.2021 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2021-31.12.2021 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2021 YILI

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	7.000 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2021 YILI)

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	25.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2021 YILI)

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2020 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	12.000 TL
-Diğer yerlerde	7.600 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.500
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	860
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	380

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığı süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcırah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranındadır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021
<p>a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amaçlı Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müştemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şartlarını, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.</p>	Belediye Encümeni	427TL
<p>b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesini olmadan cenaze defnedilen mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere</p>	Belediye Encümeni	427 TL
<p>c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.</p>	Belediye Encümeni	427 TL
<p>İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.</p>		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (Ek:6728/28. md.- Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mükerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 63 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirilme oranında artırılmış ve 1/1/2021 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(97,20 TL)
2.Sulhnameler	(97,20 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri (Belli parayı ihtiva edenler dahil)	(546,40 TL)
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(97,20 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(33,40 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(19,70 TL)
ac) İyda senedi	(3,10 TL)
ad) Taşıma senedi	(0,80 TL)
b) Konşimentolar	(19,70 TL)
c)Deniz ödücü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(33,40 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(74,90 TL)
bb) Gelir tabloları	(35,80 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(35,80 TL)
c) Barnameler	(3,10 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(14,60 TL)
e) Ordinolar	(0,80 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(14,60 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(0,80 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(97,20 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(129,80 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(64,10 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(64,10 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(64,10 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(129,80 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(47,60 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirimleri	(47,60 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(76,00 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(0,80 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2021 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 522, 29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	3.600
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	3.600-360.000
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	360.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	43
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	150.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	300.000
	- Satış tutarı	420.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	150.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	300.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.500
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	4,30
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	1.500
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	19,00
	- Diğer vergilerde	38,00
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I inci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	240
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	140
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	70
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	32
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	19
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	9
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	130
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	70
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	32
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	19
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	9
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5	
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2020 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	380
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	190.000
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aşı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	380
	- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	19.000
	- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	190.000
MADDE 353-	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilmemesi, zorunluluğu getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	380
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolarla ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	9.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanıma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	450
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	1.400
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	280.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.900
	10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	1.400
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	3,10
	Bilgi vermektен çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	2.500
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.300
MÜKERRER MADDE 355-	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	650
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.500
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	760
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	390
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevşik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.900.000
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	109.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ (2021 YILI)

29 Aralık 2020 Salı ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 53)

1/1/2021 TARİHİNDEN İTİBAREN KONUTLAR İLE İŞYERLERİ VE DİĞER ŞEKİLDE KULLANILAN BİNALARA AİT ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

a) Büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelerde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	4500	3600	2800	2500	2100
2. Grup	2800	2100	1700	1400	1300
3. Grup	2100	1400	1300	900	700
4. Grup	900	700	530	450	360
5. Grup	530	450	310	300	250
6. Grup	300	250	160	140	109
7. Grup	109	86	60	50	38

b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	5625	4500	3500	3125	2625
2. Grup	3500	2625	2125	1750	1625
3. Grup	2625	1750	1625	1125	875
4. Grup	1125	875	662	562	450
5. Grup	662	562	387	375	312
6. Grup	375	312	200	175	136
7. Grup	136	107	75	62	47

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI

Öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 19 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları ise aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacaktır.

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2250	1800	1400	1250	1050
2. Grup	1400	1050	850	700	650
3. Grup	1050	700	650	450	350
4. Grup	450	350	265	225	180
5. Grup	265	225	155	150	125
6. Grup	150	125	80	70	54
7. Grup	54	43	30	25	19

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2021 YILI)

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	1.052.000
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	3.155.000
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	3.155.000
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	115.000
b-Diğer İlçelerde	57.000
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	694.000
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	348.000
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	252.000
ç) Diğer İlçelerde	189.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi	İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir	Belediye Encümeni	427 TL

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ
(01.01.2021-31.12.2021)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fünürlük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	4.200
	10.000' den fazla olan belediyeler	8.400

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ
(01.01.2021-31.12.2021 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	18.022,23 TL'den fazla olan tutarlar için
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	18.022,23 TL'den az olan tutarlar için

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(26 Ocak 2021 Tarih ve 31376 Sayılı Resmî Gazete) 1/2/2021-31/01/2022)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	3.709.717
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	81.614.303
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	81.614.303
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	81.614.303
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	81.614.303
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	242.832
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	485.689
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	242.832 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	485.689 485.689 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	485.689 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	3.709.717 4.047.628 -
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	121.405
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	40.443
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	18.619.202
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	404.732
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	809.496
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	449.259
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	1.281.438-TL'ye kadar		7.682
	1.281.438-TL'den - 5.125.768-TL'ye kadar		15.373
	5.125.768-TL'den - 38.443.271-TL'ye kadar		23.060
	38.443.271-TL ve üzeri		30.750

PROJE VE KONTROLLUK İŞLERİNDE UYGULANACAK FİYAT ARTIŞ ORANLARI (1.1.2021 tarihinden itibaren)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	21,797
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	21,317
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	19,165
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	18,400
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	17,646
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	16,767
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	15,928
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	15,010
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,332
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	13,132
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	10,658
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	10,261
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	9,664
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	9,382
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	8,584
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	8,462
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,904
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,620
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,349
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,869
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,705
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,426
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,149
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,950
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,789
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	5,430
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,149
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,992
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,750
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,593
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,428
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,157
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,988
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	3,731
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,474
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,466
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,307
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,298
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,162
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,096
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,061
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,870
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,857
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,729
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,730
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,529
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,507
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,270
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,294
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,135
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,124
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

1980-2000 yılları fiyat artış oranları

MADDE 2 - (1) 1980-2000 yılları arasındaki dönemlerin fiyat artış oranları 7/8/2013 tarihli ve 28731 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğdeki o dönem için yer almış olan oranların 1 inci maddenin birinci fıkrasında yer alan tabloda 2013 yılının 2. dönemine karşılık gelen katsayı (2,298) ile çarpılması suretiyle bulunur.